

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет водного господарства
та природокористування

К. Н. Ткачук, В. Л. Филипчук, Д. В. Зеркалов,
О. І. Полукаров, Ю. О. Полукаров, О. Є. Кружилко

ОРГАНІЗАЦІЯ НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Навчальний посібник

Київ
ТОВ «Основа»
2015

УДК 331.45(075.4)
ББК 65.247я7
О-38

Рецензенти: *Цанко В. Г.* – професор кафедри охорона праці та інженерії середовища Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор медичних наук; *Филипчук О. Я.* – завідувач кафедри «Екологія та безпека життєдіяльності» Державного економіко і технологічного університету транспорту, д-р. біол. наук, проф.; *Мольчак Я. О.*, д-р геогр. наук, професор Луцького технічного університету.

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів
(лист № 1/11-10446 від 08.07.2014)*

Ткачук К. Н., Филипчук В. Л., Зеркалов Д. В. и др.

О-38 Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці: [Електронне видання] Навч. посіб. / Ткачук К. Н., Филипчук В. Л., Зеркалов Д. В., Полукаров О. І., Полукаров Ю. О., Кружилко О. Є. – К.: ТОВ «Основа», 2015. - 262с.

ISBN 978-966-699-805-0

Розглянуті структура і діяльність спеціально уповноважених центральних органів виконавчої влади з нагляду за промисловою безпекою, охороною і гігієною праці, пожежної та радіаційної безпеки, аудит і громадський контроль за охороною праці. Викладені питання взаємодії органів охорони праці з іншими державними наглядовими органами, повноваження місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у галузі охорони праці.

Призначено для вивчення нормативної дисципліни «Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці» ОПП бакалавра за напрямом підготовки 170202 «Охорона праці» кваліфікація 3152-інспектор з охорони праці, вивчення відповідних розділів і тем навчальних дисциплін „Основи охорона праці” і „Охорона праці у галузі”, а також – використання інспекторами відповідних наглядових органів і інженерами з охорони праці підприємств тастудентами вищих навчальних закладів освіти.

УДК 331.45(075.4)

ББК 65.247я7

ISBN 978-966-699-805-0

© Ткачук К. Н., Филипчук В. Л., Зеркалов Д. В., Полукаров Ю. О., Полукаров О. І., Кружилко О. Є. 2015
© Видавництво ТОВ «Основа», 2015

З М І С Т

ВСТУП	8
Розділ 1. Діяльність спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці	8
1.1. Історія становлення, організація і структура державного нагляду за охороною праці в Україні.....	8
1.1.1. Історія становлення державного нагляду за охороною праці.....	8
1.1.2. Радянський період становлення нагляду. Створення Державного комітету по нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості та гірничому нагляду.....	12
1.1.3. Створення Державного комітету України з нагляду за охороною праці.....	14
1.1.4. Створення Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду.....	15
1.1.5. Створення Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України.....	15
1.1.6. Організація державного нагляду за охороною праці.....	17
1.1.7. Структура державного нагляду за охороною праці.....	24
1.1.7.1. Загальна структура побудови органів Держгірпромнагляду.....	24
1.1.7.2. Територіальні управління.....	26
1.1.7.3. Державна інспекція охорони праці територіального управління Держгірпромнагляду.....	30
1.1.7.4. Державний інспектор державної інспекції охорони праці територіального управління Держгірпромнагляду.....	34
1.1.8. Основні принципи державного нагляду за охороною праці.....	36
1.1.9. Загальні вимоги до здійснення державного нагляду за охороною праці.....	37
1.2. Функції, права та відповідальність державного нагляду за охороною праці.....	38
1.2.1. Функції державного нагляду за охороною праці.....	38
1.2.1.1. Планові заходи зі здійснення державного нагляду.....	38
1.2.1.2. Позапланові заходи зі здійснення державного нагляду.....	39
1.2.2. Права, обов'язки та відповідальність посадових осіб органу державного нагляду за охороною праці.....	40
1.3. Напрямки діяльності державного нагляду за охороною праці.....	41
1.3.1. Характеристика основних напрямків діяльності державного нагляду за охороною праці.....	41
1.3.2. Діяльність щодо формування державної політики та визначення механізму її реалізації у сфері промислової безпеки та охорони праці.....	48
1.3.3. Визначення порядку та контроль за організацією навчання і перевірки знань посадових осіб з питань промислової безпеки та охорони праці.....	49
1.3.4. Діяльність з розслідування нещасних випадків на виробництві.....	50
1.3.5. Видача дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки.....	52
1.3.6. Участь у державних комісіях з прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів.....	53
1.3.7. Організація здійснення ідентифікації та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки.....	54
1.3.8. Участь у створенні нормативно-правової бази з охорони праці та ведення її реєстру.....	55
1.4. Планування роботи державного нагляду за охороною праці та навчання посадових осіб.....	56
1.4.1. Планування роботи державного нагляду за охороною праці.....	56
1.4.1.1. Планування роботи Держгірпромнагляду.....	57

1.4.1.2. Планування роботи управлінь і відділів Комітету.....	57
1.4.1.3. Планування роботи територіального управління.....	58
1.4.1.4. Планування роботи державної інспекції.....	59
1.4.1.5. Планування роботи державного інспектора.....	60
1.4.2. Навчання та підвищення кваліфікації посадових осіб державного нагляду за охороною праці.....	62
1.4.3. Інститут інспекторів – наставників в системі державного нагляду за охороною праці.....	62
1.5. Методологія проведення обстежень органами державного нагляду за охороною праці.....	64
1.5.1. Проведення обстежень підприємств органами державного нагляду за охороною праці.....	64
1.5.2. Застосування санкцій, наданих органам державного нагляду за охороною праці.....	68
1.5.2.1. Зупинка експлуатації об'єктів при наявності порушень нормативних актів про охорону праці.....	69
1.5.2.2. Подання щодо невідповідності посадових осіб.....	70
1.5.2.3. Притягнення до адміністративної відповідальності за порушення законодавства про охорону праці.....	71
1.6. Аналітичне оцінювання діяльності органів державного нагляду в сфері охорони праці.....	74
1.6.1. Сутність і нормативна база (або порядок) оцінювання наглядової діяльності.....	75
1.6.2. Формування звітності про наглядову діяльність органів державного нагляду за охороною праці.....	76
1.6.2.1. Загальні принципи і підхід до організації і ведення звітності.....	76
1.6.2.2. Порядок і вимоги до формування звітів.....	80
1.6.3. Аналітичне оцінювання наглядової діяльності.....	85
1.6.3.1. Діюча система оцінювання наглядової діяльності.....	85
1.6.3.2. Шляхи вдосконалення оцінки наглядової діяльності.....	91
1.6.4. Етапи та порядок звітування, оцінки та прийняття управлінських рішень про наглядову діяльність.....	92
1.6.5. Використання інформаційних технологій для обробки даних про наглядову діяльність Держгірпромнагляду.....	94
1.6.5.1. Загальна характеристика інформаційна система «Нагляд».....	95
1.6.5.2. Приклади формування звітів та проведення на їх основі аналітичного оцінювання наглядової діяльності.....	95
1.7. Перевірка діяльності органів державного нагляду за охороною праці.....	100
1.7.1. Загальні положення щодо перевірки наглядової діяльності.....	100
1.7.2. Питання, що розглядаються та вивчаються під час перевірок.....	101
1.7.2.1. Стан планування роботи з наглядової діяльності. Ведення діловодства.....	101
1.7.2.2. Робота, що проводиться з укомплектування та навчання штату кадрів.....	102
1.7.2.3. Методи керівництва і управління роботою.....	103
1.7.2.4. Робота Ради територіального управління.....	103
1.7.2.5. Контроль за реалізацією на підконтрольних підприємствах заходів щодо поліпшення безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.....	104
1.7.2.6. Наявність і порядок проведення аналізу стану охорони праці, виробничого травматизму та аварійності на підконтрольних підприємствах.....	105
1.7.2.7. Повнота й своєчасність використання у наглядовій роботі прав, що надані (державним інспекторам) системи Держгірпромнагляду.....	105
1.7.2.8. Оформлення результатів перевірки.....	107
1.8. Науково – технічна підтримка державного нагляду за охороною праці.....	107
1.8.1. Науково – технічна підтримка державного нагляду за охороною праці.....	107
1.8.2. Система технічної підтримки державного нагляду за охороною праці.....	113

Розділ 2. Діяльність спеціально уповноваженого державного органу з питань гігієни праці.....	116
2.1. Організація і структура державного органу з питань гігієни праці.....	116
2.2. Напрями діяльності державного органу з питань гігієни праці.....	117
2.2.1. Завдання державного органу з питань гігієни праці.....	117
2.2.2. Повноваження головного державного санітарного лікаря України.....	119
2.2.3. Повноваження головних державних санітарних лікарів та інших посадових осіб, які здійснюють державний санітарно-епідеміологічний нагляд.....	119
2.3. Проведення перевірок державними органами з питань охорони праці.....	121
2.3.1. Запобіжний державний санітарно-епідеміологічний нагляд.....	121
2.3.2. Поточний державний санітарно-епідеміологічний нагляд.....	122
2.3.3. Заходи щодо припинення порушення санітарного законодавства.....	123
2.3.4. Порядок оскарження рішень державної санітарно-епідеміологічної служби.....	123
2.4. Нормотворча діяльність державного органу з питань гігієни праці.....	124

Розділ 3. Діяльність спеціально уповноваженого державного органу з питань пожежної безпеки.....	127
3.1. Організація і структура державного органу з питань пожежної безпеки.....	127
3.2. Напрямки і організація діяльності органів держпожнадзора.....	130
3.3. Обов'язки, права та відповідальність посадових осіб органів держпожнадзора.....	134
3.3.1. Основні обов'язки посадових осіб органів держпожнадзора.....	134
3.3.2. Права посадових осіб органів держпожнадзора.....	135
3.4. Планування роботи держпожнадзора.....	137
3.5. Проведення перевірок органами держпожнадзора.....	139
3.5.1. Планові перевірки.....	139
3.5.2. Позапланові перевірки.....	141
3.5.3. Оформлення результатів і наслідків перевірки.....	142
3.6. Нормативно-технічна підготовка.....	145
3.6.1. Основні завдання нормативно-технічної роботи.....	145
3.6.2. Розгляд та державна експертиза проектної документації.....	147
3.6.3. Контроль за дотриманням проектними організаціями вимог пожежної безпеки.....	148
3.6.4. Участь органів держпожнадзора в роботі комісій з вибору земельних ділянок (трас) для будівництва.....	149
3.6.5. Нагляд за об'єктами, що будуються.....	149
3.6.6. Участь органів держпожнадзора в роботі комісій з прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів.....	151
3.6.7. Інформаційна робота.....	152
3.6.8. Узгодження проектів будівництва норм і правил та інших нормативних документів.....	153
3.6.9. Ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення.....	153
3.6.10. Адміністративно – правова діяльність.....	155
3.6.11. Проведення розслідувань та дізнання у справах про пожежі.....	156
3.6.12. Організація обліку пожеж та їх наслідок.....	157
3.6.13. Масово-роз'яснювальна робота з питань профілактики пожеж.....	157
3.6.14. Перевірка роботи та надання допомоги підпорядкованим органам держпожнадзора.....	159
3.6.15. Організація роботи з перевірки і надання допомоги центральним органам виконавчої влади.....	160
3.6.16. Організація роботи з перевірки і надання допомоги місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування з питань пожежної безпеки.....	163

3.6.17. Організація та здійснення державного пожежного нагляду на об'єктах, що охороняються підрозділами Державної пожежної охорони на підставі договорів.....	164
3.7. Масовороз'яснювальна робота з питань профілактики пожеж.....	167

Розділ 4. Діяльність спеціально уповноваженого державного органу з питань радіаційної безпеки.....	169
4.1. Організація і структура державного нагляду за додержанням вимог ядерної та радіаційної безпеки при використанні ядерної енергії.....	169
4.2. Планування наглядової діяльності.....	170
4.3. Форми, принципи і напрямки державного нагляду за додержанням вимог ядерної та радіаційної безпеки.....	172
4.3.1. Форми і принципи здійснення державного нагляду за додержанням вимог ядерної і радіаційної безпеки.....	172
4.3.2. Одержання та аналіз інформації.....	174
4.3.3. Реєстрація і оповіщення обладнання і трубопроводів та систем локалізації аварій.....	175
4.3.4. Інспекційні обстеження.....	176
4.3.5. Організація і проведення інспекцій.....	176
4.3.6. Підготовка і проведення інспекцій.....	180
4.3.7. Методи проведення інспекції.....	182
4.3.8. Повноваження органів державного нагляду з ядерної та радіаційної безпеки.....	184
4.4. Оформлення результатів державного нагляду.....	185
4.5. Впровадження матеріалів державного нагляду.....	186
4.6. Облік та аналіз результатів державного нагляду.....	188
4.7. Взаємодія з міністерством охорони здоров'я України з питань державного регулювання радіаційної безпеки.....	190

Розділ 5. Взаємодія органів охорони праці з іншими державними наглядовими органами.....	192
5.1. Взаємодія Держгірпромнагляду з Міністерством оборони України.....	192
5.2. Взаємодія Держгірпромнагляду з Міністерством внутрішніх справ України.....	194
5.3. Взаємодія Держгірпромнагляду з Федерацією професійних спілок України.....	197

Розділ 6. Повноваження місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в галузі охорони праці.....	200
6.1. Повноваження місцевих державних адміністрацій в галузі охорони праці.....	200
6.2. Повноваження органів місцевого самоврядування в галузі охорони праці.....	200
6.3. Проведення громадських слухань з питань використання ядерної енергії та радіаційної безпеки.....	201

Розділ 7. Аудит з промислової безпеки і охорони праці.....	203
7.1. Форми аудиту з промислової безпеки і охорони праці. Об'єкти аудиту.....	203
7.2. Правове регулювання аудиту з промислової безпеки і охорони праці.....	205
7.3. Порядок проведення аудиту з промислової безпеки і охорони праці.....	207
7.4. Проведення внутрішнього аудиту підприємства.....	210
7.5. Документація з охорони праці підприємства.....	217

Розділ 8. Громадський контроль за охороною праці.....	220
8.1. Документація з охорони праці підприємства. Професійні спілки як громадський орган контролю за охороною праці.....	220
8.2. Комісія з питань охорони праці підприємства.....	224
8.3. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці.....	225

8.4. Регулювання охорони праці у колективному договорі, угоді.....	228
Додатки.....	230
1. Питання для самоконтролю.....	230
2. Список скорочень.....	240
3. Словник термінів.....	241
4. Примірний перелік документів з охорони праці, що повинні бути на підприємстві...	244
Список використаної та рекомендованої літератури.....	259

В С Т У П

Конституція України гарантує право всіх громадян країни на належні, безпечні і здорові умови праці. Забезпечення цієї вимоги Основного Закону нашої країни на підприємствах, в установах та організаціях покладається на роботодавців. Одночасно держава, згідно з Законом України про охорону праці, залишає за собою функцію нагляду за фактичним дотриманням вимог охорони праці, гігієни, пожежної та радіаційної безпеки. Крім цього, вказаний Закон передбачає також права громадського контролю у цієї сфері, які надані профспілковим організаціям та безпосередньо трудовим колективам.

Забезпеченню практичної роботи підприємств у напрямку охорони праці з одного боку і якісному здійсненню наглядової діяльності з іншого, а також встановленню корисного та ефективного зв'язку між підприємствами, установами та органами і організаціями, що наглядають і контролюють, повинна сприяти відповідна підготовка майбутніх фахівців з охорони праці, які безпосередньо беруть участь у цьому процесі у тій чи іншій якості.

Однією з дисциплін, які формують відповідні здатності і уміння є „Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці”.

Навчальна дисципліна „Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці” належить до циклу дисциплін професійної та практичної підготовки бакалавра за напрямом підготовки 170202 «Охорона праці» (кваліфікація 3152-інспектор з охорони праці) згідно галузевого стандарту вищої освіти України „Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра. Галузь знань 1702 „Цивільна безпека”.

Її вивченню передують дисципліни циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки („Психологія”, „Правові основи працезахоронної політики та охорони праці”, „Соціально-економічні основи охорони праці”, „Управління охороною праці”, „Державне соціальне страхування від нещасних випадків та професійних захворювань”), та професійно-практичного циклу („Вступ до спеціальності”, „Психологія праці та її безпеки”, „Потенційно небезпечні виробничі технології та їх ідентифікації”, „Безпека експлуатації будівель та споруд”, „Системи контролю небезпечних та шкідливих факторів”, „Експертиза з охорони праці”, „Виробнича санітарія” тощо). Саме вони формують поняттєво-категорійний, теоретичний і методологічний апарат, необхідний для сприйняття змісту дисципліни „Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці”, закладають відповідну теоретичну та інформаційну базу, а також надають розуміння її значення для становлення належного фахового рівня майбутнього інспектора з охорони праці.

Мета вивчення навчальної дисципліни „Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці” полягає в оволодінні студентом знаннями та вміннями, що забезпечать йому, як майбутньому фахівцю з охорони праці, здатність здійснювати як безпосередньо інспекторські функції, так і забезпечувати зв'язок та дієву взаємодію з державними установами, наглядовими органами та громадськими організаціями у якості співробітника (інженера) служби охорони праці підприємства.

Завданням вивчення дисципліни „Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці” є забезпечити здатність вирішувати типові задачі діяльності, що характерні для більшості виробничих або соціальних ситуацій, які можуть виникати при виконанні професійних обов’язків майбутнього фахівця (інспектора) з охорони праці. Згідно з освітньо-кваліфікаційною характеристикою бакалавра за напрямом підготовки 170202 «Охорона праці» (кваліфікація 3152-інспектор з охорони праці) до таких задач відносяться:

- організація проведення контролю за дотриманням чинних нормативно-правових актів з охорони праці, стандартів безпеки праці у процесі виробництва;
- організація дотримання безпеки та гігієни праці;
- управління діями щодо попередження виникнення нещасних випадків та надзвичайних ситуацій техногенного характеру на виробництві;
- здійснення контролю за дотриманням на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форм власності чинного законодавства, правил, стандартів, норм, положень, інструкцій з охорони праці, виробничої санітарії, протипожежного стану та охорони навколишнього середовища;
- контроль за станом умов та безпеки праці на робочих місцях.

Для вирішення цих задач бакалавр з охорони праці повинен оволодіти вміннями:

- ◆ визначити уповноважені організації у сфері проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;
- ◆ перевіряти виконання розпоряджень, приписів, постанов наглядово-профілактичних органів;
- ◆ приймати участь у підготовленні заключного акту про введення в експлуатацію нових і реконструйованих об’єктів виробничого та іншого призначення, про виконання робіт підвищеної небезпеки, про експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;
- ◆ координувати діяльність щодо дотримання чинного законодавства, правил, стандартів, норм, положень, інструкцій з охорони праці, виробничої санітарії, протипожежного стану та охорони навколишнього середовища;
- ◆ вжити заходів щодо притягнення до відповідальності посадових осіб, інших працівників підприємства, винних у невиконанні постанов органів державного нагляду за станом охорони праці;
- ◆ контролювати своєчасне проведення необхідних випробувань і технічних оглядів устаткування;
- ◆ розробляти проекти наказів чи розпоряджень з питань охорони праці;
- ◆ складати звіти з питань охорони праці.

Забезпечити на практиці оволодіння студентами, що готуються стати інспекторами з охорони праці, цими вміннями як раз і покликана навчальна дисципліна «Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці». І якщо вивчення багатьох інших дисциплін освітнього плану забезпечують бакалавру базову підготовку з охорони праці та можливості вільного комунікативного зв’язку з відповідними фахівцями на виробництві, то знання, набуті при опрацюванні таких дисциплін як

«Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці», виокремлюють його серед інших фахівців, надають йому спеціального статусу, визначають його посаду саме як ключову у відповідній інспекції, теруправлінні або навіть у апараті центрального органу виконавчої влади з питань охорони праці або на підприємстві у якості інженера з охорони праці при вирішенні будь-яких питань охорони праці.

Згідно галузевого стандарту вищої освіти України „Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра. Галузь знань 1702 „Цивільна безпека” навчальна дисципліна „Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці” складається з трьох змістових модулів: „Система державного нагляду за промисловою безпекою”, „Аудит з промислової безпеки” та «Громадський контроль за охороною праці».

В посібнику, у відповідності до переліку змістових модулів, які визначено вище вказаним стандартом, у подробицях розглянуті структура і діяльність спеціально уповноважених центральних органів виконавчої влади з нагляду за промисловою безпекою, охороною і гігієною праці, пожежної та радіаційної безпеки, взаємодія органів охорони праці з іншими державними наглядовими органами, повноваження місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у галузі охорони праці. Достатньо уваги присвячено питанням аудиту з промислової безпеки та громадському контролю за охороною праці. Видання також містить багато корисної нормативної і довідкової інформації, яка в основному сконцентрована у додатках. Все це дає можливість використовувати наведені матеріали безпосередньо інспекторами відповідних наглядових органів і інженерами з охорони праці підприємств для методичної та інформаційної підтримки під час виконання своїх професійних обов’язків. Посібник також з успіхом може бути запропоновано студентам вищих навчальних закладів освіти для вивчення відповідних розділів і тем навчальних дисциплін „Охорона праці” і „Охорона праці у галузі”, а також при опрацюванні розділів безпеки деяких курсів з циклу технологічної та конструкторської підготовки за технічними спеціальностями.

Роздів 1. ДІЯЛЬНІСТЬ СПЕЦІАЛЬНО УПОВНОВАЖЕНОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ З НАГЛЯДУ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

1.1. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ І СТРУКТУРА ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

1.1.1. Історія становлення державного нагляду за охороною праці

Початком наглядової діяльності можна вважати виданий в 1719 році Петром I указ про створення Бергколегії (гірничої колегії). У 1861 році в Російській імперії організовано орган спеціального нагляду за безпекою робіт у гірничій промисловості, який мав назву «гірничча поліція». З розширенням державного нагляду за безпечним веденням робіт в інших галузях промисловості цей орган протягом багатьох років неодноразово трансформувався, аж доки не набув в Україні вигляду сучасної Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки.

Історія людства і розвиток технічного прогресу тісно пов'язані між собою. Створення і удосконалення засобів виробництва на всіх етапах його розвитку здійснюють суттєвий вплив на долю людей. Часто цей вплив має, на жаль, негативний характер, який в процесі виробничої діяльності може проявлятися у формі такого явища, як нещасні випадки.

Статистика стверджує, що смертність від нещасних випадків в наш час займає місце поряд із серцево-судинними та онкологічними захворюваннями. Але якщо від вказаних захворювань помирають, головним чином, люди похилого віку, то від нещасних випадків страждають переважно люди молодого та середнього віку. Смерть внаслідок нещасних випадків на виробництві є найбільш поширеним явищем серед чоловіків віком 19-50 років.

З метою охорони праці і попередження виробничого травматизму в більшості країн світу створюються спеціальні служби по контролю за безпечним веденням робіт.

Історію розвитку служби нагляду за охороною праці достатньо чітко висвітлено в нормативних актах, які своєю метою мають не тільки встановлення вимог щодо забезпечення безпечних і здорових умов праці, але також вводять, відмінюють або об'єднують відповідні наглядові органи, що відповідно обумовлюється суспільними та господарськими потребами держави.

Виникнення чисельних аварій та нещасних випадків, які почали супроводжувати бурхливий розвиток окремих галузей та видів засобів виробництва, викликали необхідність створення професіональних відомчих, а також державних служб нагляду. Почали створюватись і виділялись у окремі види нагляду такі його різновиди як: котлонагляд, гірничийгляд,гляд за вантажопідйомними машинами та механізмами,гляд в металургійній, хімічній, нафтохімічній, нафтопереробній промисловостях, атомнийгляд.

Котлонагляд

Найстаріший спеціальний нагляд – це нагляд за безпечною експлуатацією посудин, що працюють під тиском. Вибухи парових котлів ще у ХІХ ст. викликали необхідність встановлення нагляду за їх виготовленням, утримуванням та правильною експлуатацією. В Російській імперії контроль за безпечним використанням парових котлів встановлено в 1843 році в особі губернських інженерів. З 1894 року цей вид нагляду здійснювала Фабрична інспекція Міністерства торгівлі та промисловості. В цей час було розроблено перші правила з виготовлення та використання парових котлів, які, з метою попередження вибухів, передбачали зовнішній (один раз на два роки) та внутрішній (один раз на шість років) огляд котлів. З 1902 року нагляд за паровими котлами має державний статус.

Гірничий нагляд

Історія гірничого нагляду має два століття і починається у ХVІІІ ст. Проте предметом цього нагляду протягом двох сторіч були не безпека гірничих робіт та умови праці гірників, а додержання права власності на надра та пов'язаних з цим правом узаконень, сплата гірничого податку, обов'язкове постачання золота та срібла до казни, а пізніше – порядок розробки надр у гірничій промисловості.

Оскільки гірнича справа пов'язана з великою небезпекою і вимагає від держави особливої уваги до захисту життя та здоров'я гірників, у ХІХ ст. виникла необхідність підпорядкувати гірничі промисли нагляду спеціальної гірничої адміністрації. Доки в гірничій промисловості використовувалась праця прикріплених до гірничих промислів селян, державні акції щодо забезпечення безпечних умов праці гірників носили епізодичний характер. Потреба в організації спеціального нагляду за забезпеченням безпеки праці в гірничій промисловості в Росії було усвідомлено тільки після реформи 1861 року. Відповідні заходи з нагляду за безпекою праці здійснювали органи місцевого гірничого управління, що отримали назву “гірничі інспекції”. Це перший в Росії спеціальний гірничий нагляд за безпекою праці.

Законом від 13 травня 1880 року усі власники надр зобов'язувалися повідомляти гірничі управління про початок гірничих робіт та їх припинення, про нещасні випадки, а також про особу, відповідальну за веденням гірничих робіт. На них покладалась організація робіт таким чином, щоб вони не викликали небезпеки для життя та здоров'я гірника.

Законом від 9 березня 1892 року було утворено особливу гірничозаводську інспекцію в складі окружних інспекторів та їх помічників. Таким чином, безпека ведення гірничих робіт стала предметом спеціального нагляду.

1.1.2. Радянський період становлення нагляду. Створення Державного комітету по нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості та гірничому нагляду

Рада Народних Комісарів прийняла 17 травня 1918 року Декрет про створення інспекції праці з підпорядкуванням її Наркомату праці. На інспекцію праці полагало: нагляд, контроль за введенням в дію декретів, постанов, актів радянської

влади в сфері захисту інтересів трудящих мас, а також прийняття необхідних заходів щодо безпеки, захисту життя та здоров'я працюючих. Тим же декретом на Наркомат праці було покладено прийняття невідкладних заходів щодо організації технічного нагляду за паровими котлами.

30 січня 1922 року Декретом Раднаркому в складі Головного управління гірничої промисловості було створено Центральне управління гірничого нагляду (ЦУГН), задачі якого полягали в забезпеченні найшвидшої відбудови зруйнованої громадянською війною гірничодобувної промисловості. Вони включали нагляд за виконанням гірничими підприємствами законів в області гірничої справи, нагляд за виконанням правил безпеки ведення гірничих робіт, технічний нагляд, у тому числі за паровими котлами на гірничих підприємствах.

В 1927 році в складі Наркомпраці СРСР та наркоматів радянських республік, у тому числі УРСР, було організовано державну гірничотехнічну інспекцію, а на місцях – окружні, губернські, районні та дільничні гірничотехнічні інспекції, які виконували також функції котлонагляду. У компетенції ЦУГН залишився лише контроль за охороною надр.

В 1933 році гірничотехнічну інспекцію підпорядковано відповідним галузевим профспілкам, а котлонагляд передано обласним радам профспілок. Таким чином, починаючи з 1933 року і до введення в дію в Україні Закону про охорону праці (01.01.1994 р.) функції державного нагляду за охороною праці було покладено на недержавну структуру – профспілки. Тобто протяго зазначеного часу державного нагляду за охороною праці практично не існувало.

В 1936 році гірничотехнічну інспекцію підпорядкували Наркомату важкої промисловості. Для нагляду на не підпорядкованих Наркомважпрому підприємствах було організовано гірничотехнічні інспекції за галузями гірничої промисловості при Раднаркомах союзних республік.

В 1947 році було сформоване Головне управління гірничого нагляду при Раді Міністрів СРСР, яке контролювало охорону надр на родовищах союзного значення, а з грудня 1949 року - виконання умов безпеки при веденні гірничих робіт. Всього було сформовано 18 управлінь округів та 50 управлінь гірничих районів, у тому числі й ті, що розміщувались на території України.

З 50-х років починається новий етап у розвитку державного технічного нагляду. З метою подальшого посилення державного нагляду за дотриманням правил безпеки у промисловості Рада Міністрів СРСР постановою від 24 квітня 1958 року № 448 прийняла рішення передати нагляд за безпечним веденням робіт у промисловості в підпорядкування Рад Міністрів союзних республік та визнала за необхідне створити в РРФСР, Українській РСР, Білоруській РСР, Узбецькій РСР, Казахській РСР, Грузинській РСР та Азербайджанській РСР відповідні державні Комітети, а в інших республіках – відповідні державні інспекції.

В Україні Державний Комітет з нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості та гірничому нагляду (Держгіртехнагляд УРСР) було створено за постановою Уряду Української РСР від 30 травня 1958 року № 675, як орган Ради Міністрів УРСР. Постановою Ради Міністрів УРСР від 10 грудня 1958 року № 1743 затверджено “Положення про Державний Комітет Ради Міністрів Українсь-

кої РСР з нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості та гірничому нагляду (Держгіртехнагляд УРСР)”.

В подальші роки, з метою поліпшення стану безпеки, під контроль Держгіртехнагляду УРСР було передано додатково найбільш потенційно небезпечні виробництва металургійної, хімічної, нафтохімічної, нафтопереробної промисловості, підприємства атомної енергетики, діючі та ті що будуються дослідні ядерні реактори та установки. Постановою Ради Міністрів УРСР від 7 лютого 1977 року № 61 на Держгіртехнагляд УРСР покладено також контроль за безпечним використанням газу у побуті.

Першим Головою Державного Комітету Ради Міністрів УРСР з нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості та гірничому нагляду Постановою Ради Міністрів УРСР від 2 червня 1958 року № 678 було призначено Шпанька Тимофія Панкратовича, який мав багато урядових нагород, а за сумлінну працю йому було присвоєно найвище звання - Героя соціалістичної праці.

1.1.3. Створення Державного комітету України з нагляду за охороною праці

Подальше становлення державного нагляду відбувалося у зв'язку з прийняттям Верховною Радою України в 1992 році Закону України “Про охорону праці”. Постановою Кабінету Міністрів України від 4 травня 1993 року №328 було затверджено положення “Про Державний комітет України з нагляду за охороною праці” (Держнаглядохоронпраці). Головою його було призначено Дюбу Анатолія Федоровича, котрий закінчив в 1968 році Донецький політехнічний інститут і мав вищу гірничу освіту.

Контроль за ядерною та радіаційною безпекою, пожежний нагляд, охорона здоров'я працюючих було покладено на інші центральні органи виконавчої влади.

З моменту утворення Держнаглядохоронпраці проведено значну роботу по формуванню та забезпеченню реалізації державної політики у сфері промислової безпеки та охорони праці. Впроваджено цілий ряд заходів щодо формування державної політики та визначення механізму її реалізації у сфері промислової безпеки та охорони праці. Постійно удосконалювався порядок здійснення державного нагляду за додержанням законодавства з охорони праці в частині промислової безпеки, безпечного ведення робіт юридичними та фізичними особами, які відповідно до законодавства використовують найману працю. Кропітка робота проведена з опрацювання і затвердження правил, норм, інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці. Значну роботу проведено з удосконалення порядку проведення розслідування аварій та нещасних випадків, аналізу причин їх виникнення, розробки пропозицій щодо запобігання таким аваріям і випадкам.

1.1.4. Створення Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду

З метою посилення державного управління охороною праці та державного нагляду за додержанням законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці, а також за виконанням роботодавцями своїх обов'язків було утворено Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду. Постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2006 року N 1640 було затверджено положення „Про Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду”.

Основними завданнями Держгірпромнагляду було визначено:

- ◆ формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері промислової безпеки та охорони праці, здійснення державного гірничого нагляду, безпечного поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, охорони надр;

- ◆ здійснення комплексного управління у сфері промислової безпеки та охорони праці, а також контролю за виконанням функцій державного управління охороною праці міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими держадміністраціями та органами місцевого самоврядування;

- ◆ організація та здійснення державного нагляду за додержанням законів та інших нормативно-правових актів з питань:

- ✓ охорони праці в частині промислової безпеки, безпечного ведення робіт юридичними та фізичними особами, які відповідно до законодавства використовують найману працю;

- ✓ геологічного вивчення надр, їх використання та охорони, а також використання і переробки мінеральної сировини;

- ✓ промислової безпеки у сфері поводження з вибуховими матеріалами, безпечного проведення робіт з утилізації звичайних видів боєприпасів, ракетного палива та вибухових матеріалів військового призначення.

1.1.5. Створення Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України

Указом Президента України № 1085/2010 від 9 грудня 2010 року «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» шляхом реорганізації Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи була утворена Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України (Держгірпромнагляд України). На цю Службу були також покладені функції ліквідованого Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду. Положення про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України затверджено Указом Президента України від 6 квітня 2011 року N 408/2011. Цім документом також визначено, що Державна служба гірничого нагляду та промислової

безпеки України є правонаступником Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду.

Держгірпромнагляд України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра палива та енергетики України, входить до системи органів виконавчої влади та забезпечує реалізацію державної політики з промислової безпеки, охорони праці, державного гірничого нагляду, охорони надр та державного регулювання у сфері безпечного поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення.

Державна політика з промислової безпеки та охорони праці спрямована на запобігання нещасним випадкам на виробництві та професійним захворюванням. Базовим принципом державної політики є пріоритет життя і здоров'я працівників, повної відповідальності роботодавця за створення належних, безпечних і здорових умов праці.

Головне завдання Служби – забезпечення додержання єдиного порядку організації охорони праці в Україні. Основними пріоритетами діяльності Служби визначено удосконалення нормативно-правової бази в сфері промислової безпеки шляхом її осучаснення та інтеграції з наукою і виробництвом.

Приведення нормативно-правової бази з охорони праці у відповідність з чинним законодавством, а також у відповідність до вимог законодавства Європейського Союзу буде здійснюватися за такими критеріями:

- ◆ перегляд нормативно-правових актів, які були видані до прийняття Акта проголошення незалежності України, тобто нормативно-правових актів СРСР та Української РСР, з метою розроблення національних нормативно-правових актів, усунення дублювання, сканування застарілих і таких, що не відповідають новим умовам економічного і соціального розвитку України;

- ◆ перегляд нормативно-правових актів, які прийняті після запровадження державної реєстрації нормативно-правових актів в установленому законодавством порядку, тобто з 1 січня 1993 року та інших строків, встановлених чинним законодавством України;

- ◆ перегляд зареєстрованих в установленому чинним законодавством порядку нормативно правових актів.

Амбіційним напрямом роботи Держгірпромнагляду щодо вдосконалення нормативно-правової бази з охорони праці та промислової безпеки є опрацювання проекту Закону України «Про основні засади промислової безпеки», який спрямовано на створення сприятливих умов для розвитку виробництва, підвищення рівня безпеки, запобігання аваріям та нещасним випадкам, що відповідає економічному курсу реформ щодо розвитку підприємництва та поліпшення бізнес-клімату.

Прийняття і впровадження цього акта врегулює на законодавчому рівні основні засади промислової безпеки, державного нагляду та експертної діяльності у сфері промислової безпеки, що сприятиме запровадженню чіткої збалансованої системи нагляду у сфері промислової безпеки, яка передбачає максимальну ефективність при мінімальному можливому обтяженню суб'єктів господарювання.

Одночасно в умовах реформ, спрямованих на розвиток підприємництва, розуміючи перспективу підтримки суб'єктом господарювання своєї ділової репутації, як чинника стратегічного розвитку, Держгірпромнагляд вживає певних заходів стримувань суб'єктів господарювання від порушень законодавства та підтримки ділової репутації.

В ході організації та здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням законів та інших нормативно-правових актів з питань промислової безпеки та охорони праці Служба має право перевіряти підприємства, зупиняти виробництва, подавати матеріали до органів прокуратури та надсилати роботодавцям подання про невідповідність окремих посадових осіб займаній посаді.

На сьогодні опрацьовується порядок застосування штрафних санкцій за порушення законодавства про охорону праці та невиконання приписів (розпоряджень) посадових осіб органів виконавчої влади з нагляду за охороною праці до юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю.

Відповідно до частин першої та шостої статі 10 Закону України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» державний ринковий нагляд здійснюється органами ринкового нагляду в межах сфер їх відповідальності, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2011 року № 573 визначено, що Держгірпромнагляд належить до Переліку органів державного ринкового нагляду.

Оскільки на сьогодні Положення про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України, затвердження Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 408, не містить пунктів стосовного здійснення Держгірпромнагляду повноважень у сфері ринкового нагляду, це не дає можливості Держгірпромнагляду повноцінно виконувати свої функції у цій сфері.

Визнання значення і необхідність підвищення ефективності наглядової діяльності, тем ні менш не відмінняє і не протирічить визначеному у якості одного з пріоритетів шлях від тотального контролю за суб'єктами господарювання та перехід до превентивних методів.

1.1.6. Організація державного нагляду за охороною праці

Відповідно до Закону України “Про охорону праці” спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з нагляду за охороною праці у діючій структурі уряду є Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України (Держгірпромнагляд України). Саме на неї покладено організацію державного нагляду за охороною праці в Україні. Основними завданнями Держгірпромнагляду України є:

1) реалізація державної політики у сфері промислової безпеки, охорони праці, здійснення державного гірничого нагляду, охорони надр, промислової безпеки у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, державного ринкового нагляду у межах сфери своєї відповідальності, а також

внесення пропозицій щодо її формування; { Підпункт 1 пункту 3 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 685/2012 (685/2012) від 06.12.2012 }

2) здійснення комплексного управління у сфері промислової безпеки, охорони праці, а також контролю за виконанням функцій державного управління охороною праці міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування;

3) *організація та здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням законів та інших нормативно-правових актів з питань:*

- ◆ промислової безпеки, охорони праці, безпечного ведення робіт юридичними та фізичними особами, які відповідно до законодавства використовують найману працю;

- ◆ геологічного вивчення надр, їх використання та охорони, а також використання і переробки мінеральної сировини;

- ◆ безпеки робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

- ◆ безпечного проведення робіт з утилізації звичайних видів боєприпасів, ракетного палива та вибухових матеріалів військового призначення;

- ◆ трубопровідного транспорту, функціонування ринку природного газу та діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки та потенційно небезпечними об'єктами.

Відповідно до покладених на неї завдань у сфері контролю та наглядової діяльності Держгірпромнагляд України:

- ◆ готує та подає пропозиції щодо формування державної політики та визначення механізму її реалізації у сфері промислової безпеки, охорони праці, державного гірничого нагляду, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, геологічного вивчення, використання та охорони надр та у сфері, пов'язаній з діяльністю об'єктів підвищеної небезпеки та потенційно небезпечних об'єктів;

- ◆ здійснює контроль за виконанням функцій державного управління охороною праці міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування;

- ◆ здійснює у визначеному порядку державний нагляд (контроль) за дотриманням законодавства з охорони праці в частині безпечного ведення робіт, промислової безпеки, безпеки робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення юридичними та фізичними особами, які відповідно до законодавства використовують найману працю, у тому числі з питань:

- ✓ будівництва, реконструкції та експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки, потенційно небезпечних об'єктів і виробництв;

- ✓ видобування вуглеводнів, їх транспортування, переробки та використання на підприємствах, в установах та організаціях;

- ✓ застосування технологій, технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва;

- ✓ забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального та колективного захисту;
- ✓ виготовлення, монтажу, ремонту, реконструкції, налагодження, випробування і безпечної експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва;
- ✓ облаштування системами автоматичного контролю і управління технологічними процесами та станом виробничого середовища;
- ✓ проведення робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, а також утилізації зброї, звичайних видів боєприпасів, виробів ракетної техніки та палива, вибухових матеріалів військового призначення, окрім вибухових матеріалів, призначених для військового та спеціального використання;
- ✓ здійснює контроль за своєчасністю та об'єктивністю розслідування нещасних випадків на виробництві, їх документальним оформленням та обліком, виконанням заходів з усунення причин нещасних випадків;
- ◆ *здійснює у встановленому порядку державний гірничий нагляд, у тому числі з титань:*
 - ◆ безпечного ведення гірничих робіт на підприємствах вугільної, гірничорудної та нерудної, нафтогазової промисловості під час будівництва та експлуатації, ліквідації або консервації гірничих об'єктів та підприємств, на об'єктах метробудівництва та підземних спорудах;
 - ◆ відповідності визначеним вимогам введення в експлуатацію розвіданих родовищ корисних копалин;
 - ◆ ведення робіт з геологічного вивчення надр під час дослідно-промислової розробки, їх використання та охорони, а також використання і переробки мінеральної сировини;
 - ◆ повноти вивчення родовищ корисних копалин, гірничотехнічних, інженерно-геологічних, гідрогеологічних та інших умов їх розробки, будівництва та експлуатації підземних споруд, захоронення в надрах шкідливих речовин і відходів виробництва;
 - ◆ виконання вимог з охорони надр під час ведення робіт з їх вивчення, визначення кондицій мінеральної сировини та експлуатації родовищ корисних копалин, відповідності розробки родовищ корисних копалин встановленим вимогам, повноти видобування оцінених запасів корисних копалин і наявних у них компонентів;
 - ◆ додержання визначеного порядку обліку запасів корисних копалин, обґрунтованості і своєчасності їх списання, правил проведення геологічних і маркшейдерських робіт під час розробки родовищ корисних копалин, правил та технологій переробки мінеральної сировини з метою забезпечення найповнішого видобування корисних компонентів;
 - ◆ відповідності визначеним вимогам та своєчасності здійснення заходів, що гарантують безпеку людей, майна та навколишнього природного середовища, гірничих виробок і свердловин від шкідливого впливу робіт, пов'язаних із користуванням надрами;

- ◆ готовності державних воєнізованих гірничорятувальних служб та формувань і диспетчерських служб до локалізації та ліквідації наслідків аварій;
- ◆ здійснює державний нагляд за діяльністю Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань щодо:
 - ✓ здійснення профілактичних заходів, спрямованих на усунення шкідливих і небезпечних виробничих факторів, запобігання нещасним випадкам на виробництві, професійним захворюванням та іншим випадкам загрози здоров'ю застрахованих осіб, спричиненим умовами праці;
 - ✓ фінансування та виконання загальнодержавної, галузевих і регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища;
- ◆ здійснює згідно із законодавством державний нагляд та контроль у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки та потенційно небезпечними об'єктами, у тому числі з:
 - ✓ проведення ідентифікації та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;
 - ✓ розроблення та впровадження планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій;
 - ✓ проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, у тому числі пожежо-вибухонебезпечних об'єктів та об'єктів, господарська діяльність яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру;
- ◆ бере участь у прийнятті в експлуатацію новозбудованих добувних і збагачувальних підприємств;
- ◆ здійснює державний контроль з питань:
 - ✓ відповідності вимогам віднесення вугільних шахт, які небезпечні через наявність газу, можливість раптових викидів, гірських ударів, до відповідних категорій;
 - ✓ ведення гірничих робіт на підприємствах вугільної, гірничорудної і нерудної промисловості;
- ◆ здійснює нагляд за дотриманням умов спеціальних дозволів на користування надрами в частині державного гірничого нагляду;
- ◆ здійснює державний ринковий нагляд у межах сфери своєї відповідальності;
- ◆ здійснює контроль за дотриманням вимог технічних регламентів, а саме: засобів індивідуального захисту, безпеки простих посудин високого тиску, ліфтів, канатних доріг для перевезення пасажирів, знаків безпеки і захисту здоров'я працівників, безпеки обладнання, що працює під тиском;
- ◆ погоджує:
 - ✓ питання ліквідації та консервації гірничодобувних об'єктів або їх ділянок, контролює відповідність визначеним вимогам віднесення вугільних шахт, що небезпечні через наявність газу, можливість раптових викидів, гірських ударів, до відповідних категорій;
 - ✓ питання консервації та ліквідації гірничих об'єктів та інших споруд, пов'язаних із користуванням надрами, відповідно до визначеного порядку;

- ◆ веде державний облік ділянок надр, наданих для будівництва та експлуатації підземних споруджень та інших цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин;

- ◆ здійснює у межах своєї компетенції нагляд за проведенням робіт із розробки родовищ корисних копалин і будівництва підземних споруд, виконанням заходів із запобігання виникненню та усунення небезпечного впливу гірничих робіт на технічний стан будинків і споруд, а також за додержанням визначеного порядку забудови площ залягання корисних копалин, обсягів перероблюваної сировини, обґрунтованістю і своєчасністю їх списання;

- ◆ організовує проведення:

- ✓ експертизи проектної документації на відповідність вимогам нормативно-правових актів із забезпечення безпеки під час поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

- ✓ державної технічної експертизи безпеки проведення гірничих робіт, будівництва та експлуатації гірських гірничих підприємств, експертизи проектів з протиаварійного захисту гірських гірничих підприємств;

- ◆ здійснює інші повноваження, визначені Положенням про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України законами України та покладені на неї Президентом України.

Держгірпромнагляд України у своїй діяльності керується Конституцією (254к/96-ВР) та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства надзвичайних ситуацій України (МНС України), іншими актами законодавства України, дорученнями Президента України та Міністра, а також Положенням про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України затверджено Указом Президента України від 6 квітня 2011 року N 408/2011.

Держгірпромнагляд України для виконання покладених на неї завдань має право в установленому порядку:

- 1) залучати до виконання окремих робіт, участі у вивченні окремих питань учених і фахівців (за їх згодою), працівників центральних та місцевих органів виконавчої влади;

- 2) одержувати інформацію, документи і матеріали від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій усіх форм власності та їх посадових осіб;

- 3) скликати наради, створювати комісії та робочі групи;

- 4) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державними, в тому числі урядовими, системами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами;

- 5) безперешкодно здійснювати заходи державного нагляду суб'єктів господарювання, а також об'єктів виробництва фізичних осіб у присутності роботодавця або його представника з питань додержання законодавства, що належать до її компетенції;

- 6) визначати обсяги та періодичність проведення заходів державного нагляду (контролю) у межах компетенції;

7) одержувати від роботодавців і посадових осіб письмові чи усні пояснення, висновки експертних обстежень, аудитів, матеріали та інформацію з відповідних питань, звіти про рівень і стан профілактичної роботи, причини порушень законодавства та про вжиття заходів щодо їх усунення;

8) здійснювати комплексні перевірки за участю інших органів державного нагляду;

9) видавати у визначеному порядку роботодавцям, керівникам та іншим посадовим особам юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування обов'язкові до виконання приписи (розпорядження) про усунення порушень і недоліків у сфері промислової безпеки, охорони праці, геологічного вивчення, використання, охорони надр та безпечної експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки;

10) видавати у визначеному законодавством порядку рішення на підставі матеріалів за результатами проведення технічного розслідування обставин та причин виникнення аварій, пов'язаних із використанням газу в побуті, які обов'язкові до виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами;

11) зупиняти, припиняти, обмежувати експлуатацію підприємств, окремих виробництв, цехів, діляниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень та інших виробничих об'єктів, виготовлення та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва, виконання певних робіт, у тому числі пов'язаних з користуванням надрами, застосуванням нових небезпечних речовин, реалізацію продукції шляхом видачі розпорядчого документа про заборону зазначеного у випадках, передбачених законодавством, а також анулювати видані дозволи і ліцензії до усунення порушень, які створюють загрозу життю працівників;

12) притягати у межах компетенції до адміністративної відповідальності посадових осіб, працівників і громадян за порушення законодавства;

13) притягати за порушення законодавства про охорону праці, невиконання розпоряджень посадових осіб юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, до сплати штрафу;

14) надсилати роботодавцям подання про невідповідність окремих посадових осіб займаній посаді, передавати матеріали органам прокуратури для притягнення осіб до відповідальності, встановленої законом;

15) надсилати подання про зупинення та анулювання дії спеціальних дозволів на користування надрами;

16) представляти Кабінет Міністрів України за його дорученням у міжнародних організаціях та під час укладення міжнародних договорів;

17) залучати до виконання окремих робіт, участі у вивченні окремих питань учених і фахівців, у тому числі на договірній основі, працівників центральних та місцевих органів виконавчої влади;

18) залучати вчених, спеціалістів органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), представників громадських організацій (за згодою) до розгляду питань, що належать до її компетенції;

19) скликати у визначеному порядку наради з питань, що належать до її компетенції;

20) утворювати за погодженням з іншими центральними і місцевими органами виконавчої влади комісії, експертні та робочі групи;

21) організовувати і провадити видавничу діяльність з метою висвітлення державної політики у сфері промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду;

22) заслуховувати звіти посадових осіб центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій з питань промислової безпеки, охорони праці, державного гірничого нагляду, геологічного вивчення, використання та охорони надр, безпеки поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

23) здійснювати захист своїх прав та законних інтересів у суді.

Державний нагляд за охороною праці здійснюється шляхом проведення перевірок підприємств (об'єктів), організацій, установ структурними підрозділами Держгірпромнагляду.

Перевірки можна проводити в плановому чи позаплановому порядку на окремо визначених або групі підприємств (об'єктів), установ, організацій, в адміністративних районах, містах тощо. Необхідність проведення планових перевірок встановлює структурний підрозділ з урахуванням специфічних особливостей, стану промислової безпеки та безпеки праці виробництв.

Позапланові перевірки проводяться за наказом територіального управління або Комітету у разі:

- росту виробничого травматизму;
- допущення аварії або групового чи смертельного нещасного випадку;
- невиконання роботодавцем вимог раніше виданого припису;
- надходження скарги;
- ненадходження інформації щодо усунення недоліків, вказаних у приписі;

запровадження в системі Держгірпромнагляду особливого режиму нагляду.

Перед початком перевірки посадова особа Держгірпромнагляду повинна ознайомитись з технічною та технологічною документацією підприємства (об'єкта), матеріалами перевірок з питань безпеки праці, проведених спеціалістами та керівниками структурних підрозділів, у тому числі службами охорони праці і технічного нагляду підприємства (об'єкта). Крім того, посадова особа повинна ознайомитися зі станом виконання заходів щодо створення безпечних умов праці, що були розроблені та затверджені за результатами попередніх перевірок підприємства (об'єкта) та з урахуванням висновків комісій з розслідування нещасних випадків і аварій. Усі види перевірок проводяться у присутності роботодавця або уповноваженої ним особи.

У разі створення перешкод проведенню перевірки посадова особа Держгірпромнагляду звертається до правоохоронного органу.

Результати кожної перевірки оформлюються актом перевірки, а у разі виявлення під час перевірок підприємств (об'єктів) порушень з питань охорони праці, охорони надр посадова особа Держгірпромнагляду складає припис.

Держгірпромнагляд України здійснює свої повноваження безпосередньо та через свої територіальні органи в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, у місті обласного значення Кривий Ріг. У процесі виконання покладених на неї завдань Держгірпромнагляд України взаємодіє в установленому порядку з іншими органами виконавчої влади, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, з органами місцевого самоврядування, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також підприємствами, установами, організаціями. У межах своїх повноважень, на основі і на виконання Конституції (254к/96-ВР) та законів України, актів і доручень Президента України, актів Кабінету Міністрів України вона видає накази організаційно-розпорядчого характеру, які підписуються Головою Держгірпромнагляду України.

Рішення, прийняті Держгірпромнаглядом в межах його компетенції, є обов'язковими для виконання всіма міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими держадміністраціями, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами, які відповідно до законодавства використовують найману працю.

1.1.7. Структура державного нагляду за охороною праці

1.1.7.1 Загальна структура побудови органів Держгірпромнагляду

Держгірпромнагляд здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворенні в установленому порядку структурні підрозділи: управління і відділи центрального апарату Комітету, територіальні управління та державні інспекції, на які покладено функції державного нагляду за охороною праці в Україні. Структуру побудови органів Держгірпромнагляду наведено на рисунку 1.

Держгірпромнагляд України очолює Голова, якого призначає на посаду за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра, та звільняє з посади Президент України.

26) здійснює інші повноваження відповідно до законодавства.

Для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції Держгірпромнагляду України, обговорення найважливіших напрямів її діяльності утворюється колегія у складі Голови Держгірпромнагляду України (голова колегії), його першого заступника та заступника за посадою, визначених Міністром посадових осіб МНС України. У разі потреби до складу колегії можуть входити керівники структурних підрозділів Держгірпромнагляду України, а також у встановленому порядку інші особи. Рішення колегії вводяться в дію наказами Держгірпромнагляду України.

Для розгляду пропозицій щодо основних напрямів діяльності Держгірпромнагляду України, обговорення найважливіших проблем та інших питань Держгір-

промнагляд України може утворювати науково-технічну раду, постійні або тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи.

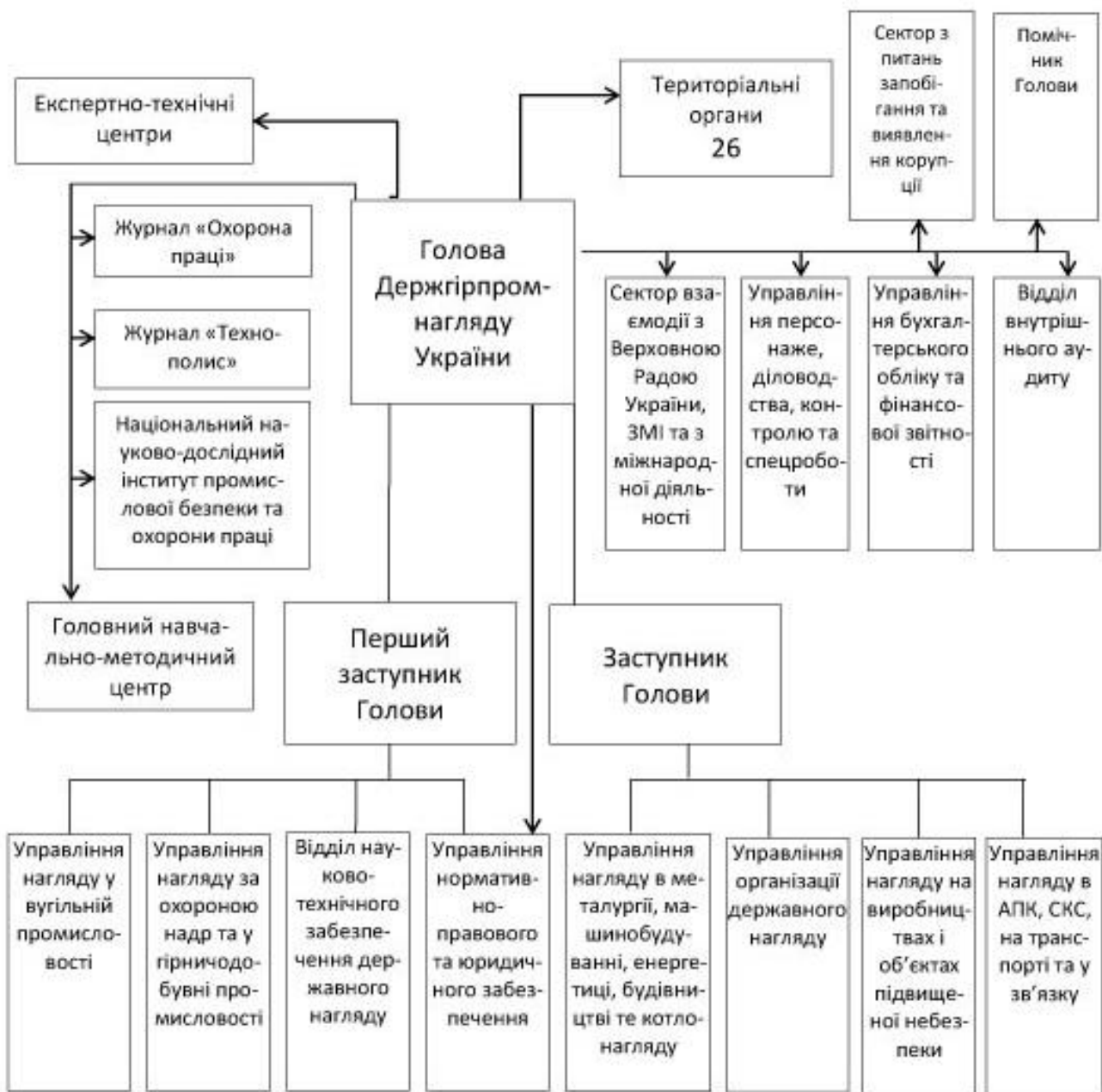

Рис.1 Структура Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України

Рішення про утворення чи ліквідацію колегії, постійних або тимчасових консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, їх кількісний і персональний склад, положення про них затверджуються Головою Держгірпромнагляду України.

Основними робочими органами Держгірпромнагляду є територіальні управління та державні інспекції охорони праці.

1.1.7.2. Територіальні управління

Територіальні управління Держгірпромнагляду є структурними підрозділами, які діють у складі Держгірпромнагляду та йому підпорядковуються.

Територіальні управління, округи, міжрегіональні державні інспекції, державні інспекції формуються на постійній основі з урахуванням адміністративно-територіального устрою держави, регіонально-галузевої структури виробництва, обсягу та складності завдань, покладених на ці органи.

Всього в Україні створено 25 територіальних управлінь:

- територіальне управління по Автономній Республіці Крим;
- територіальне управління по Вінницькій області;
- територіальне управління по Волинській області;
- територіальне управління по Дніпропетровській області;
- територіальне управління по Донецькій області;
- територіальне управління по Житомирській області;
- територіальне управління по Закарпатській області;
- територіальне управління по Запорізькій області;
- територіальне управління по Івано-Франківській області;
- територіальне управління по Київській області;
- територіальне управління по Кіровоградській області;
- територіальне управління по Луганській області;
- територіальне управління по Львівській області;
- територіальне управління по Миколаївській області;
- територіальне управління по Одеській області;
- територіальне управління по Полтавській області;
- територіальне управління по Рівненській області;
- територіальне управління по Сумській області;
- територіальне управління по Тернопільській області;
- територіальне управління по Харківській області;
- територіальне управління по Херсонській області;
- територіальне управління по Хмельницькій області;
- територіальне управління по Черкаській області;
- територіальне управління по Чернівецькій області;
- територіальне управління по Чернігівській області.

Основними завданнями територіального управління Держпромгірнагляду є:

- участь у забезпеченні реалізації державної політики у сфері охорони праці, промислової безпеки, здійснення державного гірничого нагляду, страхування ризиків виробничої безпеки, належного поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, охорони надр в регіоні;

- здійснення державного нагляду за додержанням законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці в частині безпечного ведення робіт, промислової безпеки, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, а також державного гірничого нагляду.

Територіальне управління Держпромгірнагляду відповідно до покладених на нього завдань приймає участь у:

- підготовці пропозицій щодо формування державної політики у сфері охорони праці в частині безпечного ведення робіт, промислової безпеки, державного гірничого нагляду, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, діяльності об'єктів підвищеної небезпеки, у сфері геологічного вивчення, використання та охорони надр, а також щодо механізму її реалізації;

- здійсненні комплексного управління охороною праці та контролю за виконанням функцій державного управління охороною праці місцевими держадміністраціями та органами місцевого самоврядування, бере участь у здійсненні державного управління у сфері геологічного вивчення, використання та охорони надр в регіоні;

- координації роботи місцевих держадміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, інших суб'єктів господарювання у сфері безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, промислової безпеки, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення та об'єктами підвищеної небезпеки;

- у межах своїх повноважень у розробленні проектів регіональних програм економічного розвитку в частині геологічного вивчення, використання та охорони надр, видобування корисних копалин, а також у формуванні державного фонду надр, введенні в експлуатацію новозбудованих видобувних та збагачувальних підприємств, а також підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;

- у підготовці пропозицій щодо державного замовлення на проведення науково-дослідних робіт з питань охорони праці в частині безпечного ведення робіт, промислової безпеки, поводження з об'єктами підвищеної небезпеки, здійснення державного гірничого нагляду, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, використання та охорони надр;

- розробленні проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки, геологічного вивчення, використання та охорони надр; бере участь у підготовці пропозицій щодо формування державної політики у сфері охорони праці в частині безпечного ведення робіт, промислової безпеки, державного гірничого нагляду, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, діяльності об'єктів підвищеної небезпеки, у сфері геологічного вивчення, використання та охорони надр, а також щодо механізму її реалізації;

- здійснені комплексного управління охороною праці та контролю за виконанням функцій державного управління охороною праці місцевими держадміністраціями та органами місцевого самоврядування, бере участь у здійсненні державного управління у сфері геологічного вивчення, використання та охорони надр в регіоні;

- координації роботи місцевих держадміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, інших суб'єктів господарювання у сфері безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, промислової безпеки, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення та об'єктами підвищеної небезпеки;

- у межах своїх повноважень у розробленні проектів регіональних програм економічного розвитку в частині геологічного вивчення, використання та охорони надр, видобування корисних копалин, а також у формуванні державного фонду надр, введенні в експлуатацію новозбудованих видобувних та збагачувальних підприємств, а також підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;

- підготовці пропозицій щодо державного замовлення на проведення науково-дослідних робіт з питань охорони праці в частині безпечного ведення робіт, промислової безпеки, поводження з об'єктами підвищеної небезпеки, здійснення державного гірничого нагляду, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, використання та охорони надр;

- розробленні проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки, геологічного вивчення, використання та охорони надр.

Територіальне управління Держгірпромнагляду здійснює державний нагляд за додержанням законодавства з охорони праці в частині безпечного ведення робіт, промислової безпеки, у тому числі з питань:

- будівництва, реконструкції та експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки, потенційно небезпечних об'єктів і виробництв;

- застосування технологій, технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва, а також забезпечення працівників спецодягом та іншими засобами колективного та індивідуального захисту;

- виготовлення, монтажу, ремонту, реконструкції, налагодження і безпечної експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва;

- виготовлення, транспортування, зберігання та використання вибухових матеріалів промислового призначення;

- безпечного проведення робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами, а також з утилізації зброї, звичайних видів боєприпасів, ракетної техніки і палива, вибухових матеріалів військового призначення;

- безпечного ведення гірничих робіт на підприємствах вугільної, гірничорудної та нерудної промисловостей, під час будівництва та експлуатації, ліквідації або консервації гірничих підприємств, на об'єктах метро будівництва та підземних спорудах, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;

Територіальне управління Держгірпромнагляду:

- проводить в установленому порядку розслідування аварій, групових нещасних випадків, нещасних випадків з тяжкими та смертельними наслідками на виробництві; веде облік аварій і оперативний облік потерпілих внаслідок нещасних випадків, які підлягають спеціальному розслідуванню, аналізує їх причини, готує пропозиції щодо запобігання таким випадкам;

- видає дозволи на:

- ✓ початок роботи та види робіт підприємства, діяльність якого пов'язана з виконанням робіт та експлуатацією об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;

- ✓ проведення навчання посадових осіб та працівників з питань охорони праці;

- видає свідоцтва на придбання і зберігання вибухових матеріалів промислового призначення;

- проводить експертизу проектів будівництва (реконструкції, технічного переоснащення) підприємств і виробничих об'єктів, засобів виробництва, засобів колективного та індивідуального захисту працівників на їх відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці та промислової безпеки.

Територіальне управління Держгірпромнагляду відповідно до своїх повноважень має право:

- безперешкодно відвідувати підконтрольні підприємства (об'єкти) та проводити перевірку додержання законодавства з питань, що належать до його компетенції;

- одержувати від роботодавця і посадових осіб письмові чи усні пояснення, висновки експертних обстежень, аудитів, матеріали та інформацію з відповідних питань, звіти про рівень і стан профілактичної роботи, причини порушень законодавства та здійснення заходів щодо їх усунення;

- видавати роботодавцям, керівникам та іншим посадовим особам юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, місцевим держадміністраціям та органам місцевого самоврядування обов'язкові для виконання приписи (розпорядження) про усунення порушень і недоліків у сфері охорони праці та промислової безпеки, геологічного вивчення, використання та охорони надр, безпечної експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки;

- забороняти, зупиняти, припиняти, обмежувати експлуатацію підприємств, окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень, випуск та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва, виконання певних робіт, у тому числі пов'язаних з користуванням надрами, застосування нових небезпечних речовин, реалізацію продукції, а також скасовувати або припиняти дію виданих ними дозволів і ліцензій до усунення порушень, які створюють загрозу життю працівників;

- притягати до адміністративної відповідальності працівників за порушення законодавства про охорону праці в частині безпечного ведення робіт;

- притягати до сплати штрафу юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, за порушення законодавства про

охорону праці в частині безпечного ведення робіт та невиконання розпоряджень посадових осіб Держгірпромнагляду;

- надсилати роботодавцям подання про невідповідність окремих посадових осіб займаній посаді, передавати матеріали органам прокуратури для притягнення цих осіб до відповідальності;

- одержувати безкоштовно в установленому порядку від органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій інформацію, необхідну для виконання покладених на нього завдань;

- залучати спеціалістів органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) для розгляду питань, що належать до його компетенції;

- заслуховувати інформацію керівників місцевих органів виконавчої влади, посадових осіб органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій з питань, що належать до його компетенції;

- видати у межах своїх повноважень накази організаційно-розпорядчого характеру.

У територіальному управлінні Держгірпронагляду утворюється Рада у складі начальника територіального управління Держгірпромнагляду, його заступників та керівників структурних підрозділів. До складу Ради можуть входити інші особи. Персональний склад Ради та положення про Раду затверджується начальником територіального управління Держгірпромнагляду.

Територіальне управління Держгірпромнагляду здійснює свої повноваження безпосередньо та через державні інспекції (структурні підрозділи), утворені в межах граничної чисельності працівників територіального управління.

1.1.7.3. Державна інспекція охорони праці територіального управління Держгірпромнагляду

Державна інспекція охорони праці (держінспекція) є структурним підрозділом територіального управління Держгірпромнагляду, що здійснює функції державного органу щодо організації управління охороною праці і здійснення нагляду за додержанням законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від форм власності, а також за виробничою діяльністю підприємств у галузі на території регіону і не залежить від будь-яких господарських органів, об'єднань громадян, політичних формувань, місцевих органів державної виконавчої влади.

Держінспекція утворюється, реорганізується і ліквідується Держгірпромнаглядом за поданням теруправління.

У своїй діяльності держінспекція керується законодавчими та іншими нормативними актами про охорону праці, наказами і рішеннями Держгірпромнагляду та територіального управління, Положенням про Держгірпромнагляд, Порядком організації державного нагляду в системі Держгірпромнагляду.

Держінспекція відповідно до покладених на неї функцій:

Організовує і здійснює державний нагляд за:

- функціонуванням системи управління охороною праці на підприємствах;
- додержанням на підконтрольних підприємствах вимог законодавчих, державних, міжгалузевих, галузевих нормативних актів про охорону праці;
- відповідністю вимогам нормативних актів про охорону праці діючих технологій, технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва, а також придбаних за кордоном;
- безпекою і технічним станом будівель, споруд, устаткування, інших засобів виробництва;
- своєчасним забезпеченням працівників спецодягом та іншими засобами індивідуального та колективного захисту і утриманням їх відповідно до чинних нормативних актів;
- виготовленням, монтажем, ремонтом, реконструкцією, налагодженням і експлуатацією машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва згідно з вимогами нормативних актів про охорону праці;
- додержанням вимог законодавства про охорону праці при укладенні трудового договору (угоди);
- санітарно-побутовим забезпеченням працюючих на підприємствах, проведенням обов'язкових медичних оглядів окремих категорій працівників;
- охороною праці жінок, неповнолітніх та інвалідів;
- відповідністю вимогам нормативних актів про охорону праці об'єктів виробничого, соціально-культурного та побутового призначення, а також тих, що будуються чи реконструюються;
- виготовленням, транспортуванням, зберіганням, використанню, випробуванням та обліком вибухових матеріалів і виробів на їх основі;
- проведенням комплексу маркшейдерських і геологічних робіт;
- роботою служб внутрішньовідомчого контролю за станом охорони праці, служб охорони праці та інших структурних підрозділів підприємств щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці;
- готовністю воєнізованих та інших професійних аварійно-рятувальних формувань, аварійно-диспетчерських служб до локалізації й ліквідації аварій;
- правильним і ефективним використанням коштів фонду охорони праці підприємств, а також надходженням їх до регіонального та галузевого фондів охорони праці;
- додержанням порядку зберігання, транспортування і використання отруйних, вогнебезпечних та шкідливих речовин;
- правильністю сплати підприємствами штрафів за нещасні випадки і професійні захворювання, які сталися на виробництві з їхньої вини.

Проводить вибіркову перевірку наявності і виконання проектів ведення робіт по геологічному вивченню надр, розробки родовищ корисних копалин і будівництва підземних споруд, заходів щодо запобігання і усунення шкідливого впливу гірничих робіт на будинки та споруди.

Реєструє об'єкти газового комплексу, котельні установки і посудини, що працюють під тиском, трубопроводи для пари і гарячої води, підйомні споруди, склади вибухових матеріалів та інші об'єкти, що потребують реєстрації відповідно до чинних нормативних актів.

Бере участь у:

- роботі приймальних комісій щодо прийняття в експлуатацію нових і реконструйованих об'єктів виробничого та соціально-культурного і побутового призначення;
- роботі комісій щодо атестації робочих місць відповідно до встановленого порядку;
- опрацюванні програм та комплексних заходів для досягнення встановлених нормативів з охорони праці або підвищення існуючого рівня охорони праці та контролює їх виконання;
- зборах трудових колективів, засіданнях комісій з питань охорони праці підприємств.

Погоджує заходи щодо захисту здоров'я та життя працівників і населення у разі надходження на підприємство нових небезпечних речовин або перевищення допустимих об'ємів їх зберігання.

Здійснює облік та аналіз аварій, нещасних випадків та порушень законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці, надає власникам пропозиції щодо профілактики аварійності і виробничого травматизму.

Веде інформаційно-роз'яснювальну роботу через пресу, телебачення, радіо та інші засоби масової інформації щодо вимог Закону "Про охорону праці", про стан аварійності й травматизму на підконтрольних підприємствах.

Інформує трудові колективи про результати обстеження, стан охорони праці.

Держінспекція має право:

- безперешкодно в будь-який час проводити перевірку підконтрольних підприємств щодо дотримання законодавства та інших нормативних актів про охорону праці та надр, отримувати від власника необхідні пояснення, матеріали та інформацію;
- залучати за погодженням з відповідними об'єднаннями, підприємствами, місцевими органами державної виконавчої влади їхніх спеціалістів для проведення перевірок підконтрольних підприємств і об'єктів;
- надсилати (подавати) керівникам підприємств обов'язкові для виконання розпорядження (приписи) про усунення порушень і недоліків у галузі охорони праці та користування надрами;
- зупиняти експлуатацію з накладанням пломби підприємств, об'єктів, окремих виробництв, цехів і дільниць, робочих місць та устаткування до усунення порушень вимог щодо охорони праці та використання надр, що створюють загрозу життю або здоров'ю працюючих;
- накладати на підприємства штрафи за результатами комплексних перевірок та в разі невиконання розпоряджень (приписів) про усунення порушень і недоліків в галузі охорони праці.

- притягати до адміністративної відповідальності працівників, винних у порушенні законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці;
- надсилати (надавати) власникам, керівникам підприємств подання про невідповідність окремих посадових осіб займаній посаді для вжиття заходів і передавати в необхідних випадках матеріали органам прокуратури для притягнення їх до кримінальної відповідальності;
- перевіряти додержання встановленого порядку допуску працівників до роботи, їх інструктажу, навчання безпечним методам праці, перевірки знань з питань охорони праці. Відстороняти від виконання небезпечних і спеціальних робіт осіб, які не мають на це права;
- перевіряти знання з питань охорони праці у посадових осіб до початку виконання ними своїх обов'язків і періодично згідно з чинними нормативними актами;
- вилучати дозволи на право проведення підричних робіт, свідоцтва на право придбання промислових вибухових матеріалів і виготовлення найпростіших вибухових речовин в разі порушень вимог нормативних актів про охорону праці;
- проводити розслідування обставин і причин аварій, випадків виробничого травматизму, випадків розкрадання, розкидання і втрат промислових вибухових матеріалів, приймати за результатами розслідування обов'язкові для виконання рішення з питань, віднесених до компетенції органів Держгірпромнагляду;
- проводити вибіркову перевірку знання правил, норм і технологічних регламентів посадовими особами і спеціалістами, а також нормативних актів про охорону праці, правила поведінки з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, користування засобами колективного та індивідуального захисту – працівниками;
- одержувати безкоштовно від місцевих органів державної виконавчої влади, підприємств інформацію, необхідну для виконання покладених на держінспекцію завдань.

Рішення держінспекції з питань охорони праці, видані в межах її повноважень, є обов'язковими для виконання всіма місцевими органами державної виконавчої влади, а також підприємствами.

Начальнику держінспекції для здійснення своїх функцій надаються відповідні права згідно з Законом України “Про охорону праці” і Положенням про Держгірпромнагляд, що визначені Переліком прав посадових осіб (державних інспекторів) Держгірпромнагляду, а також:

- в межах компетенції видавати письмові розпорядження і давати вказівки, які обов'язкові для виконання працівниками інспекції;
- організовувати перевірки знань інспекторським складом нормативних актів про охорону праці, контроль за додержанням яких входить до їх службових обов'язків;
- розглядати і вирішувати спірні питання, які виникають між власником та державним інспектором під час перевірки підприємств, а також відміняти (переглядати) в разі необхідності рішення та висновки державного інспектора;

- вносити керівництву теруправління пропозиції щодо призначення на посади та звільнення з посад інспекторів, заохочення, преміювання або притягнення їх до відповідальності згідно з чинним законодавством.

1.1.7.4. Державний інспектор державної інспекції охорони праці територіального управління Держгірпромнагляду

Державний інспектор (держінспектор) в системі Держгірпромнагляду є посадовою особою, яка працює у державній інспекції територіального управління Держгірпромнагляду. Посада держінспектора належить до посади державного службовця, на яку поширюється дія Закону України “Про державну службу” стосовно державних службовців місцевих органів державної виконавчої влади.

На посаду держінспектора на конкурсній основі призначається особа з вищою освітою і стажем практичної роботи на інженерно-технічних (керівних) посадах у галузях суспільного виробництва чи невиробничої сфери не менше трьох років. Призначення на посаду держінспектора та звільнення з неї проводиться наказом начальника територіального управління. Допуск держінспектора до самостійної роботи проводиться після відповідного навчання і стажування на робочому місці, а також атестації комісією територіального управління.

Головним завданням держінспектора є здійснення на підконтрольних підприємствах державного нагляду за додержанням вимог Закону України “Про охорону праці”, інших законодавчих і нормативних актів з безпеки, гігієни праці, виробничого середовища, а також за організацією комплексного управління охороною праці.

Для виконання вказаного завдання держінспектор зобов'язаний здійснювати державний нагляд за:

- дотриманням законодавчих міжгалузевих, галузевих та інших нормативних актів про охорону праці;
- відповідністю до вимог правил і норм з охорони праці діючих і тих об'єктів, що будуються (реконструюються), виробничого, соціально-культурного і побутового призначення, а також технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів і приладів;
- безпекою і технічним станом будов, споруд, устаткування та інших засобів виробництва;
- проведенням авторського нагляду збоку проектної організації на початок роботи нового підприємства (об'єкта);
- виготовленням, транспортуванням, зберіганням, використанням та обліком вибухових матеріалів і виробів на їх основі;
- додержанням порядку зберігання, транспортування, використання і обліку отруйних, вогнебезпечних та шкідливих речовин;
- проведенням комплексу маркшейдерських і геологічних робіт;
- готовністю воєнізованих та інших професійних аварійно-рятувальних формувань, аварійно-диспетчерських служб до локалізації й ліквідації аварій;

- виробленням, монтажем, налагодженням, експлуатацією і ремонтом машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів та інших засобів виробництва згідно з вимогами нормативних актів про охорону праці;

- наявністю сертифікатів на машини, механізми, устаткування і та ін., що застосовуються на підприємстві;

- відповідністю машин, механізмів та іншого устаткування, що придбані за кордоном, до вимог вітчизняних нормативних актів про охорону праці;

- опрацюванням системи управління охороною праці відповідно до вимог законодавчих та інших нормативних актів, її впровадженням і роботою;

- забезпеченням працівників нормативними актами про охорону праці;

- врученням працівникам посадових інструкцій, опрацьованих відповідно до вимог законодавчих та інших нормативних актів, а також за виконанням цих інструкцій;

- складанням переліку робіт з підвищеною небезпекою та його дією, а також відповідністю працівників на таких роботах до установлених вимог;

- своєчасним забезпеченням працівників спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту і утриманням їх відповідно до нормативних актів, а також забезпеченістю робітників інструментом за професіями і видами робіт;

- роботою служб охорони праці та інших структурних підрозділів підприємств щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці;

- правильним і ефективним використанням коштів фонду охорони праці підприємств, а також перерахуванням їх до регіонального та галузевого фондів охорони праці;

- проведенням інструктажу, навчання і атестації працівників з питань охорони праці, а також за організацією підвищення їхньої кваліфікації з цих питань;

- атестацією робочих місць на відповідність їх до норм і правил охорони праці;

- правильністю сплати підприємством штрафів за нещасні випадки і професійні захворювання, які сталися на виробництві з його вини;

- роботою системи інформування працівників власником (керівником) підприємства про стан охорони праці, нещасні випадки, профзахворювання та аварії, а також заходи, що вживаються з метою підвищення безпеки виробництва;

Крім переліченого, держінспектор також зобов'язаний:

- здійснювати спеціальне розслідування нещасних випадків, профзахворювань та аварій на виробництві, контролювати проведення обліку та аналізу цих подій, а також розробляти пропозиції щодо профілактики аварійності, профзахворювань й виробничого травматизму;

- провадити інформаційно-роз'яснювальну роботу на підконтрольних підприємствах щодо вимог Закону України «Про охорону праці», про стан аварійності, профзахворюваності й травматизму, а також про опрацювання заходів Щодо запобігання цим подіям;

- розглядати пропозиції і запити громадян з питань, що входять до кола його обов'язків;

- брати участь в опрацюванні заходів щодо поліпшення умов і безпеки праці на підконтрольних підприємствах, а також у роботі комісій щодо атестації робочих місць;

- видавати висновки на запити органів, які розглядають трудові спори, у разі відмови власника скласти акт про нещасний випадок чи незгоди із змістом такого акта потерпілого або іншої зацікавленої особи.

Держінспектор несе відповідальність згідно з чинним законодавством за невиконання службових обов'язків та невикористання наданих прав.

1.1.8. Основні принципи державного нагляду за охороною праці

Відповідно до Закону України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” державний нагляд (контроль) – це діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, органів місцевого самоврядування, інших органів (органи державного нагляду (контролю)) в межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт та послуг, прийняттого рівня небезпеки для населення, навколишнього природного середовища.

При здійсненні державного нагляду за охороною праці слід керуватись такими основопологаючими принципами:

- ◆ пріоритетність безпеки у питаннях життя і здоров'я людини, функціонування і розвитку суспільства, середовища проживання і життєдіяльності перед будь-якими іншими інтересами і цілями у сфері господарської діяльності;

- ◆ підконтрольність і підзвітність органу державного нагляду відповідним органам державної влади;

- ◆ рівність прав і законних інтересів усіх суб'єктів господарювання;

- ◆ гарантування прав суб'єкту господарювання;

- ◆ об'єктивність та неупередженість здійснення державного нагляду;

- ◆ наявність підстав, визначених законом, для здійснення державного нагляду;

- ◆ відкритість, прозорість, плановість й системність державного нагляду;

- ◆ невтручання органу державного нагляду у статутну діяльність суб'єкта господарювання, якщо вона здійснюється в межах закону;

- ◆ відповідальність органу державного нагляду та його посадових осіб за шкоду, заподіяну суб'єкту господарювання внаслідок порушення вимог законодавства;

- ◆ дотримання умов міжнародних договорів України;

- ◆ незалежність органів державного нагляду від політичних партій та будь-яких інших об'єднань громадян.

1.1.9. Загальні вимоги до здійснення державного нагляду за охороною праці

При здійсненні державного нагляду за охороною праці слід враховувати, що виключно законами встановлюються:

- органи, уповноважені здійснювати державний нагляд за охороною праці;
- види господарської діяльності, які є предметом державного нагляду;
- повноваження органів державного нагляду щодо зупинення виробництва (виготовлення) або виконання робіт;
- вичерпний перелік підстав для зупинення господарської діяльності;
- спосіб здійснення державного нагляду;
- санкції за порушення вимог законодавства і перелік порушень, які є підставою для видачі органом державного нагляду припису, розпорядження або іншого розпорядчого документа.

Державний нагляд за охороною праці здійснюється за місцем провадження господарської діяльності суб'єкта господарювання або його відокремлених підрозділів. Державний нагляд може здійснюватися комплексно кількома органами державного нагляду (контролю), якщо їхні повноваження на здійснення чи участь у комплексних заходах передбачено законом. Такі заходи слід проводити за спільним рішенням керівників відповідних органів державного нагляду (контролю).

Планові та позапланові заходи слід здійснювати в робочий час суб'єкта господарювання, встановлений правилами внутрішнього трудового розпорядку.

Зупиняти виробництва (виготовлення продукції) або виконання робіт допускається за вмотивованим письмовим рішенням керівника органу державного нагляду за охороною праці чи його заступника.

Посадовій особі органу державного нагляду за охороною праці забороняється здійснювати державний нагляд щодо суб'єктів господарювання, з якими (або із службовими особами яких) посадова особа перебуває в родинних стосунках.

Плановий чи позаплановий захід повинен здійснюватися у присутності керівника або його заступника, або уповноваженої особи суб'єкта господарювання.

Перед початком здійснення державного нагляду посадова особа органу державного нагляду за охороною праці вносить запис до відповідного журналу суб'єкта господарювання (за його наявності).

Посадові особи органу державного нагляду за охороною праці з метою з'ясування обставин, які мають значення для повноти проведення заходу, здійснюють у межах повноважень, передбачених законом, огляд територій або приміщень, які використовуються для провадження господарської діяльності, а також будь-яких документів чи предметів.

Процес здійснення планового або позапланового заходу чи кожної окремої дії органи державного нагляду за охороною праці та суб'єкти господарювання мають право фіксувати засобами аудіо- та відеотехніки, не перешкоджаючи здійсненню такого заходу.

У разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого відповідно до закону, припускає неоднозначне тлумачення прав і обов'язків суб'єкта господарювання або органу державного нагляду за охороною праці та його посадових осіб, рішення слід приймати на користь суб'єкта господарювання.

Під час здійснення державного нагляду посадові особи органу державного нагляду за охороною праці зобов'язані зберігати комерційну таємницю суб'єкта господарювання.

Інформацію, доступ до якої обмежено законом, одержану посадовою особою органу державного нагляду за охороною праці під час здійснення державного нагляду, можна використовувати виключно в порядку, встановленому законом.

Органи державного нагляду за охороною праці мають забезпечувати спеціальний режим захисту та доступу до інформації, що є комерційною таємницею, згідно з вимогами закону.

Невиконання приписів, розпоряджень та інших розпорядчих документів, виданих органом державного нагляду за охороною праці за результатами заходу тягне за собою застосування штрафних санкцій до суб'єкта господарювання згідно із законом.

1.2. ФУНКЦІЇ, ПРАВА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОРГАНУ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

1.2.1. Функції органу державного нагляду за охороною праці

1.2.1.1. Планові заходи зі здійснення державного нагляду

Планові заходи здійснюються відповідно до річних або кварталних планів, які затверджуються органом державного нагляду. Орган державного нагляду визначає у віднесеній до його відання сфері критерії, за якими визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду.

Періодичність проведення планових заходів затверджуються Кабінетом Міністрів України за поданням органу державного нагляду. Переліки питань для здійснення планових заходів визначаються органом державного нагляду і затверджуються його наказом.

У межах переліку питань кожен орган державного нагляду залежно від цілей заходу має визначити ті питання, щодо яких буде здійснюватися державний нагляд. Уніфіковані форми актів, в яких передбачається перелік таких питань, затверджуються органом державного нагляду і публікуються в мережі Інтернет.

Орган державного нагляду оприлюднює критерії та періодичність проведення планових заходів із здійснення державного нагляду шляхом розміщення інформації в мережі Інтернет.

Щорічно до 1 квітня орган державного нагляду готує звіт про виконання річного плану (квартальних планів) державного нагляду суб'єктів господарювання за попередній рік і оприлюднює його в мережі Інтернет.

Органи державного нагляду здійснюють планові заходи з державного нагляду за умови письмового повідомлення суб'єкта господарювання про проведення планового заходу не пізніше як за десять днів до дня здійснення цього заходу.

Повідомлення повинно містити:

- дату початку та дату закінчення здійснення планового заходу;
- найменування юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, щодо діяльності яких здійснюється захід;
- найменування органу державного нагляду.

Повідомлення надсилається рекомендованим листом чи телефонограмою за рахунок коштів органу державного нагляду або вручається особисто керівнику чи уповноваженій особі суб'єкта господарювання під розписку.

Суб'єкт господарювання має право не допускати посадову особу органу державного нагляду до здійснення планового заходу в разі неохочення повідомлення про здійснення планового заходу.

Строк здійснення планового заходу не може перевищувати п'ятнадцяти робочих днів, а для суб'єктів малого підприємництва – п'яти робочих днів, якщо інше не передбачено законом.

1.2.1.2. Позапланові заходи зі здійснення державного нагляду

Підставами для здійснення позапланових заходів є:

- подання суб'єктом господарювання письмової заяви до відповідного органу державного нагляду про здійснення заходу державного нагляду за його бажанням;
- виявлення та підтвердження недостовірності даних, заявлених у документах обов'язкової звітності, поданих суб'єктом господарювання;
- перевірка виконання суб'єктом господарювання приписів, розпоряджень або інших розпорядчих документів щодо усунення порушень вимог законодавства, виданих за результатами проведення планових заходів органом державного нагляду;
- звернення фізичних та юридичних осіб про порушення суб'єктом господарювання вимог законодавства. Позаплановий захід у цьому разі здійснюється тільки за наявності згоди центрального органу виконавчої влади на його проведення;
- неподання у встановлений термін суб'єктом господарювання документів обов'язкової звітності без поважних причин, а також письмових пояснень про причини, які перешкоджали поданню таких документів.

Під час проведення позапланового заходу з'ясовуються лише ті питання, необхідність перевірки яких стала підставою для здійснення цього заходу, з обов'язковим зазначенням цих питань у посвідченні (направленні) на проведення державного нагляду.

Проведення позапланових заходів з інших підстав, крім передбачених цією статтею, забороняється.

Суб'єкт господарювання повинен ознайомитися з підставою проведення позапланового заходу з наданням йому копії відповідного документа.

Строк здійснення позапланового заходу не може перевищувати десяти робочих днів, а щодо суб'єктів малого підприємництва - двох робочих днів, якщо інше не передбачено законом.

1.2.2. Права, обов'язки та відповідальність посадових осіб органу державного нагляду за охороною праці

Посадові особи спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці мають право:

- безперешкодно відвідувати підконтрольні підприємства (об'єкти) та здійснювати перевірку додержання законодавства з питань, віднесених до їх компетенції;

- одержувати від роботодавця і посадових осіб письмові чи усні пояснення, висновки експертних обстежень, аудитів, матеріали та інформацію з відповідних питань, звіти про рівень і стан профілактичної роботи, причини порушень законодавства та вжиті заходи щодо їх усунення;

- видавати роботодавцям, керівникам та іншим посадовим особам юридичних та фізичних осіб, міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування обов'язкові для виконання приписи (розпорядження) про усунення порушень і недоліків в галузі охорони праці, охорони надр, безпечної експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки;

- забороняти, зупиняти, припиняти, обмежувати експлуатацію підприємств, окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень, випуск та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів праці, виконання певних робіт, застосування нових небезпечних речовин, реалізацію продукції, а також скасовувати або припиняти дію виданих ними дозволів і ліцензій до усунення порушень, які створюють загрозу життю працюючих;

- притягати до адміністративної відповідальності працівників, винних у порушенні законодавства про охорону праці;

- надсилати роботодавцям подання про невідповідність окремих посадових осіб займаній посаді, передавати матеріали органам прокуратури для притягнення цих осіб до відповідальності згідно із законом.

Рішення посадових осіб спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці за необхідності обґрунтовуються результатами роботи та висновками експертно-технічних центрів, дослідних, випробувальних лабораторій та інших підрозділів (груп) технічної підтримки, що функціонують у складі органів державного нагляду за охороною праці відповідно до завдань інспекційної служби або створюються і діють згідно із законодавством як незалежні експертні організації.

Працівники правоохоронних органів надають допомогу посадовим особам органів державного нагляду у виконанні ними службових обов'язків та вживають заходів щодо припинення незаконних дій осіб, які перешкоджають виконувати ці обов'язки, вдаються до погроз, шантажу, нанесення тілесних ушкоджень посадо-

вим особам органів державного нагляду або членам їх сімей, завдають шкоди їх майну.

Органи державного нагляду та їх посадові особи під час здійснення заходів державного нагляду зобов'язані:

- повно, об'єктивно та неупереджено здійснювати державний нагляд у межах повноважень, передбачених законом;
- дотримуватися ділової етики у взаємовідносинах із суб'єктами господарювання;
- не втручатися і не перешкоджати здійсненню господарської діяльності під час здійснення заходів державного нагляду, якщо це не загрожує життю та здоров'ю людей, не спричиняє небезпеки виникнення техногенних ситуацій і пожеж;
- забезпечувати нерозголошення комерційної таємниці суб'єкта господарювання, що стає доступною посадовим особам у ході здійснення державного нагляду;
- ознайомити керівника суб'єкта господарювання або його заступника, або уповноважену ним особу з результатами державного нагляду в строки, передбачені законом;
- надавати суб'єкту господарювання консультаційну допомогу щодо здійснення державного нагляду.

Посадові особи спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці є державними службовцями, і на них поширюється дія Закону України “Про державну службу”. Вони несуть відповідальність згідно із законом за:

- виконання покладених на них обов'язків;
- невиконання вимог законодавства, а також завдання неправомірними діями збитків суб'єкту господарювання.

Суб'єкт господарювання має право звернутися до відповідного центрального органу виконавчої влади або до суду щодо оскарження рішень органів державного нагляду. У разі надходження такого звернення суб'єкта господарювання відповідний центральний орган виконавчої влади зобов'язаний його розглянути.

1.3. НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНУ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

1.3.1. Характеристика основних напрямів діяльності органу державного нагляду за охороною праці

Відповідно до покладених на нього завдань орган державного нагляду за охороною праці здійснює діяльність за наступними напрямками:

1) готує та подає пропозиції щодо формування державної політики та визначення механізму її реалізації у сфері промислової безпеки, охорони праці, державного гірничого нагляду, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, геологічного вивчення, використання та охорони надр та у сфері, пов'язаній з діяльністю об'єктів підвищеної небезпеки та потенційно небезпечних об'єктів;

2) бере у межах компетенції участь у розробленні проектів Державного бюджету України, Державної програми економічного та соціального розвитку України, Програми діяльності Кабінету Міністрів України, державних програм економічного розвитку щодо геологічного вивчення, використання та охорони надр, видобування корисних копалин, а також у формуванні державного фонду надр, введенні в експлуатацію новозбудованих видобувних та збагачувальних підприємств, а також підземних споруд, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин;

3) бере участь у здійсненні державного управління у сфері геологічного вивчення, використання та охорони надр, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки та потенційно небезпечними об'єктами;

4) здійснює контроль за виконанням функцій державного управління охороною праці міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування;

5) опрацьовує за участю міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, всеукраїнських об'єднань роботодавців і професійних спілок проекти загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і контролює її виконання, бере участь у розробленні та виконанні інших державних і галузевих програм;

б) здійснює у визначеному порядку державний нагляд (контроль) за додержанням законодавства з охорони праці в частині безпечного ведення робіт, промислової безпеки, безпеки робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення юридичними та фізичними особами, які відповідно до законодавства використовують найману працю, у тому числі з питань:

✓ будівництва, реконструкції та експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки, потенційно небезпечних об'єктів і виробництв;

✓ видобування вуглеводнів, їх транспортування, переробки та використання на підприємствах, в установах та організаціях;

✓ застосування технологій, технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва;

✓ забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального та колективного захисту;

✓ виготовлення, монтажу, ремонту, реконструкції, налагодження, випробування і безпечної експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва;

✓ облаштування системами автоматичного контролю і управління технологічними процесами та станом виробничого середовища;

✓ проведення робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, а також утилізації зброї, звичайних видів боєприпасів, виробів ракетної техніки та палива, вибухових матеріалів військового призначення, окрім вибухових матеріалів, призначених для військового та спеціального використання;

7) проводить розслідування та веде облік аварій і нещасних випадків, які підлягають спеціальному розслідуванню, аналізує їх причини, готує пропозиції щодо запобігання таким аваріям і випадкам;

8) проводить технічне розслідування обставин та причин виникнення аварій, пов'язаних з використанням газу в побуті;

9) здійснює контроль за своєчасністю та об'єктивністю розслідування нещасних випадків на виробництві, їх документальним оформленням та обліком, виконанням заходів з усунення причин нещасних випадків;

10) бере участь у розслідуванні обставин і причин аварій, розкрадання та втрат вибухових матеріалів, приймає за матеріалами зазначеного розслідування у межах своєї компетенції відповідні рішення;

11) здійснює у встановленому порядку державний гірничий нагляд, у тому числі з питань:

- ✓ безпечного ведення гірничих робіт на підприємствах вугільної, гірничорудної та нерудної, нафтогазової промисловості під час будівництва та експлуатації, ліквідації або консервації гірничих об'єктів та підприємств, на об'єктах метробудівництва та підземних спорудах;

- ✓ відповідності визначеним вимогам введення в експлуатацію розвіданих родовищ корисних копалин;

- ✓ ведення робіт з геологічного вивчення надр під час дослідно-промислової розробки, їх використання та охорони, а також використання і переробки мінеральної сировини;

- ✓ повноти вивчення родовищ корисних копалин, гірничотехнічних, інженерно-геологічних, гідрогеологічних та інших умов їх розробки, будівництва та експлуатації підземних споруд, захоронення в надрах шкідливих речовин і відходів виробництва;

- ✓ виконання вимог з охорони надр під час ведення робіт з їх вивчення, визначення кондицій мінеральної сировини та експлуатації родовищ корисних копалин, відповідності розробки родовищ корисних копалин встановленим вимогам, повноти видобування оцінених запасів корисних копалин і наявних у них компонентів;

- ✓ додержання визначеного порядку обліку запасів корисних копалин, обґрунтованості і своєчасності їх списання, правил проведення геологічних і маркшейдерських робіт під час розробки родовищ корисних копалин, правил та технологій переробки мінеральної сировини з метою забезпечення найповнішого видобування корисних компонентів;

- ✓ відповідності визначеним вимогам та своєчасності здійснення заходів, що гарантують безпеку людей, майна та навколишнього природного середовища, гірничих виробок і свердловин від шкідливого впливу робіт, пов'язаних із користуванням надрами;

- ✓ готовності державних воєнізованих гірничорятувальних служб та формувань і диспетчерських служб до локалізації та ліквідації наслідків аварій;

12) здійснює державний нагляд за діяльністю Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань щодо:

✓ здійснення профілактичних заходів, спрямованих на усунення шкідливих і небезпечних виробничих факторів, запобігання нещасним випадкам на виробництві, професійним захворюванням та іншим випадкам загрози здоров'ю застрахованих осіб, спричиненим умовами праці;

✓ фінансування та виконання загальнодержавної, галузевих і регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища;

13) здійснює згідно із законодавством державний нагляд та контроль у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки та потенційно небезпечними об'єктами, у тому числі з:

✓ проведення ідентифікації та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;

✓ розроблення та впровадження планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій;

проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, у тому числі пожежо-вибухонебезпечних об'єктів та об'єктів, господарська діяльність яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру;

14) бере участь у прийнятті в експлуатацію новозбудованих добувних і збагачувальних підприємств;

15) здійснює державний контроль з питань:

✓ відповідності вимогам віднесення вугільних шахт, які небезпечні через наявність газу, можливість раптових викидів, гірських ударів, до відповідних категорій;

✓ ведення гірничих робіт на підприємствах вугільної, гірничорудної і нерудної промисловості;

16) здійснює нагляд за дотриманням умов спеціальних дозволів на користування надрами в частині державного гірничого нагляду;

17) здійснює державний ринковий нагляд у межах сфери своєї відповідальності;

18) здійснює контроль за дотриманням вимог технічних регламентів, а саме: засобів індивідуального захисту, безпеки простих посудин високого тиску, ліфтів, канатних доріг для перевезення пасажирів, знаків безпеки і захисту здоров'я працівників, безпеки обладнання, що працює під тиском;

19) погоджує:

✓ питання ліквідації та консервації гірничодобувних об'єктів або їх ділянок, контролює відповідність визначеним вимогам віднесення вугільних шахт, що небезпечні через наявність газу, можливість раптових викидів, гірських ударів, до відповідних категорій;

✓ питання консервації та ліквідації гірничих об'єктів та інших споруд, пов'язаних із користуванням надрами, відповідно до визначеного порядку;

20) веде державний облік ділянок надр, наданих для будівництва та експлуатації підземних споруджень та інших цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин;

21) здійснює у межах своєї компетенції нагляд за проведенням робіт із розробки родовищ корисних копалин і будівництва підземних споруд, виконанням заходів із запобігання виникненню та усунення небезпечного впливу гірничих робіт на технічний стан будинків і споруд, а також за додержанням визначеного порядку забудови площ залягання корисних копалин, обсягів перероблюваної сировини, обґрунтованістю і своєчасністю їх списання;

22) організовує проведення:

✓ експертизи проектної документації на відповідність вимогам нормативно-правових актів із забезпечення безпеки під час поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

✓ державної технічної експертизи безпеки проведення гірничих робіт, будівництва та експлуатації гірських гірничих підприємств, експертизи проектів з протиаварійного захисту гірських гірничих підприємств;

23) веде державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці, державний реєстр об'єктів підвищеної небезпеки, державний облік ділянок надр, наданих для цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин, у тому числі для будівництва та експлуатації підземних споруд;

24) здійснює відомчу реєстрацію та веде облік великотоннажних та інших технологічних транспортних засобів, що не підлягають експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування; визначає порядок проведення державного технічного огляду цих засобів;

25) реєструє підймальні споруди (вантажопідймальні крани та машини, ліфти, ескалатори, канатні дороги, підйомники, фунікулери тощо), парові та водогрійні котли, посудини, що працюють під тиском, трубопроводи пари та гарячої води, об'єкти нафтогазового комплексу та інші об'єкти;

26) реєструє декларації безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;

27) видає у передбачених законодавством випадках:

✓ ліцензії на виробництво вибухових матеріалів промислового призначення та контролює дотримання ліцензійних умов;

✓ дозволи на право проведення вибухових робіт і виготовлення засобів їх механізації;

✓ свідоцтва на придбання і зберігання вибухових матеріалів промислового призначення;

✓ дозволи на початок виконання робіт підвищеної небезпеки та початок експлуатації (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки та контролює дотримання умов дії дозволів;

✓ гірничі відводи для розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, будівництва та експлуатації підземних споруд та інших цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин;

✓ свідоцтва про державну реєстрацію об'єктів підвищеної небезпеки;

28) визначає порядок проведення навчання і перевірки знань з питань промислової безпеки, охорони праці посадових осіб та інших працівників, здійснює нагляд за дотриманням вимог цього порядку;

29) визначає вимоги до працівників, які здійснюють керівництво вибуховими роботами, та контролює організацію навчання працівників у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

30) надає у визначеному порядку гірничі відводи для розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, будівництва та експлуатації підземних споруд для інших цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин;

31) здійснює функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери її управління;

32) організовує за участю експертно-технічних центрів державних підприємств, установ і організацій, які забезпечують науково-технічну підтримку державного нагляду у сфері промислової безпеки та охорони праці та належать до сфери управління Держгірпромнагляду України, проведення експертної оцінки стану безпеки промислового виробництва, технологій та об'єктів підвищеної небезпеки;

33) визначає уповноважені організації у сфері проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;

34) забезпечує проведення та здійснює в межах своїх повноважень науково-методичне забезпечення, координацію наукових досліджень (науково-дослідних робіт) у сфері промислової безпеки, охорони праці, державного гірничого нагляду та безпечного поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

35) бере участь у державній експертизі інвестиційних програм і проектів будівництва відповідно до вимог законодавства;

36) бере участь в організації проведення експертизи проектів будівництва (реконструкції, технічного переоснащення) підприємств і виробничих об'єктів, засобів виробництва, засобів колективного та індивідуального захисту працівників на їх відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці та промислової безпеки;

37) бере участь у прийнятті в експлуатацію об'єктів соціально-культурного та промислового призначення, об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;

38) погоджує:

✓ проекти стандартів, технічних регламентів і технічних умов, інші документи на засоби праці та виробництва, технологічні процеси;

✓ проекти проведення дослідно-промислового видобування корисних копалин, проекти і щорічні плани їх видобування та переробки, а також проекти будівництва підземних споруд щодо додержання вимог Гірничого закону України, законодавства з промислової безпеки, охорони праці та охорони надр;

✓ документацію на забудову площ залягання корисних копалин загальнодержавного значення;

✓ типові навчальні плани і програми навчальних дисциплін “Охорона праці”, “Основи охорони праці”, “Охорона праці в галузі” тощо;

✓ типові навчальні плани та програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з охорони праці;

✓ проекти планів розвитку гірничих робіт щодо охорони надр, їх безпечного ведення, а також норми відбору, втрат корисних копалин на підприємствах, що видобувають тверді, рідкі та газоподібні корисні копалини;

✓ видачу спеціальних дозволів на користування надрами;

✓ проекти гірничих підприємств щодо запобігання шкідливому впливу гірничих робіт на життя та здоров'я населення, а також захисту об'єктів, розташованих на гірничому відводі, від шкідливого впливу гірничих робіт під час підробки цих об'єктів гірничими роботами;

39) організовує (якщо характер і ступінь небезпеки це зумовлюють) проведення органами виконавчої влади та суб'єктами господарювання випробувань устаткування та матеріалів, технічного огляду устаткування, незалежної експертизи проектно-конструкторської документації на відповідність вимогам нормативно-правових актів із промислової безпеки та охорони праці;

40) готує та подає у визначеному порядку пропозиції щодо призначення органів з оцінки відповідності;

41) організовує роботу з підготовки, атестації та сертифікації фахівців з неруйнівного контролю, системи управління охороною праці та сертифікації засобів індивідуального захисту працівників;

42) бере участь у державній експертизі інвестиційних програм і проектів будівництва відповідно до вимог законодавства;

43) бере участь у роботі з удосконалення системи обліку, звітності та державної статистики з питань, що належать до її компетенції;

44) здійснює у визначеному порядку міжнародне співробітництво з питань, що належать до її компетенції, вивчає, узагальнює та поширює досвід іноземних держав, бере участь у підготовці та укладенні міжнародних договорів, залученні та координації міжнародної технічної допомоги, представляє у визначеному порядку інтереси України у міжнародних організаціях;

45) формує державне замовлення на науково-дослідні роботи з питань охорони праці, промислової безпеки, безпечного ведення робіт, здійснення державного гірничого нагляду, геологічного вивчення, використання та охорони надр і поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, об'єктами підвищеної небезпеки, контролює виконання державного замовлення;

46) приймає у визначеному законодавством порядку рішення про утворення, реорганізацію і ліквідацію підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління;

47) здійснює в установленому порядку внутрішній фінансовий контроль за роботою підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління;

48) розглядає у визначеному порядку звернення громадян з питань, що належать до її компетенції, та вживає у межах своїх повноважень заходів щодо вирішення порушених у зверненнях питань;

49) забезпечує у межах повноважень, визначених законодавством, виконання завдань мобілізаційної підготовки;

50) забезпечує у межах своїх повноважень реалізацію державної політики стосовно державної таємниці, здійснює контроль за її збереженням у центрально-

му апараті Держгірпромнагляду України, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління;

51) забезпечує оприлюднення інформації про свою діяльність, здійснює заходи з налагодження діалогу Держгірпромнагляду України з громадськістю та створення умов для участі громадян у процесі формування та реалізації державної політики у сфері промислової безпеки, охорони праці, гірничого нагляду та державного регулювання у сфері безпечного поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

52) проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу з питань, що належать до її компетенції;

53) вживає заходів щодо створення та розвитку інформаційних систем і ресурсів Держгірпромнагляду України;

54) провадить у межах своїх повноважень у визначеному порядку видавничу діяльність та організовує проведення виставок;

55) забезпечує у межах повноважень, визначених законодавством, заходи щодо детінізації доходів та відносин у сфері зайнятості населення;

56) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністру;

57) бере участь у проведенні соціального діалогу та взаємодії із всеукраїнськими професійними спілками і організаціями роботодавців з питань розроблення і реалізації державної політики у сфері промислової безпеки, охорони праці, здійснення державного гірничого нагляду, охорони надр, промислової безпеки у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

58) здійснює інші повноваження, визначені законами України та покладені на неї Президентом України.

1.3.2. Діяльність щодо формування державної політики та визначення механізму її реалізації у сфері промислової безпеки та охорони праці

Однією із функцій сучасної держави є проведення соціальної політики, спрямованої на підвищення безпеки праці. Стаття 31 Закону України “Про охорону праці” визначає, що державне управління охороною праці здійснюють:

- Кабінет Міністрів України;
- спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з нагляду за охороною праці;
- Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з нагляду за охороною праці (Держгірпромнагляд):

- здійснює комплексне управління охороною праці на державному рівні, реалізує державну політику в цій галузі та здійснює контроль за виконанням функцій

державного управління охороною праці міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державні адміністраціями та органами місцевого самоврядування;

- розробляє за участю міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, всеукраїнських об'єднань роботодавців і професійних спілок проект загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і контролює її виконання;

- бере участь у міжнародному співробітництві та в організації виконання міжнародних договорів з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, узагальнює та поширює світовий досвід з цих питань.

Рішення, прийняті спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з нагляду за охороною праці в межах його компетенції, є обов'язковими для виконання всіма міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, радою міністрів автономної республіки Крим, місцевими державні адміністраціями та органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами, які відповідно до законодавства використовують найману працю.

1.3.3. Контроль за дотриманням порядку організації навчання і перевірки знань посадових осіб з питань промислової безпеки та охорони праці

Навчання, системне та систематичне підвищення рівня знань посадових осіб з питань промислової безпеки та охорони праці – один з основних принципів державної політики в галузі охорони праці і забезпечення ефективної профілактичної роботи щодо запобігання нещасним випадкам і професійним захворюванням.

Основним нормативним документом, що визначає порядок та види навчання і перевірки знань з охорони праці, є Типове положення про навчання з питань охорони праці, затверджене Держгірпромнаглядом. Воно спрямоване на реалізацію в Україні системи безперервного навчання з питань охорони праці. Вимоги його є обов'язковими для виконання усіма центральними і місцевими органами виконавчої влади, асоціаціями, концернами, корпораціями, іншими об'єднаннями підприємств, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності та видів діяльності.

Відповідальність за організацію і здійснення навчання та перевірки знань працівників з питань охорони праці покладається на керівника підприємства, а контроль – на службу охорони праці.

Перевірка знань працівників з питань охорони праці проводиться за тими нормативними актами про охорону праці, додержання яких входить до їх службових обов'язків.

Контроль за дотриманням вимог Типового положення здійснюють органи державного нагляду за охороною праці.

1.3.4. Діяльність з розслідування нещасних випадків на виробництві

Розслідування нещасних випадків проводиться у разі виникнення нещасного випадку, а саме обмеженої в часі події або раптового впливу на працівника небезпечного виробничого фактора чи середовища, що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків, внаслідок яких зафіксовано шкоду здоров'ю, зокрема від одержання поранення, травми, у тому числі внаслідок тілесних ушкоджень, гострого професійного захворювання і гострого професійного та інших отруень, одержання сонячного або теплового удару, опіку, обмороження, а також у разі утоплення, ураження електричним струмом, блискавкою та іонізуючим випромінюванням, одержання інших ушкоджень внаслідок аварії, пожежі, стихійного лиха (землетрусу, зсуву, повені, урагану тощо), контакту з представниками тваринного і рослинного світу, які призвели до втрати працівником працездатності на один робочий день чи більше або до необхідності переведення його на іншу (легшу) роботу не менш як на один робочий день, зникнення, а також настання смерті працівника під час виконання ним трудових (посадових) обов'язків.

Порядок розслідування нещасних випадків на виробництві встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Органи державного нагляду за охороною праці розслідують:

- нещасні випадки із смертельними наслідками;
- групові нещасні випадки, які сталися одночасно з двома і більше працівниками, незалежно від ступеня тяжкості ушкодження їх здоров'я;
- випадки смерті працівників на підприємстві;
- випадки зникнення працівників під час виконання трудових (посадових) обов'язків;
- нещасні випадки з тяжкими наслідками, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого.

Розслідування такого нещасного випадку проводиться комісією, що утворюється наказом керівника органу державного нагляду за охороною праці за місцезнаходженням підприємства або за місцем настання нещасного випадку. Якщо територіальним органом Держгірпромнагляду протягом доби не прийнято рішення про проведення спеціального розслідування такого нещасного випадку, розслідування проводиться роботодавцем або Фондом за місцем настання нещасного випадку згідно з пунктами 3 - 32 цього Порядку.

Віднесення нещасних випадків до таких, що спричинили тяжкі наслідки, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого, здійснюється відповідно до Класифікатора розподілу травм за ступенем тяжкості, затвердженого МОЗ.

Комісія зобов'язана:

- ◆ обстежити місце, де стався нещасний випадок, одержати письмові чи усні пояснення від роботодавця і його представників, посадових осіб, працівників підприємства, потерпілого (якщо це можливо), опитати осіб – свідків нещасного випадку та осіб, причетних до нещасного випадку;
- ◆ визначити відповідність умов праці та її безпеки вимогам законодавства про охорону праці;

◆ визначити необхідність проведення лабораторних досліджень, випробувань, технічних розрахунків, експертизи для встановлення причини нещасного випадку і розроблення плану заходів щодо запобігання подібним нещасним випадкам;

◆ вивчити первинну медичну документацію (журнал реєстрації травматологічного пункту лікувально-профілактичного закладу, звернення потерпілого до медичного пункту або медико-санітарної частини підприємства, амбулаторну картку та історію хвороби, документацію відділу кадрів, відділу (служби) охорони праці тощо);

◆ з'ясувати обставини і причини настання нещасного випадку;

◆ визначити, пов'язаний чи не пов'язаний нещасний випадок з виробництвом;

◆ установити осіб, які допустили порушення вимог законодавства про охорону праці, а також розробити план заходів щодо запобігання подібним нещасним випадкам;

◆ зустрітися з потерпілим (якщо це можливо) або членами його сім'ї чи уповноваженою особою, яка представляє його інтереси, щодо роз'яснення їх прав у зв'язку з настанням нещасного випадку.

За результатами розслідування комісія складає акт за формою Н-5.

Керівник органу державного нагляду за охороною праці, який призначив комісію, повинен розглянути і затвердити примірники актів за формою Н-5 протягом доби після надходження матеріалів розслідування.

На вимогу потерпілого або особи, яка представляє його інтереси, голова комісії зобов'язаний ознайомити їх з документами, що містяться в матеріалах розслідування.

У разі надходження скарги або незгоди з висновками комісії щодо обставин та причин нещасного випадку керівник Держгірпромнагляду або його територіального органу з метою забезпечення об'єктивності розслідування має право призначити повторне (додаткове) розслідування такого випадку комісією в іншому складі і за результатами її роботи скасувати висновки попередньої комісії, вжити заходів до активізації роботи щодо запобігання виникненню подібних випадків, притягнення до відповідальності посадових осіб підприємства та органів Держгірпромнагляду, які порушили вимоги законодавства про охорону праці. У разі незгоди роботодавця, потерпілого або члена його сім'ї чи особи, яка представляє його інтереси, рішення спеціальної комісії в іншому складі щодо результатів повторного (додаткового) спеціального розслідування обставин і причин настання нещасного випадку може бути оскаржено лише у судовому порядку.

У разі виявлення під час проведення розслідування ознак злочину керівники Держгірпромнагляду та його територіальних органів зобов'язані передавати в установленому порядку матеріали органам прокуратури для притягнення винних осіб до відповідальності.

Органи державного нагляду за охороною праці разом з виконавчою дирекцією Фонду соціального страхування від нещасних випадків та її робочими органами, профспілками перевіряють відповідно до компетенції ефективність роботи з

профілактики нещасних випадків і вживають заходів до усунення виявлених порушень вимог Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві згідно з законодавством.

Держгірпромнагляд та його органи ведуть оперативний облік нещасних випадків, які підлягають розслідуванню.

Збирання статистичних даних та розроблення форм державної статистичної звітності про осіб, які постраждали від нещасних випадків на підприємствах, здійснюють органи державної статистики.

Посадові особи, які проводили розслідування нещасних випадків, несуть відповідальність згідно із законодавством за своєчасне і об'єктивне їх розслідування та обґрунтованість прийнятих рішень.

1.3.5. Видача дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки

Суб'єкт господарської діяльності, який має намір розпочати виконання роботи підвищеної небезпеки або експлуатацію об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки (об'єкти) чи проводити навчання працівників з питань охорони праці інших суб'єктів господарської діяльності,

Професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників, які залучаються до виконання робіт підвищеної небезпеки (навчання з питань охорони праці), повинен одержати відповідний дозвіл органу державного нагляду за охороною праці.

Для надання дозволу орган державного нагляду за охороною праці розглядає заяву суб'єкта господарської діяльності, до якої додаються:

- на початок виконання роботи підвищеної небезпеки - висновок експертизи щодо спроможності суб'єкта господарської діяльності забезпечити додержання вимог законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки під час виконання заявленої роботи;

- на експлуатацію об'єкта – висновок експертизи щодо відповідності об'єкта вимогам нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки і спроможності суб'єкта господарської діяльності забезпечити додержання вимог законодавства під час його експлуатації, а також експлуатаційну документацію (копії інструкції з експлуатації, паспорта, настанови тощо);

- на проведення навчання з питань охорони праці – висновок експертизи Головного навчально-методичного центру або експертно-технічного центру Держгірпромнагляду щодо спроможності суб'єкта господарської діяльності проводити навчання з питань охорони праці.

Відповідальність за повноту, достовірність та об'єктивність висновку експертизи несе згідно із законодавством експертна організація, яка проводила експертизу.

Орган державного нагляду за охороною праці протягом 30 робочих днів після реєстрації заяви видає суб'єкту господарської діяльності відповідний дозвіл або повідомляє письмово про відмову з належним обґрунтуванням.

Рішення про відмову у видачі дозволу приймається органом державного нагляду за охороною праці у разі:

- ненадання суб'єктом господарської діяльності необхідних документів та (або) неправильного їх оформлення;
- надання недостовірних даних або висновку експертизи, який затверджено чи складено більше ніж за рік до дати реєстрації заяви;
- встановлення за висновком експертизи невідповідності об'єкта експертизи вимогам законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки.

Копії дозволів та документи, на підставі яких вони були видані, зберігаються в органі державного нагляду за охороною праці протягом строку дії дозволу.

Органи державного нагляду за охороною праці ведуть облік виданих дозволів в порядку, установленому Держгірпромнаглядом.

Дія дозволів, виданих органами державного нагляду за охороною праці, поширюється на всю територію України.

Органи державного нагляду за охороною праці здійснюють державний нагляд за додержанням умов дозволу шляхом проведення перевірок в установленому законодавством порядку.

У разі виявлення порушення умов дозволу посадова особа, яка проводила перевірку, видає суб'єкту господарської діяльності припис, у якому викладається суть порушення з посиланням на статтю (пункт) відповідного нормативно-правового акта та встановлюється строк його усунення.

Орган державного нагляду за охороною праці може анулювати дозвіл у разі:

- Подання суб'єктом господарської діяльності заяви про анулювання дозволу;
- прийняття рішення про скасування державної реєстрації суб'єкта господарської діяльності;
- виявлення недостовірних відомостей у документах, поданих суб'єктом господарської діяльності для одержання дозволу;
- видачі посадовими особами органу державного нагляду за охороною праці припису про повторне порушення умов дозволу;
- аварії, вибуху, пожежі, нещасного випадку тощо, якщо в акті розслідування цієї події зазначено, що однією з її причин є недодержання умов дозволу;
- створення перешкод під час проведення посадовими особами органу державного нагляду за охороною праці перевірок додержання умов дозволу.

1.3.6. Участь в державних комісіях з прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів

Діяльність в державних комісіях з прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів полягає у підтвердженні готовності до експлуатації об'єктів нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту будівель і споруд як житлово-громадського, так і виробничого призначення, інженерних мереж та споруд, транспортних магістралей, окремих черг пускових комплексів, їх інженерно-технічного оснащення відповідно до затвердженої в установленому

порядку проектної документації, нормативних вимог, вихідних даних на проектування.

Строк прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта державною приймальною комісією установлюється органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування, що утворив комісію, і не повинен перевищувати 30 днів.

Члени комісії зобов'язані за викликом голови брати участь у її роботі, а також здійснювати свої повноваження як представники відповідних органів.

На закінченому будівництвом об'єкті повинні бути виконані всі передбачені проектною документацією та державними нормами роботи, змонтоване і випробуване обладнання.

На об'єкті виробничого призначення, де встановлено технологічне обладнання, повинні бути проведені пусконаладжувальні роботи згідно з технологічним регламентом, передбаченим проектом, створено безпечні умови для праці виробничого персоналу та перебування людей відповідно до вимог нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки, пожежної безпеки, екологічних та санітарних норм.

Прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта, на якому зміни до складу пускових комплексів внесені з порушенням встановленого порядку, заборонено.

За результатами роботи державної приймальної комісії складається

Акт про прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта.

Члени державної приймальної комісії, що відмовилися підписати акт, зобов'язані у письмовій формі подати голові комісії та органу, який вони представляють, обґрунтування своєї відмови. Керівник зазначеного органу зобов'язаний взяти безпосередню участь у врегулюванні спірних питань та може підписати акт замість члена комісії, який відмовився від підпису.

Голова та члени державної приймальної комісії несуть персональну відповідальність за виконання покладених на них функцій.

1.3.7. Організація здійснення ідентифікації та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки

Постановою Кабінету Міністрів України на державний нагляд за охороною праці покладено координацію роботи центральних органів виконавчої влади, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки [21].

Вимоги щодо здійснення ідентифікації та обліку об'єктів підвищеної небезпеки поширюються на всіх суб'єктів господарської діяльності, у власності або користуванні яких є об'єкти, де можуть використовуватися або виготовляються, переробляються, зберігаються чи транспортуються небезпечні речовини, а також на всіх суб'єктів господарської діяльності, які мають намір розпочати будівництво потенційно небезпечних об'єктів.

Суб'єкт господарської діяльності, у власності або користуванні якого є хоча б один потенційно небезпечний об'єкт чи який має намір розпочати будівництво та-

кого об'єкта, організовує проведення його ідентифікації.

Потенційно небезпечний об'єкт вважається об'єктом підвищеної небезпеки відповідного класу у разі, коли значення сумарної маси небезпечної або декількох небезпечних речовин, що використовуються або виготовляються, переробляються, зберігаються чи транспортуються на об'єкті, перевищує встановлений норматив порогової маси.

Суб'єкт господарської діяльності складає повідомлення за формою ОПН-1 про результати ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки і надсилає його у двотижневий термін відповідному органу державного нагляду за охороною праці.

Державний реєстр об'єктів підвищеної небезпеки веде держгірпромнагляд. Державна статистична звітність щодо об'єктів підвищеної небезпеки затверджується держкомстатом за поданням держгірпромнагляду.

Протягом 10 робочих днів після реєстрації держгірпромнагляд видає суб'єкту господарської діяльності свідоцтво про державну реєстрацію об'єкта (об'єктів) підвищеної небезпеки.

Держгірпромнагляд публікує до 1 березня поточного року в загальнодержавних друкованих засобах масової інформації перелік об'єктів підвищеної небезпеки, включених до державного реєстру об'єктів підвищеної небезпеки станом на 31 грудня попереднього року.

Виключення об'єкта підвищеної небезпеки з державного реєстру об'єктів підвищеної небезпеки здійснюється за рішенням держгірпромнагляду на підставі звернення та усіх необхідних документів, які подаються суб'єктом господарської діяльності до органів держгірпромнагляду, у разі:

- проведення змін, що призвели до зменшення на об'єкті підвищеної небезпеки сумарної маси небезпечних речовин порівняно з найменшим нормативом порогової маси відповідно до нормативів порогових мас;

- ліквідації або виведення з експлуатації (списання з балансу) об'єкта підвищеної небезпеки.

1.3.8. Участь у створенні нормативно-правової бази з охорони праці та ведення її реєстру

Вимоги охорони праці до виробничого середовища, обладнання, устаткування, порядку ведення робіт, засобів захисту працюючих, порядку навчання працюючих тощо регламентуються відповідними нормативно-правовими актами, які розробляються у відповідності з законодавством про охорону праці і становлять нормативно-правову базу охорони праці.

Нормативно-правовий акт – це офіційний документ компетентного органу державної влади, яким встановлюються загальнообов'язкові правила (норми).

Законодавством України “про охорону праці” визначено, що нормативно-правові акти з охорони праці – це правила, норми, регламенти, положення, стандарти, інструкції та інші документи, обов'язкові для виконання.

Опрацювання та прийняття нових, перегляд і скасування чинних нормативно-правових актів з охорони праці здійснює держгірпромнагляд за участю профе-

сійних спілок та фонду соціального страхування від нещасних випадків та за погодженням з іншими органами державного нагляду за охороною праці. Санітарні правила та норми затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі охорони здоров'я.

Нормативно-правові акти з охорони праці переглядаються в міру а проведення досягнень науки і техніки, що сприяють поліпшенню безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, але не рідше одного разу на десять років.

Стандарти, технічні умови та інші документи на засоби праці і технологічні процеси повинні включати вимоги щодо охорони праці і погоджуватися з органами державного нагляду за охороною праці.

У разі неможливості повного усунення небезпечних і шкідливих для здоров'я умов праці роботодавець зобов'язаний повідомити про це орган державного нагляду за охороною праці. Він може звернутися до зазначеного органу з клопотанням про встановлення необхідного строку для виконання заходів щодо приведення умов праці на конкретному виробництві чи робочому місці до нормативних вимог.

Орган державного нагляду за охороною праці розглядає клопотання роботодавця, проводить у разі потреби експертизу запланованих заходів, визначає їх достатність і за наявності підстав може, як виняток, прийняти рішення про встановлення іншого строку застосування вимог нормативних актів з охорони праці.

Державний реєстр міжгалузевих і галузевих нормативно-правових актів з питань охорони праці (реєстр ДНАОП) веде Держгірпромнагляд. Цей реєстр містить повний перелік правил, норм, стандартів, економічних нормативів та інших документів з питань охорони праці, чинних в Україні.

У реєстрі ДНАОП кожному нормативному акту присвоєно відповідний код – для можливості машинного обліку і зручності користування ними.

1.4. ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ ОРГАНУ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ ТА НАВЧАННЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ

1.4.1. Планування роботи органу державного нагляду за охороною праці

Вимогами чинних “Методичних рекомендацій щодо організації планування, обліку та контролю роботи органів Держгірпромнагляду” (додаток Г) передбачено, що з метою забезпечення взаємодії Держгірпромнагляду з іншими органами державного нагляду за охороною праці, між державними інспекціями і державними інспекторами різних видів нагляду та вирішення питань систематизації наглядової діяльності, проведення перевірок та інших робіт здійснюється за відповідними планами та графіками.

Планові заходи органів Держгірпромнагляду здійснюються відповідно до річних, піврічних або квартальних планів, які затверджуються органом державного нагляду до 1 грудня року, що передує плановому, або до 25 числа останнього місяця кварталу, що передує плановому.

За рішенням колегії Держгірпромнагляду і Ради територіального управління

в разі потреби до них вносяться зміни та доповнення залежно від обставин, що виникають.

Управління і самостійні відділи центрального апарату Держгірпромнагляду, відділи територіальних управлінь, державні та міжрегіональні державні інспекції працюють за кварталними планами.

Робота державного інспектора планується щоквартально.

1.4.1.1. Планування роботи Держгірпромнагляду

План роботи Держгірпромнагляду формується згідно з вимогами законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, а також пропозицій управлінь і самостійних відділів Комітету та територіальних управлінь, інших органів державного нагляду.

Управління і відділи Комітету та територіальні управління за півтора місяця до початку чергового півріччя подають Управлінню організації державного нагляду та обліку травматизму Комітету пропозиції щодо внесення питань до плану роботи Держгірпромнагляду.

З урахуванням цих пропозицій Управління організації державного нагляду та обліку травматизму Комітету опрацьовує проект плану і за місяць до початку півріччя виносить його на розгляд колегії, а через 15 днів затверджений Головою Держгірпромнагляду план роботи направляє територіальним управлінням та управлінням і відділам Комітету.

План роботи органів Держгірпромнагляду оформлюється за встановленою формою.

До плану роботи Держгірпромнагляду додається: план роботи колегії, графік комплексних та цільових перевірок, які проводяться під керівництвом посадових осіб Комітету.

1.4.1.2. Планування роботи управлінь і відділів Комітету

Плани роботи управлінь і відділів Комітету складаються на квартал згідно з піврічним планом Держгірпромнагляду за напрямками, основними з яких є:

- заходи щодо удосконалення наглядової роботи та роботи по управлінню охороною праці;
- контроль за виконанням Національної, галузевих і регіональних програм щодо заходів, спрямованих на поліпшення безпеки, гігієни праці та виробничого середовища;
- перевірка роботи місцевих органів і державних інспекторів галузевого нагляду, надання їм практичної й методичної допомоги;
- організація навчання інспекторського складу;
- заслуховування звітів керівників галузей, об'єднань і підприємств із питань створення безпечних та нешкідливих умов праці на виробництві й виконання заходів щодо удосконалення управління охороною праці;

- участь у навчанні і перевірці знань працівників міністерств, відомств, концернів, корпорацій та інших об'єднань підприємств, що створені за галузевим принципом, місцевих органів державної виконавчої влади;
- підготовка до затвердження нових державних міжгалузевих та галузевих нормативних актів про охорону праці, а також контроль за своєчасним переглядом і скасуванням таких документів;
- опрацювання нормативних документів щодо удосконалення наглядової роботи;
- координація роботи служб охорони праці міністерств, державних комітетів та інших центральних галузевих органів господарського управління та місцевих органів державної виконавчої влади;
- проведення цільових й комплексних перевірок об'єднань і підприємств підконтрольних галузей щодо дотримання законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці.

Плани роботи управлінь і самостійних відділів затверджуються їх начальниками.

1.4.1.3. Планування роботи територіального управління

План роботи територіального управління складається з урахуванням питань, запланованих Комітетом і його галузевими управліннями (відділами), виходячи з фактичного стану промислової безпеки і охорони праці на підконтрольних об'єктах регіону. В ньому передбачаються заходи щодо реалізації державної політики з охорони праці, здійснення та підвищення ефективності державного нагляду за дотриманням вимог законів та нормативно-правових актів про охорону праці (в першу чергу на об'єктах із підвищеною небезпекою), впровадження нових форм і методів роботи, реалізації Національної, галузевих і регіональних програм покращання стану безпеки, гігієни праці і виробничого середовища на підконтрольних об'єктах, проведення комплексних і цільових перевірок об'єктів, а також інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань охорони праці.

В плані висвітлюються питання навчання, підвищення кваліфікації і атестації інспекторського складу, проведення семінарів, вивчення і впровадження передового досвіду роботи, взаємодія з органами місцевої виконавчої влади і місцевого самоврядування, регіональними органами з питань безпечної життєдіяльності населення, з іншими органами державного нагляду.

До плану додається: план роботи Ради територіального управління, план проведення комплексних і цільових перевірок підприємств і об'єктів, який погоджується з іншими органами державного нагляду.

План роботи перед затвердженням начальником територіального управління розглядається на засіданні Ради територіального управління.

Для розгляду, обговорення і прийняття рішень з найбільш актуальних питань, що стосуються наглядової діяльності та управління охороною праці на регіональному рівні, опрацьовуються піврічні плани роботи Ради територіального управління, які затверджуються начальником територіального управління.

Засідання Ради територіального управління проводяться, як правило, один раз на місяць. У разі потреби організуються виїзні, а також спільні засідання з органами місцевої державної виконавчої влади.

Плани роботи відділів територіального управління, а також плани головних державних інспекторів, що не входять до складу відділів (інспекцій), складаються щоквартально відповідно до піврічного плану територіального управління і затверджуються їх начальниками.

Ці плани складаються за такими основними напрямками:

- підготовка питань до розгляду на засіданні Ради територіального управління;
- перевірка роботи державних інспекцій і окремих державних інспекторів, надання їм практичної допомоги щодо здійснення державного нагляду за охороною праці;
- участь у проведенні комплексних і цільових перевірок стану робіт з охорони праці на об'єктах, а також узагальнення результатів цих перевірок;
- вивчення і перевірка роботи підрозділів /служб/, керівників і посадових осіб підприємств щодо виконання ними вимог Закону "Про охорону праці", а також додержання положень про ці підрозділи /служби/, а їх працівниками - посадових інструкцій;
- контроль за впровадженням заходів щодо поліпшення безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, що передбачені на підприємствах колективними договорами та спеціальними програмами з цих питань;
- контроль за своєчасним і якісним проведенням спеціальних розслідувань нещасних випадків та аварій, що проводяться державними інспекторами, а також контроль за виконанням заходів, що запропоновані комісіями з розслідування та якістю матеріалів розслідувань;
- вивчення, узагальнення та поширення позитивного досвіду наглядової роботи державних інспекцій та державних інспекторів;
- аналіз стану безпеки і умов праці на підконтрольних державним інспекторам об'єктах та перевірка якості їх приписів;
- організація контролю за виконанням наказів, постанов колегії та інших рішень Держгірпромнагляду і територіального управління;
- проведення семінарів та інших видів технічного навчання посадових осіб територіального управління;
- опрацювання методичних вказівок щодо організації інспекторських перевірок та інших питань наглядової роботи.

1.4.1.4. Планування роботи державної інспекції

У державних інспекціях, згідно з планом роботи територіального управління та з урахуванням пропозицій державних інспекторів, опрацьовуються квартальні плани роботи, які затверджуються начальником інспекції. До цих планів додаються плани комплексних і цільових перевірок підконтрольних підприємств (об'єктів).

У плани роботи державної інспекції включаються питання залежно від рівня організації системи управління охороною праці на підконтрольних підприємствах (об'єктах), стану виробничого травматизму і аварійності та їх аналізу по причинах і подіях.

У планах передбачається:

- виконання заходів, запланованих територіальним управлінням і Держгірпромнагляду, що стосуються державної інспекції;
- проведення комплексних і цільових перевірок підприємств (об'єктів);
- установа контролю за виконанням передбачених колективними договорами і спеціальними програмами заходів щодо поліпшення стану безпеки й умов праці, запобігання нещасним випадкам та аваріям на підконтрольних підприємствах (об'єктах);
- організацію нагляду за дотриманням на підприємствах установлених органами Держгірпромнагляду умов щодо виключного порядку застосування нормативних актів про охорону праці;
- надання державними інспекторами допомоги службам охорони праці на підприємствах;
- поширення позитивного досвіду організації нагляду державними інспекторами і роботи трудових колективів підприємств з питань охорони праці;
- здійснення контролю за виконанням рішень Держгірпромнагляду, територіального управління та державної інспекції, пропозицій, що запропоновані в актах і приписах за результатами комплексних і цільових перевірок підприємств, а також виконання заходів, що розроблені комісіями з розслідування нещасних випадків та аварій;
- підготовка матеріалів для розгляду на засіданні Ради ТУ питань виконання пропозицій, запропонованих в актах і приписах, виданих за результатами перевірок підконтрольних підприємств (об'єктів);
- проведення аналізу стану безпеки й умов праці, причин травматизму та аварійності на підконтрольних підприємствах за методиками, що впроваджені галузевими управліннями (відділами) Комітету;
- перевірки роботи державних інспекторів та їх звіти;
- проведення технічного й правового навчання державних інспекторів і організація показових перевірок об'єктів.

1.4.1.5. Планування роботи державного інспектора

Державні інспектори працюють за кварталним планом робіт (додаток Г3), складеним на підставі плану роботи державної інспекції. План затверджується начальником державної інспекції. Невід'ємною частиною плану роботи державного інспектора є щомісячний графік обстеження підприємств і об'єктів (додаток Г4).

План роботи державного інспектора складається з урахуванням робіт, що передбачені планом державної інспекції, аналізу причин виробничого травматизму й аварійності, а також результатів виконання заходів, що були спрямовані на поліпшення організації управління охороною праці на підконтрольних об'єктах.

Особлива увага при цьому приділяється перевірці виконання раніше виданих роботодавцям підприємств приписів щодо усунення недоліків у проведенні робіт із питань охорони праці.

У цьому плані, залежно від конкретних умов, передбачається:

- здійснення контролю за виконанням передбачених колективним договором комплексних заходів щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, підвищення існуючого рівня охорони праці, запобігання випадкам виробничого травматизму і аваріям, проведенням медичних оглядів працівників;
- проведення аналізу причин травматизму та аварійності, а також стану охорони праці на підконтрольних об'єктах. Погодження заходів, опрацьованих підприємством, щодо попередження причин порушення вимог нормативних актів про охорону праці;
- надання методичної допомоги уповноваженим трудових колективів і комісіям з охорони праці підконтрольних підприємств, їх навчання;
- інформування трудових колективів, органів місцевої державної виконавчої влади про стан справ з охороною праці на підконтрольних підприємствах (об'єктах);
- поширення позитивного досвіду організації робіт з охорони праці;
- проведення нагляду перед прийняттям підприємств та об'єктів в експлуатацію;
- здійснення контролю на підконтрольних підприємствах (об'єктах) за розслідуванням нещасних випадків та аварій, перевірка правильності оформлення матеріалів розслідувань, а також виконання заходів, що запропоновані комісією з розслідувань.
- заходи щодо виконання рішень Держгірпромнагляду, територіального управління та інспекції, які стосуються підконтрольних підприємств (об'єктів);
- перевірки функціонування системи управління охороною праці на підприємствах, в тому числі виконання працівниками посадових обов'язків (інструкцій) стосовно питань охорони праці;
- перевірки наявності висновків експертизи щодо відповідності нормативним актам про охорону праці проектів об'єктів, що будуються й реконструюються, а також на нові технологічні процеси (роботи), устаткування й матеріали;
- здійснення нагляду на підконтрольних підприємствах (об'єктах) за станом інженерних мереж;
- участь державних інспекторів у перевірці оздоровчих дитячих таборів та баз відпочинку;
- проведення перевірок наявності та обігу вибухових матеріалів;
- проведення перевірок щодо ідентифікації та декларування об'єктів підвищеної небезпеки;
- перевірки наявності дозволів органів Держгірпромнагляду на виконання робіт підвищеної небезпеки, експлуатацію об'єктів підвищеної небезпеки, а при їх наявності, виконання дозвільних умов;
- інші питання згідно з Положенням про Держгірпромнагляд.

Державному інспектору дозволяється протягом поточного місяця, у разі обґрунтованої необхідності, корегувати графіки перевірок, з обов'язковим затвердженням начальником інспекції.

1.4.2. Навчання та підвищення кваліфікації посадових осіб Державного нагляду за охороною праці

Перед початком роботи посадових осіб Держгірпромнагляду та через кожні три роки роботи вони проходять навчання та підвищення кваліфікації у Головному навчально-методичному центрі Держгірпромнагляду.

Державний інспектор після закінчення навчання в Головному навчально-методичному центрі Держгірпромнагляду проходить у державній інспекції стажування протягом одного місяця під керівництвом досвідченого державного інспектора.

В територіальних управліннях щоквартально організуються цільові семінари по організації державного нагляду в різних галузях економіки:

- з порядку розслідування нещасних випадків;
- ведення справ про притягнення винних у порушенні нормативних актів з охорони праці до адміністративної відповідальності;
- призупинки робіт, експлуатації устаткування, об'єктів тощо;
- проведення аналізу виробничого травматизму;
- формування графіків перевірки;
- планування роботи;
- складання звітів та ведення інших справ.

В державних інспекціях один раз у місяць проводяться заняття по вивченню нормативно-технічної та законодавчої бази за узгодженням з відділами організації державного нагляду територіальних управлінь.

Начальник (заступник начальника) державної інспекції кожного тижня проводить нараду інспекторів з аналізом виконаної роботи, корегуванням плану роботи, розглядом накопичених питань та пропозицій

1.4.3. Інститут інспекторів – наставників в системі державного нагляду за охороною праці

З метою формування та реалізації системного підходу до добору, професійної підготовки і становлення кадрів інспекторського складу, підвищення ефективності державного нагляду за охороною праці на підприємствах, в установах, організаціях України в системі Держгірпромнагляду започатковано інститут інспекторів – наставників.

Перед інститутом інспекторів-наставників поставлено завдання:

- ◆ передачі нещодавно прийнятим і менш досвідченим інспекторам досвіду, навичок, традицій та державного підходу до виконання покладених на них завдань і обов'язків, пов'язаних із здійсненням державного нагляду за охороною праці на підприємствах, установах, організаціях України;

- ◆ добору в органи державного нагляду високопрофесійних інженерно-технічних працівників з виробництва, здатних принципово та відповідально виконувати покладені на них службові обов'язки;

- ◆ залучення новоприйнятих інспекторів (досвідчених виробничих кадрів) до розробки законодавчої та іншої нормативно-правової документації щодо організації та здійснення державного нагляду за охороною праці.

Інспекторів-наставників призначають з числа досвідчених, кваліфікованих працівників зі стажем роботи в органах державного нагляду за охороною праці за професією не менше 5 років, котрі зарекомендували себе фахівцями своєї справи, здатними принципово і відповідально виконувати свої службові обов'язки. Призначають інспекторів-наставників наказом по територіальному управлінню за поданням керівників інспекцій або структурних підрозділів апарату теруправлінь (ТУ) та після затвердження радою ТУ.

У кожній інспекції призначається 1-2 інспектори-наставники. Кожен інспектор-наставник, як правило, може бути наставником одного новоприйнятого інспектора і закріплюється за ним на період його практичного навчання та допуску до самостійної роботи. Робота інспекторів-наставників проводиться за розробленими територіальними управліннями планами, що враховують особливості та витрати часу на роботу з новоприйнятими інспекторами.

Загальне керівництво роботою інспекторів-наставників в ТУ здійснюють заступники начальника ТУ. Методичне керівництво роботою інспекторів-наставників, забезпечення їх необхідними методичними та інформаційними матеріалами здійснюють відповідні ТУ.

Для передачі новоприйнятим інспекторам особистого досвіду у наглядовій роботі, виховування у них державного підходу до питань забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці в галузях суспільного виробництва інспектори-наставники здійснюють:

- ◆ допомогу у плануванні та проведенні ним наглядової роботи, в оформленні звітної та облікової документації;

- ◆ допомогу у здійсненні обліку аварійності і травматизму, проведенні аналізу умов та безпеки праці, виробничого травматизму, виявлених порушень вимог нормативно-правових актів з охорони праці, опрацюванні заходів та прийнятті відповідних рішень;

- ◆ навчання шляхом проведення спільних обстежень підприємств та об'єктів;

- ◆ допомогу у оформленні інспекторських приписів за наслідками обстежень;

- ◆ допомогу у оформленні матеріалів щодо адміністративної відповідальності посадових осіб і працівників за порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів з охорони праці;

- ◆ допомогу у вивченні актів законодавства та інших нормативно-правових актів з охорони праці, методичних рекомендацій щодо здійснення державного нагляду за охороною праці в галузях суспільного виробництва; у встановленні контролю за формуванням та виконанням “Комплексних заходів щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища” на підконтрольних підприємствах, установах, організаціях;

Працівники, призначені інспекторами-наставниками, мають право:

- ✓ на окремий час для виконання завдань інспектора-наставника;
- ✓ на забезпечення необхідними нормативними документами, якими повинні керуватись у своїй роботі з новоприйнятими інспекторами;
- ✓ під час роботи з новоприйнятими інспекторами регулювати їх роботу з урахуванням умов практичного навчання;
- ✓ бути присутнім під час перевірки роботи та звітів новоприйнятих інспекторів, розгляду їхніх справ тощо;
- ✓ на моральне і матеріальне стимулювання своєї роботи шляхом встановлення (збільшення розміру) персональної надбавки до посадового окладу за належне виконання обов'язків наставника.

Інспектори-наставники зобов'язані:

- ✓ сумлінно виконувати обов'язки наставника;
- ✓ підвищувати свій професійний рівень і бути взірцем для новоприйнятих інспекторів та всього колективу ТУ;
- ✓ звітувати про роботу з новоприйнятими інспекторами керівництву інспекції, де вони працюють.

Інспектори-наставники несуть відповідальність за:

- ✓ неякісне проведення практичного навчання новоприйнятих інспекторів;
- ✓ зміст і результати підготовки до самостійної роботи новоприйнятих інспекторів;
- ✓ достовірність поданих керівництву висновків та пропозицій щодо професійної придатності новоприйнятого інспектора, заохочення за сумлінну працю, за характеристики на новоприйнятих інспекторів для їх атестації тощо.

1.5. МЕТОДОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ОБСТЕЖЕНЬ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

1.5.1. Проведення обстежень підприємств органами державного нагляду за охороною праці

Відповідно до Закону України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” заходи державного нагляду – це планові та позапланові заходи, які здійснюються шляхом проведення перевірок, ревізій, оглядів, обстежень та інших дій.

Отже, державний нагляд за охороною праці здійснюється шляхом проведення перевірок підприємств (об'єктів), організацій.

Перевірки поділяються на планові та позапланові. Планові перевірки встановлюються структурним підрозділом з урахуванням специфічних особливостей, стану охорони праці та промислової безпеки на конкретних підприємствах, об'єктах. Періодичність проведення планових перевірок встановлюється в залежності від характеру економічної діяльності цих суб'єктів, їх кількості та навантаження на посадову особу структурного підрозділу.

Позапланові перевірки проводяться у разі: росту виробничого травматизму;

допущення аварії або групового чи смертельного нещасного випадку; надходження скарги; невиконання роботодавцем вимог раніше виданого припису; ненадходження інформації щодо усунення недоліків, вказаних у приписі. Позапланові перевірки проводяться за наказом органу державного нагляду за охороною праці.

Планові та позапланові перевірки, в залежності від їх мети та завдань, поділяються на: оперативні, цільові, комплексні.

Оперативна перевірка – це перевірка стану охорони праці; організації робіт з безпеки праці; контролю достовірності наданої роботодавцем інформації про усунення порушень нормативних актів з питань охорони праці, зазначених у раніше виданих приписах, щодо прийняття рішення про поновлення експлуатації тимчасово зупиненого об'єкта; здійснення нагляду за об'єктами, що будуються, та участі в роботі комісій з прийняття їх в експлуатацію тощо.

Цільова перевірка - це перевірка з метою поглибленого вивчення конкретних питань з охорони праці відповідних виробничих підрозділів і служб.

Комплексна перевірка - це всебічна і детальна перевірка безпеки праці, функціонування системи управління охороною праці, технічного стану обладнання, що експлуатується, безпечного ведення робіт на підприємствах (об'єктах), в установах, організаціях, в адміністративному районі, місті тощо. Тривалість комплексної перевірки встановлюється, як правило, до 10 робочих днів.

Результат комплексної перевірки підприємств, об'єктів, адміністративного району, міста тощо розглядається на засіданні відповідної Ради з питань безпечної життєдіяльності населення або Ради територіального управління за участю членів комісії, представників організацій, які брали участь в перевірці, керівників і посадових осіб підприємств, організацій, установ із заслуховуванням роботодавців окремих підприємств, де встановлено незадовільний стан охорони праці та низький рівень профілактичної роботи.

Результати комплексної перевірки окремого підприємства (об'єкта), у разі необхідності, розглядаються на Раді територіального управління з заслуховуванням звіту роботодавця з цих питань.

Для здійснення планового або позапланового заходу орган державного нагляду видає наказ, який має містити найменування суб'єкта господарювання, щодо якого буде здійснюватися захід, та предмет перевірки.

На підставі наказу оформляється посвідчення (направлення) на проведення заходу, яке підписується керівником або заступником керівника органу державного нагляду, із зазначенням прізвища, ім'я та по батькові і засвідчується печаткою.

У посвідченні (направленні) на проведення заходу зазначаються:

- найменування органу державного нагляду, що здійснює захід;
- найменування суб'єкта господарювання та/або його відокремленого підрозділу або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи -підприємця, щодо діяльності яких здійснюється захід;
- місцезнаходження суб'єкта господарювання та/або його відокремленого підрозділу, щодо діяльності яких здійснюється захід;
- номер і дата наказу, на виконання якого здійснюється захід;

- перелік посадових осіб, які беруть участь у здійсненні заходу, із зазначенням їх посади, прізвища, ім'я та по батькові;
- дата початку та дата закінчення заходу;
- тип заходу (плановий або позаплановий);
- вид заходу (перевірка, ревізія, обстеження, огляд, інспектування тощо);
- підстави для здійснення заходу;
- предмет здійснення заходу;
- інформація про здійснення попереднього заходу (тип заходу і строк його здійснення).

Перед початком здійснення заходу посадові особи органу державного нагляду за охороною праці зобов'язані пред'явити керівнику суб'єкта господарювання або уповноваженій ним особі посвідчення (направлення) та службове посвідчення, що засвідчує посадову особу органу державного нагляду, і надати суб'єкту господарювання копію посвідчення (направлення).

Посадова особа органу державного нагляду за охороною праці без посвідчення (направлення) на здійснення заходу та службового посвідчення не має права здійснювати державний нагляд суб'єкта господарювання.

Усі види перевірок проводяться у присутності роботодавця або уповноваженої ним особи.

Під час проведення перевірки посадова особа органу державного нагляду за охороною праці повинна дотримуватись правил етикету, забезпечити збереження службової та комерційної таємниці суб'єкта підприємницької діяльності, що перевіряється. Інформація, доступ до якої обмежений, використовується у порядку, встановленому законодавством.

Перед початком перевірки посадова особа державного нагляду за охороною праці повинна ознайомитись з технічною та технологічною документацією підприємства (об'єкта), матеріалами перевірок з питань безпеки праці, проведених спеціалістами та керівниками структурних підрозділів, у тому числі службами охорони праці і технічного нагляду підприємства (об'єкта). Крім того, посадова особа повинна ознайомитися зі станом виконання заходів щодо створення безпечних умов праці, що були розроблені та затверджені за результатами попередніх перевірок підприємства (об'єкта) та з урахуванням висновків комісій з розслідування нещасних випадків і аварій.

За результатами здійснення планового або позапланового заходу посадова особа органу державного нагляду, у разі виявлення порушень вимог законодавства, складає акт, який повинен містити такі відомості:

- дату складення акта;
- тип заходу (плановий або позаплановий);
- вид заходу (перевірка, ревізія, обстеження, огляд тощо);
- предмет державного нагляду;
- найменування органу державного нагляду, а також посаду, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка здійснила захід;
- найменування юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи-підприємця, щодо діяльності яких здійснювався захід.

Посадова особа органу державного нагляду за охороною праці зазначає в акті стан виконання вимог законодавства суб'єктом господарювання, а в разі невиконання - детальний опис виявленого порушення з посиланням на відповідну вимогу законодавства.

В останній день перевірки два примірники акта підписуються посадовими особами органу державного нагляду, які здійснювали захід, та суб'єктом господарювання або уповноваженою ним особою, якщо інше не передбачено законом.

Якщо суб'єкт господарювання не погоджується з актом, він підписує акт із зауваженнями.

Зауваження суб'єкта господарювання щодо здійснення державного нагляду є невід'ємною частиною акта органу державного нагляду.

У разі відмови суб'єкта господарювання підписати акт посадова особа органу державного нагляду вносить до такого акта відповідний запис.

Один примірник акта вручається суб'єкту господарювання або уповноваженій ним особі, а другий - зберігається в органі державного нагляду за охороною праці.

На підставі акта, який складено за результатами здійснення планового заходу, в ході якого виявлено порушення вимог законодавства, протягом п'яти робочих днів з дня завершення заходу складається припис, розпорядження або інший розпорядчий документ про усунення порушень, виявлених під час здійснення заходу.

Припис - обов'язкова для виконання у визначені строки письмова вимога посадової особи органу державного нагляду суб'єкту господарювання щодо усунення порушень вимог законодавства. Припис не передбачає застосування санкцій щодо суб'єкта господарювання. Припис видається та підписується посадовою особою органу державного нагляду, яка здійснювала перевірку.

Розпорядження або інший розпорядчий документ органу державного нагляду - обов'язкове для виконання письмове рішення органу державного нагляду щодо усунення виявлених порушень у визначені строки. Розпорядження видається та підписується керівником органу державного нагляду або його заступником.

Розпорядження може передбачати застосування до суб'єкта господарювання санкцій, передбачених законом.

Розпорядчий документ органу державного нагляду щодо усунення порушень, виявлених під час здійснення заходу, повинен містити такі відомості:

- дату складення;
- тип заходу (плановий чи позаплановий);
- вид заходу (перевірка, ревізія, обстеження, огляд тощо);
- термін усунення порушень;
- найменування органу державного нагляду, а також посаду, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка здійснила захід;
- найменування та місцезнаходження суб'єкта господарювання, а також прізвище, ім'я та по батькові його керівника чи уповноваженої ним особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, щодо діяльності яких здійснювався захід;

- прізвище, ім'я та по батькові інших осіб, які взяли участь у здійсненні заходу.

Розпорядчий документ органу державного нагляду щодо усунення порушень складається у двох примірниках: один примірник не пізніше п'яти робочих днів з дня складення акта надається суб'єкту господарювання чи уповноваженій ним особі для виконання, а другий примірник з підписом суб'єкта господарювання або уповноваженої ним особи щодо погоджених термінів усунення порушень вимог законодавства залишається в органі державного нагляду.

У разі відмови суб'єкта господарювання або уповноваженої ним особи від отримання розпорядчого документа щодо усунення порушень вимог законодавства він направляється рекомендованим листом, а на копії розпорядчого документа, який залишається в органі державного нагляду, проставляються відповідний вихідний номер і дата направлення.

У разі виявлення посадовими особами органу державного нагляду порушень вимог нормативно-правових актів з охорони праці, які створюють загрозу життю або здоров'ю працівників, вони вправі надсилати роботодавцю подання щодо невідповідності посадових осіб, які допустили ці порушення, займаній посаді або передавати матеріали органам прокуратури для притягнення цих осіб до відповідальності згідно із законом.

Розпорядчі документи щодо усунення порушень вимог законодавства можуть бути оскаржені до відповідного центрального органу виконавчої влади або суду в установленому законом порядку.

За необхідності, результати перевірок висвітлюються в засобах масової інформації та друкуються в інформаційних листках.

За результатами перевірки роботодавець розробляє заходи щодо усунення виявлених порушень законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці. Посадова особа органу державного нагляду за охороною праці може брати участь у розробці цих заходів.

1.5.2. Застосування санкцій, наданих органам державного нагляду за охороною праці

В розділі 2 говорилось, що посадовим особам системи Держгірпромнагляду, згідно з Законом України "Про охорону праці" і Положенням про Держгірпромнагляд, для здійснення своїх функцій надаються відповідні права, які вони повинні своєчасно і повністю використовувати у наглядовій роботі. Зокрема, посадовим особам спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці надано право застосовувати відповідні санкції, а саме:

- забороняти, зупиняти, припиняти, обмежувати експлуатацію підприємств, окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень, випуск та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів праці, виконання певних робіт, застосування нових небезпечних речовин, реалізацію продукції, а також скасовувати або припиняти дію виданих ними дозволів і ліцензій до усунення порушень, які створюють загрозу життю працюючих;

- притягати до адміністративної відповідальності працівників, винних у порушенні законодавства про охорону праці;
- надсилати роботодавцям подання про невідповідність окремих посадових осіб займаній посаді, передавати матеріали органам прокуратури для притягнення цих осіб до відповідальності згідно із законом.

1.5.2.1. Зупинка експлуатації об'єктів при наявності порушень нормативних актів про охорону праці

У разі прийняття посадовими особами Держгірпромнагляду відповідно до Закону “Про охорону праці” і Положення про Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду рішення про зупинку експлуатації об'єктів, які створюють загрозу життю або здоров'ю працюючих, повинно застосовуватися пломбування виробничих об'єктів.

Пломби накладаються:

в разі зупинки експлуатації підприємств, окремих виробництв, цехів, діляниць, робочих місць і технологічних процесів, які створюють загрозу життю або здоров'ю працюючих - на основні машини і агрегати, без включення в роботу яких неможлива в цілому експлуатація об'єкта, робота якого забороняється;

в разі зупинки роботи машин, механізмів, устаткування, які експлуатуються з порушенням вимог нормативних актів про охорону праці - безпосередньо на це обладнання.

Залежно від конкретної ситуації пломби можуть накладатися й на інші конструктивні елементи будівель і споруд (двері, люки, лази), пускову апаратуру, органи управління устаткуванням тощо.

Для пломбування використовуються стандартні свинцеві або поліетиленові пломби з камерою або з двома паралельними отворами та металевий дріт.

За своєю конструкцією пломба повинна не допускати її зняття без руйнування цілісності, чим запобігається самовільне відновлення зупинених робіт.

Пломби затискуються пломбатором таким чином, щоб з обох її сторін залишився чіткий і ясний відбиток, а дротину неможливо було витягти з пломби. Після затискування пломба повинна бути пильно оглянута і в разі виявлення дефектів (неясність ознак, зріз ознак тощо) замінена іншою.

Пломби, що накладаються, після затискування пломбаторами повинні мати наступні ознаки:

з одного боку – літери ДІОП (Державна інспекція охорони праці);

з другого боку – коди державної інспекції охорони праці, що визначаються в установленому Держгірпромнагляду порядку, та інспектора, що визначаються начальником інспекції.

У приписі в пункті, де вказуються відомості про заборону експлуатації підприємства, окремих виробництв, цехів, діляниць, робочих місць і устаткування, вказується їх назва, дата, час та місце накладання пломби, а також посада і прізвище особи, під відповідальність якої здана на збереження пломба.

Накладання пломби повинно здійснюватися таким чином, щоб забезпечувалась безпека особи, яка її накладає, а машини, механізми і устаткування, що підлягають пломбуванню, не створювали аварійних ситуацій з причини їх зупинки.

Зняття пломби без дозволу посадових осіб органів Держгірпромнагляду вважається порушенням вимог законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці і тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Територіальне управління видає пломбіватори державним інспекціям охорони праці з врахуванням чисельності державних інспекторів.

Начальник державної інспекції охорони праці видає пломбіватори державним інспекторам під розписку. В разі звільнення інспектора з роботи пломбіватор повертається в державну інспекцію.

Посадові особи (державні інспектори) територіальних управлінь і державних інспекцій охорони праці повинні утримувати пломбіватори в місцях, які забезпечують їх надійне зберігання.

Поновлення експлуатації окремих виробництв, цехів, ділянок, робочих місць, будівель, споруд, приміщень, випуску та експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів праці, виконання певних робіт, застосування нових небезпечних речовин здійснюється після усунення порушень, відмічених у приписі, та отримання від посадової особи Держгірпромнагляду рішення про поновлення експлуатації цього об'єкта.

Рішення про поновлення експлуатації об'єкта приймається посадовою особою Держгірпромнагляду (або іншою посадовою особою, яка її заміщує) після перевірки достовірності усунення порушень.

При повторному порушенні вимог нормативно-правових актів з охорони праці під час виконання робіт підвищеної небезпеки або експлуатації об'єкта, машини, механізму, устаткування підвищеної небезпеки роботодавцю видається припис, здійснюється зупинка в установленому порядку та порушується питання щодо анулювання дозволу відповідно до Порядку видачі дозволів Державним комітетом України з нагляду за охороною праці та його територіальними органами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.10.2003 N 1631.

У випадку самовільного поновлення експлуатації зупиненого об'єкта проводиться повторна зупинка цього об'єкта посадовою особою Держгірпромнагляду і вживаються заходи згідно із законом щодо притягнення до відповідальності посадових осіб, дії або бездіяльність яких привели до цього порушення. Рішення на відновлення експлуатації зупиненого об'єкта у таких випадках видається керівником територіального управління або за його дорученням начальником державної інспекції.

1.5.2.2. Подання щодо невідповідності посадових осіб

У разі виявлення посадовими особами Держгірпромнагляду порушень вимог нормативно-правових актів з охорони праці, які створюють загрозу життю або здоров'ю працівників, вони вправі надсилати роботодавцю подання щодо невідповідності посадових осіб, які допустили ці порушення, займаній посаді або пере-

давати матеріали органам прокуратури для притягнення цих осіб до відповідальності згідно із законом.

1.5.2.3. Притягнення до адміністративної відповідальності за порушення законодавства про охорону праці

Притягнення до адміністративної відповідальності за порушення законодавства про охорону праці здійснюється у відповідності з кодексом України про адміністративні правопорушення.

Адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.

Штраф є грошовим стягненням, що накладається на громадян і посадових осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, встановлених цим Кодексом та іншими законами України.

Порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці - тягне за собою накладення штрафу на працівників від двох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та громадян – суб'єктів підприємницької діяльності – від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів з безпечного ведення робіт у галузях промисловості та на об'єктах, підконтрольних органам спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці, – тягне за собою накладення штрафу на працівників від двох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, громадян – власників підприємств чи уповноважених ними осіб – від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів про зберігання, використання та облік вибухових матеріалів у галузях промисловості та на об'єктах, підконтрольних органам спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці, – тягне за собою накладення штрафу на працівників від двох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, громадян - власників підприємств чи уповноважених ними осіб – від десяти до чотирнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення посадовими особами підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності правил і норм ядерної та радіаційної безпеки – тягне за собою накладення штрафу від десяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, – тягнуть за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Невиконання законних вимог посадових осіб органів спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці щодо усунення порушень законодавства про охорону праці або створення перешкод для діяльності цих органів – тягне за собою накладення штрафу на працівників від трьох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від восьми до чотирнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Справи про адміністративні правопорушення про охорону праці розглядаються органами державних інспекцій та іншими органами (посадовими особами), уповноваженими на те цим Кодексом.

Посадові особи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення, можуть накладати адміністративні стягнення, передбачені цим Кодексом, у межах наданих їм повноважень і лише під час виконання службових обов'язків. Перелік посадових осіб, які розглядають справи про адміністративні правопорушення, встановлюється законами України.

Органи спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці розглядають справи: про порушення законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці, щодо безпечного ведення робіт, зберігання, використання та обліку вибухових матеріалів у галузях промисловості та на об'єктах, підконтрольних органам спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці, а також невиконання законних вимог органів спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці.

Від імені органів спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право:

- за порушення законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці, щодо безпечного ведення робіт у галузях промисловості та на об'єктах, підконтрольних органам спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці, а також невиконання законних вимог органів спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці:

державні інспектори – штраф до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

голови державні інспектори, начальники інспекцій спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці та їх заступники - штраф до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

начальники управлінь і відділів спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці та їх заступники - штраф до дев'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

керівник спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці та його заступники - штраф до чотирнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

- за порушення нормативних актів про зберігання, використання та облік вибухових матеріалів у галузях промисловості та на об'єктах, підконтрольних орга-

нам спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці, а також невиконання законних вимог органів спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці:

державні інспектори – штраф до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

головні державні інспектори, начальники інспекцій спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці та їх заступники - штраф до одинадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

начальники управлінь і відділів спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці та їх заступники - штраф до дванадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

керівник спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці та його заступники – штраф до чотирнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Розгляд справи про адміністративне правопорушення здійснюється на засадах рівності перед законом і органом (посадовою особою), який розглядає справу, всіх громадян незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мови та інших обставин.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається відкрито, крім випадків, коли це суперечить інтересам охорони державної таємниці.

З метою підвищення виховної і запобіжної ролі провадження в справах про адміністративні правопорушення такі справи можуть розглядатися безпосередньо в трудових колективах, за місцем навчання або проживання порушника.

Про вчинення адміністративного правопорушення складається протокол уповноваженою на те посадовою особою. Протокол про адміністративне правопорушення, у разі його оформлення, складається у двох екземплярах, один з яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

У протоколі про адміністративне правопорушення зазначаються: дата і місце його складення, посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності; місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення; нормативний акт, який передбачає відповідальність за дане правопорушення; прізвища, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є; пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності; інші відомості, необхідні для вирішення справи.

Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності; при наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами. У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви свого відмовлення від його підписання. При складенні протоколу особі, яка притягається до адміністративної відповіда-

льності, роз'яснюються його права і обов'язки, про що робиться відмітка у протоколі. Протокол надсилається органу (посадовій особі), уповноваженому розглядати справу про адміністративне правопорушення.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі. Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи.

Розглянувши справу про адміністративне правопорушення, орган (посадова особа) виносить постанову по справі. Постанова повинна містити: найменування органу (посадової особи), який виніс постанову, дату розгляду справи; відомості про особу, щодо якої розглядається справа; опис обставин, установлених при розгляді справи; зазначення нормативного акта, який передбачає відповідальність за дане адміністративне правопорушення; прийняте по справі рішення.

Постанова по справі про адміністративне правопорушення підписується посадовою особою, яка розглянула справу. У випадках, передбачених законодавством України, про захід стягнення робиться відповідний запис на протоколі про адміністративне правопорушення або постановою оформляється іншим установленим способом.

Штраф має бути сплачений порушником не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому постанови про накладення штрафу, а в разі оскарження або опротестування такої постанови - не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня повідомлення про залишення скарги або протесту без задоволення. Штраф, накладений за вчинення адміністративного правопорушення, вноситься порушником в установу банку України.

1.6. АНАЛІТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ В СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

1.6.1. Сутність і порядок оцінювання наглядової діяльності

Будь-який вид діяльності людини має свої цілі, завдання, методи виконання та отримані результати. Наглядова діяльність за безпечним веденням робіт та охороною праці в процесі виробництва є особливим видом діяльності, направленим на покращення стану виробничого травматизму, виявлення травмонебезпечних робочих місць, джерел травмування, розроблення і виконання необхідних організаційно-технічних заходів щодо усунення та попередження травмування працюючих.

Виникає практична необхідність дати оцінку ефективності такої діяльності в досягненні поставлених задач, порівняти ефективність діяльності окремих структурних підрозділів системи державного нагляду за безпекою праці. Вирішення цієї задачі, особливо у сенсі адекватності і об'єктивності результатів, що отримуються, з самого початку викликало певні складнощі.

Проблема вдосконалення системи оцінювання наглядової діяльності загострилась у 2004-2005 роках. Відповідно до існуючої на той час практики, формування звітних документів різними органами відбувалось за формами, що відрізнялись одна від одної, враховуючи особливості здійснення державного нагляду в різних регіонах та галузях. Формування узагальнених звітів на верхніх рівнях ієрархічної структури Держгірпромнагляду (в теруправліннях та в центральному апараті) вимагало від фахівців надзвичайних зусиль, пов'язаних з попередньою обробкою даних, після якої можна було б сформувані узагальнені звіти та провести необхідні розрахунки. Разом з тим, відмова від галузевого принципу управління та перехід до використання класифікатору видів економічної діяльності (КВЕД) також спонукало до вдосконалення існуючої системи оцінювання наглядової діяльності перш за все територіальних органів. Основні проблеми, які на той час викристалізувались і потребували негайного вирішення зводилися до наступного:

- ◆ розробити уніфіковані форми звітності територіальних органів про наглядову діяльність та порядок їх заповнення;
- ◆ запровадити систему кодів КВЕД, згрупованих відповідно до умов сфери охорони праці;
- ◆ створити інформаційну систему для автоматизації збору та обробки даних про наглядову діяльність.

Результатом робіт у цих напрямках стало створення і затвердження Методики аналітичного оцінювання наглядової діяльності (далі – Методика), (наказ Держгірпромнагляду від 20.02.2006 р. № 28), яка є обов'язковою для застосування у всіх підрозділах Держгірпромнагляду, що здійснюють наглядову діяльність. Методика визначає порядок збору, обробки та передачі даних про наглядову діяльність у сфері охорони праці, а також використання цих даних для аналітичного оцінювання діяльності територіальних органів. Методика є основою для формування звітних документів про наглядову діяльність, а також для оцінки результатів наглядової діяльності.

Таким чином, аналітичне оцінювання наглядової діяльності теруправлінь здійснюється шляхом аналізу відповідних звітів із використанням сучасних інформаційних технологій. Отже, необхідною умовою застосування методики стала наявність в усіх теруправліннях, в управлінні організації державного нагляду та обліку травматизму Комітету необхідних для цього засобів інформатизації, а саме: засобів комп'ютерної техніки, конфігурація яких дозволяє вирішувати завдання автоматизованого збору даних про наглядову діяльність та формування звітів за встановленими формами, а також засобів комунікації, які дозволяють передавати (отримувати) дані через мережу Інтернет.

Вимоги до фахівців, які здійснюють формування звітів про наглядову діяльність з використанням інформаційних технологій, такі: практичні навички ро-

боти з комп'ютером та загальносистемним програмним забезпеченням Windows 9X / 2000 / XP, пакетів MS Word та Excel, які входять до складу MS Office; вміння самостійно встановлювати та опановувати роботу з прикладним програмним забезпеченням з наглядової діяльності (мова інтерфейсу користувача – державна), а також працювати з комплектом експлуатаційної документації. Фактично, ці вимоги визначають мінімальний рівень підготовки майбутніх фахівців з питань інформатики і комп'ютерної техніки.

1.6.2. Формування звітності про наглядову діяльність органів державного нагляду за охороною праці

1.6.2.1. Загальні принципи і підхід до організації і ведення звітності

Єдиний порядок і підхід щодо ведення звітності про результати діяльності органів державного нагляду за охороною праці на підприємствах, установах, організаціях різних видів економічної діяльності, об'єктах енергетики, котлонагляду та підйомних споруд, об'єктах підвищеної небезпеки встановлено наказом Держгірпромнагляду від 20.02.2006 р. № 28 «Про затвердження методики аналітичного оцінювання наглядової діяльності територіальних управлінь Держгірпромнагляду».

Практична реалізація формування звітів здійснюється за допомогою визначеного переліку показників наглядової діяльності, що наведено у таблиці 1.6.1. Відповідно до діючої методики встановлюються різні за змістом і призначенням форми звітності про наглядову діяльність, які відрізняються різними наборами показників та періодичністю звітування (табл. 1.6.1).

Для забезпечення уніфікації підходів до формування звітів та оцінювання наглядової діяльності на різних рівнях ієрархічної структури Держгірпромнагляду використовуються наступні класифікатори:

Таблиця 1.6.1

Показники наглядової діяльності, що використовуються в формах звітності

Показники та коди наглядової діяльності		Форма звітності		
		Річна	Місячна	Тижнева
Кількість підконтрольних підприємств (адм. од.), усього	1	х		
у тому числі за формами власності: державних	2			
Коллективних	3			
Приватних	4			
Середньоспискова чисельність працівників, зайнятих на підконтрольних підприємствах, усього	5	х		
у тому числі за формами власності: державних	6			
Коллективних	7			
Приватних	8			
Чисельність працівників по статі і віку на підконтрольних підприємствах: чоловіків	9			
Жінок	10			

Показники та коди наглядкової діяльності		Форма звітності		
		Річна	Місячна	Тижнева
Підлітків	11			
Дітей	12			
Чисельність службових осіб, які здійснюють державний нагляд: за штатом	13	x	x	
Фактично	14	x	x	
Загальна чисельність державних інспекторів: за штатом	15	x	x	
фактично	16	x	x	
з них жінок, фактично	17	x		
Проведено перевірок: комплексних	18	x	x	
цільових	19	x	x	
оперативних	20	x	x	x
у т.ч. в нічний час	21			
Кількість підприємств (об'єктів), на яких проводились перевірки, усього	22	x	x	
у т.ч. за формами власності - державних	23			
колективних	24			
приватних	25			
Чисельність працівників, зайнятих на перевірених підприємствах (об'єктах)	26			
Кількість відпрацьованих інспекторами людино-днів, усього	27	x	x	
з них: витрачено на перевірки	28	x	x	
витрачено на розслідування нещасних випадків	29	x	x	
витрачено на викладацьку роботу, годин	30	x		
Виявлено порушень нормативних актів про охорону праці, усього	31	x	x	
Усунено порушень нормативних актів про охорону праці	32			
Кількість призупинених робіт і об'єктів, усього	33	x	x	x
Кількість штрафів, накладених на підприємства за порушення нормативних актів про охорону праці	34			
Сума накладених штрафів, тис. грн.	35			
Сума стягнених штрафів, тис. грн.	36			
Кількість штрафів, накладених на працівників, усього	37	x	x	x
з них на керівників підприємств	38	x	x	x
Сума накладених штрафів на працівників, тис. грн.	39	x	x	x
Стягнуто штрафів з працівників, усього	40	x	x	
Сума стягнених штрафів з працівників, тис. грн.	41	x	x	x
Направлено матеріалів до слідчих органів за порушення законодавства про охорону праці (без урахування нещасних випадків), осіб	42	x	x	
Відмовлено в порушенні кримінальної справи, осіб	43	x	x	
Заслухано керівників підконтрольних підприємств, усього	44	x	x	
у тому числі на засіданні ради теруправління	45	x		
Кількість виявлених приховувань нещасних випадків	46			
Сума штрафів за приховані нещасні випадки, тис. грн.	47			

Показники та коди наглядової діяльності		Форма звітності		
		Річна	Місячна	Тижнева
Перевірено роботу: інспекцій	48	х		
інспекторів	49	х		
Кількість видів робіт підвищеної небезпеки, встановлених на підставі даних про загальний травматизму і перевірок	50			
Кількість не стягнутих штрафів матеріали за якими передано у виконавчу службу	51	х	х	
Кількість піднаглядових підприємств	52	х	х	
Кількість піднаглядових об'єктів*	53	х	х	
Кількість перевірених підприємств	54	х	х	
Кількість перевірених об'єктів	55	х	х	

* Під піднаглядовими об'єктами маються на увазі відособлені виробничі структурні підрозділи суб'єктів господарювання (виробничі цехи, ділянки пром-майданчики тощо), тривалість перевірки кожного з них, як правило, не перебільшує тривалість однієї оперативної перевірки, а також об'єкти, закріплені за спеціальними видами нагляду ("Охорона надр", "Енергетика", "Котлонагляд").

◆ класифікатор теруправлінь, що використовується при формуванні звітів про наглядову діяльність у структурних підрозділах Держгірпромнагляду (табл. 1.6.2);

◆ класифікатор кодів згрупованих видів економічної діяльності, що використовується при формуванні звітів про наглядову діяльність у структурних підрозділах Комітету (табл. 1.6.3).

Таблиця 1.6.2

Класифікатор теруправлінь, що використовується при формуванні звітів про наглядову діяльність у структурних підрозділах Держгірпромнагляду

Теруправління	Код
ТУ по АР Крим	1
ТУ по Вінницькій обл.	2
ТУ по Волинській обл.	3
ТУ по Дніпропетровській обл.	4
ТУ по Донецькій обл.	5
ТУ по Житомирській обл.	6
ТУ по Закарпатській обл.	7
ТУ по Запорізькій обл.	8
ТУ по Івано-Франківській обл.	9
ТУ по Київській обл. та м. Києву	10
ТУ по Кіровоградській обл.	11
ТУ по Луганській обл.	12
ТУ по Львівській обл.	13
ТУ по Миколаївській обл.	14
ТУ по Одеській обл.	15
ТУ по Полтавській обл.	16

ТУ по Рівненській обл.	17
ТУ по Сумській обл.	18
ТУ по Тернопільській обл.	19
ТУ по Харківській обл.	20
ТУ по Херсонській обл.	21
ТУ по Хмельницькій обл.	22
ТУ по Черкаській обл.	23
ТУ по Чернівецькій обл.	24
ТУ по Чернігівській обл.	25
Криворізьке ТУ	26

Таблиця 1.6.3

Класифікатор кодів згрупованих видів економічної діяльності,
що використовується при формуванні звітів про наглядову діяльність
у структурних підрозділах Держгірпромнагляду

Види економічної діяльності	Код
Вугільна промисловість	1
Гірничорудна і нерудна промисловість	2
Нафтогазодобувна промисловість, геологорозвідка	3
Види економічної діяльності	Код
Охорона надр	4
Металургійна промисловість	5
Будівництво та промисловість будматеріалів	6
Енергетика	7
Котлонагляд та підйомні споруди	8
Підприємства та об'єкти теплокомуненерго, міського освітлення, ремонтно-будівельні підприємства, здавання в оренду власного нерухомого майна (ЖЕКи)	9
Хімічна, нафтохімічна, нафтопереробна, переробна промисловість (у т.ч. об'єкти підвищеної небезпеки)	10
Об'єкти виробництва вибухових речовин	11
Газова промисловість	12
Целюлозно-паперова промисловість	13
Види економічної діяльності	Код
ЖКГ* (підприємства та об'єкти водно-каналізаційного господарства)	14
Машинобудування	15
Залізничний транспорт	16
Водний транспорт	17
Автомобільний транспорт	18
Інші види транспорту (підприємства авіаційного транспорту, міського електротранспорту, будівництва та експлуатації магістральних і міських автодоріг, спецкомунтрансу, комунмашу)	19
Пошта, зв'язок	20
Сільське господарство	21
Рибне господарство	22
Лісове господарство	23
Харчова промисловість та перероблення с/г продуктів	24

Видавнича справа	25
Легка , текстильна промисловість та пошиття одягу	26
Виробництво шкіри та шкіряного взуття	27
Виробництво деревини та виробів з деревини	28
Соціально-культурна сфера та торгівля	29
Вугільна спеціалізована	30
ЖКГ-3 (Здавання в оренду власного нерухомого майна, облаштування ландшафту, ритуальне обслуговування населення, сільська комунальна служба)	31

Формування БД звітності про наглядову діяльність теруправлінь і про травматизм здійснюється з використанням електронних форм звітних документів.

БД формуються за п'ятьма напрямками нагляду: загальний; котлонагляд; енергетика; охорона надр; об'єкти підвищеної небезпеки.

Звітність про результати діяльності органів державного нагляду за охороною праці здійснюється окремо за кожний тиждень, місяць та за рік в цілому. Загальною особливістю ведення форм звітності є те, що всі показники наглядової діяльності заносяться двома рядками: у першому рядку наводяться результати діяльності за звітний період поточного року, а у другому рядку – результати діяльності за той же період минулого року.

Державні інспектори звітують про результати наглядової діяльності з передачею результатів до інспекції для узагальнення. Державні інспекції узагальнюють показники наглядової діяльності інспекторів і звітують перед територіальними управліннями з передачею звітів для узагальнення. Територіальні управління узагальнюють показники наглядової діяльності інспекцій, після чого за допомогою інформаційної системи «Нагляд» формують та передають до Держгірпромнагляду такі звіти:

- ◆ електронні форми тижневого звіту про наглядову діяльність (подаються до Комітету щопонеділка до 15 години);
- ◆ електронні форми місячного звіту про наглядову діяльність (подаються до Комітету до 10 числа місяця, наступного за звітним);
- ◆ електронні форми квартального звіту про травматизм (подаються до Комітету до 10 числа місяця, наступного за звітним кварталом).

1.6.2.2. Порядок і вимоги до формування звітів

Формування звітів здійснюється з урахуванням вимог наказу Держгірпромнагляду від 20.02.2006 р. № 28 “Про затвердження Методики аналітичного оцінювання наглядової діяльності територіальних управлінь Держгірпромнагляду”, наказу Держгірпромнагляду від 22.05.07 № 109 “Про розподіл видів нагляду за структурними підрозділами Держгірпромнагляду” та листа Держгірпромнагляду від 31.07.2007 р. № 1/2-02-11/5284 “Про електронну звітність ТУ про наглядову діяльність”.

Форми звіту складаються з шести таблиць:

- ◆ звіт про наглядову діяльність по ТУ “Загальний по ТУ”;
- ◆ звіт про наглядову діяльність по ТУ “За видами нагляду”;

- ◆ звіт про наглядову діяльність в охороні надр по ТУ “Охорона надр”;
- ◆ звіт про наглядову діяльність в енергетиці по ТУ “Енергетика”;
- ◆ звіт про наглядову діяльність у котлонагляді та підйомних спорудах по ТУ “Котлонагляд”;
- ◆ звіт про наглядову діяльність на об’єктах підвищеної небезпеки по ТУ “Об’єкти підвищеної небезпеки”.

Звіт про наглядову діяльність по ТУ “Загальний по ТУ” на рівні інспектора не заповнюється, а формується автоматично як сума відповідних комірок таблиць “За видами нагляду”, “Охорона надр”, “Енергетика”, “Котлонагляд” та “Об’єкти підвищеної небезпеки” на рівні інспекції.

Заповнення таблиці “За видами нагляду”

Звіт про наглядову діяльність ТУ заповнюється даними про результати наглядової діяльності ТУ в розрізі видів нагляду. Відповідно до наказу Держгірпромнагляду від 22.05.07 № 109 в розподіл показників наглядової діяльності внесені зміни, починаючи з липня 2007 року:

- ◆ вид нагляду “ЖКГ (міський електричний транспорт)” вилучається з переліку видів нагляду та в подальшому окремо не реєструються. Вказані дані стають складовою частиною виду нагляду “Інші види транспорту (підприємства авіаційного транспорту, міського електротранспорту, будівництва та експлуатації магістральних і міських автодоріг, спецкомунтрансу, комунмашу)”;

- ◆ дані за видом нагляду “Соціально-культурна сфера та торгівля” розділяються на два види нагляду - виду нагляду “Соціально-культурна сфера та торгівля” та “ЖКГ-3” здавання в оренду власного нерухомого майна, облаштування ландшафту, ритуальне обслуговування населення, сільська комунальна служба”.

- ◆ для здійснення порівняльного аналізу додано стовпчик “СКС + ЖКГ-3”, дані до якого при формуванні звітів не заносяться, а автоматично підсумовуються зі стовпчиків “Соціально-культурна сфера та торгівля” та “ЖКГ-3”. (Буде заповнюватись до 2009 року)

При заповненні таблиці “Загальний по ТУ” показник 51 заповнюється станом на кінець звітного періоду.

При заповненні показників 52 та 53 вносяться дані про кількість закріплених за видами нагляду підприємств (суб’єктів господарювання) та об’єктів за виключенням даних про кількість підприємств та об’єктів, закріплених за спеціальними видами нагляду (“Охорона надр”, “Енергетика”, “Котлонагляд”), які відображаються за видами нагляду у відповідних таблицях. Необхідно відмітити, що дані за показниками 52 та 53 при формуванні звітів з наростаючим підсумком не підсумовуються а фіксуються станом на кінець вибраного періоду.

При заповненні показника 55 вносяться дані про фактичні перевірки об’єктів, закріплених за відповідними видами нагляду. У стовпчиках “Охорона надр”, “Енергетика”, “Котлонагляд” заповнюються дані про перевірки об’єктів відповідних підприємств за виключенням об’єктів, закріплених за спеціальними видами нагляду (“Охорона надр”, “Енергетика”, “Котлонагляд”), які відображаються за видами нагляду у відповідних таблицях.

При заповненні показників 54 та 55 підприємство чи об'єкт, які перевіряються декілька раз на рік, заносяться тільки при першій перевірці. При першій перевірці об'єкту, за умови, що підприємство, якому він належить, не перевірялось, підприємство відмічається як таке, на якому була проведена перевірка. Усунення дублювання перевірок підприємств та їх об'єктів покладається на інспектора, за яким це підприємство закріплено.

Показники 52 та 53 заповнюються станом на дату формування звіту два рази на рік у місячній звітній формі за червень та в річній звітній формі за грудень звітнього року. В інші звітні місяці дані по показниках 52 та 53 будуть автоматично переноситись з вказаних звітів.

При заповненні річних звітів показники 1, 5, 22 та 26 після 2008 року заповнюватись не будуть.

При заповненні показників 13 та 14 дані заносяться станом на кінець звітнього періоду з розбивкою за видами нагляду пропорційно щільності нагляду по закріплених галузях. Для простоти розрахунків можливо використати спосіб розподілу пропорційно кількості піднаглядових підприємств за закріпленими за інспектором галузями нагляду.

При заповненні показників 15 та 16 дані заносяться станом на кінець звітнього періоду з розбивкою за видами нагляду пропорційно фактичній щільності нагляду по закріплених галузях у звітньому місяці.

При заповненні показника 27 дані заносяться відповідно до фактично відпрацьованого інспектором часу (за виключенням днів відпусток та хвороби) пропорційно щільності нагляду за галузями нагляду.

Заповнення таблиці “Охорона надр”

При заповненні таблиці “Охорона надр” вносяться дані тільки про перевірки спеціальних об'єктів, які відносяться до охорони надр.

При заповненні показників 13 та 14 дані заносяться станом на кінець звітнього періоду з розбивкою за видами нагляду пропорційно щільності нагляду по закріплених галузях на підприємствах яких є об'єкти охорони надр.

При заповненні показників 15 та 16 дані заносяться станом на кінець звітнього періоду з розбивкою за видами нагляду пропорційно фактичній щільності нагляду по закріплених галузях на підприємствах яких є об'єкти охорони надр у звітньому місяці.

При заповненні показника 27 дані заносяться відповідно до фактично відпрацьованого інспектором часу (за виключенням днів відпусток та хвороби) пропорційно щільності нагляду за галузями нагляду на підприємствах яких є об'єкти охорони надр.

При заповненні показника 55 вносяться дані про фактичні перевірки об'єктів, закріплених за відповідними видами нагляду.

При заповненні показника 55 об'єкти, які перевіряються декілька разів на рік, заносяться тільки при першій перевірці. При першій перевірці об'єкту, за умови, що підприємство, якому він належить, не перевірялось, підприємство відмічається в таблиці “За видами нагляду” як таке, на якому була проведена

перевірка. Усунення дублювання перевірок підприємств та їх об'єктів покладається на інспектора, за яким це підприємство закріплено.

Показник 53 заповнюються станом на дату формування звіту два рази на рік у місячній звітній формі за червень та в річній звітній формі за грудень звітного року. В інші звітні місяці дані по показнику 53 будуть автоматично переноситись з вказаних звітів.

Заповнення таблиці “Енергетика”

При заповненні таблиці “Енергетика” вносяться дані тільки про перевірки спеціальних об'єктів, які відносяться до охорони надр.

При заповненні показників 13 та 14 дані заносяться станом на кінець звітного періоду з розбивкою за видами нагляду пропорційно щільності нагляду по закріплених галузях на підприємствах яких є підприємства та об'єктах енергетики.

При заповненні показників 15 та 16 дані заносяться станом на кінець звітного періоду з розбивкою за видами нагляду пропорційно фактичній щільності нагляду по закріплених галузях на підприємствах та об'єктах енергетики у звітному місяці.

При заповненні показника 27 дані заносяться відповідно до фактично відпрацьованого інспектором часу (за виключенням днів відпусток та хвороби) пропорційно щільності нагляду за галузями нагляду на підприємствах та об'єктах енергетики.

При заповненні показника 55 вносяться дані про фактичні перевірки об'єктів, закріплених за відповідними видами нагляду.

При заповненні показника 55 об'єкти, які перевіряються декілька разів на рік, заносяться тільки при першій перевірці. При першій перевірці об'єкту, за умови, що підприємство, якому він належить, не перевірялось, підприємство відмічається в таблиці “За видами нагляду” як таке, на якому була проведена перевірка. Усунення дублювання перевірок підприємств та їх об'єктів покладається на інспектора, за яким це підприємство закріплено.

Показник 53 заповнюються станом на дату формування звіту два рази на рік у місячній звітній формі за червень та в річній звітній формі за грудень звітного року. В інші звітні місяці дані по показнику 53 будуть автоматично переноситись з вказаних звітів.

Заповнення таблиці “Котлонагляд”

При заповненні таблиці “Котлонагляд” вносяться дані тільки про перевірки спеціальних об'єктів, які відносяться до охорони надр.

При заповненні показників 13 та 14 дані заносяться станом на кінець звітного періоду з розбивкою за видами нагляду пропорційно щільності нагляду по закріплених галузях на підприємствах яких є підприємства та об'єктах котлонагляду.

При заповненні показників 15 та 16 дані заносяться станом на кінець звітного періоду з розбивкою за видами нагляду пропорційно фактичній щільності нагляду по закріплених галузях на підприємствах та об'єктах котлонагляду у звітному місяці.

При заповненні показника 27 дані заносяться відповідно до фактично відпрацьованого інспектором часу (за виключенням днів відпусток та хвороби) пропорційно щільності нагляду за галузями нагляду на підприємствах та об'єктах котлонагляду.

При заповненні показника 55 вносяться дані про фактичні перевірки об'єктів, закріплених за відповідними видами нагляду.

При заповненні показника 55 об'єкти, які перевіряються декілька разів на рік, заносяться тільки при першій перевірці. При першій перевірці об'єкту, за умови, що підприємство, якому він належить, не перевірялось, підприємство відмічається в таблиці “За видами нагляду” як таке, на якому була проведена перевірка. Усунення дублювання перевірок підприємств та їх об'єктів покладається на інспектора, за яким це підприємство закріплено.

Показник 53 заповнюється станом на дату формування звіту два рази на рік у місячній звітній формі за червень та в річній звітній формі за грудень звітного року. В інші звітні місяці дані по показнику 53 будуть автоматично переноситись з вказаних звітів.

Заповнення таблиці “Об’єкти підвищеної небезпеки”

Результати наглядової діяльності на об'єктах підвищеної небезпеки підприємств, установ, організацій, об'єктів хімічної, нафтохімічної, нафтопереробної промисловості, що внесені до Державного Реєстру органами Держгірпромнагляд окремо заносяться таблиці “Об’єкти підвищеної небезпеки” в розрізі видів нагляду. Зв'язку з іншими закладами ця звітна форма не має.

Показники 53 та 55 включають в себе закріплені за кожним видом нагляду об'єкти. При заповненні показника 55 об'єкт, який перевіряється декілька раз на рік, заносяться тільки при першій перевірці.

Показник 53 у таблиці “Об’єкти підвищеної небезпеки” заповнюється станом на дату формування звіту два рази на рік у місячній звітній формі за червень та в річній звітній формі за грудень звітного року. В інші звітні місяці дані по показнику 53 будуть автоматично переноситись з вказаних звітів.

У таблиці “Об’єкти підвищеної небезпеки” показники 52 та 54 не заповнюються.

Формування таблиці “Загальний по ТУ”

Таблиця “Загальний по ТУ” на всіх рівнях, крім інспектора, формується автоматично як сума відповідних комірок таблиць “За видами нагляду”, “Охорона надр”, “Енергетика” та використовується для проведення аналізу та формування звітів.

Сумарні значення показників наглядової діяльності для об'єктів, закріплених за спеціальними видами нагляду (“Охорона надр”, “Енергетика”, “Котлонагляд”) відображаються за видами нагляду у відповідних таблицях, а в таблиці “Загальний по ТУ” відображені значення показників наглядової діяльності для галузей нагляду з врахування всіх об'єктів, які розміщені на підприємствах цих галузей.

1.6.3. Аналітичне оцінювання наглядової діяльності

1.6.3.1. Діюча система оцінювання наглядової діяльності

Сутністю оцінювання наглядової діяльності органів державного нагляду за охороною праці є аналіз результатів роботи окремих посадових осіб (державних інспекторів) та структурних підрозділів Держгірпромнагляду (інспекцій, теруправлінь та Комітету в цілому) за встановленими показниками у визначений проміжок часу (див. табл. 1.6.1.). Вихідними даними для аналізу є показники звітів відповідних структурних підрозділів за тиждень, місяць і рік, структура, форми та порядок надання яких описані у п. 1.6.2.

Оцінка наглядової діяльності на основі тижневої звітності

Виходячи з практичного багаторічного досвіду функціонування системи нагляду за охороною праці було встановлено, як найбільш важливі для тижневої (оперативної) звітності, такі показники: p_{20} (Проведено перевірок оперативних), p_{33} , p_{37} , p_{38} , p_{39} .

Принципи оцінювання наглядової діяльності за тиждень викладено в Методиці. Вихідними даними для тижневої оцінки показників наглядової діяльності теруправлінь є тижнева форма звітності. У формалізованому вигляді масив початкових даних для розрахунку показників тижневої діяльності має вигляд наведений у таблиці 1.6.4.

Таблиця 1.6.4

Масив початкових даних для розрахунку показників наглядової діяльності

Коди НД	Усього	Коди КВЕД				
		1	2	...	29	31
20	p_{20}					
33	p_{33}					
37	p_{37}					
38	p_{38}					
39	p_{39}					

Для розрахунку значень звітних показників формується масив початкових даних для визначення актуальності КВЕД для теруправлінь. Практична реалізація оцінювання визначила необхідність введення поняття „актуальність виду економічної діяльності”.

Для кожного теруправління за кожний звітний період актуальність виду економічної діяльності визначається в такий спосіб. Для початкового масиву звітних даних теруправлінь про наглядову діяльність (рядки – показники наглядової діяльності, стовпці – коди видів економічної діяльності за класифікатором – КВЕД) формується допоміжний масив (табл. 1.6.3) таким чином, що кожен з його елеме-

нтів a_{ij} набуває значення 1, якщо в i -му теруправлінні здійснюється нагляд за j -м видом економічної діяльності, в іншому випадку елемент a_{ij} набуває значення 0.

Масив початкових даних для визначення актуальності КВЕД для теруправлінь наведено в табл. 1.6.5.

Таблиця 1.6.5

Масив початкових даних для визначення актуальності КВЕД для теруправлінь

Коди теруправлінь	Коди КВЕД			Разом по ТУ
	1	...	m	
1	a_{11}	...	a_{1m}	$m_1 = \sum_{j=1}^m a_{1j}$
...	...	a_{ij}	...	$m_i = \sum_{j=1}^m a_{ij}$
n	a_{n1}	...	a_{nm}	$m_n = \sum_{j=1}^m a_{nj}$
Разом по коду КВЕД	$n_1 = \sum_{i=1}^n a_{i1}$	$n_j = \sum_{i=1}^n a_{ij}$	$n_m = \sum_{i=1}^n a_{im}$	

Отже, j -й код КВЕД є актуальним для i -го теруправління, якщо $a_{ij} > 0$.

Кількість теруправлінь позначається літерою n ; станом на липень 2009 року структури Комітету $n = 26$ (див. табл. 1.6.2). Кількість кодів видів економічної діяльності, за якими здійснюється облік наглядової діяльності, позначимо літерою m . Відповідно до прийнятої в Комітеті системи групування зараз $m = 30$ (див. табл. 1.6.3). З урахуванням введених позначень Масив початкових даних для визначення актуальності КВЕД представляє собою таблицю (табл. 1.6.5)

Сумарні показники наглядової діяльності для i -го теруправління розраховуються за формулою:

$$p_k^i = \sum_{j=1}^{m_i} p_{kj}, \quad (1.6.1)$$

де p_{kj} – елементи таблиці 1, які відповідають k -му показнику наглядової діяльності та j -му коду КВЕД i -го теруправління; заповнюються користувачами – фахівцями теруправлінь як сумарні по підпорядкованих i -му теруправлінню структурних підрозділах (інспекціях); $k \in \{20,33,37,38,39\}$.

Узагальнена оперативна оцінка наглядової діяльності здійснюється шляхом розрахунку сумарних показників відповідно до кодів КВЕД, що використовуються в тижневих формах.

Розрахунок сумарних показників наглядової діяльності по всіх теруправліннях виконується за формулою:

$$p_k = \sum_{j=1}^{m_i} p_{kj}^i, \quad (1.6.2)$$

де p_{kj}^i – елементи таблиці 2, які відповідають k -му показнику наглядової діяльності j -му коду КВЕД i -го теруправління; $k \in \{20,33,37,38,39\}$.

Результат оцінки надається у формі, наведеній у таблиці 1.6.6.

Таблиця 1.6.6

Структура узагальненого звіту на основі тижневих форм звітності

Коди НД	Всього	Теруправління		
		ТУ по АР Крим	...	Криворізьке ТУ
20	p_{20}	p_{20}^1	...	p_{20}^{25}
33	p_{33}
37	p_{37}
38	p_{38}
39	p_{39}	p_{39}^1	...	p_{39}^{25}

Показники наглядової діяльності (за кодами КВЕД), приведені на одного інспектора, розраховуються за формулою:

$$p'_k = \sum_{j=1}^{m_i} \frac{p_{kj}}{P_{16,j}}, \quad (1.6.3)$$

де $p_{16,j}$ – загальна чисельність державних інспекторів (фактична), що здійснюють державний нагляд за j -м видом економічної діяльності.

Показники наглядової діяльності (за регіональною ознакою), приведені до однієї службової особи, розраховуються за формулою:

$$p''_k = \sum_{j=1}^{m_i} \frac{p_{kj}}{P_{14,j}}, \quad (1.6.4)$$

де $p_{14,j}$ – загальна чисельність службових осіб (фактична), що здійснюють державний нагляд за j -м видом економічної діяльності.

Сумарний по Держгірпромнагляд звіт про результати оцінки наглядової діяльності по територіальних управліннях формується з колонок “Усього”. В результаті складаються сумарні форми оперативної інформації про наглядову діяльність у розрізі теруправлінь, які, як правило, складаються в порівнянні з даними за попередній тиждень.

З використанням даних, що містяться у формах тижневої звітності, розраховуються показники ефективності наглядової діяльності:

показник ефективності призупинок:

$$E_{II} = \frac{P_{33}}{P_{20}}, \quad (1.6.5)$$

де P_{33} – кількість призупинених робіт (об'єктів); P_{20} - кількість проведених оперативних перевірок;

показник ефективності понесення адміністративної відповідальності (штрафів):

$$E_{III} = \frac{P_{39}}{P_{20}}, \quad (1.6.6)$$

де P_{41} - сума штрафів, накладених на працівників.

Оцінка наглядової діяльності теруправлінь на основі місячної та річної звітності

Порядок розрахунку сумарних показників наглядової діяльності на основі використання місячних та річних форм звітності аналогічний порядку розрахунку таких показників, що виконується на основі тижневих форм звітності. Відмінність полягає у вихідних даних, які визначаються переліком кодів КВЕД та використаних показників наглядової діяльності.

Оскільки по жодному з показників наглядової діяльності, взятих до розгляду окремо, не можна одержати узагальнену оцінку наглядової діяльності теруправління, необхідно використовувати критерії оцінки наглядової діяльності (далі – критерії), які формуються з декількох показників. У загальному випадку математичний вираз критерію має такий вигляд:

$$K = F(P_1, P_2, \dots), \quad (1.6.7)$$

де K – критерій; P_1, P_2, \dots – показники наглядової діяльності.

Приклад сформованого критерію: $K = \frac{P_{22}}{P_{16}}$ (відношення кількості підприємств (об'єктів), де проводились перевірки, до загальної фактичної чисельності державних інспекторів).

Для визначення середніх значень критеріїв за кодами КВЕД необхідно обчислити їх суму та розділити її на число теруправлінь, для яких цей вид економічної діяльності є актуальним:

$$\bar{K}_j = \frac{1}{n_j} \sum_{j=1}^{n_j} K_j, \quad (1.6.8)$$

де \bar{K}_j – середнє значення критерію за j -м кодом КВЕД; n_j – число теруправлінь, для яких j -й вид економічної діяльності є актуальним; K_j – значення критерію за j -м кодом КВЕД.

На основі розрахованих середніх значень критерію для кожного теруправління за видами економічної діяльності необхідно розрахувати дисперсію:

$$D_j = \frac{1}{n_j} \sum_{j=1}^{n_j} (K_{ij} - \bar{K}_j)^2, \quad (1.6.9)$$

де K_{ij} – значення критерію по j -му коду КВЕД для i -го теруправління.

Середньоквадратичне відхилення по j -му коду КВЕД необхідно розрахувати за формулою:

$$\sigma_j = \sqrt{D_j}. \quad (1.6.10)$$

Відхилення значення кожного з критеріїв від середнього за j -м кодом КВЕД розраховується за формулою:

$$\Delta K_{ij} = K_{ij} - \bar{K}_i. \quad (1.6.11)$$

Бальна оцінка (b_{ij}) по j -му коду КВЕД для i -го теруправління визначається в такий спосіб:

$$b_{ij} = \begin{cases} -1, \text{ якщо } \Delta K_{ij} \leq -\sigma_j \\ 0, \text{ якщо } -\sigma_j < \Delta K_{ij} \leq \sigma_j \\ 1, \text{ якщо } \Delta K_{ij} > \sigma_j \end{cases}. \quad (1.6.12)$$

Середня бальна оцінка критерію наглядової діяльності для i -го теруправління розраховується за формулою:

$$\bar{b}_i = \frac{1}{m_i} \sum_{i=1}^{m_i} b_{ij}, \quad (1.6.13)$$

де m_i – кількість видів економічної діяльності, які є актуальними для i -го теруправління.

Середня бальна оцінка критерію наглядової діяльності за j -м видом економічної діяльності розраховується за формулою:

$$\bar{b}_j = \frac{1}{n_j} \sum_{j=1}^{n_j} b_{ij}, \quad (1.6.14)$$

де n_j – кількість територіальних управлінь, для яких j -й вид економічної діяльності є актуальним.

При абсолютних відхиленнях значень бальних оцінок критеріїв понад 0,5 можна зробити висновок, що за визначеним видом економічної діяльності (по теруправлінню) стан наглядової діяльності є незадовільним, тому необхідно детальніше вивчити причини такого відхилення.

Розроблення та обґрунтування критеріїв, які враховують декілька (понад три) показників передбачає застосування математичних методів. При розробленні таких критеріїв рекомендовано використовувати вагові коефіцієнти для кожного з показників. Отже, l -й критерій, для розробленні якого використано вагові коефіцієнти, має вигляд:

$$K = \sum_{r=1}^N v_r P_r \quad (1.6.15)$$

де K – критерій; v_r – ваговий коефіцієнт; P_r – показник наглядової діяльності; N – кількість показників, що використовуються для розроблення критерію K .

Для визначення вагових коефіцієнтів рекомендовано використовувати експертні методи: суворого ранжування та безпосередньої оцінки. До експертного опитування слід залучати фахівців, які мають достатній досвід наглядової діяльності.

Розглянемо приклад використання вагових коефіцієнтів при розробленні критерію:

$$K = \frac{1}{P_{16}}(10 \cdot P_{18} + 5 \cdot P_{19} + 20 \cdot P_{20}), \quad (1.6.16)$$

де P_{18}, P_{19}, P_{20} – кількість проведених перевірок, відповідно, комплексних, цільових, оперативних; P_{16} – загальна фактична чисельність державних інспекторів; 10, 5, 20 – вагові коефіцієнти показників P_{18}, P_{19}, P_{20} , відповідно, визначені експертним шляхом.

Аналогічно необхідно розробляти критерії, що враховують особливості ведення наглядової діяльності в теруправліннях й актуальність кодів КВЕД, за якими здійснюється нагляд, та інші чинники.

У випадку, коли одночасно використовується декілька критеріїв, необхідно розрахувати інтегральні показники (ІП) наглядової діяльності для територіальних управлінь та за видами економічної діяльності.

Розрахунок інтегральних бальних показників наглядової діяльності виконується за формулами:

$$IB_i = \sum_{l=1}^L \bar{b}_i^l; \quad IB_j = \sum_{l=1}^L \bar{b}_j^l, \quad (1.6.17)$$

де IB_i, IB_j – інтегральні бальні показники наглядової діяльності, відповідно, для i -го теруправління та за j -м кодом КВЕД; \bar{b}_i^l, \bar{b}_j^l – бальні оцінки l -го критерію наглядової діяльності, відповідно, для i -го теруправління та за j -м кодом КВЕД; L – кількість критеріїв, за якими проведено розрахунок.

Розрахунок інтегральних критеріальних показників наглядової діяльності для i -го теруправління виконується за формулами:

$$IK_i = \sum_{l=1}^L K_i^l; \quad IK_j = \sum_{l=1}^L K_j^l \quad (1.6.18)$$

де IK_i, IK_j – інтегральні критеріальні показники наглядової діяльності, відповідно, для i -го теруправління та за j -м кодом КВЕД; K_i^l, K_j^l – значення l -го критерію наглядової діяльності, відповідно, для i -го теруправління та за j -м кодом КВЕД.

Інтегральні показники наглядової діяльності, розраховані в такий спосіб дозволяють встановити компенсацію невиконання плану теруправління за окремими кодам КВЕД за рахунок перевиконання плану по інших кодах КВЕД.

Аналіз наглядової діяльності для галузевих управлінь Комітету проводиться на основі вибраних видів економічної діяльності, тобто з місячних (річних) звітів територіальних управлінь вибираються дані за видами економічної діяльності, які актуальні для даного управління. Подальший аналіз аналогічний, викладеному вище.

Наведені вище форми оцінювання наглядової діяльності, що використовуються в сучасній практиці структурних підрозділів Держгірпромнагляду, дозволяють вирішити основні завдання щодо формування уніфікованої звітності про результати наглядової діяльності на різних рівнях. Разом з тим, вони не дають можливості проведення більш детального аналізу наглядової діяльності з урахуванням специфіки окремих регіонів та видів економічної діяльності.

1.6.3.2. Шляхи вдосконалення оцінки наглядової діяльності

Незважаючи на те, що при аналітичному оцінюванні наглядової діяльності переважно використовуються як окремі, такі й інтегральні бальні та критеріальні показники (див. формули 6.17 та 6.18), слід відзначити, що вони не дозволяють враховувати очікувані (прогнозовані або планові) значення показників, а також заздалегідь визначені пріоритетні напрямки наглядової діяльності. Одним з варіантів підвищення об'єктивності аналітичного оцінювання наглядової діяльності пропонується використання додаткових критеріїв: нормований, збалансований та зважений.

Нормований критерій. Цей критерій дозволяє врахувати прогнозні значення показників. Для кожного з показників наглядової діяльності може бути розраховано прогнозне значення з використанням таких методів: регресійний аналіз, метод групового врахування аргументів, нейронні мережі, експертне прогнозування та інші. Слід відзначити, що в окремих випадках замість прогнозного значення показника може використовуватись планове, яке визначається та/чи затверджується для структурного підрозділу у встановленому порядку до початку звітного періоду.

В цьому випадку будуть використовуватися нормовані значення показників:

$$P_k^H = \frac{P_k}{P_k^*}, \quad (1.6.19)$$

де P_k^H – нормовані значення k -го показника наглядової діяльності; P_k, P_k^* – відповідно, фактичне та очікуване (прогнозне або планове) значення k -го показника.

Оцінка відхилення показника від очікуваного значення визначається за формулою:

$$\Delta P_k = |P_k^H - 1|. \quad (1.6.20)$$

Математичний вираз нормованого критерію:

$$K_H = F(\Delta P_1, \Delta P_2 \dots). \quad (1.6.21)$$

Збалансований критерій. Цей критерій дозволяє врахувати недосконалість визначення очікуваних значень показників наглядової діяльності. Математичний вираз збалансованого критерію:

$$K_{Зб} = F(P'_1, P'_2 \dots), \quad (1.6.22)$$

$$\text{де } P'_k = \begin{cases} P_k, & \text{якщо } P_k < 1 \\ 1, & \text{якщо } P_k \geq 1 \end{cases}.$$

Зважений сумарний критерій. Цей критерій дозволяє врахувати заздалегідь визначені пріоритетні напрямки наглядової діяльності. Крім того, цей критерій може бути використаний для врахування впливу таких видів економічної діяльності, які вимагають нерегулярного (наприклад, сезонного) нагляду. Математичний вираз зваженого сумарного критерію:

$$K_{3C} = \frac{\sum_{r=1}^N v_r P_r}{\sum_{r=1}^N v_r} \quad (1.6.23)$$

де v_r – ваговий коефіцієнт; P_r – показник наглядової діяльності; N – кількість показників, що використовуються для розроблення зваженого сумарного критерію.

Для визначення вагових коефіцієнтів у цьому випадку рекомендовано комплексно використовувати методи статистичного аналізу, математичного моделювання та експертні.

Слід відзначити, що використання пропонованих критеріїв можливо тільки за умов, коли наявні очікувані значення показників, або визначені пріоритетні напрямки наглядової діяльності.

1.6.4. Етапи та порядок звітування, оцінки та прийняття управлінських рішень про наглядову діяльність

Алгоритм роботи з підготовки звітів, оцінки наглядової діяльності та прийняття управлінських рішень передбачає наступні етапи.

Етап 1. Збір даних про наглядову діяльність структурних підрозділів теруправління. Початковими даними є звітні документи на паперових або магнітних носіях, які формуються з урахуванням вимог Тимчасовою методикою обліку та аналізу наглядової діяльності територіальних управлінь та державних інспекцій (за видами нагляду). Звітні дані надходять до теруправлінь від інспекцій (інших структурних підрозділів). На цьому етапі отримані дані перевіряються користувачами – фахівцями теруправлінь, за необхідності, – уточнюються; в разі виявлення будь-яких помилок відповідний структурний підрозділ повинен їх усунути виявлені помилки, сформувавши та подати до теруправління виправлений звіт.

Етап 2. Занесення звітних даних на магнітні носії. Користувачі заносять звітні дані, одержані від структурних підрозділів, до вхідних електронних форм. Опис усіх технологічних операцій, які виконуються в процесі занесення звітних даних з використанням електронних форм звітності та програмного забезпечення наведено у відповідній експлуатаційній документації.

Етап 3. Розрахунок інтегральних показників наглядової діяльності на рівні теруправління. Розрахунок здійснюється за критеріями, визначеними відповідно до структури теруправління та видів економічної діяльності, за якими здійснює нагляд теруправління.

Етап 4. Формування звітів на рівні теруправлінь. Звіт теруправління про наглядову діяльність формується як узагальнений по всіх структурних підрозділах. На рівні теруправління передбачено формування двох видів звітів.

Перший – звіти теруправлінь (в електронній формі), які формуються для передачі до Комітету. Ці звіти являють собою спеціалізовані файли експорту даних, які слід створювати з використанням програмного забезпечення.

Другий – звіти, які використовуються безпосередньо на рівні теруправлінь. До складу цих звітів, за необхідності, можуть включатися показники, розраховані на етапі 3, графіки тощо. Відповідно до встановленого в теруправлінні порядку дозволяється замість видачі звітів на друк виконувати їх експорт до інших систем (наприклад, до MS Word або MS Excel) для подальшої роботи з електронним варіантом сформованого звіту.

Виняток – річний звіт про наглядову діяльність, затверджений начальником теруправління подається до Комітету на паперових носіях. Тобто, річні звіти теруправлінь подаються до Комітету як на електронних, так і на паперових носіях.

Етап 5. Надсилання сформованих звітів теруправлінь до Комітету. Необхідно сформований на етапі 4 файл експорту даних надіслати через мережу Інтернет до Комітету та до ННДПБООП з використанням програмного забезпечення.

Етап 6. Отримання звітів теруправлінь Комітетом. Всі надіслані звіти проходять перевірку користувачами – фахівцями Комітету та ННДПБООП. В разі виявлення будь-яких помилок про це сповіщається відповідне теруправління, яке зобов'язане усунути виявлені помилки, сформувані та подати до Комітету та до ННДПБООП виправлений звіт.

Етап 7. Формування звітів про наглядову діяльність на рівні Комітету. Узагальнені звіти Комітету про наглядову діяльність формуються в управлінні організації державного нагляду та обліку травматизму в розрізі видів економічної діяльності та за регіональною ознакою. Галузеві звіти формуються профільними управліннями Комітету за визначеними переліками видів економічної діяльності.

Етап 8. Оцінювання наглядової діяльності теруправлінь. За результатами обробки звітів теруправлінь про наглядову діяльність формується масив статистичних даних. Сформований масив даних використовуються для аналітичного оцінювання наглядової діяльності з використанням методів статистичного аналізу, експертних та інших.

Етап 9. Підготовка управлінських рішень. Керівники Комітету використовують отримані звітні документи, а також власні знання та досвід для підготовки та прийняття управлінських рішень. Управлінські рішення умовно можна розділити на оперативні та планові. Планові рішення виробляються в результаті статистичної обробки наявної звітної інформації і реалізуються в строки, встановлені нормативними (керівними) документами. Оперативні рішення переважно виробляються на підставі аналізу оперативної інформації і вимагають вжиття оперативних заходів для їхньої реалізації. На підставі планових рішень відбувається розроблення планів роботи структурних підрозділів Комітету всіх рівнів. Оперативні рішення спрямовані на вирішення питань, які потребують невідкладного вирішення, або вносять корективи в плани робіт.

Для виконання робіт відповідно до Методики в усіх структурних підрозділах Комітету, що здійснюють наглядову діяльність, призначаються відповідальні службові особи, які виконують всі перераховані етапи робіт. Закріплення за від-

повідальними особами цього виду діяльності здійснюється шляхом внесення відповідних записів до їх посадових інструкцій.

Відповідальність за невиконання положень Методики, достовірність даних та своєчасність подання звітних документів встановлених форм покладається на відповідних керівників структурних підрозділів:

- ◆ керівники інспекцій несуть відповідальність за звітність до теруправління;
- ◆ керівники теруправлінь відповідальність за звітність до Комітету.

1.6.5. Використання інформаційних технологій для обробки даних про наглядову діяльність Держгірпромнагляду

1.6.5.1. Загальна характеристика інформаційна система «Нагляд»

Інформаційна система (ІС) «Нагляд» призначена для виконання всіх операцій з обробки даних в процесі формування звітності про наглядову діяльність. Підсистема встановлена на рівні центрального апарату Держгірпромнагляду, в теруправліннях та інспекціях. Вхідними даними для ІС «Нагляд» є електронні форми звітності про наглядову діяльність, які заповнюються відповідно до існуючої технології формування звітів. В ІС «Нагляд» реалізовано можливість передачі за підпорядкуванням занесених даних, формування на кожному рівні ієрархічної структури Комітету звітів. На рівні Комітету формуються узагальнені звіти про наглядову діяльність по КВЕД (рис.1.6.1) та по теруправлінням (рис.1.6.2).

Показники НД	Код	Всього	Вугільна промисловість	Природна і нерудна промисловість	Нафтогазовидобувна промисловість, Геологорозвідка	Охорона надр	Металургійна промисловість	Будівництво та промисловість будматеріалів	Енергетика
			1	2	3	4	5	6	7
Проведено перевірок: оперативних	20	197590.00	49048.00	9067.00	2441.00	2579.00	6546.00	13857.00	7321.00
Проведено перевірок: у тому числі в нічний час	21	3625.00	3079.00	95.00	33.00	10.00	1.00	47.00	55.00
Кількість підприємств (об'єктів), на яких проводились перевірки, всього	22	162637.00	6368.00	10137.00	1161.00	1880.00	3610.00	15029.00	8906.00
у тому числі по формах власності: державних	23	6795.00	0.00	15.00	19.00	15.00	7.00	43.00	370.00
колективних	24	13285.00	0.00	168.00	28.00	75.00	284.00	949.00	767.00

Рис. 1.6.1. Фрагмент узагальненого звіту про наглядову діяльність по КВЕД, сформований з використанням ІС «Нагляд» (на прикладі даних за 2008-й рік)

Відповідно до існуючого порядку збору даних про наглядову діяльність використовуються три основних форми звітування теруправлінь: річна, місячна та тижнева (основною формою звітності є місячна форма). Структура БД ІС «Нагляд» визначається множиною показників наглядової діяльності (табл. 1.6.3). Дані про наглядову діяльність групуються за п'ятьма напрямками нагляду: загальний; котлонагляд; енергетика; охорона надр; об'єкти підвищеної небезпеки (див. рис. 1.6.1 та 1.6.2). В підсистемі використовуються класифікатори видів економічної діяльності, згрупованих відповідно до особливостей ведення наглядової діяльності в сфері охорони праці.

Показники НД	Код	Всього	ТУ по АР Крим	ТУ по Вінницькій обл.	ТУ по Волинській обл.	ТУ по Дніпропетровській обл.	ТУ по Донецькій обл.	ТУ по Житомирській обл.
			1	2	3	4	5	6
Виявлено порушень нормативних актів про охорону праці, всього	31	2118681.00	62899.00	35301.00	10617.00	60577.00	540591.00	51277.00
Усунено порушень нормативних актів про охорону праці	32	397750.00	0.00	0.00	0.00	52452.00	7277.00	13551.00
Кількість призупинених робіт і об'єктів, всього	33	178463.00	7062.00	2838.00	2764.00	6997.00	25045.00	5168.00
Кількість штрафів, накладених на підприємства за порушення нормативних актів про охорону праці	34	84.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Рис 1.6.2. Фрагмент узагальненого звіту про наглядову діяльність по ТУ, сформований з використанням ІС «Нагляд» (на прикладі даних за 2008-й рік)

1.6.5.2. Приклади формування звітів та проведення на їх основі аналітичного оцінювання наглядової діяльності

Як приклад проведення аналітичного оцінювання наглядової діяльності територіальних управлінь використано звітні дані теруправлінь за I півріччя 2009 року і, для порівняння, – 2008 року. Складність такої оцінки результатів наглядової діяльності теруправлінь з використанням місячних форм звітності полягає в тому, що теруправління мають різну структуру, штатний розпис, різне навантаження за видами економічної діяльності тощо. Через це використовується декілька способів розрахунку: розрахунок порівняльної оцінки абсолютних величин; розрахунок інтегральної критеріальної оцінки показників стану наглядової діяльності на основі використання бальних оцінок критеріїв тощо. Порівняльна оцінка показників

наглядової діяльності проводиться в двох варіантах: порівняння за видами економічної діяльності та порівняння в розрізі територіальних управлінь.

Порівняння за видами економічної діяльності дає змогу оцінити узагальнені показники наглядової діяльності, які розраховуються на основі звітів територіальних управлінь. Порівняння проводиться в двох варіантах: порівняння з аналогічним періодом минулого року та порівняння з показниками минулого місяця. За результатами такого порівняння обчислюється абсолютне відхилення показників наглядової діяльності та за його значенням робиться висновок про стан наглядової діяльності за кожним видом економічної діяльності.

Для аналізу використано коди таких показників наглядової діяльності:

К16 - загальна чисельність державних інспекторів (фактично);

К20 - проведено перевірок (оперативних);

К33 - кількість призупинених робіт і об'єктів;

К37 - кількість штрафів, накладених на працівників;

К39 - сума накладених штрафів на працівників, тис. грн.

Як правило, для аналізу наглядової діяльності в першу чергу використовуються порівняння показників у розрізі територіальних управлінь, яке дає змогу аналізувати сумарні показники наглядової діяльності, що беруться зі звітів територіальних управлінь з колонки "Всього". За результатами такого порівняння обчислюється абсолютне відхилення показників наглядової діяльності та за його значенням приймається рішення про стан наглядової діяльності в кожному територіальному управлінні.

За даними звітів територіальних управлінь, які надійшли до Комітету в 1 півріччі 2009 року зросла загальна кількість оперативних перевірок на 5640. Кількість призупинок зросла на 22644, кількість штрафів зросла на 6791, сума штрафів зросла на 587,39 тис. грн.

Такий режим оцінки дає можливість виявити динамічні зміни показників наглядової діяльності, але не дає змоги виявити причини таких відхилень. Детальніше розглянути стан наглядової діяльності ТУ дає можливість так званий галузевий аналіз.

Аналіз наглядової діяльності для галузевих управлінь Комітету проводиться на основі вибраних видів економічної діяльності, тобто з місячних (річних) звітів територіальних управлінь вибираються дані за видами економічної діяльності, закріпленими за даним управлінням.

За такими даними будуються оцінки за критеріями стану наглядової діяльності територіальних управлінь та за кодами КВЕД. Для цього формуються критерії оцінки стану наглядової діяльності. Основними критеріями є такі:

$K1 = K20/K16$ (кількість проведених оперативних перевірок / загальна чисельність державних інспекторів, фактично);

$K2 = K33/K16$ (кількість проведених призупинок / загальна чисельність державних інспекторів, фактично);

$K3 = K37/K16$ (кількість штрафів, накладених на працівників, усього / загальна чисельність державних інспекторів, фактично);

$K4 = K39/K16$ (сума штрафів, накладених на працівників, усього / загальна чисельність державних інспекторів, фактично);

$K5 = K33/K20$ (кількість проведених призупинок / кількість проведених оперативних перевірок);

$K6 = K37/K20$ (кількість штрафів, накладених на працівників, усього / кількість проведених оперативних перевірок);

$K7 = K39/K20$ (сума штрафів, накладених на працівників, усього / кількість проведених оперативних перевірок);

$K8 = K37/K33$ (кількість штрафів, накладених на працівників, усього / кількість проведених призупинок);

$K9 = K39/K33$ (сума штрафів, накладених на працівників, усього / кількість проведених призупинок).

За результатами такої оцінки визначається відхилення критеріїв наглядової діяльності від середнього і за його значенням робиться висновок про стан наглядової діяльності в галузі нагляду. Результати представляються і в графічному вигляді.

Для критерію кількості перевірок на одного інспектора за 1 півріччя 2009 року (рис. 1.6.3). можна зробити такі висновки:

- ◆ найнижчі показники у Вінницькій (48,82), Сумській (49,75) та Івано-Франківській (51,071) областях;

- ◆ значно знизилась кількість перевірок на одного інспектора у Вінницькій (14,7 %) , Одеській (4,5 %) та Черкаській (3,1 %) областях;

загальна тенденція по Комітету – зростання середнього значення числа перевірок на 14,6 %.

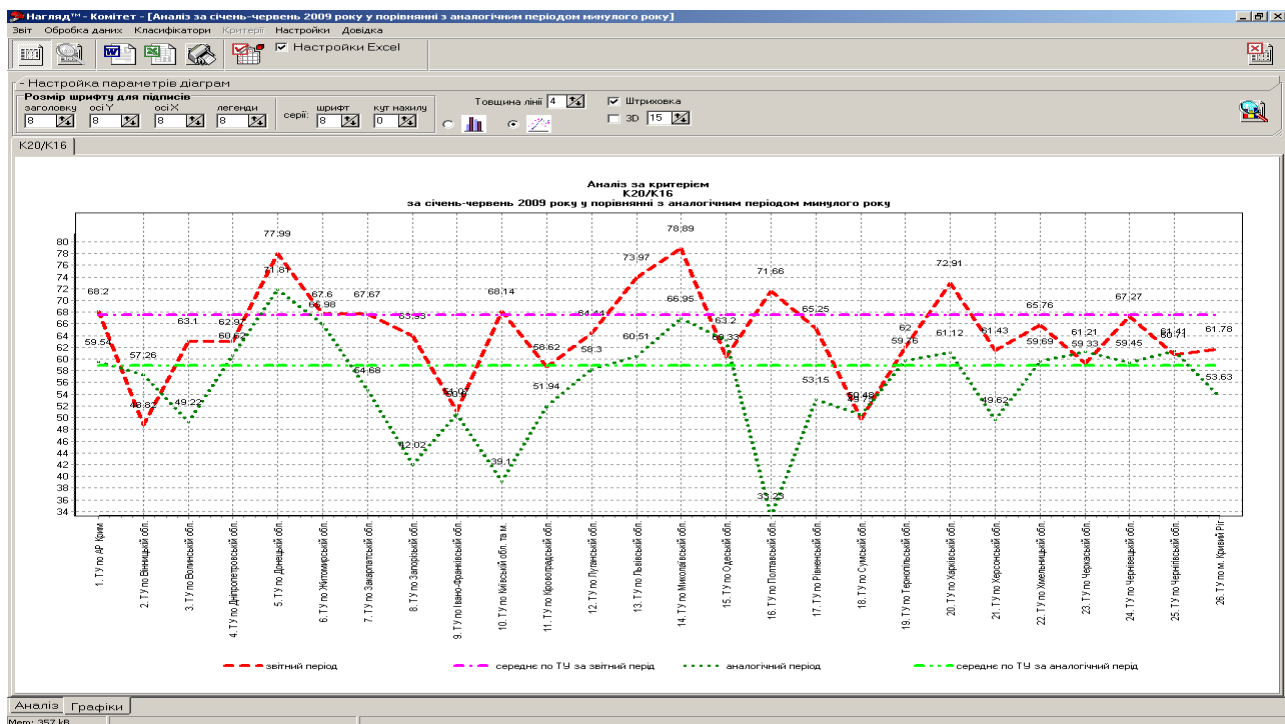

Рис.1.6.3. Кількість перевірок на одного інспектора у I півріччі 2009 року в розрізі ТУ

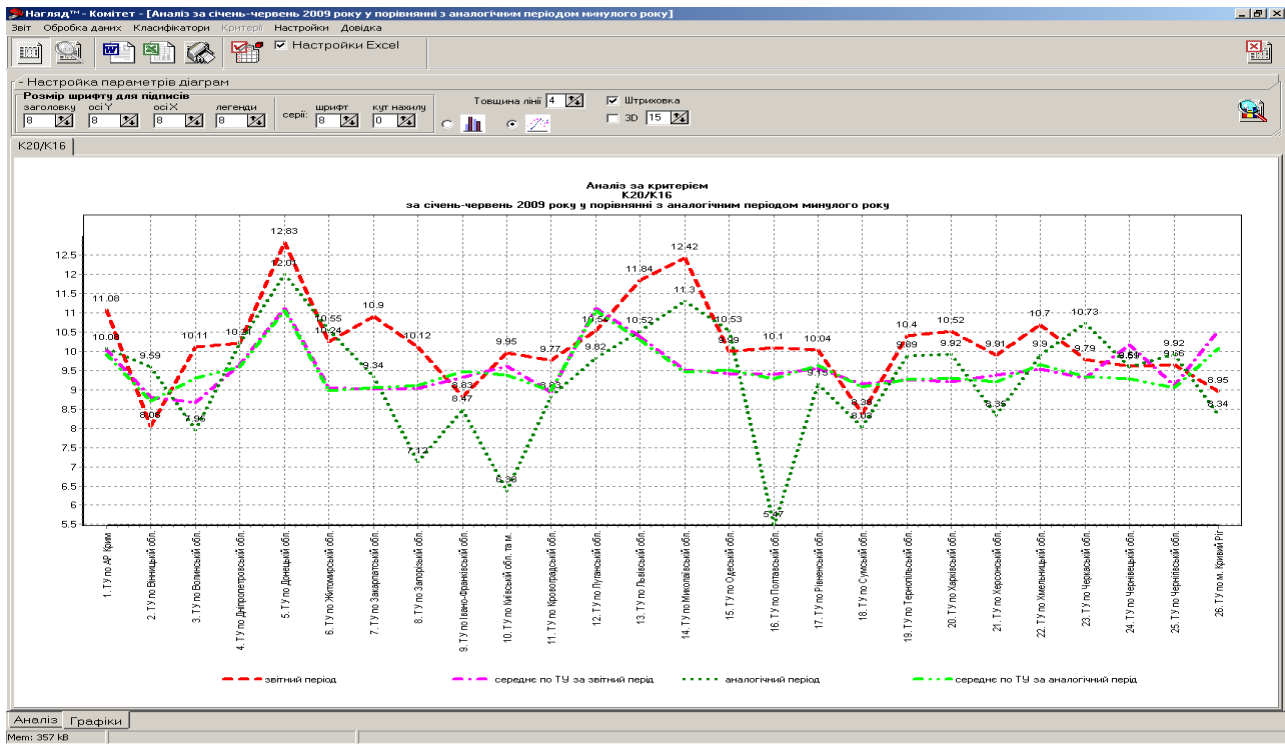

Рис. 1.6.4. Кількість перевірок на одного інспектора у I півріччі 2009 року в розрізі ТУ (з урахуванням навантаження)

При аналізі цього критерію з використанням нормативу навантаження на одного інспектора матимемо таку картину (рис. 1.6.4).

За даними цього критерію можна зробити такі висновки: найбільше відхилення у від'ємну сторону від нормативу спостерігається у Вінницькій, Сумській та Івано-Франківській областях та у місті Кривий Ріг;

Для критерію кількості призупинок на одного інспектора за I півріччя 2009 року (рис. 1.6.4) можна зробити такі висновки:

- ◆ найнижчі показники по Луганській (31,45) та Донецькій (44,19) областях;
- ◆ значно знизилась кількість призупинок на одного інспектора в Миколаївській (3,6 %), Чернівецькій (7,6 %) та Черкаській (27,5 %) областях.
- ◆ загальна тенденція по Комітету – зростання середнього значення числа призупинок на одного інспектора на 34,9 %.

Для критерію кількості призупинок на одну перевірку за I півріччя 2009 року (рис. 1.6.4) можна зробити такі висновки:

- ◆ найнижчі показники в Луганській (0,49) та Донецькій (0,57) областях;
- ◆ значно знизилась кількість призупинок на одну перевірку у Миколаївській (18,2 %), Чернівецькій (18,3 %), Черкаській (25,2 %) областях;
- ◆ загальна тенденція по Комітету – зростання середнього значення числа призупинок на одну перевірку на 17,6 %.

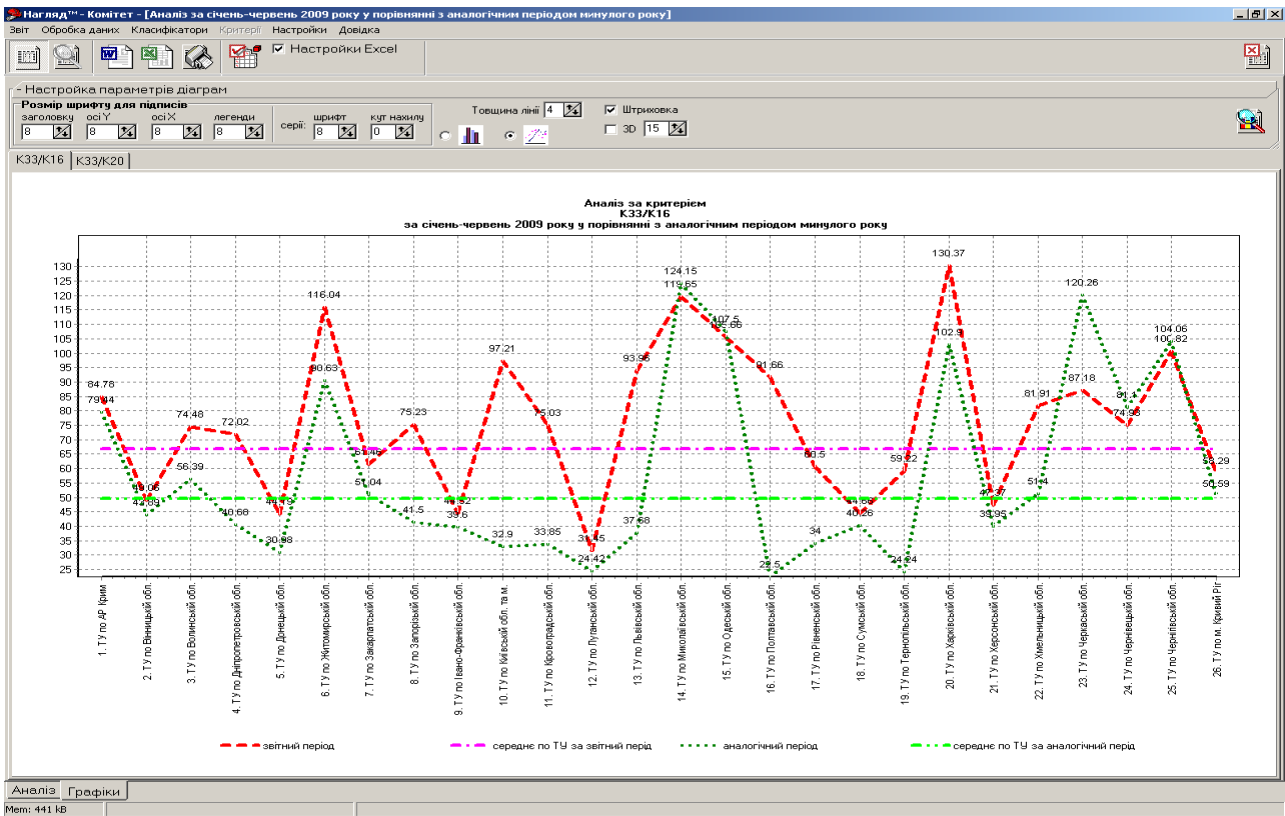

Рис.1.6.5. Кількість призупинок на одного інспектора за I півріччя 2009 року в розрізі ТУ

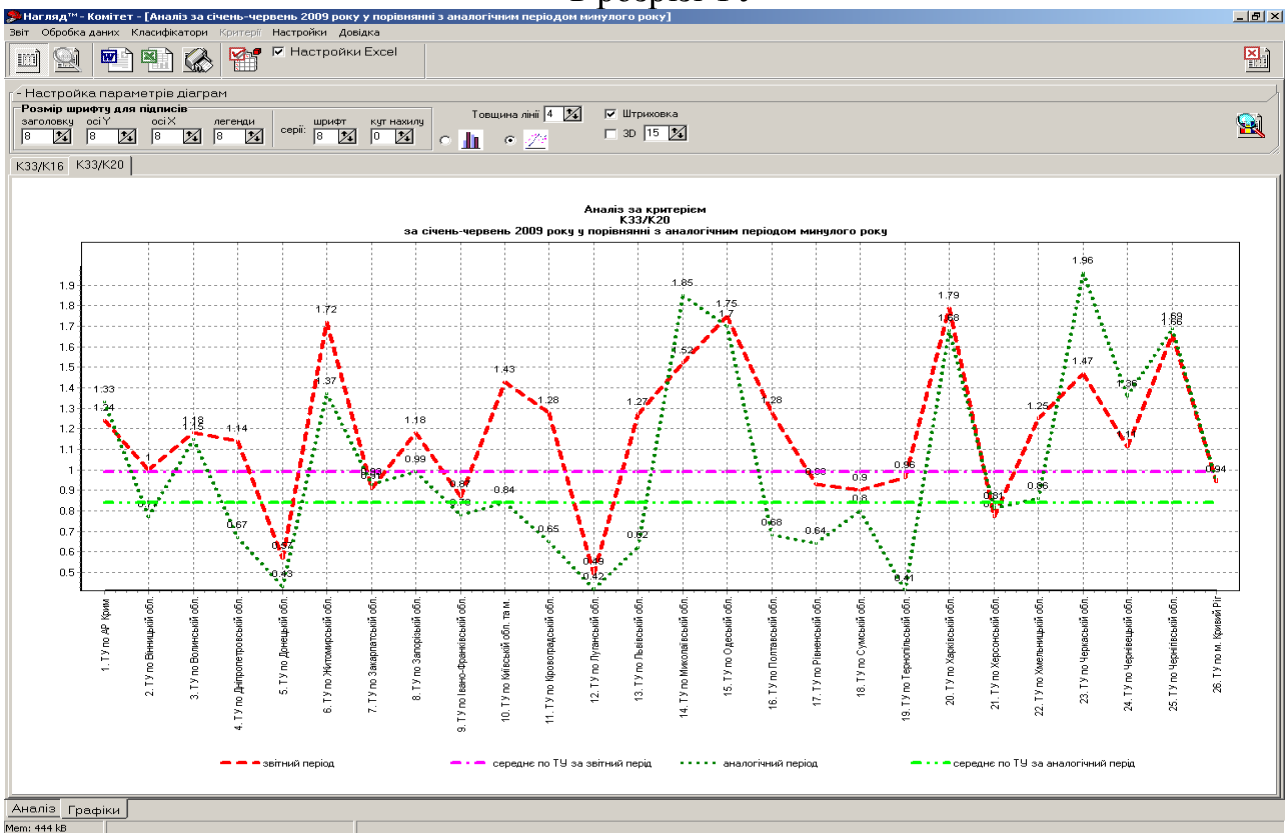

Рис.1.6.6. Кількість призупинок на одну перевірку за I півріччя 2009 року в розрізі ТУ

1.7. ПЕРЕВІРКА ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

1.7.1. Загальні положення щодо перевірки наглядової діяльності

Чинними “Методичними рекомендаціями щодо організації планування, обліку та контролю роботи органів Держгірпромнагляду” (додаток Г), передбачено, що у відповідні терміни необхідно проводити обов’язкові перевірки роботи територіальних управлінь, інспекцій /відділів/ територіальних управлінь та державних інспекторів.

Робота територіального управління перевіряється не менше одного разу на 5 років, інспекції /відділів/ територіального управління - не менше одного разу на 3 роки, державного інспектора – як правило, не менше одного разу на 2 роки.

Роботу територіального управління перевіряють керівники Держгірпромнагляду або управлінь (відділів) та спеціалісти Комітету, інспекції (відділи) – керівники територіального управління або посадові особи Комітету з групою спеціалістів, державного інспектора – начальник державної інспекції або посадові особи територіального управління чи Комітету.

З метою проведення перевірок діяльності територіальних управлінь, інспекцій та окремих інспекторів щодо здійснення ними своїх обов’язків, передбачених Положенням про Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду, Положенням про порядок організації державного нагляду за промисловою безпекою, охороною праці та гірничого нагляду в системі Держгірпромнагляду, іншими документами Держгірпромнагляду відповідно до плану перевірок чи розпорядження по Держгірпромнагляду про проведення перевірки утворюється перевірочна група чисельністю 4-7 осіб із фахівців управлінь та відділів.

Перевірки діяльності територіальних управлінь, інспекцій та окремих інспекторів можуть бути плановими та позаплановими (цільовими).

Керівником групи можуть призначатися:

- заступник голови Держгірпромнагляду – у разі планової перевірки роботи територіального управління;
- начальник (заступник начальника) Управління організації державного нагляду та обліку травматизму – у разі позапланової перевірки роботи територіального управління або перевірки роботи інспекції (відділу);
- відповідальний працівник Управління організації державного нагляду та обліку травматизму – у разі перевірки роботи державного інспектора.

Основними завданнями перевірочної групи є:

- організація та проведення перевірок діяльності територіальних управлінь, інспекцій та окремих інспекторів відповідно до вимог Положення та Методики перевірки;
- забезпечення єдиних вимог з організації, методики, порядку проведення перевірок діяльності територіальних управлінь, інспекцій та окремих інспекторів щодо здійснення ними своїх обов’язків;

- внесення за наслідками перевірки пропозицій щодо оцінки діяльності територіальних управлінь, інспекцій та окремих інспекторів;
- участь у підготовці матеріалів для розгляду колегією Держгірпромнагляду питань стосовно діяльності територіальних управлінь, інспекцій та окремих інспекторів щодо здійснення ними своїх обов'язків;
- узагальнення наслідків перевірки діяльності територіальних управлінь, інспекцій та окремих інспекторів за певний проміжок часу та внесення пропозицій щодо її покращення.

Перевірочна група з виїздом на місце детально перевіряє діяльність відповідного територіального управління, інспекції чи окремого інспектора.

Чіткі і єдині вимоги, єдиний підхід і порядок проведення перевірок роботи територіальних управлінь, інспекцій та окремих інспекторів визначається Методикою перевірки діяльності територіального управління, державної інспекції та державного інспектора Держгірпромнагляду.

1.7.2. Питання, що розглядаються та вивчаються під час перевірок

Під час перевірок розглядаються та вивчаються наступні питання.

1.7.2.1. Стан планування роботи з наглядової діяльності. Ведення діловодства

При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- своєчасність розроблення та затвердження планів роботи;
- порядок та якість складання планів роботи, виходячи з результатів аналізу травматизму та аварій на підконтрольних підприємствах (об'єктах);
- порядок внесення змін і доповнень в плани роботи;
- стан фактичного виконання затверджених планів роботи;
- стан виконання планів проведення цільових й комплексних перевірок підконтрольних підприємств;
- наявність і якість оформлення приписів за результатами перевірок;
- стан контролю за виконанням виданих приписів за результатами перевірок;
- порядок звітності про виконання планів роботи та відповідальності за їх невиконання;
- наявність і системність ведення необхідної облікової документації: реєстрація вхідних і вихідних листів і документів, реєстрація наказів і розпоряджень, реєстрація заяв і скарг громадян та відповідей на них, реєстрація прийому громадян, реєстрація відряджень тощо;
- порядок доведення до відома інспекцій про рішення Держгірпромнагляду;
- постановка у зв'язку з цим відповідних завдань перед інспекціями;
- звіти (інформування) інспекцій про виконання завдань теруправління.
- порядок проходження та своєчасність розгляду пропозицій, заяв і скарг громадян;
- наявність розкладу прийому громадян з особистих питань та його додер-

жання, а також журналу обліку особистих питань громадян та відповідей на них.

- установлений порядок організації виконання рішень;
- призначення відповідальних осіб та контроль за виконанням рішень;
- порядок і наявність звітності про виконання рішень.

1.7.2.2. Робота, що проводиться з укомплектування та навчання штату кадрів

При перевірці роботи з укомплектування штату кадрів розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- відповідність фактичної чисельності інспекторського складу затвердженому штатному розпису;
- наявність вакантних посад в тих галузях нагляду, де є ріст виробничого травматизму;
- наявність затвердженого резерву на заміщення вакантних посад та фактична його реалізація;
- укрупнений розрахунок недовиконання показників наглядової діяльності через наявність вакантних посад.

При перевірці роботи з навчання та підвищення кваліфікації інспекторського складу розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- висвітлення в планах роботи завдань щодо навчання, підвищення кваліфікації і атестації інспекторського складу, проведення семінарів, вивчення і впровадження передового досвіду роботи, як це передбачено чинними „Методичними рекомендаціями щодо організації планування, обліку та контролю роботи органів Держгірпромнагляду“;
- наявність документів, які свідчать про виконання зазначених планів.

При перевірці результатів роботи державних інспекторів розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- наявність документації, необхідної для ведення, обліку та аналізу роботи інспектора, як це передбачено чинними „Методичними рекомендаціями щодо організації планування, обліку та контролю роботи органів Держгірпромнагляду“;
- наявність планів та графіків проведення перевірок роботи державних інспекторів;
- наявність документів (довідок), які свідчать про виконання зазначених планів;
- порядок розгляду результатів і прийняття рішень за такими перевітками та контроль за їх виконанням.
- дотримання вимог щодо ведення документації та термінів її збереження;
- використання наявної документації під час складання звітів про роботу, інформування трудових колективів та органів місцевої державної виконавчої влади про стан справ з охороною праці на підконтрольних підприємствах тощо.

1.7.2.3. Методи керівництва і управління роботою

При перевірці роботи апарату територіального управління щодо методики керівництва і управління роботою та надання методичної та практичної допомоги інспекціям розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- перевірка роботи державних інспекцій і окремих державних інспекторів, надання їм практичної допомоги щодо здійснення державного нагляду за охороною праці;
- участь у проведенні комплексних і цільових перевірок стану робіт з охорони праці на об'єктах, а також узагальнення результатів цих перевірок;
- вивчення, узагальнення та поширення позитивного досвіду наглядової роботи державних інспекцій та державних інспекторів;
- організація контролю за виконанням наказів, постанов колегії та інших рішень Держгірпромнагляду і територіального управління;
- контроль за своєчасним і якісним проведенням спеціальних розслідувань нещасних випадків;
- опрацювання методичних вказівок щодо організації інспекторських перевірок та інших питань наглядової роботи.

В частині дотримання установленої періодичності перевірки роботи держінспекцій розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- наявність планів та графіків проведення перевірок роботи інспекцій;
- наявність документів (довідок), які свідчать про виконання зазначених планів;
- порядок розгляду результатів таких перевірок та контроль за виконанням рішень, що приймаються за результатами розгляду.

1.7.2.4. Робота Ради територіального управління

При перевірці роботи Ради територіального управління розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- додержання періодичності проведення засідань;
 - планування роботи та фактичне виконання плану;
 - обґрунтованість прийнятих рішень і стан контролю за їх виконанням;
 - стан ведення необхідної документації щодо роботи Ради.
 - організація заслуховування на засіданнях Ради заступників начальника управління, керівників його структурних підрозділів і державних інспекторів щодо здійснення заходів, які спрямовані на удосконалення наглядової роботи.
- При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:
- планування звітів заступників начальника управління, керівників його структурних підрозділів і державних інспекторів щодо здійснення заходів, які спрямовані на удосконалення наглядової роботи;
 - порядок підготовки довідки щодо стану удосконалення наглядової роботи та відповідного рішення Ради з цього питання;
 - порядок підготовки обговорення звітної доповіді і його протокольна фіксація;

- стан контролю за виконанням рішень Ради з цього питання;
- наявність документів, які свідчать про виконання рішень Ради.

1.7.2.5. Контроль за реалізацією на підконтрольних підприємствах заходів щодо поліпшення безпеки, гігієни праці та виробничого середовища

Організація перевірки на підконтрольних підприємствах, установах та організаціях стану роботи з питань охорони праці. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- планування таких перевірок в планах наглядової роботи;
- наявність інспекторських приписів за результатами таких перевірок;
- заслуховування звітів з цих питань керівників та посадових осіб підконтрольних підприємств.

Контроль за реалізацією на підконтрольних підприємствах заходів щодо поліпшення безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, які передбачені спеціальними програмами, колективними договорами тощо. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- чи передбачено перевірки наявності та виконання таких заходів в планах роботи;
- наявність документів (приписи, довідки тощо), що підтверджують проведення перевірки виконання таких заходів.

Контроль за функціонуванням системи навчання працівників і перевірки їх знань з питань охорони праці. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- чи передбачено в планах роботи перевірки виконання вимог „Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці”;
- наявність документів (приписи, довідки тощо), що підтверджують проведення перевірки системи навчання працівників.

Контроль за проведенням медоглядів працівників. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- чи передбачено в планах роботи перевірки щодо проведення медоглядів працівників;
- наявність документів (приписи, довідки тощо), що підтверджують проведення медоглядів працівників.

Контроль за роботою служб охорони праці підконтрольних підприємств та організацій, надання практичної допомоги цим службам. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- чи передбачено в планах роботи перевірки виконання вимог „Типового положення про службу охорони праці” та „Типового положення про кабінет охорони праці”;
- наявність документів (приписи, довідки тощо), що підтверджують проведення таких перевірок.

Контроль за впровадженням наукових розробок, нової техніки та передової

технології, направлених на покращення умов та безпеки праці. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- планування таких перевірок в планах наглядової роботи;
- наявність інспекторських приписів за результатами таких перевірок;
- заслуховування звітів із цих питань керівників та провідних фахівців науково-дослідних і проектно-конструкторських організацій.

1.7.2.6. Наявність і порядок проведення аналізу стану охорони праці, виробничого травматизму та аварійності на підконтрольних підприємствах

При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- ◆ наявність матеріалів проведення аналізу причин травматизму та аварійності, а також стану охорони праці на підконтрольних підприємствах, передбачених чинними „Методичними рекомендаціями щодо організації планування, обліку та контролю роботи органів Держгірпромнагляду”;
- ◆ врахування результатів аналізу під час складання планів роботи та планів комплексних і цільових перевірок підконтрольних підприємств (об’єктів);
- ◆ висвітлення в планах роботи взаємодії з органами місцевої виконавчої влади і місцевого самоврядування, регіональними органами з питань безпечної життєдіяльності населення, з іншими органами державного нагляду, як це передбачено чинними „Методичними рекомендаціями щодо організації планування, обліку та контролю роботи органів Держгірпромнагляду”;
- ◆ інформування трудових колективів, органів місцевої державної виконавчої влади про стан справ з охороною праці на підконтрольних підприємствах (об’єктах), як це передбачено чинними „Методичними рекомендаціями щодо організації планування, обліку та контролю роботи органів Держгірпромнагляду “;
- ◆ висвітлення в планах роботи поширення позитивного досвіду організації роботи трудових колективів підприємств з питань охорони праці, як це передбачено чинними „Методичними рекомендаціями щодо організації планування, обліку та контролю роботи органів Держгірпромнагляду”;
- ◆ наявність публікацій в засобах масової інформації з питань поширення позитивного досвіду організації роботи трудових колективів підприємств з питань охорони праці;
- ◆ надання методичної допомоги уповноваженим трудових колективів і комісіям з охорони праці підконтрольних підприємств, їх навчання.

1.7.2.7. Повнота й своєчасність використання у наглядовій роботі прав, що надані (державним інспекторам) системи Держгірпромнагляду

Стан роботи і вимоги до керівників (власників) підприємств щодо удосконалення системи управління охороною праці. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- наявність в приписах за комплексними та цільовими обстеженнями підприємств оцінки стану системи управління охороною праці;
- розгляд питань про стан системи управління охороною праці на підприємствах, де значний рівень виробничого травматизму.

Вжиття заходів з усунення недоліків у здійсненні нагляду на підконтрольних підприємствах, що були виявлені під час попередньої перевірки. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- наявність розроблених і затверджених заходів щодо усунення недоліків, виявлених під час попередньої перевірки;
- встановлений і фактичний порядок контролю за їх виконанням;
- наявність документів (приписи, протоколи, довідки тощо), що підтверджують виконання заходів.

Контроль за сплатою штрафів

Контроль за сплатою штрафів працівниками, реалізацією подань щодо притягнення до відповідальності посадових осіб за порушення законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці. При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- виконання вимог Закону України „Про охорону праці” (ст. 44) щодо притягнення до відповідальності посадових осіб за порушення вимог з охорони праці;
- виконання вимог Закону України „Про охорону праці” (ст. 43) щодо притягнення посадових осіб до сплати штрафу за порушення вимог з охорони праці;
- виконання вимог чинного „Положення про порядок організації державного нагляду за охороною праці та гірничого нагляду в системі Держнаглядохоронпраці України” (п.3.10) щодо права надсилати роботодавцю подання про невідповідність посадових осіб, які допустили порушення вимог з охорони праці, займаній посаді або передавати матеріали органам прокуратури для притягнення цих осіб до відповідальності згідно із законом.

Дотримання встановленого порядку заборони робіт та їх відновлення

При цьому розглядаються і оцінюються такі питання, як:

- наявність приписів про заборону, зупинку, припинення, обмеження роботи та експлуатації окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень, випуск та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів праці, виконання певних робіт, застосування нових небезпечних речовин, а також про порушення умов виданих дозволів, як це передбачено чинним „Положенням про порядок організації державного нагляду за охороною праці та гірничого нагляду в системі Держгірпромнагляду;
- виконання вимог чинної „Інструкції про порядок зупинки експлуатації об'єктів при наявності порушень нормативних актів про охорону праці” щодо порядку зупинки експлуатації об'єктів шляхом пломбування;
- прийняття рішень про поновлення експлуатації зупинених об'єктів;
- порядок ведення документації про заборону робіт та їх поновлення.

1.7.2.8. Оформлення результатів перевірки

За наслідками перевірки складається довідка, яку підписують всі члени групи.

Робота перевіркою групи носить особливий характер у зв'язку з тим, що на її підставі дається оцінка у надто специфічній діяльності – державного нагляду. Оскільки така діяльність є багатогранною, вміщує широкий спектр дій інспекторського складу серед різного рівня керівників, інженерно-технічних працівників, робітників та службовців, тому при перевірці слід уважно вивчати таку діяльність. Слід допомагати розібратись у причинах наявних недоліків у діяльності та скласти заходи з їх усунення.

У довідці слід детально викласти всі питання, які підлягають обов'язковій перевірці відповідно до Методики перевірки.

В кінці довідки необхідно дати оцінку діяльності органу, що перевірявся, та викласти пропозиції щодо усунення виявлених недоліків чи порушень та покращення такої діяльності.

Один екземпляр довідки вручається керівнику територіального управління під розпис.

За наслідками перевірки, у разі необхідності, проводиться нарада з інспекторським складом територіального управління чи інспекції.

Як у довідці, так і у разі проведення зборів складу територіального управління чи інспекції за наслідками перевірки, поряд з недоліками дається оцінка діяльності кращих інспекторів, які завдяки своїй творчій, наполегливій роботі досягли позитивних результатів стану охорони праці на підконтрольних підприємствах чи об'єктах.

Про наслідки перевірки керівник групи письмово звітує перед керівництвом Держгірпромнагляду з додатком до звіту довідки, підписаної всіма членами групи.

У письмовому звіті викладаються міркування і пропозиції перевіркою групи стосовно вжиття необхідних заходів з боку Держгірпромнагляду щодо покращення діяльності територіального управління, інспекції чи окремого інспектора, які перевірялись, у тому числі таких, як розгляд на засіданні Колегії тощо.

Члени перевіркою група несуть відповідальність за неякісну перевірку та упереджене викладення фактів діяльності територіальних управлінь, інспекцій чи інспекторів, за необ'єктивну оцінку їх діяльності.

Наслідки діяльності перевіркою групи відображаються в рішеннях колегії.

1.8. НАУКОВО - ТЕХНІЧНА ПІДТРИМКА ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

1.8.1. Наукова підтримка державного нагляду за охороною праці

Для удосконалення державного нагляду за охороною праці та промисловою безпекою необхідно мати належне правове підґрунтя для нормального функціонування інспекційної служби, приймати відповідні закони та нормативно-правові акти, згідно з якими має бути побудована система державного нагляду.

Тому існує постійна необхідність формування нормативно-правової бази в галузі охорони праці та промислової безпеки, визначення нових орієнтирів, форм і методів цієї роботи, приведення їх у відповідність з ринковими перетвореннями та міжнародною практикою.

Нормативно-правова база, за вимогами якої здійснюється державний нагляд за охороною праці та промисловою безпекою, має комплексний характер, передбачає врахування всього комплексу небезпечних і шкідливих виробничих чинників, видів і джерел небезпеки, визначає персональну відповідальність кожної посадової особи або працівника за додержання вимог охорони праці на всіх стадіях життєвого циклу об'єктів наглядової діяльності.

З урахуванням цього стандарти, технічні умови, інструкції з експлуатації або застосування та інші нормативно-технічні документи на засоби праці і технологічні процеси повинні включати вимоги з охорони праці, а стандарти, технічні умови, технологічні регламенти – погоджуватись з органами державного нагляду за охороною праці та промисловою безпекою.

Необхідна постійна актуалізація нормативно-правових актів з питань наглядової діяльності відповідно до положень Закону України “Про охорону праці”.

Нормативно-правове регулювання державного нагляду за охороною праці має бути гармонізоване з вимогами Конвенцій та рекомендацій МОП.

Для вирішення перелічених завдань відповідно до Закону України “Про охорону праці” за рішенням Уряду України в 1994 році в системі Держгірпромнагляду створено Національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці (ННДПБОП).

Національний НДІ промислової безпеки та охорони праці займається науково-прикладними дослідженнями з проблем законотворчості і нормотворчості безпеки праці й виробничих процесів, інформатизації, економіки, наукового прогнозування у сфері охорони праці. На цей час напрямками науково-дослідної діяльності ННДПБОП є:

Безпека технологічних процесів:

- дослідження з проблем безпечного поводження з вибуховими матеріалами (ВМ) у гірничорудній і нерудній промисловості;
- створення та впровадження у виробництво нових безпечних безтритилових ВМ й устаткування для їх приготування;
- дослідження щодо безпечного впровадження в промисловості конверсійних ВМ;
- ННДПБОП є організацією-експертом з вибухової справи, займається розробкою й експертизою проектів державних науково-технічних програм, концепцій і нормативних актів з промислової безпеки при поводженні з ВМ, бере участь у промислових випробуваннях нових ВМ.

Захист працюючих на виробництві:

- системний аналіз і дослідження науково-технічної та нормативної бази по засобах індивідуального захисту (ЗІЗ) та колективного захисту (КЗ) працюючих і визначення напрямків їх удосконалення;

- розробка нормативної та методичної документації по ЗІЗ працюючих, гармонізованої з вимогами Директив Європейського Союзу;
- дослідження з обґрунтування оптимальних захисних властивостей ЗІЗ працюючих та експертизи документації на продукцію, яка видається замовниками;
- розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення ЗІЗ з метою оснащення дослідних лабораторій необхідними технічними засобами випробувань і розширення галузі акредитації продукції в системі УкрСЕПРО;
- ННДІПБОП є головною організацією з розробки нових видів ЗІЗ.

Організація нагляду й аналізу стану промислової безпеки та охорони праці:

- дослідження стану виробничого травматизму, групових нещасних випадків, аварій, умов і безпеки роботи;
- дослідження й аналіз осередків виробничого травматизму в складі устаткування, технологічних і трудових процесів; установлення взаємозв'язку виробничого травматизму з умовами та безпекою роботи, рівнем забезпеченості працюючих ЗІЗ по регіонах і галузях;
- дослідження й аналіз наглядової діяльності органів; розробка рекомендацій з визначення єдиних підходів до організації наглядової діяльності, нормативів завантаження державного інспектора;
- розробка науково обґрунтованого організаційно-технічного управління та нагляду за безпекою роботи з урахуванням імовірності виявлення небезпечних станів, неусунення порушень безпеки праці або несвоєчасного їх усунення, періодичності контролю і нагляду залежно від досягнутого рівня безпеки;
- розробка рекомендацій зі зниження рівня групових нещасних випадків, аварій, виробничого травматизму в Україні.

Економічні методи управління в охороні праці та промислової безпеки:

- науково-методичне забезпечення ефективного використання економічних методів в управлінні охороною праці та промисловою безпекою з використанням механізмів стимулювання роботодавця і найманих робітників;
- дослідження й розробка рекомендацій із застосування економічних методів в охороні праці та промислової безпеки для потреб підприємств і державних органів управління.

Проблеми страхування об'єктів підвищеної небезпеки та соціального страхування від нещасних випадків:

- дослідження проблем, пов'язаних зі страхуванням об'єктів підвищеної небезпеки, та розробка рекомендацій з удосконалення цього виду страхування;
- дослідження міжнародної та діючої національної законодавчої й іншої нормативно-правової бази з питань соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

Прогнозування та координація науково-технічних робіт:

- науково-технічні роботи з аналізу, прогнозування та координації науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт у сфері безпеки, гігієни праці й виробничого середовища;
- методична та консультативна допомога організаціям-виконавцям, що виконують роботи в рамках Національної, галузевих, регіональних програм

поліпшення стану безпеки, гігієни праці й виробничого середовища.

- ведення тематичних баз даних по напрямках охорони праці та промислової безпеки;
- обробка проектів програм робіт, планів наукових досліджень з проблем охорони праці, експертиза договірної документації.

Інформаційні технології та автоматизовані системи:

- науково-технічні роботи з автоматизації структур управління охороною праці та промисловою безпекою;
- розробка алгоритмічного, математичного, інформаційного та програмного забезпечення систем обробки інформації з охорони праці для комп'ютерних мереж.

Нормативно-правове забезпечення охорони праці та промислової безпеки:

- координація роботи базових організацій з питань нормотворчої діяльності, методична допомога фахівцям базових організацій, організація підвищення кваліфікації фахівців з питань нормотворчості, експертиза проектів нормативно-правових актів;
- дослідження з адаптації вітчизняної нормативно-правової бази з питань охорони праці до вимог законодавства Європейського Союзу;
- ННДПБОП є головною організацією з нормотворчості в сфері охорони праці.

Науково-технічне інформування:

- пошук, вивчення, аналіз, систематизація науково-інформаційних, технічних матеріалів;
- підготовка до видання методичної, нормативної, науково-технічної продукції з охорони праці; ННДІОП випускає три видання;
- вивчення й узагальнення досвіду організацій, що займаються науковою та науково-технічною діяльністю, навчанням і пропагандою охорони праці, поширенням науково-технічної інформації.

Підготовка наукових кадрів

- здійснюється через аспірантуру з відривом і без відриву від виробництва та докторантуру з відривом від виробництва за фахом *охорона праці*;
- при ННДПБОП діє спеціалізована вчена рада із захисту докторських і кандидатських дисертацій за спеціальностями: *фізичні процеси гірничого виробництва й охорона праці*.

Сертифікація продукції:

рган із сертифікації (ОС) продукції акредитований у національній системі сертифікації УкрСЕПРО. Держстандартом України ОС надано право сертифікувати такі ЗІЗ для працюючих: костюми ізолюючі від хімічних факторів, одяг спеціальний захисний, ЗІЗ органів дихання, ніг, рук, голови, очей та обличчя; засоби дерматологічні захисні, ЗІЗ від падіння з висоти, спецодяг і т.п., а також ВМ.

Випробування засобів індивідуального захисту працюючих:

Випробувальний центр ЗІЗ працюючих акредитовано в системі сертифікації УкрСЕПРО. До завдань ВЦ ЗІЗ входить проведення сертифікаційних випробувань ЗІЗ органів дихання.

Стандартизація в сфері охорони праці:

НА базі ННДІПБОП діє Технічний комітет України зі стандартизації “Безпека промислової продукції та засоби індивідуального захисту працюючих” (ТК 135). Сфера діяльності ТК 135 – стандартизація в сфері безпеки промислової продукції виробничо-технічного призначення (технічних засобів роботи), засобів індивідуального захисту працюючих, а також умов і безпеки роботи.

У доробку інституту – підготовка проектів національних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, програм розвитку виробництва засобів індивідуального захисту працюючих та відповідної наукової бази, інших державних програм у сфері навчання з питань охорони праці, травматизму невиробничого характеру, опрацювання законопроектів, нормативних актів з охорони праці, стандартів, методичних рекомендацій за вищезазначеними тематичними напрямками.

ННДІПБОП виконує дослідження та розробки, в першу чергу, за завданнями Держгірпромнагляду. Крім того, інститут співпрацює з багатьма організаціями, науковими установами України, підтримує творчі контакти зі спорідненими зарубіжними організаціями.

ННДІОП виконує функції головної в Україні організації з нормотворчості в галузі охорони праці, розробки нових видів засобів індивідуального захисту працюючих, організації-експерта з вибухової справи. На базі інституту діють акредитовані в системі УкрСЕПРО Випробувальний центр засобів індивідуального захисту органів дихання, Орган сертифікації продукції, а також Технічний комітет стандартизації “Безпека промислової продукції та засоби індивідуального захисту працюючих”.

Значна увага приділяється підготовці наукових кадрів – в інституті є аспірантура та докторантура, діє спеціалізована вчена рада із захисту докторських дисертацій, видаються Інформаційний бюлетень з охорони праці, збірник наукових праць “Проблеми охорони праці в Україні”, Вісник Національного науководослідного інституту охорони праці.

Вирішуються питання розробки (перегляду) нормативно-правових актів про охорону праці та промислову безпеку, в яких, зокрема, передбачаються заходи щодо:

- прискорення переходу від правил охорони праці, що формувалися для потреб галузі, до нормування за міжгалузевим принципом вимог безпеки за видами виробництв, технологічних процесів, машин, під час виконання конкретних робіт;
- удосконалення системи стандартів безпеки праці;
- визначення співвідношення між державними стандартами різного призначення і спрямування та іншими нормативно-правовими актами про охорону праці та промислову безпеку;
- розробки єдиних вимог до систем управління охороною праці та виробничою безпекою на виробничих об'єктах;
- розробки науково-практичних коментарів до Законів та загальних нормативно-правових актів в галузі охорони праці та промислової безпеки;

- адаптації національної нормативно-правової бази з охорони праці до законодавства Європейського Союзу, створення належного правового підґрунтя для ратифікації конвенцій МОП з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

Для вирішення поставлених задач необхідно посилювати організацію фундаментальних та прикладних наукових досліджень в галузі охорони праці, нагляду та управління охороною праці визначення та реалізації наукової політики у даному напрямі. Зокрема потребує постійного удосконалення і система державного нагляду в напрямку подальшого підвищення рівня наглядової діяльності та зниження рівня виробничого травматизму. З цією метою необхідно систематично вирішувати такі завдання:

- удосконалення структури державних інспекцій в регіонах;
- встановити науково-обґрунтовані нормативи навантаження на одного державного інспектора та критерії визначення кількості державних інспекторів з урахуванням числа, характеру, ступеню небезпечності, розміру і розташування підприємств, чисельності та категорій працівників, зайнятих на цих підприємствах, та практичних умов, у яких повинні здійснюватися інспекторські перевірки, щоб були ефективними тощо;
- поступове створення належних умов праці державним інспекторам на рівні міжнародних вимог, передбачених Конвенціями МОП, для здійснення ними наглядових функцій;
- забезпечення державних інспекторів нормативно-правовими актами з охорони праці;
- підвищення професійного рівня державних інспекторів.

Для забезпечення ефективного здійснення державного нагляду необхідно:

- посилити тематику наукової роботи, що здійснюється за рахунок бюджетних коштів в галузі охорони праці, з метою удосконалення державного нагляду і вжити заходів з прискорення реального впровадження результатів;
- розробити науково-обґрунтовану методіку проведення аналізу стану наглядової діяльності;
- опрацювати науково-обґрунтовану методологію здійснення державного нагляду за додержанням актів законодавства про охорону праці, проведення експертної та аудиторської оцінки в залежності від досягнутого рівня безпеки та ступеню ризику виникнення аварій, нещасних випадків, професійних захворювань в різних галузях економіки;
- провести необхідні дослідження і опрацювати науково-обґрунтовані інтегральні критерії оцінки роботи державного інспектора та органів державного нагляду з урахуванням специфіки галузей нагляду та їх функціональних завдань;
- створити належну учбово-методичну базу підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних інспекторів органів державного нагляду, експертів та аудиторів, опрацювати учбові модулі, навчально-методичні плани, програми, методичні та учбові посібники.

1.8.2. Система технічної підтримки державного нагляду за охороною праці

Технічна підтримка діяльності державного нагляду за охороною праці та промисловою безпекою базується шляхом формування структур технічної підтримки наглядової діяльності у складі органів нагляду. Завданням таких структур є надання висновків для обґрунтованого прийняття рішень посадовими особами органів з нагляду за охороною праці стосовно різних об'єктів безпеки і охорони праці. Відповідно до цього система технічної підтримки реалізується через мережу експертно-технічних центрів (ЕТЦ), центрів сертифікації виробництв, продукції та засобів захисту з питань виробничої безпеки, дослідних і випробувальних лабораторій та інших підрозділів технічної підтримки, що функціонують у складі органів державного нагляду за охороною праці.

Зокрема, експертно-технічний центр є структурним госпроз-рахунковим підрозділом, що створюється в складі територіального управління Держгірпромнагляду. Основними завданнями експертно-технічного центру є проведення робіт та надання наступних послуг:

- проведення діагностики устаткування;
- експертиза проектів виробничих об'єктів, розробок нових технологій, засобів виробництва, колективного та індивідуального захисту працюючих на відповідність нормативним актам про охорону праці;
- технічна експертиза нових об'єктів виробничого призначення та тих, що реконструюються, зразків нових машин і механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, нових технологій і шкідливих речовин на їх відповідність нормативним актам про охорону праці;
- технічна експертиза технологій, машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, що закуповуються за кордоном, на їх відповідність діючим в Україні нормативним актам про охорону праці;
- проведення державного технічного огляду і реєстрація великотоннажних автомобілів та інших технологічних транспортних засобів, що не підлягають експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування;
- проведення сертифікації виробів, приладів, устаткування, робіт та послуг з питань безпеки праці разом з органами Держстандарту;
- організація та проведення навчання і перевірки знань працівників з питань охорони праці.

Експертно-технічний центр відповідно до покладених на нього завдань:

Проводить експертизу:

- проектної документації на будівництво (реконструкцію, технічне переоснащення) виробничих об'єктів, виготовлення машин, устаткування та інших засобів виробництва, засобів колективного та індивідуального захисту працюючих, нових технологій на їх відповідність нормативним актам про охорону праці;
- проектів будівництва гірничодобувних і переробних підприємств на їх відповідність нормативним актам про охорону праці;

- проектів заходів щодо охорони будівель і споруд від шкідливого впливу гірничих робіт;
- проектів на ліквідацію гірничодобувних підприємств, нафтових та газових свердловин;
- проектів на масові вибухи і на виконання вибухових робіт спеціального призначення;
- проектів будівництва і експлуатації комплексів виготовлення вибухових речовин, що палються в гарячому сталі, а також малощільних і емульсійних вибухових речовин;
- нових об'єктів виробничого і соціально-культурного призначення, що вводяться в експлуатацію, і тих, що реконструюються;
- зразків нових машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, нових технологій перед одержанням дозволу органів державного нагляду за охороною праці на їх введення та виготовлення;
- стану будівель, споруд, машин і механізмів;
- технологічних процесів, машин, устаткування, транспортних засобів, придбаних за кордоном, на відповідність нормативним актам про охорону праці.

Проводить діагностику технічного стану металоконструкцій, зварних швів, заклепочних з'єднань, основних деталей устаткування, в тому числі об'єктів газового комплексу, технологічного обладнання нафтопереробних, нафтохімічних і хімічних виробництв, котлів, посудин, які працюють під тиском, трубопроводів пари і гарячої води, вантажопідйомних споруд, які відпрацювали нормативні строки. Обстеження діагностичних центрів і електровимірвальних лабораторій.

Видає висновки про можливість роботи новоутворених підприємств, виготовлення і передачу у виробництво нових зразків машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, впровадження нових технологій, а також на їх ремонт, монтаж і наладку.

Проводить сертифікацію виробів, устаткування, приладів, робіт і послуг.

Проводить технічні огляди, іспити, випробування і технічні обстеження під час експлуатації парових і водогрійних котлів, посудин, які працюють під тиском, наповнювальних станцій, трубопроводів пари і гарячої води, підйомних споруд та електроустаткування.

Видає висновки, відгуки, рецензії, узгодження на проекти правил, стандартів, інструкцій та наукових розробок з охорони праці і надр, проведення геологічних та маркшейдерських робіт, переробки мінеральних ресурсів.

Проводить технічний огляд і реєструє великотоннажні автомобілі та інші технологічні транспортні засоби, що не підлягають експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування.

Надає методичну допомогу:

власникам підприємств з питань організації роботи щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці на робочих місцях;

підприємствам, установам, організаціям та громадянам-підприємцям в підготовці документів, що потребують узгодження, затвердження або одержання дозволів органів Держгірпромнагляду.

Здійснює експертну оцінку матеріально-технічної бази і програмно-методичного забезпечення навчальних закладів для видачі дозволів на проведення навчання з питань охорони праці посадових осіб і спеціалістів.

Спеціалісти, які прийняті на посаду державних технічних експертів, допускаються до самостійної роботи після стажування і атестації в комісії територіального управління, до складу якої входить представник відповідного управління (відділу) Комітету. За результатами атестації працівникові видається посвідчення державного технічного експерта з правом проведення відповідних видав робіт (експертиз).

Контроль за якістю робіт і фінансово-господарською діяльністю експертно-технічного центру здійснюють територіальне управління і Комітет.

Для створення досконалої системи технічної підтримки шляхом проведення необхідних у наглядовій діяльності замірів, досліджень, випробувань, оглядів, опосвідчень, надання експертних висновків тощо вказані підрозділи потребують постійного переоснащення новітнім устаткуванням, комп'ютерною, множувальною та іншою оргтехнікою, чинною законодавчою і нормативно-технічною документацією з питань безпеки та охорони праці.

Крім того, передбачається можливість створення і діяльності незалежних експертних організацій для технічної підтримки з питань охорони праці, безпеки технологічних процесів, машин, устаткування тощо, які діють на госпрозрахункових засадах за дозволом (ліцензією) органів нагляду.

Потребує подальшого удосконалення дозвільна діяльність у сфері державного нагляду за охороною праці та промисловою безпекою, і перш за все дозвільна система ведення ліцензованої діяльності в галузі безпеки праці та виконання особливо небезпечних робіт.

Розділ 2. ДІЯЛЬНІСТЬ СПЕЦІАЛЬНО УПОВНОВАЖЕНОГО ДЕРЖАВНОГО ОРГАНУ З ПИТАНЬ ГІГІЄНИ ПРАЦІ

2.1. ОРГАНІЗАЦІЯ І СТРУКТУРА ДЕРЖАВНОГО ОРГАНУ З ПИТАНЬ ГІГІЄНИ ПРАЦІ

Згідно з Положенням, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 2 листопада 2006 р. № 1542 Міністерство охорони здоров'я України (МОЗ) є головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, санітарного та епідемічного благополуччя населення, створення, виробництва, контролю якості та реалізації лікарських засобів і виробів медичного призначення.

У межах своїх повноважень МОЗ організовує виконання актів законодавства і здійснює систематичний контроль за їх реалізацією.

МОЗ відповідно до покладених на нього завдань:

1) забезпечує в межах своєї компетенції додержання закладами охорони здоров'я, установами і закладами державної санітарно-епідеміологічної служби Міністерства, іншими підприємствами, установами та організаціями права громадян на охорону здоров'я;

2) здійснює контроль і нагляд за додержанням санітарного законодавства, державних стандартів, критеріїв та вимог, спрямованих на забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Діяльність спеціально уповноваженого державного органу з питань гігієни праці здійснюється на підставі чинного Закону України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів від 19 серпня 2002 року “Про затвердження Положення про державну санітарно-епідеміологічну службу України”. функції відповідних адміністративно-територіальних, транспортних та об'єктових органів державного санітарно-епідеміологічного нагляду покладаються на органи, установи, заклади і підрозділи державної санітарно-епідеміологічної служби центрального органу виконавчої влади в галузі охорони здоров'я (МОЗ).

Систему державної санітарно-епідеміологічної служби України становлять:

центральний орган виконавчої влади в галузі охорони здоров'я;

установи і заклади державної санітарно-епідеміологічної служби центрального органу в галузі охорони здоров'я;

відповідні установи, заклади, частини і підрозділи центральних органів виконавчої влади в галузі оборони, в галузі внутрішніх справ, у справах охорони державного кордону, з питань виконання покарань, Державного управління справами, Служби безпеки України;

державні наукові установи санітарно-епідеміологічного профілю.

Посадовими особами державної санітарно-епідеміологічної служби України є головні державні санітарні лікарі та їх заступники, інші працівники державної санітарно-епідеміологічної служби України, уповноважені здійснювати державний санітарно-епідеміологічний нагляд згідно з цим Законом.

На установи і заклади державної санітарно-епідеміологічної служби центрального органу виконавчої влади в галузі охорони здоров'я покладаються функції відповідних адміністративно-територіальних, транспортних та об'єктових органів державного санітарно-епідеміологічного нагляду.

На установи, заклади і підрозділи державної санітарно-епідеміологічної служби інших державних органів, зазначених у частині першій цієї статті, покладаються функції органів державного санітарно-епідеміологічного нагляду на підпорядкованих їм територіях, об'єктах, у частинах і підрозділах.

Установи і заклади державної санітарно-епідеміологічної служби центрального органу виконавчої влади в галузі охорони здоров'я є юридичними особами. Їх мережа, організаційна структура встановлюються головним державним санітарним лікарем України. Мережа та організаційна структура установ, закладів, частин і підрозділів державної санітарно-епідеміологічної служби інших державних органів, зазначених у частині першій цієї статті, встановлюються головними державними санітарними лікарями відповідних державних органів за погодженням з головним державним санітарним лікарем України.

Створення та ліквідація установ і закладів державної санітарно-епідеміологічної служби центрального органу виконавчої влади в галузі охорони здоров'я здійснюються рішенням його керівника в установленому законодавством порядку за поданням головного державного санітарного лікаря України, а установ, закладів, частин і підрозділів державної санітарно-епідеміологічної служби інших державних органів - їх керівниками за погодженням з головним державним санітарним лікарем України.

Установи і заклади державної санітарно-епідеміологічної служби здійснюють свою діяльність на підставі положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні та положення про державну санітарно-епідеміологічну службу України, що затверджуються Кабінетом Міністрів України, а також положень про державну санітарно-епідеміологічну службу інших державних органів, зазначених у частині першій цієї статті, що затверджуються керівником відповідного державного органу за погодженням з головним державним санітарним лікарем України.

2.2. НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ОРГАНУ З ПИТАНЬ ГІГІЄНИ ПРАЦІ

2.2.1. Завдання державного органу з питань гігієни праці

Державний санітарно-епідеміологічний нагляд – це діяльність органів, установ та закладів державної санітарно-епідеміологічної служби по контролю за дотриманням юридичними та фізичними особами санітарного законодавства з метою попередження, виявлення, зменшення або усунення шкідливого впливу небезпечних факторів на здоров'я людей та по застосуванню заходів правового характеру щодо порушників.

Основними завданнями цієї діяльності згідно Закону України про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення є:

◆ нагляд за організацією і проведенням органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами санітарних і протиепідемічних заходів;

◆ нагляд за реалізацією державної політики з питань профілактики захворювань населення, участь у розробці та контроль за виконанням програм, що стосуються запобігання шкідливому впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення;

◆ нагляд за дотриманням санітарного законодавства;

◆ проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи, гігієнічної регламентації небезпечних факторів і видача дозволів на їх використання.

Діюче „Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні”, що затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 22 червня 1999 р. № 1109 зі змінами від 19 серпня 2002 р. (постанова КМ № 1217), конкретизує і доповнює ці завдання наступними пунктами:

✓ санітарно-карантинний контроль у пунктах пропуску через державний кордон;

✓ контроль за санітарною та епідемічною ситуацією на території України;

✓ проведення санітарних та епідеміологічних розслідувань, спрямованих на встановлення причин та умов виникнення і розповсюдження інфекційних хвороб, професійних захворювань, масових неінфекційних захворювань (отруєнь) та радіаційних уражень людей;

✓ розроблення пропозицій щодо проведення санітарних та протиепідемічних (профілактичних) заходів;

✓ здійснення державного санітарно-епідеміологічного нормування;

✓ проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи;

✓ державна реєстрація небезпечних для здоров'я і життя людини факторів середовища життєдіяльності;

✓ статистичне спостереження у сфері забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення, державний облік інфекційних хвороб, професійних захворювань, масових неінфекційних захворювань (отруєнь) та радіаційних уражень людей у зв'язку із шкідливим впливом факторів середовища життєдіяльності;

✓ вжиття заходів для припинення порушень санітарного законодавства та притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні таких правопорушень.

Державний санітарно-епідеміологічний нагляд здійснюється відповідно до Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні вибірковими перевітками дотримання санітарного законодавства за планами органів, установ та закладів державної санітарно-епідеміологічної служби, а також позапланово залежно від санітарної, епідемічної ситуації та за заявами громадян.

Результати перевірки оформлюються актом, форма і порядок складання якого визначаються головним державним санітарним лікарем України.

2.2.2. Повноваження головного державного санітарного лікаря України

Головний державний санітарний лікар України має наступні повноваження:

- затверджує державні санітарні норми, регламенти використання небезпечних факторів, гранично допустимі концентрації, безпечні рівні хімічних і біологічних чинників у предметах та виробках, а також встановлює норми радіаційної безпеки та допустимі рівні впливу на людину інших фізичних факторів;
- видає розпорядчі документи щодо організації та здійснення державного санітарно-епідеміологічного нагляду в Україні;
- визначає порядок ведення державного обліку інфекційних і професійних захворювань, отруєнь;
- погоджує основні напрями фундаментальних і прикладних досліджень у галузі гігієни та епідеміології;
- погоджує проекти норм проектування, стандартів і технічних умов, розміщення продуктивних сил та інші проекти, що можуть вплинути на здоров'я населення;
- встановлює разом з центральним органом виконавчої влади з питань нагляду за охороною праці перелік робіт, для виконання яких є обов'язковими медичні огляди, а також порядок їх проведення;
- затверджує перелік виробництв (професій), до роботи в яких не допускаються особи, які хворіють інфекційними хворобами, є носіями збудників інфекційних захворювань або яким не зроблено щеплення проти визначених інфекційних захворювань;
- застосовує передбачені законодавством заходи для припинення порушень санітарного законодавства;
- погоджує інструкції (правила) використання продукції підвищеної небезпеки;
- погоджує перелік установ, організацій, закладів, яким надається право випробування продукції на відповідність вимогам безпеки для здоров'я.

Головний державний санітарний лікар України може делегувати свої повноваження заступникам головного державного санітарного лікаря України повністю або частково.

2.2.3. Повноваження головних державних санітарних лікарів та інших посадових осіб, які здійснюють державний санітарно-епідеміологічний нагляд

Головним державним санітарним лікарям Республіки Крим, областей, міст, районів та їх заступникам, головним державним санітарним лікарям на транспорті та їх заступникам, а також головним державним санітарним лікарям об'єктів з особливим режимом роботи у межах відповідних територій (об'єктів) надаються повноваження:

- державного санітарно-епідеміологічного нагляду за дотриманням органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями і громадянами санітарного законодавства;

- погодження відведення земельних ділянок під забудову та інші види землекористування, місця водозаборів і скидання стічних вод, розташування промислових та інших об'єктів;
- винесення рішень про необхідність проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи, визначення складу комісій для її здійснення і затвердження висновків;
- погодження регіональних і місцевих програм у галузі соціально-економічного розвитку;
- винесення рішень про відповідність вимогам санітарних норм об'єктів і споруд, що вводяться в експлуатацію;
- погодження видачі, а у передбачених законодавством випадках - надання дозволу на здійснення передбачених Законом видів діяльності;
- безперешкодного входу на територію і у приміщення всіх об'єктів нагляду за службовим посвідченням і обов'язкових для виконання вказівок щодо усунення виявлених порушень санітарних норм, а також проведення необхідних лабораторних досліджень;
- безплатного отримання від юридичних осіб і громадян, у тому числі іноземних, які перебувають або ведуть діяльність на відповідній території України, матеріалів і відомостей, статистичних та інших даних, що характеризують санітарний та епідемічний стан об'єктів і здоров'я людей;
- безплатного відбору зразків сировини, продукції, матеріалів для державної санітарно-епідеміологічної експертизи;
- розслідування причин і умов виникнення професійних чи групових інфекційних захворювань, отруєнь, радіаційних аварій і подання матеріалів з цих питань компетентним органам для притягнення винних до відповідальності;
- застосовування передбачених Законом заходів для припинення порушення санітарного законодавства.

Такі ж повноваження в межах підпорядкованих територій, об'єктів, частин та підрозділів надаються головним державним санітарним лікарям центрального органу виконавчої влади з питань оборони, центрального органу виконавчої влади з питань внутрішніх справ, центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону, центрального органу виконавчої влади з питань виконання покарань, Державного управління справами, Служби безпеки України та їх заступникам.

Іншим посадовим особам органів, установ і закладів державної санітарно-епідеміологічної служби (лікарі-гігієністи, лікарі-епідеміологи, помічники лікарів) надаються повноваження в частині розслідування групових інфекційних захворювань, отруєнь, радіаційних аварій. Головний державний санітарний лікар адміністративної території координує діяльність всіх розташованих на ній установ, закладів та підрозділів державної санітарно-епідеміологічної служби незалежно від їх підпорядкування.

2.3. ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Органи державної санітарно-епідеміологічної служби України проводять перевірки згідно з “Положенням про державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні” в порядку запобіжного та поточного нагляду.

2.3.1. Запобіжний державний санітарно-епідеміологічний нагляд

Запобіжний державний санітарно-епідеміологічний нагляд здійснюється шляхом:

державного санітарно-епідеміологічного нормування, що полягає у:

- розробленні, експертизі, затвердженні та опублікуванні санітарних норм;
- гігієнічній регламентації та державній реєстрації небезпечних для здоров'я і життя людини факторів середовища життєдіяльності;
- нагляді за впровадженням санітарних норм;
- реєстрації санітарних норм, формуванні та веденні бази даних щодо державного санітарно-епідеміологічного нормування;

державної санітарно-епідеміологічної експертизи;

видачі передбачених законодавством висновків та дозволів;

погодження:

- санітарних і протиепідемічних (профілактичних) заходів;
- документів про надання земельних ділянок під будівництво та інші види землекористування, місць водозаборів і скидання стічних вод, розміщення промислових та інших об'єктів;
 - проектної та технічної документації на будівництво, реконструкцію, введення в експлуатацію нових і реконструйованих об'єктів виробничого, соціально-культурного та іншого призначення, санітарно-захисних зон підприємств;
 - документації на розроблення, виготовлення і використання нових машин, механізмів, устаткування, інших засобів виробництва, нових технологій, виробничих процесів;
 - методів контролю і випробування продукції на відповідність її вимогам безпеки для здоров'я і життя людини;
 - інструкцій (правил) використання продукції підвищеної небезпеки для здоров'я і життя людини;
 - проведення перевірки стану будівництва та видачі висновків на відповідність вимогам санітарних норм об'єктів і споруд, що вводяться в експлуатацію;

видачі дозволів на:

- проведення будь-яких діагностичних, експериментальних, дослідницьких, випробувальних, вимірювальних робіт на підприємствах, в установах і організаціях, діяльність яких пов'язана з використанням біологічних агентів, хімічної сировини, продукції та речовин з джерелами іонізуючих та неіонізуючих випромінювань і радіоактивних речовин, у тому числі на право роботи із збудниками I - IV

групи патогенності (небезпечності), токсинами, рекомбінантними молекулами ДНК;

- виробництво, зберігання, транспортування, використання, захоронення, знищення та утилізацію отруйних речовин, у тому числі токсичних промислових відходів, продуктів біотехнології та інших біологічних агентів;
- виконання робіт з радіоактивними речовинами та іншими джерелами іонізуючих випромінювань;
- іншу діяльність, для провадження якої відповідно до законодавства видається дозвіл державною санітарно-епідеміологічною службою.

2.3.2. Поточний державний санітарно-епідеміологічний нагляд

Поточний державний санітарно-епідеміологічний нагляд являє собою наступні заходи:

- видачу обов'язкових для виконання приписів, постанов та висновків щодо усунення або обмеження шкідливого впливу на стан здоров'я і життя людини факторів середовища життєдіяльності, причин та умов виникнення і поширення інфекційних хвороб;
- ведення державного обліку інфекційних хвороб, професійних захворювань, масових неінфекційних захворювань (отруєнь), радіаційних уражень;
- проведення обстеження, розслідування, лабораторного та інструментального дослідження і випробування, а також санітарної, гігієнічної, токсикологічної, епідеміологічної та інших видів оцінки середовища життєдіяльності людини, об'єктів господарської та інших видів діяльності, продукції, робіт, послуг, проектно-ї документації і видача за їх результатами висновків щодо відповідності (невідповідності) вимогам санітарних норм.

Поточний державний санітарно-епідеміологічний нагляд здійснюється шляхом обстеження й перевірки об'єктів нагляду щодо дотримання та реалізації вимог безпеки для здоров'я і життя людини. Обстеження та перевірка об'єктів нагляду проводиться вибірково за планами, що розробляються органами державної санітарно-епідеміологічної служби, **позапланово** – залежно від санітарної та епідемічної ситуації, а також **за повідомленнями** підприємств, установ і організацій та за заявами громадян.

Плани обстеження й перевірки об'єктів нагляду затверджує головний державний санітарний лікар. Позапланові обстеження та перевірка проводяться за рішенням головного державного санітарного лікаря. Періодичність обстеження й перевірки об'єктів нагляду має погоджуватися з головним державним санітарним лікарем вищого рівня. За результатами перевірки складається відповідний акт. При цьому форми документів (акт перевірки, протокол про порушення санітарного законодавства, припис, постанова, пропозиція (подання)), що видаються посадовими особами державної санітарно-епідеміологічної служби, затверджені наказом МОЗ України “Про затвердження Інструкції про порядок накладення і стягнення штрафів за порушення санітарного законодавства” від 14 квітня 1995 р. № 64.

2.3.3. Заходи щодо припинення порушення санітарного законодавства

Головні державні санітарні лікарі (їх заступники) мають право застосовувати такі заходи для припинення порушення санітарного законодавства:

- обмеження, тимчасова заборона чи припинення діяльності підприємств, установ, організацій, об'єктів будь-якого призначення, технологічних ліній, машин і механізмів, виконання окремих технологічних операцій, користування плаваючими засобами, рухомих складом і літаками у разі невідповідності їх вимогам санітарних норм;
- обмеження, тимчасова заборона або припинення будівництва, реконструкції та розширення об'єктів за проектами, що не мають позитивного висновку за результатами державної санітарно-епідеміологічної експертизи, та у разі відступу від затвердженого проекту;
- тимчасова заборона виробництва, заборона використання та реалізації хімічних речовин, технологічного устаткування, будівельних матеріалів, біологічних засобів, товарів народного споживання, джерел іонізуючих випромінювань в разі відсутності їх гігієнічної регламентації та державної реєстрації, а також якщо їх визнано шкідливими для здоров'я людей;
- обмеження, зупинення або заборона викидів (скидів) забруднюючих речовин за умови порушення санітарних норм;
- внесення власникам підприємств, установ, організацій або уповноваженим ними органам подання про відсторонення від роботи або іншої діяльності осіб, зазначених у абзаці шостому частини першої статті 7 Закону України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”;

Іншим посадовим особам органів, установ і закладів державної санітарно-епідеміологічної служби надаються повноваження застосовувати заходи для припинення порушення санітарних норм в частині обмеження, тимчасової заборони діяльності підприємств, установ, організацій, об'єктів будь-якого призначення, технологічних ліній, машин і механізмів, виконання окремих технологічних операцій, користування плаваючими засобами, рухомих складом і літаками у разі невідповідності їх вимогам санітарних норм.

На вимогу посадових осіб органів, установ і закладів державної санітарно-епідеміологічної служби виконання заходів для припинення порушень санітарного законодавства у необхідних випадках здійснюється із залученням працівників органів внутрішніх справ.

2.3.4. Порядок оскарження рішень державної санітарно-епідеміологічної служби

Рішення і дії посадових осіб державної санітарно-епідеміологічної служби, які здійснюють державний санітарно-епідеміологічний нагляд, можуть бути оскаржені у термін, встановлений законодавством:

- а) головного державного санітарного лікаря України - до Кабінету Міністрів України або суду;

б) головного державного санітарного лікаря Міноборони, МВС, СБУ, Держкомкордону, Державного департаменту з питань виконання покарань, Державного лікувально-оздоровчого управління та їх заступників - до головного державного санітарного лікаря України або суду;

в) інших головних державних санітарних лікарів та посадових осіб державної санітарно-епідеміологічної служби - до вищестоящего головного державного санітарного лікаря або суду.

Оскарження прийнятого рішення не припиняє його дії.

У разі ухилення від виконання рішення орган чи посадова особа об'єкта нагляду несе відповідальність, а головний державний санітарний лікар (його заступник) вживає заходів згідно із законодавством.

Головний державний санітарний лікар протягом 10 днів розглядає скаргу та приймає відповідне рішення, яке є обов'язковим для виконання.

2.4. НОРМОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО ОРГАНУ З ПИТАНЬ ГІГІЄНИ ПРАЦІ

Важливе місце у роботі державного органу з питань гігієни праці займає нормотворча діяльність.

Одним з найважливіших її результатів і одночасно типовим прикладом діяльності у цьому напрямку є встановлення гігієнічної класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу.

Розроблена МОЗ Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу (далі - Гігієнічна класифікація) призначена для гігієнічної оцінки умов та характеру праці на робочих місцях з метою:

- контролю умов праці працівника (працівників) на відповідність діючим санітарним правилам і нормам, гігієнічним нормативам та видачі відповідного гігієнічного висновку;
- атестації робочих місць за умовами праці;
- створення банку даних про умови праці на рівні підприємства, району, міста, регіону, країни;
- розробки рекомендацій для профвідбору, профпридатності;
- санітарно-гігієнічної експертизи виробничих об'єктів;
- санітарно-гігієнічної паспортизації стану виробничих та сільськогосподарських підприємств;
- вивчення зв'язку стану здоров'я працюючого з умовами його праці;
- розслідування випадків професійних захворювань та отруєнь.

Гігієнічна класифікація призначена для використання:

- установами, що здійснюють контроль за дотриманням санітарних норм і правил, гігієнічних нормативів на робочих місцях, а також проводять оцінку умов праці при атестації робочих місць;
- установами, що здійснюють медичне обслуговування працюючих;

- роботодавцями усіх організаційно-правових форм та форм власності;
- органами соціального і медичного страхування;
- працівниками з метою отримання повної інформації про умови праці на своїх робочих місцях як при влаштуванні на роботу, так і в процесі трудової діяльності;

Гігієнічна класифікація містить:

- ◆ принципи класифікації умов праці,
- ◆ гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії хімічного фактора,
- ◆ гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії факторів біологічного походження,
- ◆ гігієнічні критерії впливу віброакустичних факторів,
- ◆ класифікацію умов праці за показниками мікроклімату,
- ◆ гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії електромагнітних полів та випромінювань,
- ◆ гігієнічні критерії оцінки та класифікація умов праці при дії іонізуючого випромінювання,
- ◆ класифікацію умов праці за показниками світлового середовища,
- ◆ гігієнічні критерії оцінки умов праці залежно від важкості та напруженості трудового процесу,
- ◆ оцінку умов праці при аероіонізації,
- ◆ - таблиці гігієнічної класифікації умов праці: класи шкідливості та небезпечності за окремими факторами виробничого середовища та трудового процесу,
- ◆ загальну гігієнічну оцінку умов праці,
- ◆ загальні методичні підходи до вимірів та оцінки факторів виробничого середовища та трудового процесу, які передбачають що:
 - ✓ лабораторії, які виконують всі заміри та оцінку шкідливих виробничих факторів, повинні бути атестовані (акредитовані) у встановленому порядку;
 - ✓ план контролю умов праці на підприємствах складається на рік та доповнюється і змінюється у випадку реконструкції чи заміни обладнання, зміни чи інтенсифікації виробничих процесів, виявлення професійних захворювань чи отруєнь;
 - ✓ контролю підлягають усі шкідливі та небезпечні фактори виробничого середовища та трудового процесу, які присутні на робочому місці працівника;
 - ✓ апаратура та прилади, які використовуються для вимірів, підлягають метрологічній повірці у встановленому порядку;
 - ✓ перелік нормативних та методичних документів щодо вимірів та оцінки виробничих факторів наведено в цьому документі;
 - ✓ дані інструментальних вимірів оформлюються протоколом відповідно до медичної документації чи протоколів, розроблених на їх основі.

Більшість з наведених показників, що встановлює і регламентує Гігієнічна класифікація праці, як раз і є об'єктами санітарно-гігієнічного нагляду.

Важливим результатом нормотворчої діяльності і одночасно взаємодії з іншими наглядовими органами є встановлення класифікації розподілу травм за ступенем тяжкості. З метою віднесення нещасних випадків до таких, що спричи-

нили тяжкі наслідки, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого, які відповідно до Порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних

захворювань і аварій на виробництві, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 року N 1112, за рішенням органів державного нагляду за охороною праці підлягають спеціальному розслідуванню, МОЗ затверджено Класифікатор розподілу ступеня тяжкості травм, отриманих на виробництві.

Згідно з вимогами статті 17 обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій" Закону України "Про охорону праці" роботодавець зобов'язаний за свої кошти забезпечити фінансування та організувати проведення попереднього і періодичних медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці або таких, де є потреба у професійному доборі. Відповідно до вимог цієї статті спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади в галузі охорони здоров'я визначив Перелік робіт, де є потреба у професійному доборі.

Згідно з вимогами статті 10 "Охорона праці жінок" Закону України "Про охорону праці" забороняється застосування праці жінок на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, на підземних роботах, крім деяких підземних робіт (нефізичних робіт або робіт, пов'язаних з санітарним та побутовим обслуговуванням) відповідно до переліку важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, що затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі охорони здоров'я. Відповідно до вимог цієї статті МОЗ визначив Перелік важких робіт і робіт із шкідливими або небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок а також граничні норми підймання і переміщення важких речей жінками.

Згідно з вимогами статті 11 "Охорона праці неповнолітніх" Закону України "Про охорону праці" не допускається залучення неповнолітніх до праці на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, на підземних роботах, до нічних, надурочних робіт та робіт у вихідні дні, а також до підймання і переміщення речей, маса яких перевищує встановлені для них граничні норми, відповідно до переліку важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, граничних норм підймання і переміщення важких речей, що затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі охорони здоров'я. Відповідно до вимог цієї статті визначено Перелік важких робіт і робіт із шкідливими або небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх.

Вказані приклади дають чітке уявлення про спрямованість, характер і значення нормотворчої діяльності спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади в галузі охорони здоров'я, а також про її прямий зв'язок з наглядовою діяльністю.

РОЗДІЛ 3. ДІЯЛЬНІСТЬ СПЕЦІАЛЬНО УПОВНОВАЖЕНОГО ДЕРЖАВНОГО ОРГАНУ З ПИТАНЬ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

3.1. ОРГАНІЗАЦІЯ І СТРУКТУРА ДЕРЖАВНОГО ОРГАНУ З ПИТАНЬ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

Згідно з Положенням, затвердженим Указом Президента України від 16 січня 2013 року №20/2013 Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС України) є центральним органом виконавчої влади одним з основних завдань якого є здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням та виконанням вимог законодавства у сферах пожежної і техногенної безпеки, цивільного захисту, за діяльністю аварійно-рятувальних служб.

Безпосередньо організацію державного пожежного нагляду забезпечує Департамент запобігання надзвичайним ситуаціям та державного нагляду (контролю) (Департамент) ДСНС України. У своїй діяльності у цьому напрямку він та його територіальні та місцеві органи керуються Інструкцією з організації роботи органів державного пожежного нагляду (далі – Інструкція, (додаток Ж), яка затверджена наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 6 лютого 2006 р. N 59. Вказана Інструкція розроблена відповідно до Законів України “Про пожежну безпеку”, “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності”, Положення про Державну пожежну охорону, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 липня 1994 року № 508 (із змінами), Положення про Державний департамент пожежної безпеки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2002 року № 500 (зі змінами), Порядку розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для безпеки життя і здоров'я населення, навколишнього природного середовища щодо пожежної безпеки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2007 року № 1324, та інших нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки.

Інструкція визначає порядок організації та здійснення державними інспекторами державного пожежного нагляду за дотриманням на території України вимог пожежної безпеки центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями незалежно від їх організаційно-правових форм та форм власності, включаючи об'єкти, які становлять власність іноземних юридичних осіб або підприємців з іноземними інвестиціями, громадянами України, іноземними громадянами, особами без громадянства.

Державний пожежний нагляд (держпожнадгляд) здійснюють:

- ◆ Управління пожежної безпеки Департаменту;
- ◆ територіальні органи державного пожежного нагляду – управління (відділи) з питань наглядово-профілактичної діяльності, підпорядковані ДСНС України, на які покладено здійснення державного пожежного нагляду;

◆ місцеві органи державного пожежного нагляду - відділення, відділи, управління тощо з питань наглядово-профілактичної діяльності, підпорядковані територіальним органам державного пожежного нагляду, на які покладено його здійснення, або ДСНС України.

Державний пожежний нагляд очолює начальник Департаменту, який за посадою є головним державним інспектором України з пожежного нагляду. Перший заступник начальника Департаменту є одночасно першим заступником головного державного інспектора України з пожежного нагляду. Заступники начальника Держпожбезпеки є одночасно заступниками головного державного інспектора України з пожежного нагляду. Начальники структурних підрозділів Держпожбезпеки та їх заступники є одночасно старшими державними інспекторами України з пожежного нагляду. Начальники територіальних органів державного пожежного нагляду за посадою є головними державними інспекторами з пожежного нагляду Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, а їх заступники, які відповідно до покладених на них функцій здійснюють контроль за організацією наглядово-профілактичної роботи, є заступниками головних державних інспекторів з пожежного нагляду.

Начальники місцевих органів державного пожежного нагляду є головними державними інспекторами з пожежного нагляду міст, селищ міського типу, районів у містах, районів, підрозділів пожежної охорони на договірних об'єктах.

Інші посадові особи Держпожбезпеки, територіальних та місцевих органів державного пожежного нагляду, які відповідно до покладених на них функцій здійснюють контроль за дотриманням вимог пожежної безпеки, є відповідними державними інспекторами (України, областей, міст, селищ міського типу, районів у містах, районів, підрозділів пожежної охорони на договірних об'єктах) з пожежного нагляду.

Робота органів державного пожежного нагляду здійснюється відповідно до Закону України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності”, Положення про Державну пожежну охорону, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 липня 1994 року № 508 (зі змінами), Положення про Державний департамент пожежної безпеки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2002 року № 500 (зі змінами), Порядку розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для безпеки життя і здоров'я населення, навколишнього природного середовища щодо пожежної безпеки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2007 року № 1324, та інших нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки. Органи держпожнагляду у своїй діяльності керуються Конституцією та законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції і законів України, актами Кабінету Міністрів України, наказами ДСНС України, а також рішеннями місцевих Рад та їх виконкомів, прийнятими в межах їх компетенції, та цією Інструкцією.

Органи державного пожежного нагляду не залежать від будь-яких господарських органів, об'єднань громадян, політичних формувань, органів виконавчої

влади, органів місцевого самоврядування. Вони вирішують покладені на них завдання у взаємодії з іншими державними органами, добровільними протипожежними об'єднаннями і формуваннями громадян.

Контроль за виконанням вимог пожежної безпеки на об'єктах Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Адміністрації Держприкордонслужби України та Державного департаменту України з питань виконання покарань здійснюється їх службами пожежної безпеки. Згідно з інструкціями про порядок здійснення державного пожежного нагляду на цих об'єктах органи державного пожежного нагляду один раз на п'ять років проводять перевірки діяльності служб та підрозділів пожежної охорони з вибірковою перевіркою стану пожежної безпеки на підконтрольних їм об'єктах.

Контроль за виконанням правил пожежної безпеки в лісах, на підземних об'єктах, у шахтах, розрізах і кар'єрах, рудниках, копальнях, при будівництві тунелів і гідротехнічних споруд, у разі проведення вибухових робіт, облаштування та експлуатації газового господарства, у рухомому складі залізничного, морського, річкового, повітряного і автомобототранспорту, морських і річкових спорудах, що знаходяться на плаву, на нафто-, газо- і продуктопроводах здійснюється згідно із чинним законодавством відповідними органами та службами органів виконавчої влади, до сфери управління яких належать вказані об'єкти, споруди або лісовий фонд. Державний пожежний нагляд за виконанням вимог пожежної безпеки на об'єктах, які розташовані в лісах, на об'єктах морського, річкового, повітряного та залізничного транспорту (крім рухомого складу), здійснюється органами державного пожежного нагляду на підставі спільних нормативно-правових актів та цієї Інструкції.

Контроль за виконанням правил пожежної безпеки під час проектування, будівництва, технічного переоснащення, реконструкції та експлуатації об'єктів іноземних фірм і спільних підприємств регулюється законодавством або умовами, передбаченими договорами сторін, якщо вони не суперечать чинному законодавству.

Державний пожежний нагляд за введенням в експлуатацію та експлуатацією електроустановок здійснюється в порядку, установленому ДСНС України і Мінпаливенерго.

3.2. НАПРЯМИ І ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖПОЖНАГЛЯДУ

Основними напрямками діяльності у здійсненні пожежного нагляду є: розробка з участю заінтересованих міністерств та інших центральних органів виконавчої влади і затвердження загальнодержавних правил пожежної безпеки, які є обов'язковими для всіх підприємств, установ, організацій та громадян; погодження проектів державних і галузевих стандартів, норм, правил, технічних умов та інших нормативно-технічних документів, що стосуються забезпечення пожежної безпеки, а також проектні рішення, на які не встановлено норми і правила; встановлення порядку опрацювання і затвердження положень, інструкцій та інших нормативних актів з питань пожежної безпеки, що діють на підприємстві, в установі та організації, розробляють типові документи з цих питань; здійснення контролю за додержанням вимог актів законодавства з питань пожежної безпеки керівниками центральних органів виконавчої влади, структурних підрозділів Ради Міністрів Республіки Крим, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого та регіонального самоврядування, керівниками та іншими посадовими особами підприємств, установ та організацій, а також громадянами; проведення згідно з чинним законодавством перевірки і дізнання за повідомленнями та заявами про злочини, пов'язані з пожежами та порушеннями правил пожежної безпеки. Для виконання практичної діяльності з пожежного нагляду посадові особи відповідних органів наділяються певними обов'язками та правами.

Держпожнадгляд здійснюється на відповідних рівнях: урядовому, територіальному та місцевому.

Урядовий орган держпожнадгляду – Департамент запобігання надзвичайним ситуаціям та державного нагляду (контролю) ДСНС України, здійснює свої функції на підставі законів та інших нормативно-правових актів. Він є центральним органом ліцензування діяльності протипожежного призначення.

У відповідності до передбачених законодавством функцій ДСНС України:

- ◆ здійснює управління системою держпожнадгляду в Україні;
- ◆ установлює порядок організації та здійснення держпожнадгляду;
- ◆ контролює діяльність підпорядкованих органів держпожнадгляду;
- ◆ здійснює нормативне регулювання у сфері пожежної безпеки в Україні, координує діяльність з цих питань міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади та громадських організацій;

- ◆ розробляє за участю центральних та місцевих органів виконавчої влади проекти загальнодержавних та регіональних програм забезпечення пожежної безпеки та пожежної охорони в Україні та контролює їх виконання;

- ◆ здійснює, у межах наданих повноважень, через територіальні та місцеві органи держпожнадгляду державний пожежний надгляд в Україні за дотриманням в населених пунктах, на підконтрольних об'єктах, громадянами вимог законодавства з питань пожежної безпеки;

- ◆ видає та переоформлює ліцензії, видає дублікати ліцензій на здійснення діяльності протипожежного призначення, здійснює в межах компетенції контроль

за додержанням ліцензіатами Ліцензійних умов, видає розпорядження про усунення порушень Ліцензійних умов та анулює ліцензії та приймає рішення про визнання ліцензій недійсними, формує і веде ліцензійний реєстр;

- ◆ видає дозволи на початок роботи, технічні умови до початку проектування, виконує експертизу щодо пожежної безпеки проектів будівництва, капітального ремонту та реконструкції об'єктів незалежно від форм власності, а також експертизу протипожежного стану об'єктів, бере участь у комісіях з прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів;

- ◆ погоджує проекти нормативно-правових актів, будівельні норми, стандарти, технічні регламенти та умови, що стосуються пожежної безпеки, за участю центральних органів виконавчої влади розробляє і затверджує державні правила і норми пожежної безпеки;

- ◆ здійснює через Державний центр сертифікації ДСНС сертифікацію на відповідність вимогам пожежної безпеки пожежонебезпечної продукції, виробів пожежної техніки та обладнання протипожежного призначення;

- ◆ організовує ведення державного статистичного обліку пожеж та їх наслідків;

- ◆ бере участь у складі постійно діючої слідчо-оперативної групи МВС під час розслідування злочинів, пов'язаних з пожежами;

- ◆ організовує та здійснює адміністративно-правову діяльність;

- ◆ надає відповідно до законодавства платні послуги у сфері пожежної безпеки;

- ◆ виконує інші функції державного нагляду в Україні, які передбачені Положенням та іншими нормативно-правовими актами.

Територіальні органи держпожнагляду (територіальні органи ліцензування діяльності протипожежного призначення) самостійно і через підпорядковані їм органи держпожнагляду організовують виконання вимог чинного законодавства України та здійснюють систематичний контроль за дотриманням вимог законодавства з питань пожежної безпеки, *а також:*

- ✓ здійснюють аналіз та облік пожеж;

- ✓ контролюють роботу місцевих органів держпожнагляду за всіма напрямками діяльності;

- ✓ проводять навчання посадових осіб органів держпожнагляду щодо підвищення їх професійного рівня;

- ✓ контролюють використання наданих прав місцевими органами держпожнагляду, дотримання законності при їх застосуванні;

- ✓ розглядають заходи протипожежного захисту об'єктів, на які не встановлено норми та правила пожежної безпеки, і вносять пропозиції до Держпожбезпеки для узгодження;

- ✓ упроваджують передовий досвід роботи щодо організації протипожежного захисту об'єктів;

- ✓ перевіряють відповідність Ліцензійним умовам документів на видачу відповідних ліцензій, які подаються суб'єктами господарювання до ДСНС України як центрального органу ліцензування робіт та послуг протипожежного призначення;

- ✓ здійснюють контроль за додержанням ліцензіатами Ліцензійних умов;

✓ здійснюють аналіз діяльності підпорядкованих органів держпожнадзора, визначають основні фактори, які впливають на результати роботи, та вживають заходів щодо її вдосконалення;

✓ контролюють роботу місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, відомчих організацій у частині забезпечення пожежної безпеки населених пунктів і об'єктів;

✓ контролюють діяльність служб пожежної безпеки, а також відомчої, місцевої, добровільної пожежної охорони, пожежно-технічних комісій;

✓ видають документ дозвільного характеру, уносять у встановленому порядку пропозиції щодо їх анулювання та реєструють декларації відповідності об'єкта (об'єктів) вимогам законодавства з питань пожежної безпеки;

✓ надають відповідно до законодавства платні послуги у сфері пожежної безпеки;

✓ проводять експертизи протипожежного стану об'єктів, проектної документації з пожежної безпеки та іншої документації;

✓ беруть участь у роботі комісій з прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів;

✓ розглядають відповідно до Закону України “Про звернення громадян” запити, пропозиції, заяви, скарги юридичних осіб і громадян, публікації у пресі, повідомлення по радіо і телебаченню з питань пожежної безпеки та приймають відповідні рішення;

✓ контролюють проведення навчання з питань пожежної безпеки посадових осіб та працівників підприємств, установ та організацій, зайнятих на роботах з підвищеною пожежною небезпекою;

✓ взаємодіють зі службами ГУМВС-УМВС з питань попередження, розслідування, розкриття та обліку злочинів, що пов'язані з пожежами;

✓ виконують інші функції, що випливають з покладених на них завдань.

Місцеві органи держпожнадзора:

* здійснюють планові та позапланові перевірки протипожежного стану об'єктів на закріплених територіях;

* здійснюють перевірку діяльності відомчих організацій щодо забезпечення ними пожежної безпеки об'єктів, що їм підпорядковані;

* контролюють виконання в населених пунктах, на об'єктах та громадянами вимог законодавства з питань пожежної безпеки;

* видають документ дозвільного характеру, вносять у встановленому порядку пропозиції щодо анулювання документів дозвільного характеру та реєструють декларації відповідності об'єкта (об'єктів) вимогам законодавства з питань пожежної безпеки;

* ведуть облік, аналіз пожеж та їх наслідків на закріпленій території, аналізують причини випадків загибелі та травмування людей під час пожеж, розробляють та здійснюють заходи щодо їх попередження;

* взаємодіють зі страховими організаціями, органами внутрішніх справ та медичними закладами з питань обліку пожеж та їх наслідків;

* проводять експертизи протипожежного стану об'єктів, проектної документації з пожежної безпеки, іншої документації;

* проводять масово-роз'яснювальну роботу з питань пожежної безпеки;

* проводять дізнання у справах про пожежі і порушення протипожежних правил та пожежно-технічні розслідування причин виникнення пожеж;

* надають відповідно до законодавства платні послуги у сфері пожежної безпеки;

* контролюють впровадження на об'єктах засобів протипожежного захисту, їх технічний стан та виведення сигналів від пожежної автоматики об'єктів на пульти пожежного спостереження;

* перевіряють роботу пожежно-технічних комісій та добровільних пожежних дружин (команд) об'єктів;

* здійснюють контроль за розробленням та виготовленням пожежонебезпечних приладів, обладнання та іншої продукції, речовин і матеріалів;

* взаємодіють з органами внутрішніх справ з питань попередження, розслідування, розкриття та обліку злочинів, пов'язаних з пожежами;

* здійснюють контроль за дотриманням протипожежних вимог будівельних норм, правил пожежної безпеки під час проектування та будівництва;

* взаємодіють з іншими органами державного нагляду з питань пожежної безпеки;

* здійснюють контроль за впровадженням сертифікованої продукції протипожежного призначення на об'єктах незалежно від форм власності, а також за наявності ліцензій в організаціях, що виконують послуги протипожежного призначення;

* контролюють організацію навчання працівників підприємств, установ, організацій і населення правилам пожежної безпеки;

* здійснюють вибірково в навчальних закладах освіти, закладах підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів, на підприємствах, в установах і організаціях контроль за підготовкою працівників, учнів і студентів з питань пожежної безпеки;

* взаємодіють зі страховими організаціями з питань посилення протипожежного захисту застрахованих об'єктів;

* взаємодіють з протипожежними об'єднаннями громадян;

* розглядають згідно із Законом України “Про звернення громадян” запити, пропозиції, заяви, скарги юридичних осіб і громадян, публікації у пресі, повідомлення по радіо і телебаченню з питань пожежної безпеки та приймають відповідні рішення;

* здійснюють діяльність відповідно до Закону України “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності”;

* виконують інші функції, що випливають з покладених на них завдань.

3.3. ОБОВ'ЯЗКИ, ПРАВА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ ДЕРЖПОЖНАГЛЯДУ

3.3.1. Основні обов'язки посадових осіб органів держпожнадзора

Обов'язки посадових осіб держпожнадзора при здійсненні наглядової діяльності визначаються у їх посадових інструкціях начальниками органів держпожнадзора відповідно до діючого законодавства, інших нормативно-правових актів та Інструкцією з організації роботи органів державного пожежного нагляду.

До основних обов'язків посадових осіб органів держпожнадзора відносяться:

✓ здійснення держпожнадзора за виконанням встановлених законодавством вимог пожежної безпеки міністерствами, іншими органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які проживають або тимчасово перебувають в Україні;

✓ здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства з питань пожежної безпеки в населених пунктах, на підконтрольних об'єктах, громадянами, надання обов'язкових до виконання приписів щодо усунення порушень вимог пожежної безпеки;

✓ здійснення контролю за дотриманням вимог пожежної безпеки під час проектування, будівництва, реконструкції, технічного переоснащення та експлуатації будівель, споруд та інших об'єктів, участь у роботі комісій з прийняття в експлуатацію будівель, споруд та інших об'єктів, а також у відведенні територій під будівництво;

✓ здійснення контролю за дотриманням Ліцензійних умов суб'єктами господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення;

✓ контроль за наявністю сертифікатів відповідності з питань пожежної безпеки в Українській державній системі сертифікації продукції – Системі сертифікації УкрСЕПРО (УкрСЕПРО) на продукцію та матеріали, у тому числі що застосовуються при наданні послуг і виконанні робіт протипожежного призначення;

✓ здійснення дозвільно-реєстраційних функцій щодо фізичних та юридичних осіб у сфері пожежної безпеки згідно з чинним законодавством;

✓ проведення технічних розслідувань, перевірок заяв, повідомлень та іншої інформації про пожежі та злочини, пов'язані з ними, дізнання у справах про пожежі і порушення протипожежних правил;

✓ здійснення адміністративно-правової діяльності та застосування наданих згідно з чинним законодавством прав;

✓ проведення консультацій посадових осіб об'єктів та громадян з питань пожежної безпеки;

✓ здійснення контролю за справністю та цільовим використанням засобів протипожежного захисту;

✓ проведення масово-роз'яснювальної роботи серед населення щодо запобігання пожежам, сприяння діяльності добровільної та місцевої пожежної охорони, інших протипожежних формувань;

✓ здійснення перевірок діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, відомчих організацій щодо забезпечення ними протипожежного захисту населених пунктів та об'єктів, що їм підпорядковані;

✓ взаємодія з іншими органами державного нагляду щодо питань пожежної безпеки;

✓ здійснення обліку і аналізу пожеж та їх наслідків, розробка відповідних заходів, спрямованих на їх попередження;

✓ здійснення погодження будівельних норм, стандартів, регламентів, технічних умов, інших нормативно-технічних документів у відповідності з вимогами нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки;

Посадові особи органів держпожнадзора під час виконання функцій державного пожежного нагляду зобов'язані:

* повно, об'єктивно та неупереджено здійснювати держпожнадгляд у межах повноважень, передбачених законодавством;

* дотримуватися ділової етики у взаємовідносинах із суб'єктами господарювання;

* не втручатися і не перешкоджати здійсненню господарської діяльності під час здійснення планових та позапланових перевірок, якщо це не загрожує життю та здоров'ю людей, не спричиняє небезпеки виникнення пожеж та перешкод для їх гасіння;

* забезпечувати нерозголошення комерційної таємниці суб'єкта господарювання, що стає доступною посадовим особам під час здійснення держпожнадзора;

* ознайомити керівника суб'єкта господарювання, або його заступника, або уповноважену ним особу з результатами перевірок у встановлені законом строки;

* за зверненням суб'єкта господарювання надавати консультаційну допомогу;

* за зверненням представників профспілки або уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці надавати можливість брати участь у перевірках протипожежного стану об'єктів та розглядати їх пропозиції.

3.3.2. Права посадових осіб органів держпожнадзора

Посадові особи органів держпожнадзора мають право:

◆ проводити в робочий час за місцем провадження господарської діяльності суб'єкта господарювання або його відокремлених підрозділів у присутності керівника, або його заступника, або уповноваженої особи суб'єкта господарювання планові та позапланові перевірки підприємств, установ, організацій, будівель, споруд, новобудов та інших підконтрольних об'єктів всіх форм власності, одержувати під час здійснення державного пожежного нагляду необхідні пояснення, відомості, довідки, документи, матеріали;

◆ на об'єктах приватної власності контролювати умови безпеки людей на випадок пожежі, а також вирішення питань пожежної безпеки, що стосуються прав та інтересів інших юридичних осіб і громадян;

◆ залучати спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій за погодженням з їх керівниками до проведення планових та позапланових перевірок, а також незалежної експертизи;

◆ надавати (надсилати) керівникам центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій або уповноваженим ними особам, а також громадянам обов'язкові для виконання приписи, постанови, розпорядження, експертні висновки (з питань проведення експертизи проектної документації) про усунення порушень і недоліків у роботі, пов'язаній із забезпеченням пожежної безпеки та проведенням заходів щодо запобігання пожежам;

◆ отримувати безкоштовно від міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, посадових осіб і громадян відомості і документи, які характеризують стан пожежної безпеки на об'єктах, дані про пожежі, технічну документацію на розроблення і виготовлення пожежонебезпечних приладів, обладнання та іншої продукції, речовин і матеріалів, відповідні статистичні дані, дислокацію об'єктів, технічні паспорти та іншу інформацію з питань, які належать до компетенції держпожнадзора, а також одержувати від керівника (власника) суб'єкта господарювання або уповноваженої ним особи необхідні пояснення, відомості, довідки, документи, матеріали;

◆ здійснювати контроль за виконанням протипожежних вимог, передбачених стандартами, нормами і правилами, під час проектування (вибірково), будівництва, реконструкції, розширення чи технічного переоснащення, капітального ремонту підприємств, будівель, споруд та інших об'єктів;

◆ притягати до адміністративної відповідальності посадових осіб об'єктів та громадян згідно з чинним законодавством. У разі виявлення факту провадження господарської діяльності в галузі пожежної безпеки, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону, без одержання відповідної ліцензії, провадження господарської діяльності без одержання дозволу органу держпожнадзора на початок роботи підприємств та оренду приміщень, а також подання суб'єктом господарювання органу держпожнадзора недостовірної інформації про відповідність матеріально-технічної бази вимогам законодавства або у разі завідомо неправдивого виклику пожежної охорони скласти протоколи про адміністративні правопорушення;

◆ проводити попередні перевірки обставин і причин виникнення пожеж, загибелі та травмування людей, знищення або пошкодження матеріальних цінностей;

◆ відповідно до наказу МНС від 21.10.2004 N 130 "Про затвердження Інструкції про порядок та умови застосування органами державного пожежного нагляду запобіжних заходів", зареєстрованого в Мінюсті 08.11.2004 за N 1416/10015, за порушення вимог законодавства у сфері пожежної безпеки, що створюють загрозу виникнення пожежі або перешкоджають її гасінню та евакуа-

ції людей, застосовують до суб'єктів господарювання санкції у вигляді запобіжних заходів. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2001 року N 150 “Про затвердження Порядку видачі органами державного пожежного нагляду дозволу на початок роботи підприємств та оренду приміщень” (із змінами) у разі невиконання умов забезпечення пожежної безпеки, зазначених у дозволі на початок роботи підприємств та оренду приміщень, органи держпожнадзора мають право анулювати дані дозволи. У разі виявлення порушень якості виконання робіт та надання послуг протипожежного призначення суб'єктами господарювання, які мають відповідні ліцензії, посадові особи органів держпожнадзора протягом 10 робочих днів надають до органу ліцензування (територіального органу ліцензування) письмову інформацію про такі порушення для вжиття заходів реагування;

- ◆ перевіряти наявність документів, які дають право на виконання пожежонебезпечних робіт;
- ◆ проводити практичне відпрацювання планів евакуації людей або дій працівників об'єкта на випадок пожежі;
- ◆ контролювати діяльність служб пожежної безпеки, а також відомчої, місцевої, добровільної пожежної охорони, пожежно-технічних комісій;
- ◆ вимагати від суб'єкта господарювання усунення виявлених порушень вимог законодавства у сфері пожежної безпеки та припинення дій, які перешкоджають здійсненню держпожнадзора;
- ◆ фіксувати процес здійснення перевірок протипожежного стану суб'єктів господарювання на засоби аудіо- та відеотехніки.

За неналежне виконання посадових інструкцій та за перевищення повноважень посадові особи держпожнадзора несуть відповідальність у порядку, установленому чинним законодавством.

Ніхто не має права втручатись у діяльність державних інспекторів, окрім вищих за статусом посадових осіб органів держпожнадзора. Не дозволяється залучати державних інспекторів до виконання робіт, не передбачених функціональними обов'язками.

3.4. ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ ДЕРЖПОЖНАГЛЯДУ

Діяльність органів держпожнадзора здійснюється відповідно до планів, які розробляються урядовим, територіальними та місцевими органами держпожнадзора. Плани роботи повинні складатися на основі аналізу обстановки з пожежами, стану пожежної безпеки об'єктів, сезонних пожежно-профілактичних заходів, а також з урахуванням рішень органів законодавчої та виконавчої влади.

В органах держпожнадзора розробляються плани роботи:

- ◆ в урядовому – на квартал (з розбивкою по структурних підрозділах);
- ◆ у територіальних – на квартал, а в їх структурних підрозділах (відділ, відділення, сектор) – на місяць. Крім того, у територіальних органах розробляються основні напрями пожежно-профілактичної роботи на рік, які надсилаються до місцевих органів держпожнадзора;

◆ у місцевих – на квартал. Кожний державний інспектор – на місяць та здійснює щоденний облік виконаної роботи.

Плани робіт органів держпожнадзора затверджуються:

в урядовому – **начальником Держпожбезпеки** за погодженням із заступником Міністра з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи – куратором;

територіальних – керівником територіального органу держпожнадзора;

місцевих – керівником місцевого органу держпожнадзора.

Плани робіт органів держпожнадзора можуть включатися окремим розділом до планів робіт територіальних та місцевих органів управління з питань надзвичайних ситуацій, які затверджуються в установленому порядку.

ДСНС України затверджує графік перевірки організації діяльності підпорядкованих йому територіальних органів. Територіальним органом держпожнадзора перевірки організації діяльності підпорядкованих місцевих органів здійснюються відповідно до затверджених графіків. Керівники відповідних органів держпожнадзора здійснюють контроль за своєчасним виконанням планів робіт. Про виконання заходів у планах робляться відповідні відмітки. Позапланова робота обліковується додатково.

Посадові інструкції керівників територіальних органів держпожнадзора затверджуються **начальником Держпожбезпеки**.

Посадові інструкції заступників керівників та державних інспекторів з пожежного нагляду територіальних органів, напрями їх роботи, перелік закріплених за ними об'єктів, посадові інструкції керівників та державних інспекторів місцевих органів держпожнадзора, напрями роботи, перелік закріплених за ними об'єктів та межі дільниць визначаються та затверджуються керівниками територіальних органів держпожнадзора.

Для здійснення наглядової діяльності у функціональних обов'язках за державними інспекторами закріплюються об'єкти в конкретних територіальних зонах, а також визначаються напрями роботи (розслідування, облік та аналіз пожеж, розробка попереджувальних заходів за конкретними причинами пожеж, адміністративно-правова та нормативно-технічна робота, робота з відомчими організаціями, контроль за виконанням законодавства з питань пожежної безпеки, робота з громадськістю тощо).

Допускається проводити закріплення об'єктів за галузевою ознакою (промислові підприємства, навчальні заклади, культурно-видовищні, лікувально-оздоровчі та дитячі установи, об'єкти транспорту і зв'язку, торговельно-складські об'єкти, комунально-побутові підприємства, новобудови тощо).

Місцеві органи держпожнадзора постійно здійснюють контроль за повнотою обліку об'єктів і вносять зміни в журнал обліку об'єктів.

При здійсненні наглядової діяльності органи держпожнадзора взаємодіють з іншими органами державного нагляду.

3.5. ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК ОРГАНАМИ ДЕРЖПОЖНАГЛЯДУ

Державний пожежний нагляд за виконанням встановлених законодавством вимог пожежної безпеки міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які проживають або тимчасово перебувають в Україні, здійснюється відповідними органами державного пожежного нагляду шляхом проведення перевірок. Перевіркам підлягають об'єкти в населених пунктах і об'єкти, які належать до сфери управління суб'єктів господарювання, та інші підконтрольні об'єкти. Перевірки поділяються на планові та позапланові.

3.5.1. Планові перевірки

Під час проведення планових перевірок здійснюється огляд (обстеження) територій, будівель, споруд та приміщень, проводиться перевірка функціонування підрозділів відомчої, місцевої та добровільної пожежної охорони й інших проти-пожежних формувань, роботи пожежно-технічної комісії, а також будь-яких документів чи предметів, які стосуються забезпечення пожежної безпеки. Планові перевірки об'єктів, які належать до сфери управління (власності, володіння, користування) суб'єктів господарювання, здійснюються відповідно до квартальних планів-графіків, які затверджуються керівниками відповідних органів держпожнадзора до 20 числа останнього місяця кварталу, що передує плановому. Планові перевірки протипожежного стану будівель, споруд та приміщень міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та їх структурних підрозділів, органів місцевого самоврядування та підвідомчих їм структурних підрозділів, обласних, міських, районних, селищних і сільських рад та інших об'єктів, які відповідно до законодавства не належать до суб'єктів господарювання (далі - інші підконтрольні об'єкти), проводяться щороку відповідними територіальними або місцевими органами держпожнадзора, за якими вони закріплені, згідно із затвердженими річними графіками їх перевірок. Перевірки посольств, консульств та інших іноземних представництв, які користуються екстериторіальністю, органи держпожнадзора можуть проводити тільки на їх прохання і згідно з письмовим дозволом офіційного представника цих установ.

Строк здійснення планової перевірки об'єктів, які належать до сфери управління суб'єктів господарювання, не може перевищувати п'ятнадцяти робочих днів, а для суб'єктів малого підприємництва - п'яти робочих днів. Продовження строку здійснення планової перевірки не допускається. Строк здійснення планової перевірки інших підконтрольних об'єктів встановлюється керівником відповідного органу держпожнадзора залежно від характеристики об'єктів.

Періодичність проведення планових перевірок об'єктів суб'єктів господарювання встановлюється з урахуванням ступеня ризику їх господарської діяльності, який визначається відповідно до Порядку розподілу суб'єктів господарювання за

ступенем ризику їх господарської діяльності для безпеки життя і здоров'я населення, навколишнього природного середовища щодо пожежної безпеки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2007 року N 1324.

Планові перевірки суб'єктів господарювання з високим ступенем прийнятності ризику проводяться щороку, а також можуть здійснюватися комплексно, із залученням представників Державного комітету промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду, Державної інспекції цивільного захисту та техногенної безпеки, інших органів державного нагляду, а також профспілкових органів на підставі погоджених заінтересованими сторонами квартальних планів спільних перевірок та спільного рішення керівників цих органів. Планові перевірки суб'єктів господарювання з середнім ступенем прийнятності ризику проводяться один раз на три роки, починаючи з I кварталу 2011 року. Планові перевірки суб'єктів господарювання з незначним ступенем прийнятності ризику проводяться один раз на п'ять років, починаючи з I кварталу 2011 року.

Перелік об'єктів суб'єктів господарювання, нагляд за протипожежним станом яких здійснюється Держпожбезпеки, визначається та затверджується керівником цього органу. Перелік об'єктів з високим та середнім ступенем прийнятності ризику, нагляд за протипожежним станом яких здійснюється територіальними та місцевими органами держпожнагляду, визначається та затверджується керівником територіального органу держпожнагляду. Перелік об'єктів з незначним ступенем прийнятності ризику, нагляд за протипожежним станом яких здійснюється місцевим органом держпожнагляду, визначається та затверджується керівником цього органу.

Облік об'єктів суб'єктів господарювання та інших підконтрольних об'єктів, нагляд за протипожежним станом яких здійснюють місцеві органи держпожнагляду, а також проведених планових і позапланових перевірок здійснюється в Журналі обліку підконтрольних об'єктів (додаток Ж1). Органи держпожнагляду постійно здійснюють контроль за повнотою обліку об'єктів суб'єктів господарювання та інших підконтрольних об'єктів і вносять відповідні зміни до Журналу їх обліку.

Відповідні органи держпожнагляду оприлюднюють критерії та періодичність проведення планових перевірок протипожежного стану об'єктів суб'єктів господарювання шляхом розміщення інформації в мережі Інтернет або на власних веб-сайтах.

Планові перевірки об'єктів суб'єктів господарювання та інших підконтрольних об'єктів проводяться у присутності керівників (власників) підприємств, установ, організацій, або їх заступників, або фізичних осіб - підприємців (далі - керівники об'єктів), або уповноважених ними осіб за умови їх письмового повідомлення про перевірку (далі - повідомлення) не пізніше як за десять днів до дня їх здійснення. Повідомлення надсилається рекомендованим листом чи телефонограмою або вручається особисто керівнику об'єкта або уповноваженій ним особі під розписку. У разі наявності на об'єктах суб'єктів господарювання та інших підконтрольних об'єктах приміщень, дільниць тощо, які здаються в оренду, орган держпожнагляду безпосередньо або через орендодавця зобов'язаний ознайомити орендарів

про дату та час здійснення планової перевірки та забезпечити їх присутність під час перевірки.

Для здійснення планової (позапланової) перевірки керівник відповідного органу держпожнадзора видає наказ, який має містити найменування суб'єкта господарювання, що має перевірятись, та предмет перевірки. Керівник відповідного територіального органу держпожнадзора щомісячно своїм наказом затверджує план-графік планових перевірок об'єктів, які закріплені за керівником відповідного місцевого органу держпожнадзора.

На підставі наказу оформляється посвідчення на проведення планової чи позапланової перевірки (далі - посвідчення) (додаток Ж2), яке підписується керівником або заступником керівника відповідного органу держпожнадзора (із зазначенням прізвища, ім'я та по батькові), засвідчується печаткою та реєструється у спеціальному Журналі реєстрації посвідчень (додаток Ж3) даного органу. Посвідчення також оформляється і для перевірки інших підконтрольних об'єктів. Посвідчення перед початком здійснення перевірки разом із службовим посвідченням, що засвідчує особу органу держпожнадзора, пред'являється керівнику об'єкта або уповноваженій ним особі. Копія посвідчення на проведення перевірки надається суб'єкту господарювання.

За відсутності даних про найменування суб'єкта господарювання та/або його відокремленого підрозділу або прізвища, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, щодо діяльності яких здійснюється перевірка, а також у разі початку роботи суб'єктом господарювання без отримання відповідних дозвільних документів у посвідченні на проведення перевірки зазначається тільки місцезнаходження об'єкта та інші дані без найменування суб'єкта господарювання.

Посвідчення є чинним лише протягом зазначеного в ньому строку здійснення перевірки.

Посадова особа органу держпожнадзора без посвідчення на проведення перевірки та службового посвідчення не має права на здійснення перевірки.

Перед проведенням планових перевірок державний інспектор повинен ознайомитись з відповідними галузевими правилами та нормами з питань пожежної безпеки, з матеріалами про пожежі та попередніми перевітками, а також з технічною документацією і довідковою літературою, яка характеризує пожежну небезпеку об'єкта суб'єкта господарювання та іншого підконтрольного об'єкта. Керівник органу держпожнадзора зобов'язаний періодично перевіряти підготовленість державних інспекторів до проведення перевірок.

3.5.2. Позапланові перевірки

Позапланові перевірки об'єктів суб'єктів господарювання з високим, середнім і незначним ступенями прийнятного ризику та інших підконтрольних об'єктів, які проводяться з метою контролю за виконанням приписів, постанов та розпоряджень про усунення порушень ліцензійних умов, здійснюються за рішенням керівника відповідного органу держпожнадзора.

Позапланові перевірки об'єктів суб'єктів господарювання з середнім та незначним ступенями прийняттого ризику не проводяться за умови укладення договорів добровільного страхування відповідальності перед третіми особами, за винятком здійснення перевірок об'єктів будівництва, а також умов виконання постанов про застосування запобіжних заходів та перевірки виконання приписів, виданих за результатами проведення планової перевірки.

Позапланові перевірки протипожежного захисту територій зернових посівів, місць переробки та зберігання врожаю здійснюються один раз на рік, незалежно від форми власності сільгоспприємства, на підставі рішення місцевих органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування.

Позапланові перевірки щодо контролю за виконанням постанов про застосування запобіжних заходів, дотриманням умов відкриття об'єктів та усунення недоліків проводяться за рішенням керівника відповідного органу держпожнадзора у разі, якщо протягом місяця від дати приведення постанови в дію не надійшло звернення керівника об'єкта або уповноваженої ним особи щодо необхідності проведення робіт з виконання заходів пожежної безпеки, а також у разі відсутності звернень про отримання права на подальшу роботу (експлуатацію) або перевищення термінів виконання протипожежних заходів, зазначених у гарантійних зобов'язаннях, та/або в плані виконання заходів.

При проведенні позапланових перевірок повідомлення керівнику об'єкта або уповноваженій ним особі не надсилається.

Під час проведення позапланової перевірки з'ясовуються лише ті питання, необхідність яких стала підставою для здійснення вказаного заходу, з обов'язковим їх зазначенням у посвідченні. Керівник об'єкта або уповноважена ним особа має право ознайомитися з підставою проведення позапланової перевірки та отримати копії відповідних документів.

Строк здійснення позапланової перевірки не може перевищувати десяти робочих днів, а щодо суб'єктів малого підприємництва - двох робочих днів. Продовження строку здійснення позапланової перевірки не допускається.

Позапланові перевірки об'єктів суб'єктів господарювання, які проводяться з метою контролю за виконанням приписів та постанов, до 1 січня 2011 року можуть не проводитися за умови, що керівник суб'єкта господарювання самостійно повідомляє орган державного пожежного нагляду про виконання відповідного розпорядчого документа (припис, постанова) і усунення виявлених за результатами перевірки порушень вимог пожежної безпеки з наданням матеріалів (проектно-кошторисна документація, договори на виконання протипожежних робіт, розрахунки з оплати за виконання робіт тощо), які це підтверджують. У такому разі перевірка достовірності наданих керівником суб'єкта господарювання даних проводиться під час наступної планової перевірки.

3.5.3. Оформлення результатів і наслідків перевірки

У разі, якщо за результатами планової (позапланової) перевірки об'єктів суб'єктів господарювання виявлені порушення вимог законодавства у сфері пожеж-

ної безпеки, посадова особа органу держпожнагляду складає акт перевірки додержання (виконання) суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері пожежної безпеки (далі - акт). Посадова особа органу держпожнагляду зазначає в акті стан виконання керівником об'єкта або уповноваженою ним особою вимог пожежної безпеки, а в разі невиконання - детальний опис виявлених порушень з посиланням на відповідні вимоги законодавства та норми у сфері пожежної безпеки. В останній день перевірки два примірники акта підписуються посадовими особами органу держпожнагляду, які здійснювали перевірку, та керівником об'єкта або уповноваженою ним особою. У разі, якщо керівник об'єкта або уповноважена ним особа робить зауваження щодо здійснення перевірки, то вони є невід'ємною частиною акта, який підписується із зауваженнями. У випадку відмови керівника об'єкта або уповноваженої ним особи від підписання акта або отримання його другого примірника посадова особа органу держпожнагляду вносить до нього відповідний запис та надсилає його рекомендованим листом з повідомленням за місцезнаходженням суб'єкта господарювання або його відокремленого підрозділу.

Один примірник акта вручається керівнику об'єкта або уповноваженій ним особі, а другий зберігається в наглядовій справі органу держпожнагляду.

На підставі акта, складеного за результатами планової перевірки, під час якої виявлено порушення протипожежних вимог, протягом п'яти робочих днів після її завершення складається припис на усунення порушень вимог пожежної безпеки (додаток Ж4), в якому також відображаються заходи щодо усунення недоліків у діяльності адміністрації щодо забезпечення пожежної безпеки об'єктів, що перевіряються. Запропоновані приписами заходи повинні обґрунтовуватись вимогами нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки та обговорюватись з керівниками об'єктів або уповноваженими ними особами із установами термінів їх виконання, які до 1 січня 2011 року мають становити 30 діб. Припис має два розділи. До першого розділу включаються невиконані заходи попереднього припису із зазначенням минулих термінів їх виконання та пропонуються нові терміни, а до другого – нові запропоновані заходи і терміни їх виконання.

Припис складається не менше ніж у двох примірниках, з яких перший з підписом посадових осіб органу держпожнагляду, які її здійснювали, вручається керівнику об'єкта або уповноваженій ним особі для виконання, а другий з підписом керівника об'єкта або уповноваженої ним особи щодо погоджених термінів та одержання залишається в органі держпожнагляду для здійснення контролю. У разі неможливості вручення керівнику об'єкта або уповноваженій ним особі припису він направляється рекомендованим листом з повідомленням, про що у копії проставляється відповідний вихідний номер і дата направлення, або здається в канцелярію суб'єкта господарювання з відміткою на копії відповідного вхідного номера та дати. Припис складається також у разі перевірки інших підконтрольних об'єктів відповідно до викладених вище вимог. Припис зберігається в наглядовій справі до повного його виконання, але не менше 5 років.

За висновками перевірок державних, відомчих, кооперативних житлових будинків приписи вручаються керівникам відповідних житлових організацій. При

проведенні перевірок у попередньому приписі державний інспектор з пожежного нагляду зобов'язаний зробити відмітки. При виконанні протипожежних заходів навпроти кожного з них робиться позначка “виконано”, ставиться дата перевірки та підпис відповідного державного інспектора, а при невиконанні - в кінці припису відмічаються порядкові номери невиконаних пунктів, указуються заходи, які вжиті до винних осіб, а також запобіжні заходи, з чим ознайомлюється керівник об'єкта або уповноважена ним особа. За невиконання заходів припису та у разі виявлення нових порушень встановлених законодавством вимог пожежної безпеки державний інспектор з пожежного нагляду вживає заходів щодо притягнення винних осіб до відповідальності та (або) застосування запобіжних заходів відповідно до законодавства.

У разі письмового звернення керівника об'єкта посадова особа органу держпожнадзора проводить оцінку (експертизу) протипожежного стану підприємства, об'єкта, приміщення в порядку, передбаченому постановою Кабінету Міністрів України від 31 травня 2006 року N 774 “Про затвердження тарифів на проведення органом державного пожежного нагляду оцінки (експертизи) протипожежного стану підприємства, об'єкта, приміщення та проектно-кошторисної документації, затвердження якої не потребує висновку комплексної державної експертизи”. За результатами оцінки (експертизи) складається експертний висновок протипожежного стану об'єкта (додаток Ж5). У такому разі відповідний наказ та посвідчення на право перевірки не оформлюються.

Оцінка (експертиза) протипожежного стану об'єкта проводиться також для оформлення матеріалів на одержання дозволу на початок роботи відповідно до Порядку видачі органами державного пожежного нагляду дозволу на початок роботи підприємств та оренду приміщень, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2001 року N 150. Висновок з оцінки (експертизи) протипожежного стану об'єкта є чинним для одержання дозволу протягом трьох місяців з дня її проведення.

Проведення органами держпожнадзора оцінки (експертизи) протипожежного стану об'єкта прирівнюється до планової перевірки за умови складання та вручення керівнику (власнику) об'єкта або уповноваженій ним особі експертного висновку протипожежного стану об'єкта. У такому разі акт за результатами перевірки не складається.

Виявлені під час такої перевірки порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки оформлюються приписом, який вручається керівнику (власнику) об'єкта або уповноваженій ним особі разом з експертним висновком.

На всі об'єкти суб'єктів господарювання або інших підконтрольних об'єктів заводиться окрема наглядова справа, у якій зберігаються документи і матеріали листування з питань пожежної безпеки, у тому числі матеріали перевірок та експертиз протипожежного стану орендованих будівель та приміщень, а також копії дозволів на їх оренду та інші документи, що характеризують стан протипожежного захисту об'єкта згідно з Вимогами до змісту наглядової справи, її ведення та зберігання (додаток Ж6) та Загальними відомостями про об'єкти, які повинні бути відображені в наглядовій справі (додаток Ж7). У сільських районах наглядові

справи групуються в загальні наглядові справи за сільськими радами. У такій наглядовій справі також відображаються загальні відомості про об'єкти, які розташовані на території сільської ради. У житловому секторі наглядові справи заводяться на житлові організації або діляниці. У наглядовій справі також зберігаються: акти перевірки; копії наказів на проведення перевірки; повідомлення про перевірку; посвідчення на перевірку тощо.

Керівник відповідного органу держпожнадзора зобов'язаний постійно здійснювати контроль за своєчасним виконанням плану-графіка перевірок об'єктів суб'єктів господарювання та плану-графіка перевірок інших підконтрольних об'єктів, розглядати матеріали наглядової справи після кожної перевірки об'єкта, але не менше одного разу на рік. За результатами перевірки наглядової справи робити письмові відмітки щодо її ведення і якості нагляду.

Щороку до 1 квітня відповідний орган держпожнадзора готує звіт про виконання плану-графіка перевірок об'єктів суб'єктів господарювання за попередній рік, який оприлюднюється в мережі Інтернет або на власних веб-сайтах.

3.6. НОРМАТИВНО-ТЕХНІЧНА РОБОТА

3.6.1. Основні завдання нормативно-технічної роботи

Нормативно-технічна робота здійснюється посадовими особами урядового та територіальних органів держпожнадзора, а також підготовленими фахівцями місцевих органів держпожнадзора. Облік цієї роботи ведеться у журналах обліку новобудов (додаток Жб), обліку розглянутих проектів, обліку експертиз проектів, обліку роботи в архітектурно-технічних радах (додаток Ж9), обліку та перевірки проектних організацій.

Основними завданнями нормативно-технічної роботи є:

- ◆ попереднє узгодження можливості розміщення об'єкта будівництва на території, що обслуговується. Контроль за відповідністю проектної документації на будівництво об'єктів протипожежним вимогам норм проектування. Контроль за виконанням запроектованих протипожежних заходів у період будівництва об'єктів;

- ◆ участь у роботі комісій з вибору земельних ділянок (трас) під будівництво. Надання технічних умов до початку проектування згідно із Порядком надання архітектурно-планувального завдання та технічних умов щодо інженерного забезпечення об'єкта архітектури і визначення розміру плати за їх видачу, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20 грудня 1999 року № 2328;

- ◆ проведення експертиз проектної документації об'єктів будівництва, а також іншої документації щодо дотримання вимог пожежної безпеки;

- ◆ погодження обґрунтованих відхилень від протипожежних вимог норм проектування та проектних рішень, на які відсутні норми проектування;

- ◆ контроль за дотриманням вимог правил пожежної безпеки під час ведення будівельно-монтажних робіт;

- ◆ контроль за проектуванням та будівництвом пожежних депо при забудові населених пунктів та об'єктів різного призначення;

- ◆ контроль за здійсненням інженерно-технічних заходів протипожежного захисту населених пунктів та об'єктів різного призначення щодо лінії цивільного захисту на стадіях проектування та будівництва;
- ◆ участь у проведенні робочих та державних приймальних комісій з прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів;
- ◆ вибірковий контроль за дотриманням вимог пожежної безпеки в проектній документації, яка розробляється проектними організаціями незалежно від форм власності;
- ◆ взаємодія з іншими органами державного нагляду та проектними організаціями з питань забезпечення впровадження заходів пожежної безпеки під час розробки схем генеральних планів промислових підприємств, проектів планування та забудови населених пунктів; вивчення та узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду розробки заходів пожежної безпеки в процесі проектування і будівництва;
- ◆ участь в організації та проведенні семінарів, нарад, науково-практичних конференцій з питань пожежної безпеки з фахівцями проектних, будівельних організацій та пожежної охорони, що ведуть нормативно-технічну роботу;
- ◆ узагальнення та аналіз роботи проектних організацій щодо розробки та впровадження ними в проектній документації протипожежних вимог;
- ◆ контроль за відповідністю вимогам пожежної безпеки, державних і відомчих будівельних норм, національних стандартів (ДСТУ), стандартів організацій (СОУ), галузевих стандартів (ГСТУ), технічних регламентів, технічних умов (ТУ), міжнародних стандартів (ГОСТ) ;
- ◆ участь у роботі експертно-технічних, науково-технічних, наукових і місто-будівельних рад структурних підрозділів уповноваженого органу виконавчої влади з питань будівництва та архітектури України, центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та нарадах, що проводяться замовниками та підрядниками;
- ◆ вивчення характерних пожеж, при необхідності підготовка інформації проектним, будівельним організаціям про їх наслідки з пропозиціями щодо поліпшення проектування протипожежних заходів;
- ◆ проведення консультацій з представниками проектних, будівельних та інших організацій, а також громадянами з питань пожежної безпеки;
- ◆ розгляд листів, скарг та заяв з питань дотримання протипожежних вимог, норм і правил при проектуванні та будівництві;
- ◆ узгодження проектів будівельних норм і правил, ТУ, ДСТУ, ГОСТ, СОУ та інших нормативних документів;
- ◆ формування та ведення довідково-інформаційного фонду.

3.6.2. Розгляд і державна експертиза проектної документації

Проектна документація, у тому числі й проекти повторного застосування, які прив'язуються до початку будівництва будівель та споруд усіх об'єктів незалежно від форм власності на території, що обслуговується, підлягає державній експертизі (перевірці) на відповідність нормативним актам з пожежної безпеки. Державна експертиза проектної документації проводиться згідно з Порядком затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх державної експертизи, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2007 року № 1269, та Порядком проведення державної експертизи щодо пожежної безпеки проектів будівництва та іншої документації, затвердженим наказом МНС України від 23.11.2004 № 186, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 30.11.2004 за N 1515/10114.

Державній експертизі щодо пожежної безпеки підлягає проектна документація на затверджувальній стадії проектування відповідно до ДБН А.2.2-3-2004 “Склад, порядок розроблення, погодження та затвердження проектної документації для будівництва”, затвердженого наказом Державного комітету будівництва та архітектури України від 20.01.2004 № 8.

Після проведення експертизи з пожежної безпеки та надання висновку державної експертизи з пожежної безпеки на затверджувальній стадії проектування орган держпожнадзора має право перевірки проектної документації на стадії Р, який завершується рекомендацією щодо виконання будівельних робіт. Необхідність розгляду стадії Р зазначається в експертному висновку на затверджувальній стадії. При необхідності можуть бути витребувані розрахункові дані та висновки щодо шляхів евакуації, протидимного захисту, автоматичних засобів пожежогасіння, мереж водопостачання, легкоскридних конструкцій, категорій будівель і приміщень, вибухопожежонебезпечні та пожежонебезпечні зони класу виробничих приміщень та установок, розрахунки щодо витрат вогнегасних речовин, необхідних для пожежогасіння, на вогнестійкість та горючість конструкцій і матеріалів, результатів науково-дослідних робіт, що стосуються питань забезпечення пожежної безпеки об'єкта будівництва.

Розгляд проектів електророзподільних улаштувань та електричних підстанцій, зовнішніх та внутрішніх електромереж підприємств та установ, влаштування газового обладнання на об'єктах органами держпожнадзора здійснюється тільки в частині їх відповідності протипожежним вимогам норм проектування.

Органи держпожнадзора у визначені законодавством терміни розглядають проекти, робочі проекти та робочу документацію, що оформлені в установленому порядку, підписані авторами проекту і мають архівні номери.

За результатами державної експертизи проектної документації оформляється експертний висновок, який підписується начальником (заступником начальника) органу держпожнадзора та безпосереднім виконавцем експертизи та засвідчується печаткою органу держпожнадзора. Порушення вимог пожежної безпеки в експертних висновках повинні викладатися чітко. У експертний висновок можуть включатись рекомендації щодо посилення протипожежної безпеки об'єкта, розроблені

з урахуванням аналізу пожеж та проведених науково-дослідних робіт. Помітки (записи, узгодження, штампи) на кресленнях роботи забороняється.

Висновки експертизи надсилаються відповідальним виконавцям комплексної державної експертизи, а також територіальному (місцевому) органу держпожнадзора. У разі виявлення відхилень у типових проектах від протипожежних вимог норм проектування органи держпожнадзора повинні інформувати урядовий орган держпожнадзора. При цьому слід урахувувати, що проектна організація, яка виконує прив'язку типового проекту, відповідає за дотримання в ньому чинних норм і при прив'язці його повинна усунути недоліки, що мали місце в проекті.

3.6.3. Контроль за дотриманням проектними організаціями вимог пожежної безпеки

Для здійснення вибіркового контролю за виконанням вимог норм і правил у проектах, усі проектні організації, розташовані в межах підконтрольної органу держпожнадзора території, повинні бути взяті на облік та закріплені за працівниками територіальних органів держпожнадзора. Філії інститутів, проектні контори, творчі архітектурні майстерні, бюро підприємств і організацій можуть закріплюватися за працівниками місцевих органів держпожнадзора.

Порядок вибіркового контролю за відповідністю проектною документації на будівництво об'єктів протипожежним вимогам норм у проектних організаціях визначається територіальними органами держпожнадзора. Перевірка проектних організацій проводиться одним або кількома (бригадою) державними інспекторами. До перевірки можуть залучатися (за погодженням з керівниками відповідних організацій) працівники інших органів державного нагляду, а також працівники головної проектною організації при перевірці її філій.

Перелік проектною документації, яку намічається перевірити, устанавлюється відповідно до узагальнених зауважень проведених експертиз та тих проектів, що не пройшли експертизу.

Крім проектною документації, у проектній організації перевіряються:

- ◆ наявність оригіналу ліцензії на виконання проектних робіт;
- ◆ внесення в норми проектування змін та доповнень до протипожежних вимог, затверджених після їх офіційного видання;
- ◆ внесення в проекти змін та доповнень за приписами, листами та висновками експертизи щодо пожежної безпеки;
- ◆ організація навчання проектувальників вимогам пожежної безпеки;
- ◆ здійснення нормоконтролю з питань пожежної безпеки.

У головних проектних організаціях – розробниках норм і правил проектування можуть перевірятися роботи щодо вдосконалення протипожежних вимог норм на підставі аналізу пожеж і проведених наукових розробок. Про результати перевірки письмово інформується керівництво проектною організації.

Виявлені під час перевірки порушення норм і правил проектування пропонуються до усунення приписом держпожнадзора. У разі наявності грубих порушень випуск і застосування проектів забороняється у встановленому порядку. За

результатами перевірки в проектній організації проводиться обговорення виявлених порушень та підсумкова нарада.

Під час експертизи та розгляду проектів перевіряється передбачення в проекті сертифікованих систем активного і пасивного протипожежного захисту та сертифікати з визначеними показниками пожежної небезпеки будівельних виробів та матеріалів.

3.6.4. Участь органів держпожнадзора в роботі комісії з вибору земельних ділянок (трас) для будівництва

Органи держпожнадзора надають замовникам за їх письмовим зверненням технічні умови щодо забезпечення пожежної безпеки об'єкта будівництва згідно з Порядком надання архітектурно-планувального завдання та технічних умов щодо інженерного забезпечення об'єкта архітектури і визначення розміру плати за їх видачу, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20 грудня 1999 року № 2328 і у разі участі у роботі комісії з вибору земельної ділянки (траси) для будівництва розглядають та надають відповідні висновки.

До складу комісії з вибору земельної ділянки (траси) для будівництва включається керівний склад територіальних та місцевих органів держпожнадзора. До неї можуть включатися посадові особи тільки місцевого органу держпожнадзора, у тому випадку, якщо за наміченими заходами із забезпечення пожежної безпеки об'єкта на рекомендованій земельній ділянці (трасі) є висновок територіального органу.

При розгляді намічених протипожежних заходів у проектних рішеннях при виборі земельної ділянки (траси) для будівництва необхідно звертати особливу увагу на:

- ✓ відповідність зонування об'єкта вимогам пожежної безпеки;
- ✓ врахування пануючих вітрів, рельєфу місцевості і протипожежних відстаней при розміщенні об'єктів відносно сусідніх об'єктів, населених пунктів, лісів, торфовищ тощо;
- ✓ забезпечення об'єктів основними дорогами та проїздами, розташування пожежних депо за умови забезпечення можливості своєчасного прибуття підрозділу на пожежу.

Копії затвердженого акта комісії з вибору земельної ділянки (траси) для будівництва, висновків (технічних умов) територіального органу держпожнадзора із запропонованими протипожежними заходами направляються на контроль до місцевого органу держпожнадзора.

3.6.5. Нагляд за об'єктами, що будуються

Усі новобудови незалежно від форм власності та джерел фінансування, що розміщуються в зоні обслуговування відповідного органу держпожнадзора, беруться на облік і закріплюються за державними інспекторами територіальних та місцевих органів держпожнадзора. Перелік новобудов, нагляд за якими здійснює

урядовий орган державного управління, визначається Держпожбезпеки. Новобудови, що закріплюються за територіальними та місцевими органами держпожнагляду, визначається керівником територіального органу. Держпожбезпеки також має право здійснювати нагляд за новобудовами, які не визначені Переліком новобудов, віднесених до урядового органу державного управління.

Під час здійснення нагляду за об'єктами, що будуються, перевіряються:

- ✓ наявність висновку експертизи та дозволу на початок будівництва;
- ✓ наявність у підрядної організації оригіналу ліцензії на провадження будівельної діяльності;
- ✓ відповідність робочої документації нормам проектування та усунення раніше виявлених порушень норм і правил;
- ✓ відповідність виконаних будівельно-монтажних робіт протипожежним вимогам та затвердженим проектам;
- ✓ виконання вимог правил пожежної безпеки під час проведення будівельно-монтажних робіт;
- ✓ здійснення авторського нагляду проектною організацією.

Періодичність перевірок об'єктів, що будуються, встановлюється територіальними та місцевими органами держпожнагляду залежно від важливості об'єктів, термінів та темпів будівництва, але не менше ніж один раз на рік або 2-х разів за період будівництва (якщо воно триває менше одного року). Рекомендується перевірки об'єктів, що будуються, проводити у дні авторського нагляду проектною організацією спільно з представниками інших органів державного нагляду. Перевірки великих будівель слід проводити бригадним методом.

Контроль за будівництвом об'єктів іноземними фірмами здійснюється відповідно до Положення про порядок державного пожежного нагляду за будівництвом об'єктів іноземними фірмами, затвердженого наказом МНС України від 05.07.2004 № 297, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21.07.2004 за № 905/9504. За виявленими порушеннями протипожежних вимог норм проектування в проектах, проектній та генпідрядній будівельній організаціям направляється припис. При відхиленнях від затвердженого проекту, що допустили будівельники під час будівництва об'єкта, припис направляється керівнику генпідрядної будівельної організації, а при необхідності – замовнику і проектній організації. Заходи протипожежного захисту, які передбачені проектом, включаються до припису держпожнагляду тільки в разі їх невиконання під час будівництва.

У разі будівництва без позитивних висновків експертизи щодо пожежної безпеки або за наявності порушень правил пожежної безпеки, які створюють загрозу виникненню пожежі на об'єкті, що будується, а також відхилення від проекту або протипожежних вимог норм проектування, будівельно-монтажні роботи або експлуатація окремих апаратів, опалювальних пристроїв, діляниць електромереж припиняються в установленому порядку. У цих випадках при необхідності вноситься пропозиція щодо припинення фінансування будівельних робіт.

На об'єкти, що будуються, з моменту надання технічних умов заводиться наглядова справа. На групу будівель, розташованих на загальному будівельному

майданчику, а також при забудові будівлями за типовими проектами допускається вести одну наглядову справу.

У наглядовій справі на новобудову повинні зберігатися:

- ✓ контрольний лист;
- ✓ копія акта комісії із наміченої земельної ділянки (траси) під будівництво;
- ✓ технічні умови;
- ✓ копії експертних висновків;
- ✓ матеріали перевірок (за умови їх проведення);
- ✓ листування з питань протипожежного захисту об'єкта будівництва.

Після закінчення будівництва до наглядової справи повинні додаватися матеріали з прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта. Наглядові справи на новобудови ведуться протягом усього терміну будівництва, а після прийняття в експлуатацію їх матеріали долучаються до наглядової справи на об'єкт, де зберігаються постійно.

3.6.6. Участь органів Держпожнагляду в роботі комісій з прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів

До складу державних комісій залучаються посадові особи органів держпожнагляду, перелік яких установлюється Держпожбезпеки та територіальним органом держпожнагляду. Заміна посадових осіб органів держпожнагляду, включених до складу державних комісій, як правило, не допускається. До участі в робочих і державних комісіях, залучаються державні інспектори, які здійснювали нагляд у період проектування та будівництва. Посадові особи органу держпожнагляду, залучені до робочої чи державної комісії з прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом і реконструкцією об'єктів, до початку роботи в комісії повинні вивчити нормативні документи, проектні протипожежні заходи і матеріали наглядової справи, а також скласти перелік питань, що підлягають перевірці під час прийняття в експлуатацію об'єкта.

Під час прийняття участі в роботі комісій з прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, державний інспектор перевіряє:

- відповідність виконаних протипожежних заходів за затвердженим проектом діючим нормам проектування і наданої генпідрядником виконавчої документації;
- акти прийняття прихованих робіт;
- сертифікат відповідності продукції протипожежного призначення, свідоцтво про визнання;
- акти прийняття та випробування засобів протипожежного захисту;
- акти випробування систем вентиляції (димовидалення).

При прийманні систем протипожежного захисту повинно бути звернено увагу на укомплектованість штатів служб об'єкта відповідними спеціалістами або наявність договору із спеціалізованою організацією, яка має відповідну ліцензію з технічного обслуговування і підтримування вказаних систем і установок у працездатному стані. При необхідності (відсутність актів на приховані роботи, наявність об'єктивних показників, що ставлять під сумнів правильність виконання ро-

біт) державний інспектор повинен вимагати провести в його присутності контрольне розкриття окремих конструкцій, повторне або додаткове випробування обладнання, установок. За наявності на закінченому будівництвом об'єкті порушень протипожежних вимог нормативних документів або невиконання передбачених проектом протипожежних заходів державний інспектор акт робочої та державної комісії не підписує, а він висловлює письмово голові комісії свою особливу думку. Підпис державного інспектора в акті державної комісії є згодою того органу, який він представляє, на початок роботи об'єкта з дня його затвердження в установленому порядку.

Про наслідки участі в роботі державної комісії державний інспектор доповідає письмово начальнику органу держпожнадзора, від якого він був призначений в комісію.

Керівництво територіальних і місцевих органів держпожнадзора зобов'язане систематично перевіряти ступінь підготовленості державних інспекторів до виконання обов'язків члена робочої і державної комісій і якість їх роботи шляхом вибіркової перевірки протипожежного стану окремих об'єктів під час роботи приймальних комісій або після прийняття їх в експлуатацію.

3.6.7. Інформаційна робота

Одним з основних завдань інформаційної роботи є забезпечення органів держпожнадзора нормативно-технічною літературою. Цей процес проводиться централізовано, через Держпожбезпеки та територіальні органи держпожнадзора. Необхідна література замовляється попередньо за тематичними планами видавництва.

Держпожбезпеки та територіальні органи держпожнадзора систематично інформують відповідно територіальні та місцеві органи держпожнадзора про введення в дію, внесення змін та доповнень і відміну будівельних норм і правил, ТУ, ДСТУ, СОУ та інших нормативних документів.

В органах держпожнадзора створюються довідково-інформаційні фонди з використанням сучасних засобів оргтехніки і обчислювальної техніки, де разом з літературою зберігаються і накопичуються проектні матеріали з технічними рішеннями засобів протипожежного захисту, окремих характерних деталей, вузлів, конструкцій тощо. Ці матеріали можуть використовуватися як ілюстрації і посібники при консультаціях і проведенні занять з посадовими особами органів держпожнадзора, проектувальних і будівельних організацій.

У кожному органі держпожнадзора створюється робоча бібліотека нормативно-технічної та іншої пожежно-технічної літератури. Цю літературу слід зберігати у певному порядку, що забезпечує швидкий пошук, і оприбутковувати в спеціальній книзі (інвентарній). Для зручності використання літератури рекомендується створювати спеціальну тематичну картотеку і довідково-інформаційний фонд.

3.6.8. Узгодження проектів будівельних норм і правил та інших нормативних документів

Узгодження проектів будівельних норм і правил, ТУ, ДСТУ, СОУ та інших нормативних документів проводиться Держпожбезпеки згідно з Інструкцією про погодження з органами державного пожежного нагляду проектів національних стандартів, стандартів організацій, норм, правил, технічних умов, інших нормативно-технічних документів, що стосуються забезпечення пожежної безпеки, та підготовку відгуків щодо них, затвердженою наказом МНС України від 02.09.2004 № 38, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 15.09.2004 за № 1158/9757.

Погодження обґрунтованих відхилень від норм проектування та проектних рішень, на які відсутні норми проектування, в типових проектах, у проектах на будівництво унікальних споруд та особливо важливих об'єктів, що затверджуються Кабінетом Міністрів України, проводиться Держпожбезпеки, а відповідне погодження на об'єктах, що розробляються для відповідного регіону, здійснюється територіальним органом держпожнагляду.

Місцевим органом держпожнагляду погодження відхилень від норм проектування та проектних рішень, на які відсутні норми проектування, не дозволяється.

Розгляд та узгодження з органами держпожнагляду проектних рішень, на які відсутні норми щодо забезпечення пожежної безпеки, а також обґрунтованих часткових відхилень від вимог нормативних документів у проектній документації проводиться згідно з Положенням про порядок погодження з органами державного пожежного нагляду проектних рішень, на які не встановлено норми та правила, обґрунтованих відхилень від обов'язкових вимог нормативних документів, затвердженим наказом МНС України від 15.11.2004 № 170, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 22.11.2004 за № 1467/10066. Територіальні органи держпожнагляду інформують Держпожбезпеки про прийняті погодження обґрунтованих відхилень від норм проектування та проектних рішень, на які відсутні норми проектування.

3.6.9. Ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення

Господарська діяльність, пов'язана з наданням послуг і виконанням робіт протипожежного призначення, здійснюється на підставі ліцензій, що видаються Держпожбезпеки в порядку, встановленому Законом України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності", Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності з проектування, монтажу, технічного обслуговування засобів протипожежного захисту та систем опалення, оцінки протипожежного стану об'єктів та Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності з проведення випробувань на пожежну небезпеку речовин, матеріалів, будівельних конструкцій, виробів і обладнання, а також пожежної техніки, пожежно-технічного озброєння, продукції протипожежного призначення на відповідність установленим вимогам, що затверджені наказом Держпідприємництва України та МНС

України від 01.09.2004 № 99/33 та зареєстровані в Міністерстві юстиції України 13.09.2004 за № 1144/9743 та за № 1145/9744.

Діяльність, пов'язана з наданням послуг і виконанням робіт протипожежного призначення, включає проектування, монтаж, технічне обслуговування засобів протипожежного захисту та систем опалення, оцінку протипожежного стану об'єктів; а також проведення випробувань на пожежну небезпеку речовин, матеріалів, будівельних конструкцій, виробів і обладнання, а також пожежної техніки, пожежно-технічного озброєння, продукції протипожежного призначення на відповідність встановленим вимогам.

Ліцензія видається суб'єкту господарювання окремо на кожен вид господарської діяльності на підставі заяви про видачу ліцензії та за умови його відповідності згідно з поданими документами Ліцензійним умовам. До заяви про видачу ліцензії додаються документи, що визначені Законом України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" та постановою Кабінету Міністрів України від 4 липня 2001 року № 756 "Про затвердження переліку документів, які додаються до заяви про видачу ліцензії для окремого виду господарської діяльності" (із змінами). Суб'єкт господарювання може отримати ліцензію як на весь вид господарської діяльності, так і частково з окремих видів послуг і робіт. У такому разі в ліцензії після виду господарської діяльності зазначаються ті послуги та роботи, на які вона поширюється.

Контроль за додержанням ліцензіатами Ліцензійних умов провадження певного виду господарської діяльності здійснюють у межах своїх повноважень шляхом проведення планових і позапланових перевірок спеціально визначені органи контролю: орган ліцензування діяльності протипожежного призначення та територіальні органи ліцензування діяльності протипожежного призначення; Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва і його територіальні органи.

Органом ліцензування та територіальними органами ліцензування діяльності протипожежного призначення планові і позапланові перевірки здійснюються згідно з Порядком контролю за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов провадження господарської діяльності з проектування, монтажу, технічного обслуговування засобів протипожежного захисту та систем опалення, оцінки протипожежного стану об'єктів та проведення випробувань на пожежну небезпеку речовин, матеріалів, будівельних конструкцій, виробів і обладнання, а також пожежної техніки, пожежно-технічного озброєння, продукції протипожежного призначення на відповідність встановленим вимогам, який затверджений наказом Держпідприємництва України та МНС України від 01.09.2004 N 98/34 та зареєстрований в Міністерстві юстиції України 13.09.2004 за № 1146/9745.

Суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення без ліцензії або з порушенням Ліцензійних умов, несуть відповідальність згідно з чинним законодавством.

Посадові особи органів держпожнадзора при виявленні під час проведення перевірок об'єктів, а також при прийнятті в експлуатацію виконаних робіт з монтажу систем протипожежного захисту та вогнезахисної обробки, порушень Ліцен-

зійних умов та фактів здійснення господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, без наявної ліцензії повинні протягом 10-ти робочих днів надати до відповідного територіального органу ліцензування діяльності протипожежного призначення інформацію про ці порушення.

3.6.10. Адміністративно-правова діяльність

Посадові особи органів держпожнадзора мають право відповідно до чинного законодавства притягати до адміністративної відповідальності керівників, посадових осіб, інших працівників підприємств, установ, організацій, юридичних осіб та громадян, винних у порушенні встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, невиконанні приписів, постанов органів держпожнадзора, використанні пожежної техніки та засобів пожежогасіння не за призначенням.

Порядок провадження за адміністративними справами про порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, невиконання приписів і постанов посадових осіб органів держпожнадзора та діловодство у цій діяльності здійснюється згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення, а також відповідно до наказу МНС України від 23.07.2003 № 251 “Про затвердження та введення в дію Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення, Інформаційної картки про адміністративне правопорушення та Порядку заповнення Інформаційної картки про адміністративне правопорушення”, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23.10.2003 за № 966/8287.

Застосування запобіжних заходів у разі порушення правил пожежної безпеки, що створює загрозу виникнення пожежі або перешкоджає її гасінню, евакуації людей, у випадку випуску пожежонебезпечної продукції, систем і засобів протипожежного захисту з відхиленням від стандартів чи технічних умов або у разі їх відсутності, а також у разі виявлення порушень протипожежних вимог, передбачених стандартами, нормами і правилами, під час проектування (вибірково), будівництва, реконструкції, розширення чи технічного переоснащення до їх усунення, уповноваженими на те посадовими особами органів держпожнадзора, визначається Законом України “Про пожежну безпеку”, постановою Кабінету Міністрів України від 26 липня 1994 року № 508 “Про заходи щодо виконання Закону України “Про пожежну безпеку” (із змінами), іншими нормативно-правовими актами.

Порядок та умови застосування органами держпожнадзора запобіжних заходів, права посадових осіб органів держпожнадзора, обов'язки керівників (власників) об'єктів під час застосування запобіжних заходів, а також здійснення контролю за дотриманням законності в цій сфері діяльності регламентується наказом МНС України від 21.10.2004 N 130 “Про затвердження Інструкції про порядок та умови застосування органами державного пожежного нагляду запобіжних заходів”, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 08.11.2004 за № 1416/10015.

3.6.11. Проведення розслідувань та дізнання у справах про пожежі

Відповідно до частини 6 статті 101 Кримінально-процесуального кодексу України органи держпожнадзора є органами дізнання у справах про пожежі і порушення протипожежних правил. Організація роботи органів дізнання регламентується Кримінально-процесуальним кодексом України, нормативно-правовими актами, Положенням про органи дізнання в системі МНС, затвердженим наказом МНС України від 27.04.2004 № 187 та зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 09.06.2004 за № 711/9310, і будується за центральним, територіальним та місцевим принципами з урахуванням оперативної обстановки з пожежами.

Питання взаємодії органів внутрішніх справ та органів держпожнадзора з розслідування пожеж та злочинів, пов'язаних з ними, регламентуються наказом МВС України та МНС України від 26.08.2003 № 943/302 “Про взаємодію органів внутрішніх справ України та органів Державного пожежного нагляду МНС України в попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів, пов'язаних із пожежами”, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 19.08.2003 за № 829/8150.

Питання про порядок прийому, реєстрації, обліку і розгляду в апаратах та підрозділах ГУ(У) МНС заяв, повідомлень та іншої інформації про пожежі та злочини, пов'язані з ними, регулюються Кримінально-процесуальним кодексом України та наказом МНС України від 18.02.2004 № 79 “Про затвердження і введення в дію Інструкції та статистичного звіту про роботу органів дізнання”. Порядок складання матеріалів за фактами перевірок заяв, повідомлень та іншої інформації про пожежі, провадження дізнання у справах про пожежі і порушення правил пожежної безпеки здійснюється згідно з наказом МНС України від 05.07.2004 N 301 “Про затвердження Інструкції, Типових положень та норм належності табельного майна”.

3.6.12. Організація обліку пожеж та їх наслідків

Відповідно до Закону України “Про державну статистику” в Україні ведеться єдиний облік пожеж та їх наслідків. Порядок обліку пожеж, загиблих та травмованих громадян на пожежах, суми матеріальних втрат від пожеж визначено постановою Кабінету Міністрів України 26 грудня 2003 року N 2030.

За кожним фактом пожежі, у тому числі й тих, перевірка яких здійснювалася за заявою або не інакше як під час звірки із органами внутрішніх справ, страховими організаціями (компаніями) чи медичними закладами, складається Картка обліку пожежі (Картка). Бланк Картки та Інструкція про порядок її заповнення регламентуються наказом МНС України від 29.01.2004 N 39 “Про Заходи щодо організації виконання постанови Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2003 року № 2030”. Картці присвоюється номер, під яким вона реєструється в Журналі обліку пожеж. Картка призначена для фіксації інформації про пожежі з метою аналізу і розробки заходів щодо їх попередження.

Картка заповнюється окремо на кожну пожежу, яка підлягає обліку, підписується виконавцем і керівником органу держпожнадзора, які відповідають за дос-

товірність викладених у ній відомостей, і не пізніше 10 діб після ліквідації пожежі один її примірник направляється до територіального органу держпожнадзора для включення до масиву даних про пожежі, а другий залишається у місцевому органі і в обов'язковому порядку долучається до матеріалів справи про пожежу.

Уточнені дані про пожежі, виявлені під час попередніх перевірок заяв чи провадження дізнання, звірки з даними органів внутрішніх справ, медичних закладів, страхових організацій (компаній), надаються щомісяця (не пізніше 25 числа) до територіального органу держпожнадзора у вигляді зведеної таблиці із зазначенням номерів раніше направлених карток і уточнених даних. Щомісяця до 10 числа наступного за звітним періодом місяця територіальні органи держпожнадзора направляють до Держпожбезпеки та Українського науково-дослідного інституту пожежної безпеки МНС в електронному вигляді масив даних про пожежі поточного року.

На основі даних масиву карток обліку пожеж в органах держпожнадзора щомісяця, щокварталу та щороку здійснюється аналіз пожеж, який ілюструється таблицями, графіками, діаграмами, схемами, картами тощо. При здійсненні аналізу враховуються соціальні, економічні, демографічні та інші чинники, які можуть вплинути на загальну ситуацію з пожежами в регіоні, наводяться приклади характерних пожеж.

На основі проаналізованих даних здійснюється прогноз ситуації з пожежами та розробляються пожежно-профілактичні заходи, спрямовані на недопущення загострення ситуації з пожежами, попередження випадків загибелі та травмування людей на пожежах.

Питання взаємодії з закладами охорони здоров'я щодо інформування органів держпожнадзора про звернення чи доставку до медичних закладів для надання медичної допомоги осіб з тілесними ушкодженнями чи отруєнням, отриманими під час пожежі (її вторинних проявів), або тих, що померли від травм і впливу небезпечних факторів пожежі, регулюється наказом МНС України та МОЗ України від 07.06.2005 № 38/253 “Про інформування органів державного пожежного нагляду про звернення чи доставку до медичних закладів осіб з тілесними ушкодженнями чи отруєннями, отриманими під час пожежі”, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 04.07.2005 за № 711/10991.

3.6.13. Масово-роз'яснювальна робота з питань профілактики пожеж

Масово-роз'яснювальна робота організовується і здійснюється територіальними та місцевими органами держпожнадзора спільно зі спеціально створеними при ГУ(У) МНС підрозділами (центр пропаганди), метою якої є підвищення рівня обізнаності населення з питань пожежної безпеки та формування уважного ставлення до встановлених законодавством вимог пожежної безпеки.

Органи держпожнадзора з метою проведення масово-роз'яснювальної роботи:

◆ надають методичну допомогу управлінням (відділам) освіти у проведенні в дошкільних, загальноосвітніх навчальних закладах заходів, направлених на вивчення вимог пожежної безпеки та обережного поводження з вогнем;

◆ організують та контролюють передачу текстів протипожежних застережень, звернень до населення через радіовузли об'єктів та об'єктів з масовим перебуванням людей, соціально-побутових підприємств, залізничних, морських, річкових та автовокзалів, метрополітенів, аеропортів;

◆ організують, спільно з зацікавленими установами, виготовлення та розміщення в житлових будинках, на об'єктах з масовим перебуванням людей та інших об'єктах листівок, пам'яток з інструкціями про заходи пожежної безпеки в побуті та рекомендаціями про порядок дій на випадок пожежі;

◆ організують виступи з протипожежної тематики на батьківських зборах та перед учнями у загальноосвітніх закладах;

◆ з метою популяризації професії рятувника організують відвідування дітьми пожежно-технічних виставок, музеїв тощо;

◆ спільно з управліннями (відділами) освіти, добровільним пожежним товариством, іншими громадськими організаціями з метою виховання у дітей навичок обережного поводження з вогнем організують роботу дружин юних пожежних, проведення конкурсів, фестивалів, вікторин з протипожежної тематики;

◆ вживають заходів щодо встановлення біля адмінбудинків підрозділів МНС та у місцях масового перебування людей стендів протипожежного спрямування та зовнішньої соціальної реклами на автотранспорті, вулицях населених пунктів, автошляхах;

◆ контролюють проведення житлово-комунальними установами та виконавчими комітетами сільських і селищних рад навчання населення правилам пожежної безпеки в побуті;

◆ готують для висвітлення в засобах масової інформації, Інтернет-виданнях, на власних сайтах Інтернету проблемні матеріали з питань пожежної безпеки;

◆ при проведенні пожежно-технічних обстежень об'єктів незалежно від форм власності державними інспекторами з пожежного нагляду залучають представників засобів масової інформації для висвітлення порушень правил пожежної безпеки;

◆ проводять зустрічі з трудовими колективами, населенням, на яких інформують про актуальні проблеми забезпечення пожежної безпеки в регіоні;

◆ організують розробку, виготовлення та розповсюдження видавничо-друкарської, сувенірної, іграшкової продукції на протипожежну тематику;

◆ надають інформацію про пожежі та їх наслідки представникам різних релігійних конфесій з метою доведення її до віруючих;

◆ вживають інші заходи щодо підвищення обізнаності населення з питань пожежної безпеки.

Обов'язковою тематикою виступів у засобах масової інформації повинні бути питання пожежної безпеки, пов'язані з початком пожежонебезпечних періодів року, сільськогосподарських робіт, новорічних та інших свят, оздоровчого періоду, навчального року, роз'ясненням Закону України “Про пожежну безпеку” та правил пожежної безпеки в побуті і на виробництві.

Облік масово-роз'яснювальної роботи ведеться у спеціальному журналі обліку масово-роз'яснювальної роботи з питань пожежної безпеки через засоби масової інформації.

3.6.14. Перевірка роботи та надання допомоги підпорядкованим органам держпожнадзора

Основною формою роботи територіальних органів держпожнадзора в місцевих органах є перевірка та надання практичної допомоги в організації діяльності, втілення передового досвіду та досягнень науки і техніки. Перевірки поділяються на комплексні, контрольні та цільові.

Комплексна перевірка - перевірка вищим за статусом органом держпожнадзора підпорядкованих органів держпожнадзора, яка проводиться з метою вивчення стану справ із здійснення наглядової діяльності за протипожежним станом населених пунктів та об'єктів, забезпечення виконання вимог законодавства з питань пожежної безпеки, попередження пожеж у регіоні, втілення позитивних форм та методів профілактичної роботи, усунення недоліків, виявлених під час попередніх перевірок. Під час її проведення надається допомога у вирішенні службових завдань, перевіряються знання працівниками нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки.

Контрольна перевірка - перевірка вищим за статусом органом держпожнадзора ходу усунення виявлених під час комплексної перевірки недоліків у службовій діяльності підлеглих органів держпожнадзора.

Цільова перевірка – вибіркова перевірка організації та здійснення одного з основних напрямів держпожнадзора (якість нагляду, нормативно-технічна робота, розслідування пожеж, їх облік та аналіз, адміністративно-правова діяльність, масово-роз'яснювальна робота, перевірка діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади тощо).

Надання практичної допомоги – допомога, яка надається органам держпожнадзора щодо вдосконалення наглядових функцій, профілактичної роботи із запобігання пожежам, проведення розслідування пожеж тощо при наявності низьких показників роботи.

Перевірка діяльності здійснюється бригадою або індивідуально найбільше підготовленими державними інспекторами згідно із завданням, затвердженим керівником органу держпожнадзора.

Територіальні органи держпожнадзора перевіряються комплексно відповідно до планів роботи МНС та Держпожбезпеки. Місцеві органи держпожнадзора перевіряються комплексно відповідно до затверджених керівниками територіальних органів держпожнадзора графіків, але не рідше одного разу на 5 років.

Під час перевірок перевіряється та оцінюється весь комплекс питань, які стосуються організації і здійснення держпожнадзора, зокрема:

✓ повнота та законність виконання вимог нормативно-правових актів і нормативних документів, які регламентують діяльність з організації та здійснення держпожнадзора;

- ✓ якість планування роботи з урахуванням аналізу наглядової діяльності в галузі пожежної безпеки;
- ✓ якість перевірок протипожежного стану та приписів за результатами перевірок;
- ✓ динаміка оперативної обстановки з пожежами;
- ✓ ефективність контролю за виконанням приписів та своєчасне їх виконання;
- ✓ дозвільна діяльність органів держпожнадзора;
- ✓ ефективність та повнота використання наданих органам держпожнадзора прав;
- ✓ взаємодія органів держпожнадзора з іншими органами державного нагляду;
- ✓ забезпеченість органів держпожнадзора нормативно-технічною літературою та знання інженерно-інспекторським складом вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки;
- ✓ дізнання у справах про пожежі і порушення протипожежних правил, застосування кримінального та кримінально-процесуального законодавства;
- ✓ масово-роз'яснювальна робота та використання засобів масової інформації для цієї мети;
- ✓ ведення нормативно-технічної роботи;
- ✓ облік пожеж та вжиття заходів щодо стабілізації стану з пожежами на підконтрольних об'єктах;
- ✓ інші функції, які покладені на органи держпожнадзора.

Контрольні перевірки проводяться по мірі необхідності, але не раніше як через рік після комплексної перевірки органів держпожнадзора.

Виходячи з оперативної обстановки з пожежами, практична допомога органам держпожнадзора може надаватися шляхом організації та проведення комплексної перевірки окремих населених пунктів та об'єктів з розробкою заходів до поліпшення їх протипожежного захисту. За наслідками перевірок та надання практичної допомоги складається довідка, яка розглядається на оперативній нараді з розробленням заходів щодо усунення недоліків.

3.6.15. Організація роботи з перевірки і надання допомоги центральним органам виконавчої влади

Для організації роботи з перевірки діяльності та надання практичної допомоги з координації дій і вдосконалення роботи, яка пов'язана із забезпеченням пожежної безпеки, центральними органами виконавчої влади та їх структурними підрозділами в областях, містах та районах закріплюються відповідними наказами посадові особи урядового, територіального та місцевого органів держпожнадзора. До проведення таких перевірок можуть залучатися представники Державної інспекції цивільного захисту та техногенної безпеки, підрозділи у складі ГУ(У) МНС по взаємодії з центральними і місцевими органами виконавчої влади та інші зацікавлені органи.

На кожний центральний орган виконавчої влади, обласні, міські та районні відомчі організації заводяться наглядові справи, в яких містяться основні відомості щодо питань **забезпечення пожежної безпеки**:

- ◆ перелік об'єктів, що їм підпорядковані;
- ◆ потенційно небезпечні об'єкти, об'єкти з підвищеним рівнем вибухопожежонебезпеки;
- ◆ протипожежний стан об'єктів і про пожежі, які виникали на них;
- ◆ виконання державних програм забезпечення пожежної безпеки, планів комісій з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, рад з безпечної життєдіяльності населення щодо посилення пожежної безпеки;
- ◆ накази та розпорядження з питань пожежної безпеки;
- ◆ наявність та необхідність створення добровільних пожежних дружин та інших невоєнізованих формувань;
- ◆ обладнання об'єктів установками автоматичної пожежної сигналізації;
- ◆ наявність пожежної техніки;
- ◆ протипожежне водопостачання об'єктів, що їм підпорядковані;
- ◆ проведення конференцій, нарад, семінарів з питань пожежної безпеки;
- ◆ організація навчання працівників правилам пожежної безпеки;
- ◆ випуск на об'єктах, що їм підпорядковані, пожежонебезпечної продукції, протипожежного обладнання та наявність відповідних ліцензій;
- ◆ інші відомості, пов'язані з організацією пожежної безпеки об'єктів, що їм підпорядковані.

Комплексні перевірки діяльності центральних органів виконавчої влади, відомчих організацій Автономної Республіки Крим, обласних, міст Києва і Севастополя здійснюються один раз на 5 років (згідно з графіком Держпожбезпеки), міських та районних відомчих організацій - один раз на 2 роки (згідно з графіком територіального органу держпожнагляду).

Перевірки організації роботи зазначених центральних і місцевих органів виконавчої влади та відомств з питань пожежної безпеки можуть також здійснюватися за прийнятим рішенням Президента України чи Кабінету Міністрів України, а також при погіршенні ситуації, що склалася з пожежами, або із забезпеченням протипожежного захисту підвідомчих об'єктів за розпорядженням головного державного інспектора України з пожежного нагляду і погодженням відповідного центрального органу виконавчої влади.

Під час перевірки визначаються такі питання:

- ✓ організація виконання вимог Закону України “Про пожежну безпеку” та інших нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки;
- ✓ наявність розпоряджень та рішень з виконання законодавчих актів, указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України з питань пожежної безпеки;
- ✓ стан організації виконання державних програм забезпечення пожежної безпеки, рішень комісій з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних

ситуацій, рад з безпечної життєдіяльності населення щодо посилення пожежної безпеки;

✓ наявність у центральному органі виконавчої влади та в його структурних підрозділах (незалежно від форм власності та видів діяльності) служб пожежної безпеки (СПБ) або працівника, який за функціональними обов'язками здійснює контроль та вдосконалює роботу із забезпечення пожежної безпеки об'єктів, що їм підпорядковані. Наявність Положення про СПБ, узгодженого з Держпожбезпеки;

✓ облік та аналіз пожеж, які сталися на об'єктах, наявність матеріалів їх службового розслідування;

✓ розробка і виконання сезонних протипожежних заходів (на весняно-літній та осінньо-зимовий пожежонебезпечні періоди);

✓ наявність перспективних та поточних планів протипожежних заходів з визначенням необхідної кількості матеріальних ресурсів та фінансування їх виконання;

✓ внесення до щорічного бюджету цільових коштів на проведення обов'язкових видів страхування членів добровільних пожежних дружин, потенційно небезпечних об'єктів, виконання заходів протипожежного захисту тощо;

✓ наявність наказів та інструкцій, які регламентують організацію пожежно-профілактичної роботи на об'єктах, порядок проходження навчання з правил пожежної безпеки працівниками;

✓ організація роботи відомчої пожежної охорони, пожежно-технічних комісій, добровільних пожежних дружин (обов'язкове їх страхування);

✓ діяльність відповідальних осіб відомства, на яких покладено організацію протипожежного захисту, наявність функціональних обов'язків;

✓ вплив і заходи, які застосовувались до керівників та інших посадових осіб, які не забезпечують протипожежний захист об'єктів;

✓ ступінь виконання заходів, запропонованих приписами держпожнагляду;

✓ реагування керівництва на подання органів держпожнагляду;

✓ організація та здійснення перевірок стану утримання установок пожежної автоматики, протипожежного водопостачання та первинних засобів пожежогасіння;

✓ організація та здійснення заходів щодо ідентифікації об'єктів з підвищеним рівнем вибухопожежонебезпеки, паспортизації потенційно небезпечних об'єктів;

✓ наявність обліку пожежно-технічного обладнання, пожежної техніки, автоматичних засобів сповіщення і гасіння пожеж, порядок їх обслуговування;

✓ створення на об'єктах груп з обслуговування установок автоматичного протипожежного захисту і порядок навчання цих груп;

✓ наявність ліцензій на виконання робіт і послуг протипожежного призначення;

✓ організація і проведення оглядів протипожежного стану об'єктів;

✓ обговорення питань про стан пожежної безпеки об'єктів і заходів до його поліпшення на засіданнях, колегіях, нарадах керівників об'єктів та інше;

✓ включення питань пожежної безпеки в колективні договори тощо.

За результатами перевірки складається довідка, у якій відображаються:

◆ діяльність адміністрації щодо забезпечення пожежної безпеки;

- ◆ ступінь виконання заходів, запропонованих у попередній довідці;
- ◆ недоліки та їх причини в організації протипожежного захисту об'єктів;
- ◆ конкретні рекомендації щодо усунення недоліків.

Органи держпожнадзора вносять пропозиції щодо обговорення результатів перевірки на колегіях, нарадах з керівниками підлеглих установ, організацій, підприємств з прийняттям конкретних рішень. За результатами перевірок відомчих організацій територіальними органами держпожнадзора надається узагальнена інформація до Держпожбезпеки з проблемними питаннями, вирішення яких належить до центральних органів виконавчої влади.

3.6.16. Організація роботи з перевірки і надання допомоги місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування з питань пожежної безпеки

На кожен місцевий орган виконавчої влади та орган місцевого самоврядування заводяться наглядові справи, де мають концентруватися основні відомості з питань забезпечення пожежної безпеки.

Урядовим органом держпожнадзора здійснюються комплексні перевірки діяльності обласних державних адміністрацій з питань пожежної безпеки з періодичністю один раз на 5 років. Територіальними органами держпожнадзора з такою ж періодичністю здійснюються комплексні перевірки діяльності місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування з питань пожежної безпеки. Додатково можуть здійснюватися перевірки організації роботи державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування за рішенням Президента України, Кабінету Міністрів України, а також при погіршенні ситуації, що склалася з пожежами або із забезпеченням протипожежного захисту відповідних населених пунктів і об'єктів, за розпорядженням головного державного інспектора України з пожежного нагляду.

Під час перевірки визначаються такі питання:

- ✓ організація виконання вимог законодавства з питань пожежної безпеки;
- ✓ наявність рішень та розпоряджень та ступінь їх виконання;
- ✓ розроблення комплексних програм, планів, додаткових заходів, спрямованих на посилення пожежної безпеки;
- ✓ розробка і виконання сезонних протипожежних заходів (на весняно-літній та осінньо-зимовий пожежонебезпечні періоди);
- ✓ організація виконання державних та регіональних програм забезпечення пожежної безпеки, рішень постійних комісій центральних і місцевих органів виконавчої влади з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, рад з безпечної життєдіяльності населення щодо посилення пожежної безпеки та їх фінансування;
- ✓ проведення аналізу причин невиконання нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки;
- ✓ наявність переліку потенційно небезпечних об'єктів (об'єктів з підвищеним рівнем вибухопожежонебезпеки), розміщених на відповідній території;

- ✓ робота комісій з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, а також рад з безпечної життєдіяльності населення;
- ✓ ступінь виконання заходів, запропонованих приписами органів держпож-нагляду;
- ✓ забезпеченість населених пунктів необхідною кількістю пожежних підрозділів;
- ✓ стан протипожежного водопостачання населених пунктів та об'єктів, стан протипожежного захисту будівель підвищеної поверховості;
- ✓ робота структурних підрозділів щодо забезпечення пожежної безпеки підвідомчих об'єктів;
- ✓ вирішення питань щодо створення у сільських населених пунктах, у яких відсутні підрозділи державної пожежної охорони, підрозділів місцевої та інших видів пожежної охорони;
- ✓ вирішення питань щодо виділення коштів на фінансування та матеріально-технічне забезпечення підрозділів пожежної охорони тощо.

Органи держпожнадзора вносять пропозиції Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування щодо додаткового фінансування установ, закладів та підрозділів державної пожежної охорони і місцевої пожежної охорони, придбання пожежної техніки, будівництва та капітального ремонту будівель пожежних депо, оплати комунальних послуг та інших експлуатаційних витрат за рахунок коштів місцевих бюджетів відповідно до законодавства України.

3.6.17. Організація та здійснення державного пожежного нагляду на об'єктах, що охороняються підрозділами державної пожежної охорони на підставі договорів

Держпожнадгляд на об'єктах (договірні об'єкти), які охороняються підрозділами Державної пожежної охорони на підставі договорів (об'єктові підрозділи ДПО), здійснюється посадовими особами місцевих органів держпожнадзора, які входять до складу зазначених підрозділів, в порядку, визначеному Законом України “Про пожежну охорону”, Положенням про Державну пожежну охорону, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 липня 1994 року N 508 (із змінами), та цією Інструкцією.

Контроль за додержанням вимог пожежної безпеки на договірних об'єктах проводиться цілодобово або щоденно з урахуванням режиму роботи об'єкта, встановленого правилами внутрішнього трудового розпорядку. Територіальні органи держпожнадзора здійснюють контроль за організацією державного нагляду у сфері пожежної безпеки на договірних об'єктах та службовою діяльністю місцевого органу держпожнадзора. Вони також мають право брати участь в планових перевітках об'єктів, що охороняються.

Посадові інструкції інженерно-інспекторського складу об'єктового підрозділу ДПО розробляються з урахуванням специфіки об'єкта (кількості та архітектурно-планувальних особливостей будівель, споруд або устаткування, вибухопоже-

жонебезпеки технологічних процесів, обсягів та складності контрольованих вимог пожежної безпеки, умов праці тощо) відповідно до вимог цієї Інструкції. Планові перевірки об'єктів, що охороняються, проводяться щороку. Інженерно-інспекторський склад об'єктового підрозділу ДПО також бере участь у планових перевірках цехів, дільниць тощо, які проводяться за участю членів пожежно-технічної комісії об'єкта. Позапланові перевірки здійснюються згідно з графіком, який в обов'язковому порядку погоджується з керівником (власником) об'єкта, з урахуванням ступеня ризику його господарської діяльності, який визначається відповідно до Порядку розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для безпеки життя і здоров'я населення, навколишнього природного середовища щодо пожежної безпеки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2007 року № 1324. Результати перевірок об'єктів оформлюються у порядку, визначеному пунктом 3.3 цієї Інструкції.

Службова діяльність органу держпожнадзора об'єктового підрозділу ДПО планується відповідно до вимог цієї Інструкції. Керівники та інженерно-інспекторський склад цих підрозділів складають індивідуальні плани роботи на місяць та здійснюють щоденний облік проведеної роботи. У планах передбачаються заходи, що випливають з аналізу оперативно-службової діяльності об'єктового підрозділу ДПО, протипожежного стану об'єктів, планів їх перспективного розвитку, реконструкції та технічного переоснащення.

З настанням пожежонебезпечних періодів, а також при планово-попереджувальних ремонтах, при недостатній кількості інженерно-інспекторського складу і при проведенні великої кількості пожежонебезпечних робіт до перевірки наявності та цілісності первинних засобів пожежогасіння, внутрішніх пожежних кранів, дотримання вимог пожежної безпеки при користуванні електронагрівальними, опалювальними та охолоджувальними приладами, перевірок протипожежного стану і контролю за дотриманням протипожежного режиму в окремих приміщеннях об'єкта залучаються особи з числа добровільних пожежних дружин договірних об'єкта. На період ремонтних і пусконаладжувальних робіт, виведення установок на режим нагляд за цими роботами з боку місцевого органу держпожнадзора посилюється.

Крім загальних функцій, організація держпожнадзора на договірних об'єктах також передбачає:

- ◆ здійснення щоденного контролю за станом пожежної безпеки об'єкта в цілому і його окремих дільниць силами особового складу об'єктового підрозділу ДПО;
- ◆ контроль за впровадженням і технічним станом автоматичних установок пожежогасіння та сигналізації, систем димовидалення і оповіщення про пожежу, первинних засобів пожежогасіння та протипожежного водопостачання;
- ◆ контроль за додержанням правил пожежної безпеки під час проведення вогневих та інших пожежонебезпечних робіт;
- ◆ контроль за якістю проведення планово-попереджувальних робіт та технічного обслуговування обладнання на вибухопожежонебезпечних дільницях;

- ◆ контроль за наявністю сертифікатів відповідності з питань пожежної безпеки в Українській державній системі сертифікації продукції – Системі сертифікації УкрСЕПРО на продукцію та матеріали, у тому числі на ті, що застосовуються при наданні послуг і виконанні робіт протипожежного призначення;

- ◆ здійснення дозвільно-реєстраційних функцій щодо фізичних та юридичних осіб у сфері пожежної безпеки згідно з чинним законодавством;

- ◆ участь у розробці об'єктових, цехових та інших інструкцій з питань пожежної безпеки, планів ліквідації пожеж та аварій;

- ◆ контроль за наявністю протоколів випробувань з визначеними показниками пожежної небезпеки на будівельні конструкції та матеріали;

- ◆ здійснення обліку й аналізу пожеж та їх наслідків, розробка відповідних заходів, спрямованих на їх попередження;

- ◆ інформування керівництва об'єктів (письмово – не менше одного разу на квартал, усно – при проведенні нарад тощо) про стан пожежної безпеки, хід виконання приписів, а також про заходи, що впливають з аналізу протипожежного стану об'єкта тощо.

Усі працівники з числа інженерно-інспекторського складу об'єктового підрозділу ДПО повинні мати у робочій папці або сейфі (враховуючи режимні вимоги):

- ✓ посадові інструкції і виписку з плану роботи підрозділу;

- ✓ план-схему ділянки (сектору) із зазначенням розташування джерел протипожежного водопостачання, місць проїзду по території об'єкта тощо;

- ✓ перелік будівель, цехів, лабораторій, споруд, установок, складів, приміщень та інших об'єктів, що знаходяться на закріпленій ділянці (секторі), із зазначенням категорії пожежної небезпеки, а також стислу характеристику їх пожежної небезпеки;

- ✓ перелік об'єктів нового будівництва, реконструкції, капітального ремонту та технологічного переоснащення;

- ✓ правила та інструкції про заходи пожежної безпеки для об'єктів, що розташовуються на ділянці (секторі);

- ✓ відомості про первинні засоби пожежогасіння, які є на ділянці (секторі), системи та установки протипожежної автоматики, графіки планово-попереджувальних ремонтів і перевірок цих систем та установок, інструкції щодо контролю за їх працездатністю;

- ✓ журнали (відомості) обліку вогнегасників на закріплених ділянках;

- ✓ документи з питань, що стосуються спеціалізації працівника об'єкта, списки членів добровільних пожежних дружин, плани-конспекти для проведення занять, бесід, інструктажів та інші матеріали, що стосуються роботи з питань пожежної безпеки на закріпленій ділянці (секторі).

Щодо кожного цеху (корпусу, виробництва тощо) закріплений за ним інженерно-інспекторський склад веде наглядову справу.

На договірному об'єкті розробляються маршрутні картки, в яких указується перелік цехів, майстерень, складів, установок та інших приміщень і споруд, що підлягають огляду, найменування і характеристика вогнебезпечних ділянок, цехів, складів, лабораторій та інших споруд, час прибуття до того чи іншого при-

міщення (об'єкта), а також обов'язки інженерно-інспекторського складу. Періодичність перевірок маршрутами встановлюється керівником місцевого органу держпожнадзора за погодженням із адміністрацією об'єкта. Результати перевірки протипожежного стану об'єкта записуються в Журналі спостереження за протипожежним станом об'єкта, про виявлені недоліки інженерно-інспекторський склад письмово доповідає керівнику місцевого органу держпожнадзора.

На виконання тимчасових вогневих робіт оформлюється письмовий наряд-допуск, який підписує головний інженер, головний технолог, начальник цеху або головний будівельник. Наряд-допуск на проведення тимчасових зварювальних та інших вогневих робіт оформляється у двох примірниках і подається до органу держпожнадзора напередодні проведення таких робіт. Узгодження щодо проведення аварійних робіт здійснюється безпосередньо на місці відповідальними особами від адміністрації об'єкта та представником органу держпожнадзора.

Наряди-допуски, які надійшли до органу держпожнадзора на об'єкті, реєструються в Журналі обліку тимчасових вогневих робіт (додаток Ж18), розглядаються особисто керівником цього органу або особою, яка виконує його обов'язки. Після цього керівник органу держпожнадзора або особа, яка виконує його обов'язки, направляє працівника з числа інженерно-інспекторського складу для огляду та узгодження місця проведення зварювальних та інших вогневих робіт. На вибухо- і пожежонебезпечних виробничих дільницях огляд повинен здійснюватися безпосередньо керівником органу держпожнадзора або досвідченою посадовою особою цього органу. Порядок та вимоги щодо проведення зварювальних та інших вогневих робіт повинні відповідати вимогам Правил пожежної безпеки.

3.7. МАСОВО-РОЗ'ЯСНЮВАЛЬНА РОБОТА З ПИТАНЬ ПРОФІЛАКТИКИ ПОЖЕЖ

Масово-роз'яснювальна робота організовується і здійснюється територіальними та місцевими органами держпожнадзора спільно зі спеціально створеними при ГУ(У) МНС підрозділами (центр пропаганди), метою якої є підвищення рівня обізнаності населення з питань пожежної безпеки та формування уважного ставлення до встановлених законодавством вимог пожежної безпеки.

Органи держпожнадзора з метою проведення масово-роз'яснювальної роботи:

- надають методичну допомогу управлінням (відділам) освіти у проведенні в дошкільних, загальноосвітніх навчальних закладах заходів, направлених на вивчення вимог пожежної безпеки та обережного поводження з вогнем;
- організовують та контролюють передачу текстів протипожежних застережень, звернень до населення через радіовузли об'єктів та об'єктів з масовим перебуванням людей, соціально-побутових підприємств, залізничних, морських, річкових та автовокзалів, метрополітенів, аеропортів;
- організовують, спільно з зацікавленими установами, виготовлення та розміщення в житлових будинках, на об'єктах з масовим перебуванням людей та інших об'єктах листівок, пам'яток з інструкціями про заходи пожежної безпеки в побуті та рекомендаціями про порядок дій на випадок пожежі;

- спільно з управліннями (відділами) освіти, добровільним пожежним товариством, іншими громадськими організаціями з метою виховання у дітей навичок обережного поводження з вогнем організують роботу дружин юних пожежних, проведення конкурсів, фестивалів, вікторин з протипожежної тематики;

- вживають заходів щодо встановлення біля адмінбудинків підрозділів МНС та у місцях масового перебування людей стендів протипожежного спрямування та зовнішньої соціальної реклами на автотранспорті, вулицях населених пунктів, автошляхах;

- готують для висвітлення в засобах масової інформації, Інтернет-виданнях, на власних сайтах Інтернету проблемні матеріали з питань пожежної безпеки;

- при проведенні пожежно-технічних обстежень об'єктів незалежно від форм власності державними інспекторами з пожежного нагляду залучають представників засобів масової інформації для висвітлення порушень правил пожежної безпеки;

- проводять зустрічі з трудовими колективами, населенням, на яких інформують про актуальні проблеми забезпечення пожежної безпеки в регіоні;

- організують розробку, виготовлення та розповсюдження видавничо-друкарської, сувенірної, іграшкової продукції на протипожежну тематику;

- вживають інші заходи щодо підвищення обізнаності населення з питань пожежної безпеки.

Обов'язковою тематикою виступів у засобах масової інформації повинні бути питання пожежної безпеки, пов'язані з початком пожежонебезпечних періодів року, сільськогосподарських робіт, новорічних та інших свят, оздоровчого періоду, навчального року, роз'ясненням Закону України “Про пожежну безпеку” та правил пожежної безпеки в побуті і на виробництві.

Розділ 4. ДІЯЛЬНІСТЬ СПЕЦІАЛЬНО УПОВНОВАЖЕНОГО ДЕРЖАВНОГО ОРГАНУ З ПИТАНЬ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

4.1. ОРГАНІЗАЦІЯ І СТРУКТУРА ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ВИМОГ ЯДЕРНОЇ ТА РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГІЇ

Спеціально уповноваженим центральним державним органом виконавчої влади з питань радіаційної безпеки є Державний комітет ядерного регулювання України (Держатомрегулювання), який діє на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р., № 1830. Один із заступників Голови Комітету є за посадою Головним державним інспектором з ядерної та радіаційної безпеки України. Головного державного інспектора з ядерної та радіаційної безпеки України призначає Кабінет Міністрів України на підставі Закону України “ Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку “.

Держатомрегулювання здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворені в установленому порядку територіальні органи - Державну регіональну інспекцію з ядерної та радіаційної безпеки Держатомрегулювання (далі - Держінспекція) , яка створена за наказом Державного комітету ядерного регулювання України від 16 жовтня 2007 р. № 139 і входить до сфери його управління. Діяльність вище вказаних органів спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. У складі Держатомрегулювання Кабінет Міністрів України може утворювати урядові органи державного управління (департаменти, служби, інспекції).

Для розгляду наукових рекомендацій та пропозицій щодо розвитку головних напрямів діяльності Держатомрегулювання, обговорення найважливіших питань щодо застосування досягнень науки і техніки у сфері використання ядерної енергії, забезпечення додержання вимог ядерної та радіаційної безпеки в Комітеті можуть утворюватися науково-технічна рада, інші дорадчі та консультативні органи. Склад дорадчих та консультативних органів і положення про них затверджує Голова комітету.

Основними напрямками діяльності Держатомрегулювання є:

- ◆ участь у формуванні та забезпечення реалізації державної політики у сфері використання ядерної енергії, додержання вимог ядерної та радіаційної безпеки;
- ◆ здійснення в межах своїх повноважень державного регулювання безпеки використання ядерної енергії;
- ◆ здійснення державного нагляду за дотриманням законодавства, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки, вимог ядерної та радіаційної безпеки;
- ◆ координація діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, що відповідно до законодавства здійснюють державне регулювання ядерної та радіаційної безпеки.

Діяльність Держатомрегулювання стосовно здійснення державного нагляду з ядерної та радіаційної безпеки проводиться на підставі чинного Закону України “ Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку “. У відповідності до цього документу органи державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки

здійснюють державний нагляд за дотриманням норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки, а також умов дії наданих дозволів; у разі виявлення порушень застосовують адміністративні санкції до персоналу, посадових осіб підприємств, установ та організацій згідно з законодавством.

Державний нагляд за ядерною та радіаційною безпекою при використанні ядерної енергії – це діяльність Держатомрегулювання України і його територіальних органів в рамках державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки, яка включає перевірку додержання законодавства, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки, умов наданих ліцензій і дозволів при використанні ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, уранових об'єктів, включаючи корегуючі та примусові заходи, оцінку поточного стану безпеки цієї діяльності.

Порядок здійснення державного нагляду за додержанням вимог ядерної та радіаційної безпеки при використанні ядерної енергії (Порядок) затверджено наказом Державного комітету ядерного регулювання України від 19 листопада 2003 р. № 141 (додаток 3). Його розроблено відповідно до законів України “Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку”, “Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії”, та з урахуванням Положення про Державний комітет ядерного регулювання України, затвердженого Указом Президента України від 6 березня 2001 року № 155/2001, норм і правил з ядерної та радіаційної безпеки у сфері використання ядерної енергії. Порядок встановлює вимоги щодо організації і здійснення державного нагляду за забезпеченням ядерної та радіаційної безпеки ядерних установок, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, уранових об'єктів, за станом фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, відпрацьованого ядерного палива, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання при використанні ядерної енергії.

4.2. ПЛАНУВАННЯ НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Державний нагляд за додержанням вимог безпеки в сфері використання ядерної енергії здійснюється відповідно до річного і місячного планів наглядової діяльності, які є складовою Комплексного плану діяльності Держатомрегулювання України.

Річний план наглядової діяльності формується на підставі:

- ◆ завдань і функцій Держатомрегулювання по забезпеченню державного нагляду;
- ◆ наказів та розпоряджень Голови Держатомрегулювання України;
- ◆ розпоряджень Головного державного інспектора з ядерної безпеки України;
- ◆ оцінки рівня безпеки установок і об'єктів;
- ◆ оцінки поточного стану систем (елементів) установок, об'єктів і діяльності Ліцензіатів;
- ◆ кількості порушень в роботі установок, об'єктів;
- ◆ результатів аналізу наглядової діяльності за попередні періоди;
- ◆ наявності відповідних ресурсів (в тому числі і фінансових);

◆ пропозицій структурних підрозділів Держатомрегулювання України і територіальних органів.

Річний план наглядової діяльності підписується начальниками структурних підрозділів, які брали участь в його підготовці, і затверджується заступником Голови - Головним державним інспектором з ядерної безпеки України.

Місячні плани наглядової діяльності формуються на основі річного плану з метою деталізації його заходів, а також з урахуванням результатів оцінки поточного стану безпеки ядерних установок, об'єктів і включають конкретні заходи щодо реалізації державного нагляду. Місячні плани візуються начальниками структурних підрозділів і підписуються директором Департаменту державної інспекції з ядерної та радіаційної безпеки (Департамент).

Порядок, терміни і форма підготовки річних і місячних планів визначається Положенням про планування та звітність, затвердженим наказом Держатомрегулювання від 5 серпня 2002 р. № 89, зі змінами, внесеними наказом Держатомрегулювання від 11 грудня 2002 р. № 132.

План наглядової діяльності охоплює всі напрямки державного нагляду, які приведені в п. 1.4 Порядку. До плану наглядової діяльності додаються план-графіки проведення інспекційних перевірок. Цими план-графіками визначаються установки, об'єкти та їх структурні підрозділи, що перевіряються, теми, терміни і інспекційні підрозділи Держатомрегулювання України, що виконують перевірку.

Держатомрегулювання України протягом четвертого кварталу поточного року розробляє річний план наглядової діяльності і план-графіки інспекційних перевірок на наступний календарний рік. При розробці цих планів повинні враховуватись положення даного Порядку щодо обсягів державного нагляду, видів інспекційних перевірок, напрямків та періодичності. Річний план може коригуватися в залежності від змін в планах та графіках роботи Ліцензіата. План наглядової діяльності Держатомрегулювання України підписується начальниками інспекційних підрозділів, директором Департаменту і затверджується заступником Голови - Головним державним інспектором з ядерної безпеки. План-графіки проведення інспекційних перевірок підписуються начальниками інспекційних підрозділів, які беруть участь у його підготовці, і входять до плану наглядової діяльності як його складові частини.

Зміни та доповнення в річний та місячні плани наглядової діяльності вносяться за рішенням Голови і оформляються відповідними наказами Держатомрегулювання України. У випадку значних обсягів робіт, що плануються до виконання, доцільно передбачати залучення фахівців відповідних структурних підрозділів Держатомрегулювання України, Державного науково-технічного центру з ядерної та радіаційної безпеки (ДНТЦ ЯРБ), Державного центру регулювання якості поставок і послуг (Держцентрякості), а також незалежних експертів.

4.3. ФОРМИ, ПРИНЦИПИ І НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ВИМОГ ЯДЕРНОЇ ТА РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГІЇ

4.3.1. Форми і принципи здійснення державного нагляду за додержанням вимог ядерної та радіаційної безпеки при використанні ядерної енергії

Державний нагляд у сфері використання ядерної енергії здійснюється з метою перевірки виконання експлуатуючими організаціями, підприємствами, установами, організаціями, що здійснюють діяльність на майданчиках ядерних установок, об'єктами, призначеними для поводження з радіоактивними відходами, урановими об'єктами вимог законодавства України, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки, умов ліцензій і дозволів (далі - вимоги безпеки), забезпечення захисту персоналу, населення та навколишнього природного середовища від неприпустимого радіаційного впливу, спричиненого цією діяльністю та оцінки цієї діяльності.

Нормативно-правовою основою функціонування системи державного нагляду в сфері використання ядерної енергії є Конституція і закони України, укази і розпорядження Президента України, постанови Верховної Ради, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, Положення про Державний комітет ядерного регулювання України, затвердженого Указом Президента України від 6 березня 2001 року № 155/2001, чинні норми, правила і стандарти з ядерної та радіаційної безпеки, умови ліцензій і дозволів, розпорядчі документи Держатомрегулювання України. Державний нагляд також ґрунтується на відповідних регуляторних рішеннях Держатомрегулювання України.

Об'єктами державного нагляду є:

◆ ядерні установки, об'єкти, призначені для поводження з радіоактивними відходами, уранові об'єкти, ядерні й радіоактивні матеріали, радіоактивні відходи, відпрацьоване ядерне паливо, джерела іонізуючого випромінювання (установки, об'єкти);

◆ підприємства, установи, організації, які мають ліцензії і дозволи на здійснення діяльності в сфері використання ядерної енергії.

Відповідно до Положення про Державний комітет ядерного регулювання України, Держатомрегулювання України в межах своєї компетенції організує і здійснює державний нагляд за:

✓ додержанням встановлених вимог безпеки при здійсненні діяльності в сфері використання ядерної енергії;

✓ додержанням експлуатуючими організаціями, підприємствами, установами, організаціями, що виконують роботи на майданчиках установок і об'єктів, вимог безпеки;

✓ виконання умов ліцензій і дозволів на право здійснення діяльності в сфері використання ядерної енергії;

✓ додержанням вимог законодавства, норм та правил у частині обліку та контролю ядерних матеріалів підприємствами, організаціями, установами, юридич-

ними та фізичними особами, які використовують, перевозять або зберігають ядерні матеріали, радіоактивні відходи, інші джерела іонізуючого випромінювання;

✓ забезпеченням фізичного захисту ядерних установок, уранових об'єктів, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання;

✓ забезпеченням необхідного рівня кваліфікації персоналу установок і об'єктів, а також персоналу підприємств, установ, організацій, що виконують роботи на майданчиках установок і об'єктів, в тому числі з обліку та контролю ядерних матеріалів і радіоактивних речовин, поводження з радіоактивними відходами і відпрацьованим ядерним паливом, їх утилізацією та захороненням;

✓ розробкою та реалізацією заходів по забезпеченню захисту персоналу, населення та навколишнього природного середовища від негативного впливу іонізуючого випромінювання і радіоактивного забруднення, спричинених практичною діяльністю на установках і об'єктах у випадку аварій і готовністю підприємств, організацій і установ до ліквідації їх наслідків;

✓ виконанням вимог безпеки при введенні в експлуатацію, експлуатації та зняття з експлуатації систем (елементів) установок, об'єктів.

Державний нагляд за безпекою при використанні ядерної енергії включає наступні загальні форми його реалізації:

- одержання, аналіз і оцінка інформації щодо стану безпеки установок, об'єктів;

- проведення інспекцій і аналіз їх результатів;

- проведення реєстрації і опосвідчення обладнання і трубопроводів, важливих для безпеки;

- проведення інспекційних обстежень заявника на предмет можливості виконання заявленого виду діяльності;

- оцінка поточного стану систем (елементів), важливих для безпеки установок, об'єктів і діяльності Ліцензіатів;

- застосування в межах повноважень Держатомрегулювання України примусових заходів щодо юридичних і фізичних осіб у разі порушення ними вимог безпеки.

В основу організації державного нагляду за ядерною та радіаційною безпекою при використанні ядерної енергії покладені наступні принципи:

◆ забезпечення захисту населення та навколишнього природного середовища від неприпустимого радіаційного впливу установок, об'єктів;

◆ здійснення державного нагляду відповідно до законодавства України, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки, умов дозволів і ліцензій;

◆ здійснення державного нагляду за ядерною та радіаційною безпекою не повинно обмежувати діяльність Ліцензіатів і перешкоджати реалізації їх відповідальності за забезпеченням безпеки цієї діяльності;

◆ незалежність Держатомрегулювання України при здійсненні державного нагляду від інших державних органів, а також від організацій, діяльність яких пов'язана з використанням ядерної енергії;

◆ відкритість та доступність інформації про стан ядерної та радіаційної безпеки, яку отримано за результатами здійснення державного нагляду, якщо ця інформація не містить даних, що складають державну чи комерційну таємницю;

◆ відповідність обсягів і форм державного нагляду стану потенційної небезпеки і досягнутого рівня безпеки установок, об'єктів використання ядерної енергії, стану їх систем (елементів);

◆ встановлення відповідальності за порушення правового режиму безпеки у сфері використання ядерної енергії;

◆ відповідальність за стан та розвиток державного нагляду за безпекою у сфері використання ядерної енергії.

Основними напрямками державного нагляду за додержанням вимог ядерної та радіаційної безпеки при використанні ядерної енергії є: одержання і аналіз інформації, реєстрація і опосвідчення обладнання і трубопроводів та систем локалізації аварій, інспекційні обстеження та організація і проведення інспекцій.

4.3.2. Одержання і аналіз інформації

Відповідно до Закону України “Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку” Держатомрегулювання України одержує від Ліцензіатів інформацію щодо:

- стану ядерної та радіаційної безпеки установок і об'єктів;
- порушень в роботі, які мали місце на установках і об'єктах, і які впливають (або можуть впливати) на забезпечення вимог безпеки;
- наявності та переміщення ядерних матеріалів, а також їх імпорт і експорт;
- стану фізичного захисту ядерних установок, уранових об'єктів, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання.

Інформацію щодо стану ядерної та радіаційної безпеки ядерних установок, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, інспекційні підрозділи центрального апарату Держатомрегулювання України і його територіальні органи одержують щоденно в робочі дні. Вона підлягає оперативному аналізу і оцінці з метою встановлення:

- ✓ відповідності стану установок, об'єктів, систем (елементів), важливих для безпеки, робіт, дій персоналу і діяльності Ліцензіата вимогам безпеки;
- ✓ погіршення стану систем (елементів), важливих для безпеки;
- ✓ впливу установок, об'єктів на персонал, населення і навколишнє природне середовище.

У разі виникнення на ядерних установках, об'єктах, призначених для поводження з радіоактивними відходами, порушень в роботі вони підлягають аналізу з метою:

- встановлення адекватності дій персоналу по забезпеченню безпеки в період перехідних процесів на системах і обладнанні;
- виявлення порушень експлуатаційних меж, умов і меж безпечної експлуатації, перевищення величин викидів і скидів;
- встановлення причин і умов виникнення порушення;

- встановлення ефективності заходів, які приймаються персоналом, щодо усунення причин і умов виникнення порушень, а також для попередження аналогічних порушень в майбутньому.

За результатами проведеного аналізу виконується поточна оцінка відповідності установок, об'єктів вимогам безпеки.

Контроль наявності та переміщення ядерних матеріалів, їх імпорту і експорту виконується шляхом аналізу наданих експлуатуючою організацією і ліцензіатом в Держатомрегулювання України наступних документів:

- ✓ попереднього повідомлення про експорт (імпорт) ядерного матеріалу;
- ✓ звітів про зміни інвентарної кількості ядерного матеріалу;
- ✓ матеріально-балансових звітів;
- ✓ списків фактичної наявної кількості ядерного матеріалу;
- ✓ про зміни в конструкції ядерної установки, які можуть змінити форму, кількість, розташування ядерного матеріалу, що використовується.

За результатами обробки, аналізу і оцінки інформації про стан безпеки Держатомрегулювання України може вжити наступні заходи:

- підготовка і направлення експлуатуючим організаціям і ліцензіатам інформаційних листів;
- призначення інспекцій для перевірки повноти і достатності надання в регулюючий орган необхідної інформації, поглиблене вивчення на місці причин і умов, які привели до порушення;
- вручення припису посадовим особам експлуатуючих організацій і Ліцензіатам, прийняття постанов Колегії Держатомрегулювання України;
- застосування передбачених законодавством України примусових заходів.

4.3.3. Реєстрація і опосвідчення обладнання і трубопроводів та систем локалізації аварій

Мета реєстрації і технічного опосвідчення обладнання і трубопроводів, важливих для безпеки, а також обладнання систем локалізації аварій (далі - СЛА) полягає в тому, щоб впевнитись, що це обладнання і трубопроводи виготовлені, змонтовані, оснащені і відремонтовані у відповідності з вимогами норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки, знаходяться в працездатному стані і можливе їх використання на етапах введення в експлуатацію і експлуатації енергоблоків для роботи на проектних параметрах.

Технічне опосвідчення обладнання і трубопроводів, важливих для безпеки, включає: перевірку документації; зовнішній огляд обладнання і трубопроводів; внутрішній огляд обладнання; гідравлічні випробування обладнання і трубопроводів; оформлення результатів випробувань.

Реєстрацію і технічне опосвідчення виконують державні інспектори територіальних органів Держатомрегулювання України, а також (при необхідності) фахівці інспекційних підрозділів Держатомрегулювання України тільки після проведеної оцінки відповідності обладнання, трубопроводів і СЛА встановленим вимогам.

4.3.4. Інспекційні обстеження

Інспекційне обстеження заявників виконується перед наданням ліцензії та дозволів на здійснення діяльності, пов'язаної з конкретним етапом життєвого циклу установок і об'єктів. Воно проводиться для перевірки повноти і достовірності наданих в Держатомрегулювання України документів та оцінки можливості додержання заявником законодавства, норм та правил з ядерної та радіаційної безпеки при виконанні заявлених видів діяльності. Результати обстеження мають підтвердити, що в заявника є необхідна документація, обладнання, умови для виконання заявленого виду діяльності, навчений персонал для виконання покладених на нього функцій. Обстеження проводяться комісією, до складу якої входять фахівці інспекційних підрозділів Держатомрегулювання України і/або територіальних органів.

В залежності від кількості та обсягу питань, що підлягають перевірці, обстеження можуть бути комплексними або цільовими. Комплексне обстеження передбачає перевірку діяльності з усіх питань забезпечення безпеки, що знаходяться в компетенції Держатомрегулювання України. Комісія, створена для проведення комплексного обстеження, повинна включати державних інспекторів, що спеціалізуються за різними напрямками діяльності. За погодженням, до складу таких комісій можуть бути включені, крім державних інспекторів, спеціалісти інших підрозділів Держатомрегулювання України і незалежні експерти (при необхідності). Цільове обстеження передбачає детальну перевірку одного або декількох напрямків заявлених видів діяльності. Цільове обстеження направлено на детальний аналіз окремих питань та дотримання окремих вимог нормативних документів з безпеки. Цільове обстеження може проводитись як комісією так і окремими державними інспекторами Держатомрегулювання України.

Інспекційні обстеження проводяться, як правило, згідно із планами ліцензування, затвердженими в установленому порядку. План інспекційного обстеження рівня безпеки складається з урахуванням переліку документів, що надаються заявником. Критерієм рівня безпеки є оцінка відповідності інформації, наданої у зазначених документах, умовам і вимогам безпеки, викладених у відповідних нормативних документах, що стосуються заявленого виду діяльності.

Кожне інспекційне обстеження повинне містити в собі наступні етапи: підготовка до проведення; організація та виконання; оформлення результатів.

4.3.5. Організація і проведення інспекцій

Інспекції є однією із самих ефективних форм державного нагляду за станом безпеки в сфері використання ядерної енергії. Організація інспекційної діяльності полягає в:

- розробці річного план-графіка проведення інспекцій;
- визначенні видів інспекцій;
- розробці плану роботи комісії на період підготовки інспекцій, підготовці робочих інспекційних планів проведення інспекцій;

- визначенні ресурсів, необхідних для підготовки і проведення інспекцій, оформлення її результатів;
- прийнятті рішення щодо залучення (при необхідності) фахівців Держатомрегулювання України, ДНТЦ ЯРБ, Держцентракості, інших регулюючих органів і незалежних експертів;
- підготовці наказу на відрядження, якщо інспекція проводиться державними інспекторами інспекційних підрозділів Держатомрегулювання України;
- веденні необхідних записів під час проведення інспекцій;
- оцінці відповідності стану систем (елементів) установок, об'єктів, а також діяльності Ліцензіата вимогам безпеки;
- підготовці приписів, вжиття примусових заходів;
- розповсюдженні результатів інспекцій на аналогічні установки, об'єкти;
- в здійсненні ефективного контролю виконання вимог приписів;
- підготовці і підтримці кваліфікації державних інспекторів.

При здійсненні державного нагляду в сфері використання ядерної енергії передбачаються планові і непланові інспекції.

Планові інспекції виконуються відповідно до річних план-графіків інспекційних перевірок Держатомрегулювання України. Планові інспекції дають можливість перевірити виконання Ліцензіатом умов наданих ліцензій, вимог по забезпеченню безпеки, стан реалізації заходів з підвищення безпеки в областях, які підлягають інспектуванню. Планові інспекції в залежності від обсягів перевірки можуть бути комплексними, цільовими і оперативними.

Комплексні інспекції – це інспекції, які регулярно проводяться для того, щоб встановити відповідність діяльності Ліцензіата вимогам безпеки. Ці інспекції проводяться, в основному, комісіями в складі державних інспекторів інспекційних підрозділів Держатомрегулювання України. До складу таких комісій можуть залучатись також державні інспектори територіальних органів Держатомрегулювання України. Комплексні інспекції перевірки стану фізичного стану ядерних установок, уранових об'єктів, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання можуть проводитись разом з проведенням навчання щодо перевірки стану системи фізичного захисту цих об'єктів.

Цільові інспекції - це інспекції, які регулярно проводяться з установленою періодичністю і передбачають детальну перевірку одного чи декілька питань (областей) забезпечення безпеки чи/або діяльності Ліцензіата. Ці інспекції можуть проводитись комісіями в складі державних інспекторів інспекційних підрозділів Держатомрегулювання України, комісіями в складі державних інспекторів територіальних органів або окремими державними інспекторами інспекційних підрозділів Держатомрегулювання України чи його територіальних органів.

Оперативні інспекції – це інспекції, які передбачають детальну перевірку окремих питань забезпечення безпеки безпосередньо на робочих місцях, у підрозділах Ліцензіата з метою оперативного вживання заходів по попередженню порушень вимог безпеки і усуненню виявлених недоліків. Ці інспекції організовуються і проводяться державним інспектором (групою інспекторів) територіальних органів Держатомрегулювання України.

Планові інспекції проводяться Держатомрегулюванням України і його територіальними органами за такими напрямками:

✓ перевірка стану виконання експлуатуючими організаціями, підприємствами, установами, організаціями, що виконують роботи на майданчиках установок і об'єктах, вимог умов ліцензій і дозволів;

✓ перевірка стану виконання Ліцензіатом вимог з безпеки і фізичного захисту установок, об'єктів;

✓ підготовка та допуск персоналу до експлуатації ядерної установки, робіт, пов'язаних з використанням ядерної енергії, підтвердження необхідного рівня знань персоналу;

✓ перевірка виконання підприємствами, організаціями, установами, юридичними та фізичними особами вимог нормативних документів системи обліку та контролю наявної кількості ядерного матеріалу в місцях його знаходження, оцінка ефективності системи обліку та контролю;

✓ інспекції з використанням технічних засобів вимірювання з метою підтвердження відповідних характеристик і даних.

Непланові інспекції складаються з інспекцій реагування і спеціальних інспекцій. Інспекції реагування – це інспекції, які проводяться за потреби негайного реагування на подію, що виникла на установці, об'єкті. В залежності від впливу такої події на безпеку, такі інспекції можуть проводитись комісіями, окремими державними інспекторами інспекційних підрозділів Держатомрегулювання України чи/або державними інспекторами територіальних органів Держатомрегулювання України, а також з залученням спеціалістів інших органів державного регулювання безпеки при використанні ядерної енергії і незалежних експертів.

Спеціальні інспекції – це поглиблені перевірки, які проводяться у випадку порушень вимог безпеки. Такі інспекції повинні бути направлені на встановлення корінних причин виникнення порушення вимог безпеки.

Порядок проведення непланових інспекцій визначає і направляє досвідчений інспектор (голова комісії) в залежності від впливу порушень на безпеку і від суті події, яка виникла, та від обставин, які її супроводжували. Проведенню цих інспекцій повинна передувати ретельна підготовка з розробкою детального інспекційного плану. В залежності від стану безпеки чи/або стану фізичного захисту установок, об'єктів, проведення непланових інспекцій може бути ініційоване Адміністрацією Президента, Верховною Радою, Кабінетом Міністрів України чи керівництвом Держатомрегулювання України.

До участі в проведенні комплексних, цільових і непланових інспекцій можуть залучатись фахівці територіальних органів Держатомрегулювання України, а також (по узгодженню) фахівці структурних підрозділів Держатомрегулювання України, ДНТЦ ЯРБ, Держцентрякості, інших органів державного регулювання безпеки при використанні ядерної енергії і незалежні експерти.

Обсяг та періодичність проведення планових інспекцій встановлюються з урахуванням наступних факторів:

- поточний стан безпеки установок, об'єктів;
- вплив конкретних систем (елементів) на забезпечення безпеки;

- частоти і динаміки відмов систем (елементів);
- результатів випробувань на міцність і циклічність, результатів вимірювань конкретних величин, які характеризують стан систем (елементів);
- вимоги заводів-виготовлювачів щодо умов експлуатації, ремонту, випробувань і експлуатації систем (елементів);
- аналіз відмов у роботі і дефектів обладнання, які були виявлені в період ремонтів і випробувань;
- результатів аналізу надійності і строку служби (ресурсу) обладнання, умов ремонту і технічного обслуговування;
- інцидентів, що мали місце на конкретній або на аналогічних установках і об'єктах;
- результатів попередніх інспекційних перевірок діяльності Ліцензіата;
- стану виконання умов ліцензії та дозволів;
- регулюючих рішень Держатомрегулювання України;
- використовуваних методів проведення інспекцій;
- відволікання персоналу Ліцензіата від виконання ним його прямих обов'язків при проведенні інспекцій;
- обмеженості доступу до споруд, систем та обладнання, що впливають на безпеку;
- необхідності підтримання доз опромінення державних інспекторів на мінімально можливому низькому рівні.

Періодичність проведення планових інспекцій повинна бути достатньою для того щоб:

- впевнитись в тому, що параметри установок і об'єктів продовжують відповідати вимогам безпеки;
- виявити пошкодження в початковій стадії або виявити необхідність в більш частому проведенні технічного обслуговування, ремонту чи випробувань;
- впевнитись в тому, що в період між двома поточними заходами з перевірки стану розвитку будь-якого дефекту він не досягне такого ступеня, який міг би привести до аварійної ситуації.

Оптимізація періодичності проведення планових інспекцій повинна враховувати наступні фактори:

- ступінь резервування систем (елементів), важливих для безпеки, і їх готовність виконати покладені на них функції;
- експлуатаційні обмеження, які пов'язані із проведенням інспекції;
- взаємоузгодженість графіка інспекції з роботами по технічному обслуговуванню, ремонтами, випробуваннями і т. п.;
- можливість реалізації окремих заходів по проведенню інспекції в період планового виведення обладнання в ремонт;
- відволікання персоналу Ліцензіата від виконання його прямих обов'язків в період проведення інспекції;
- можливість проведення інспекції в період позапланового виведення систем (елементів) в ремонт або на технічне обслуговування;

- необхідність уникати непотрібного скорочення строку служби обладнання в результаті виконання надлишкових випробувань.

Визначення обсягу, періодичності, методів та тривалості планових інспекцій, вибір пріоритетності питань з безпеки, що розглядаються, ґрунтується також на виконаних Ліцензіатом та задокументованих результатах аналізу безпеки стану установок і об'єктів.

Для проведення інспекційної перевірки наказом Держатомрегулювання України створюється комісія, яку очолює голова комісії. Члени комісії несуть відповідальність за повноту, достовірність та об'єктивність результатів перевірки. Права інспекторського складу комісії визначаються ст. 25 Закону України "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку".

4.3.6. Підготовка і проведення інспекції

Підготовка до інспекції повинна проводитись на основі плану роботи комісії, який передбачає наступні етапи:

- визначення напрямків діяльності Ліцензіата, що підлягають перевірці;
- визначення структурних підрозділів Ліцензіата, в яких планується робота комісії;
- повідомлення Ліцензіата щодо інспекції;
- підготовка інспекційного плану інспекції;
- підготовки переліку питань для обговорення та дати проведення першого та підсумкового засідання комісії із представниками відповідальних осіб Ліцензіата.

Напрямки діяльності Ліцензіата і його структурні підрозділи, в яких планується робота комісії, встановлюються на основі річних планів інспекційної діяльності Держатомрегулювання України, а також факторів, наведених в п. 4.4.3.1 Порядку.

Не пізніше одного місяця до початку проведення комплексної інспекції і не пізніше як за 10 днів до початку проведення цільової і спеціальної інспекцій Головний державний інспектор з ядерної безпеки (керівник територіального органу Держатомрегулювання України - якщо інспекційну перевірку виконують фахівці територіального органу) направляє Ліцензіату наступну інформацію:

- ✓ загальна мета інспекційної перевірки;
- ✓ строки проведення інспекційної перевірки;
- ✓ перелік документів (за необхідності), які необхідно підготувати для інспекційної перевірки;
- ✓ перелік підрозділів Ліцензіата, які будуть залучені до перевірки;
- ✓ напрямки перевірки і назви інспекційних планів.

Повідомлення щодо інспекційних перевірок не направляються при проведенні інспекцій, які потребують несподіваності (наприклад, з фізичного захисту), а також при проведенні інспекцій реагування і оперативних інспекцій.

Після ознайомлення з напрямками діяльності Ліцензіата і його структурними підрозділами, що підлягають перевірці, голова комісії організовує розробку плану

інспекційної перевірки, або, якщо це доречно, вибирається типовий план проведення інспекції з пакета таких планів.

При підготовці як планових, так і спеціальних інспекцій необхідно:

- ознайомитися з результатами оцінки поточного стану безпеки систем (елементів) установок, об'єктів, діяльності Ліцензіата, виконаної за результатами попередніх перевірок;

- ознайомитися з результатами виконання заходів, розроблених на виконання попередніх приписів;

- ознайомитися з умовами ліцензій і дозволів, що стосуються теми інспекції;

- ознайомитися з нормативною документацією з безпеки в частині, що стосується теми інспекції;

- ознайомитися з експлуатаційною, ремонтною документацією, заводською документацією по експлуатації і ремонту устаткування, яке підлягає інспектуванню;

- ознайомитися з особливостями устрою устаткування;

- використати звіти Ліцензіатів по забезпеченню безпеки, про порушення в роботі установок, об'єктів, про зміни інвентарної кількості ЯМ, інформацію про конструкцію установки, об'єкта.

В інспекційному плані зазначаються підрозділи Ліцензіата, що підлягають перевірці, надаються перелік питань безпеки, які мають бути перевірені, вказані критерії забезпечення вимог безпеки. Інспекційний план має забезпечити отримання об'єктивної, повної, достатньої та обґрунтованої інформації про стан безпеки установки, об'єкта, персоналу і населення та вплив установки, об'єкта на навколишнє природне середовище і підтвердити, що установки і об'єкти перевіряються на відповідність чинних вимог безпеки.

Вимоги щодо структури і змісту інспекційного плану надані в додатку З1.

Перед проведенням інспекції члени комісії мають бути ознайомлені з:

- ✓ наказом про створення комісії;

- ✓ відповідною документацією, зазначеною в пункті 1.2 Порядку;

- ✓ матеріалами попередніх інспекцій;

- ✓ планом роботи комісії;

- ✓ переліком окремих питань, що підлягають включенню до плану роботи комісії.

На місці проведення інспекції:

- всі члени комісії проходять необхідні інструктажі з охорони праці, радіаційної та пожежної безпеки у порядку, встановленому відповідними інструкціями Ліцензіата;

- голова комісії проводить організаційне засідання разом з відповідальними представниками адміністрації і надає інформацію щодо питань та обсягу перевірки, зазначених в наказі про створення комісії та в інспекційному плані, представляє членів комісії. На засіданні визначається робоче місце комісії та відповідальна особа адміністрації Ліцензіата, яка призначена для роботи з комісією.

В період проведення інспекцій необхідно звернути особливу увагу на:

- ✓ недоліки конструкції і проектів;

- ✓ радіоактивні викиди, що перевищують допустимі значення та контрольні рівні;
- ✓ відхилення від експлуатаційних меж і умов, умов і меж безпечної експлуатації;
- ✓ опромінення персоналу, які перевищують допустимі значення;
- ✓ неготовність систем (елементів), важливих для безпеки, до виконання покладених на них функцій;
- ✓ будь-яку іншу ситуацію, при якій зростає потенційна небезпека для персоналу, населення і навколишнього природного середовища.

Адміністрація Ліцензіата зобов'язана створити необхідні умови для роботи комісії:

- видати наказ (розпорядження) про призначення відповідальних осіб для забезпечення роботи комісії;
- надати комісії службове приміщення, необхідну документацію та оргтехніку;
- забезпечити відвідування зазначених в інспекційному плані підрозділів чи об'єктів;
- надавати необхідні роз'яснення та інформацію про роботу устаткування;
- організувати підсумкове обговорення результатів роботи комісії.

Робота комісії повинна бути організована так, щоб не виникало будь-яких ускладнень ведення технологічного процесу, а проведення контрольних випробувань обладнання не приводило до перевищення допустимих технологічних параметрів для нормальної експлуатації.

Час роботи комісії повинен співпадати з часом роботи структурних підрозділів Ліцензіата. Забороняється вимагати зміни розпорядку праці Ліцензіата у зв'язку з роботою комісії.

Інспекції проводяться в присутності відповідальних осіб Ліцензіата з урахуванням роз'яснень та довідок, що ними надаються.

Після закінчення роботи комісії проводиться підсумкове засідання в присутності представників адміністрації з метою обговорення результатів роботи комісії.

4.3.7. Методи проведення інспекцій

Для встановлення відповідності діяльності Ліцензіата, систем (елементів), важливих для безпеки, установок, об'єктів вимогам безпеки при проведенні планових інспекцій використовуються наступні методи:

- перевірка експлуатаційної, ремонтної, оперативної, звітної й іншої документації;
- перевірка стану систем (елементів), важливих для безпеки, контроль і аналіз їхніх параметрів;
- безпосереднє спостереження за веденням робіт, станом систем (елементів);
- перевірка готовності персоналу належним чином виконувати покладені на нього функції;
- проведення необхідних вимірювань;

- бесіди з персоналом.

Перевірка експлуатаційної, ремонтної, оперативної, звітної й іншої документації полягає у:

- ✓ встановленні відповідності цієї документації вимогам безпеки;
- ✓ комплектності і достатності документації в підрозділах та на робочих місцях обслуговуючого персоналу;
- ✓ наявності і якості звітної документації, за напрямками діяльності Ліцензіата, які впливають на безпеку;
- ✓ наявності і якості звітної документації по підготовці і підвищенню кваліфікації персоналу;
- ✓ організації внесення змін у проектну, експлуатаційну і ремонту документацію у випадку проведення реконструкції і/чи модернізації, наявність у проектній документації відступів від вимог діючих нормативних документів.

Перевірка стану систем (елементів), важливих для безпеки, полягає у встановленні їх відповідності вимогам технологічних регламентів безпечної експлуатації енергоблоків, експлуатаційній і ремонтній документації.

Шляхом безпосереднього спостереження державним інспектором перевіряється, як виконуються конкретні ремонтні роботи і роботи з експлуатації устаткування, а також стан конструкцій, систем і елементів, важливих для безпеки. За допомогою таких спостережень державний інспектор оцінює наскільки повними і кваліфікованими були дії того чи іншого персоналу, які конкретно відступи від вимог інструкцій, вимог з безпеки були порушені персоналом при проведенні огляду устаткування, коли і у якій формі інформація з цих відступів була представлена керівництву структурного підрозділу і які заходи були прийняті за виявленими зауваженнями. Державний інспектор також проводить оцінку відповідності дій персоналу вимогам посадових інструкцій, інструкцій з експлуатації і технологічних регламентів безпечної експлуатації.

Оцінюється відповідність записів в оперативних журналах змінного персоналу фактичному стану устаткування. При наявності невідповідності з'ясовуються, яка була на це реакція адміністративного персоналу конкретного підрозділу. Доцільно провести спостереження за діями оперативного і ремонтного персоналу при:

- перехідних режимах на установці, об'єкті;
- виведенні (введенні) устаткування з роботи (в роботу);
- обходах і оглядах устаткування.

Перевірка готовності персоналу належним чином виконувати покладені на нього функції проводиться шляхом аналізу штатного розкладу відповідного структурного підрозділу. Оцінюються заходи, які приймаються керівництвом установки, об'єкта і їх структурних підрозділів для забезпечення комплектації відсутнього персоналу і як це відбивається на працездатності устаткування. Перевіряється укомплектованість робочих місць оперативного і неоперативного персоналу, а також персоналу, що забезпечує експлуатацію, виконує і забезпечує ремонт і технічне обслуговування систем (елементів). Проводиться вибіркова перевірка знань цього персоналу, при цьому перевіряється наявність посвідчень про перевірку

знань, встановлюється відповідність вимог до кваліфікації персоналу кваліфікаційним характеристикам, посадовим інструкціям і номенклатурі виконуваних робіт. Форми і засоби перевірки вибираються державним інспектором. Перевіряється організація і періодичність проведення протипожежних і протипожежних тренувань з оперативним і ремонтним персоналом підрозділів.

Перевірка практичного проведення вимірювань і калібрування обладнання проводиться шляхом безпосереднього спостереження інспектором за діями персоналу Ліцензіата. Державний інспектор може запропонувати персоналу Ліцензіата провести вимірювання деяких раніше виміряних об'єктів з метою перевірки достовірності результатів вимірювань та достатності кваліфікації персоналу. Для проведення таких вимірювань може залучатись персонал спеціалізованої організації, чи такі вимірювання може виконати безпосередньо державний інспектор.

Бесіди з окремими фахівцями підрозділів, що перевіряються, проводяться для того, щоб оцінити наскільки персонал розуміє:

- ✓ вплив систем (елементів) на забезпечення безпеки установки, об'єкта і наскільки він в змозі приймати правильні рішення при виході їх із ладу;
- ✓ необхідність підтримки в працездатному стані устаткування і вміє правильно прийняти рішення по організації робіт у випадку його виходу із роботи;
- ✓ міру небезпеки, що несе в собі установка, об'єкт як ядерно небезпечний чи радіаційно небезпечний об'єкт.

Конкретні методи проведення інспекцій надаються в робочих інспекційних планах перевірки.

4.3.8. Повноваження органів державного нагляду з ядерної та радіаційної безпеки

Головний державний інспектор з ядерної та радіаційної безпеки:

- надсилає матеріали в Ліцензійну комісію Держатомрегулювання України про скасування раніше виданих ліцензій і дозволів у випадках порушень Ліцензіатами вимог безпеки;
- видає постанови про накладання штрафів на посадових осіб Ліцензіата в разі порушення ними вимог безпеки;
- надсилає матеріали перевірок до правоохоронних органів для вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності осіб, винних у порушенні вимог безпеки;
- надсилає Ліцензіату подання про невідповідність окремих осіб, винних у порушенні вимог безпеки, займаним посадам і про притягнення до відповідальності;
- накладає штрафи на Ліцензіата за порушення будь-якого рівня.

Рішення Головного державного інспектора з ядерної та радіаційної безпеки України, прийняте у межах його компетенції, є остаточним і може бути оскаржено лише у судовому порядку.

Державні інспектори на підставі проведеної інспекції, проведеного аналізу і виконаної оцінки стану безпеки:

- видають приписи про усунення порушень вимог законодавства, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки;
- обмежують, припиняють чи зупиняють експлуатацію установок, об'єктів, або роботи, що пов'язані з використанням цих установок і об'єктів чи наданням послуг, у разі виявлення порушень вимог безпеки;
- накладають штрафи на Ліцензіата за повторне чи навмисне порушення 4 рівня. Рівні порушень встановлюються відповідно до Інструкції про визначення рівнів порушень в роботі атомних станцій, а також організацій (установ), що мають дослідні реактори, ОРД 1-2/1-96;
- оформляють матеріали щодо призупинення дії ліцензій і дозволів у разі порушення Ліцензіатом нормативних вимог безпеки, умов ліцензій і дозволів або умов, що містяться у складі заявних документів, на підставі яких було надано ліцензію чи дозвіл;
- складають протоколи про адміністративні правопорушення в сфері використання ядерної енергії;
- готують подання про невідповідність окремих осіб, винних у порушенні законодавства про ядерну та радіаційну безпеку, займаним посадам і притягнення до відповідальності.

Державні інспектори мають право безперешкодно в будь-який час відвідувати підприємства, установи та організації, незалежно від форм власності, для перевірки дотримання законодавства про використання ядерної енергії, отримувати від ліцензіата чи власника необхідні пояснення, матеріали та інформацію з даних питань.

Рішення державних інспекторів, підпорядкованих Головному державному інспектору з ядерної та радіаційної безпеки України, можуть бути скасовані ним.

4.4. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ

За результатами аналізу і оцінки інформації щодо стану безпеки в залежності від подій, які мали місце на об'єкті, оформляються наступні документи:

- приписи про усунення порушень і недоліків у сфері використання ядерної енергії, забезпечення додержання вимог безпеки;
- приписи щодо обмеження, припинення чи зупинення експлуатації підприємств, установ, організацій;
- подання про притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні законодавства про ядерну та радіаційну безпеку;
- подання про невідповідність окремих осіб займаним посадам;
- подання в правоохоронні органи про факти порушень установлених законами та іншими нормативно-правовими актами вимог щодо додержання ядерної та радіаційної безпеки.

За результатами проведених інспекцій, аналізу і оцінки їх результатів можуть складатись два документи: припис або довідка про проведення інспекції.

Якщо в результаті проведеної інспекції було встановлено порушення вимог з безпеки, складається припис, який є юридичним документом і підставою для

вжиття правових заходів за порушення вимог безпеки і контролю виконання заходів. Основною вимогою до припису є його достовірність, обґрунтованість установлених фактів порушень вимог безпеки. Відповідальність за повноту, достовірність та об'єктивність викладених в приписі результатів перевірки несе голова комісії, або державний інспектор, якщо інспекцію виконував один державний інспектор.

При підготовці приписів необхідно виявлені порушення проаналізувати і скомпонувати. Викладення характеру порушень і заходів по їх усуненню повинно бути конкретним, чітким і коротким із посиланням на конкретні пункти нормативних документів. В висновках необхідно зробити оцінку відповідності систем (елементів), важливих для безпеки, робіт, які були проінспектовані, вимогам безпеки.

Якщо в результаті проведеної інспекції не було встановлено порушень вимог з безпеки, складається довідка про проведення інспекції. Обладнання, трубопроводи і СЛА реєструються в спеціальному журналі, а в паспорті на це обладнання державним інспектором, який виконував реєстрацію, проставляється реєстраційний номер. Дані про реєстрацію заносяться у відповідний журнал встановленої форми.

При одержанні позитивних результатів технічного опосвідчення обладнання і трубопроводів, важливих для безпеки і СЛА, державний інспектор здійснює відповідні записи в паспорт обладнання, що дає право на експлуатацію такого обладнання.

Результати інспекційного обстеження оформлюються актом інспекційного обстеження. Акт інспекційного обстеження є підставою для прийняття рішення про видачу або відмову у видачі ліцензії чи дозволу. Рішення приймається Держатомрегулюванням України у терміни і в порядку, передбаченому Законом України “Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії”.

4.5. ВПРОВАДЖЕННЯ МАТЕРІАЛІВ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ

Застосування заходів правового впливу за порушення норм, правил та стандартів з ядерної та радіаційної безпеки та умов наданих дозволів, ліцензій здійснюється відповідно до Законів України “Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку”, “Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії”, Кодексу України про адміністративні правопорушення, веденого в дію Постановою Верховної Ради Української РСР N 8074-10 від 07.12.84, постанови КМУ “Про затвердження Положення про порядок встановлення розмірів та накладення штрафів на підприємства, установи, і організації, які здійснюють діяльність в сфері використання ядерної енергії, у разі порушення ними норм, правил і стандартів безпеки або умов дозволів на ведення робіт” від 29 червня 1996 р. N 708, Положення про Державний комітет ядерного регулювання України, затвердженого Указом Президента України від 6 березня 2001 року N 155/2001.

Відповідно до вимог вказаних документів Держатомрегулювання України має право:

- надсилати Ліцензіатам, а також їх посадовим особам, керівникам центральних та місцевих органів виконавчої влади, органам місцевого самоврядування обов'язкові до виконання приписи про усунення порушень і недоліків у сфері використання ядерної енергії, забезпечення додержання вимог ядерної та радіаційної безпеки;

- застосовувати в установленому порядку фінансові санкції до підприємств, установ, організацій за порушення вимог безпеки;

- обмежувати, припиняти чи зупиняти експлуатацію підприємств, установ, організацій з питань забезпечення ядерної та радіаційної безпеки;

- притягати в установленому порядку до відповідальності осіб, винних у порушенні законодавства про ядерну та радіаційну безпеку;

- надсилати ліцензіатам, власникам чи керівникам підприємств подання про невідповідність окремих осіб займаним посадам;

- передавати правоохоронним органам матеріали про факти порушень установлених законами та іншими нормативно-правовими актами вимог щодо додержання вимог безпеки;

- зупиняти чи анулювати дії ліцензій і дозволів, що дають право на здійснення діяльності в сфері використання ядерної енергії.

Державні інспектори на підставі проведеної інспекції, проведеного аналізу і виконаної оцінки стану безпеки:

- видають приписи про усунення порушень вимог законодавства, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки;

- обмежують, припиняють чи зупиняють експлуатацію установок, об'єктів, або роботи, що пов'язані з використанням цих установок і об'єктів чи наданням послуг, у разі виявлення порушень вимог безпеки;

- накладають штрафи на Ліцензіата за повторне чи навмисне порушення 4 рівня. Рівні порушень встановлюються відповідно до Інструкції про визначення рівнів порушень в роботі атомних станцій, а також організацій (установ), що мають дослідні реактори, ОРД 1-2/1-96;

- оформляють матеріали щодо призупинення дії ліцензій і дозволів у разі порушення Ліцензіатом нормативних вимог безпеки, умов ліцензій і дозволів або умов, що містяться у складі заявних документів, на підставі яких було надано ліцензію чи дозвіл;

- складають протоколи про адміністративні правопорушення в сфері використання ядерної енергії;

- готують подання про невідповідність окремих осіб, винних у порушенні законодавства про ядерну та радіаційну безпеку, займаним посадам і притягнення до відповідальності.

Головний державний інспектор з ядерної та радіаційної безпеки:

- надсилає матеріали в Ліцензійну комісію Держатомрегулювання України про скасування раніше виданих ліцензій і дозволів у випадках порушень Ліцензіатами вимог безпеки;

- видає постанови про накладання штрафів на посадових осіб Ліцензіата в разі порушення ними вимог безпеки;

- надсилає матеріали перевірок до правоохоронних органів для вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності осіб, винних у порушенні вимог безпеки;

- надсилає Ліцензіату подання про невідповідність окремих осіб, винних у порушенні вимог безпеки, займаним посадам і про притягнення до відповідальності;

- накладає штрафи на Ліцензіата за порушення будь-якого рівня.

Фактори, які беруться до уваги при визначенні примусового заходу та прийнятті рішення щодо його застосування, в кожному окремому випадку включають:

- зниження рівня безпеки в результаті порушення та складність і тривалість реалізації заходів по усуненню порушення;

- категорія порушення в роботі атомної станції відповідно до Положення про порядок розслідування та обліку порушень в роботі атомних станцій (НД 306.205-96), затвердженого наказом Мінекобезпеки України від 3 липня 1996 р. N 69, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26 липня 1996 р. за N 384/1409, та за міжнародною шкалою INES;

- повторюваність порушення або здійснення аналогічного з меншими наслідками;

- зумисне чи випадкове порушення;

- хто виявив та повідомив про порушення (Ліцензіат чи орган державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки);

- попередні порушення та тенденція щодо їх кількості та повторюваності.

4.6. ОБЛІК І АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ

В Держатомрегулювання України облік і аналіз результатів державного нагляду здійснюється:

- безпосередньо кожним державним інспектором Держатомрегулювання за напрямком діяльності;

- територіальними органами Держатомрегулювання України;

- інспекційними підрозділами Держатомрегулювання України за напрямками діяльності.

Інспекційні плани, програми обстеження, приписи, заходи, розроблені на виконання приписів, акти інспекційного обстеження, довідки про проведення інспекцій, надана Ліцензіатом інформація щодо результатів перевірок стану безпеки, виконання вимог регулюючих органів, матеріали по примусовим заходам підлягають обов'язковому обліку і зберіганню. Їх зміст має бути введений в діючу в Держатомрегулюванні комп'ютерну базу даних.

Для швидкої і однозначної орієнтації в цій документації вводиться відповідна нумерація. З цією метою використовуються дві системи нумерації в залежності від того, який підрозділ Держатомрегулювання України здійснює державний нагляд. Якщо державний нагляд здійснюється територіальним органом Держатомрегулювання України, то використовується система нумерації, діюча в цьому тери-

торіальному органі. Якщо така діяльність виконується інспекційними підрозділами Департаменту, то використовується система нумерації, діюча в Департаменті.

Якщо результатом проведеної інспекції є припис (додаток 32), то облік виконання заходів по цьому припису веде державний інспектор, який проводив інспекцію, або голова комісії, якщо інспекцію проводила група інспекторів. План заходів, що розробляється Ліцензіатом по такому припису, підлягає обліку як в територіальному органі так і в Департаменті та внесенню в їх комп'ютерні бази даних.

Якщо результатом проведеної інспекції є довідка (додаток 33) про проведення інспекції, то вона підлягає обліку в Департаменті (в територіальному органі, якщо перевірка проводилась персоналом цього територіального органу) і її зміст заноситься в комп'ютерну базу даних Департаменту (територіального органу).

Акт інспекційного обстеження (додаток 34), який є результатом проведеного обстеження, перед видачею Держатомрегулювання України відповідних ліцензій і дозволів, не пізніше двотижневого терміну після проведення обстеження направляється в той структурний підрозділ Держатомрегулювання України, який замовив таке обстеження. В цей же термін направляються в зазначений підрозділ приписи і довідки проведених інспекцій, які виконувались за його запитом. План заходів, що розробляється відповідно до акта інспекційного обстеження, підлягає обліку як в територіальному органі, так в Департаменті, і внесенню в їх комп'ютерні бази даних.

Для забезпечення обліку, проведення аналізу і виконання поглибленої оцінки поточного стану безпеки установок, об'єктів всі приписи, акти інспекційних обстежень, довідки, видані територіальними органами Держатомрегулювання направляються в Департамент.

Документування наглядової діяльності здійснюється у відповідності до порядку, наведеного в Інструкції з діловодства у Державному комітеті ядерного регулювання України, затвердженої наказом Держатомрегулювання від 08.09.2003 р. № 118.

Аналіз результатів державного нагляду повинен проводитись регулярно за напрямками діяльності Ліцензіата, які впливають на безпеку. Такий аналіз виконується з такими цілями:

- встановлення додержання експлуатуючими організаціями, підприємствами, установами, організаціями, що виконують роботи на майданчиках установок і об'єктах вимог безпеки;

- узагальнення результатів інспекційних перевірок;

- інформування керівництва Держатомрегулювання України і громадськості.

По результатах проведеного аналізу і виконаної оцінки формується інформація і підстава для:

- підготовки звітів Держатомрегулювання України щодо стану забезпечення безпеки;

- підготовки переліку відкритих питань, за якими потрібен постійний контроль щодо усунення Ліцензіатом порушень вимог безпеки, в тому числі тих порушень, що вказані в приписах;

- проведення більш частих інспекцій по напрямках діяльності, в яких Ліцензіат не виконує в повній мірі вимоги безпеки.

Аналіз і оцінка поточного стану безпеки мають виконуватись після кожної інспекційної перевірки і повинні включати в себе порівняння кількості, важливості та повторення порушень відносно попередньої перевірки цієї складової діяльності Ліцензіата, а також відповідність обладнання, систем, споруд, що інспектуються, встановленим вимогам безпеки. Результати цього аналізу і оцінки слід використовувати при підготовці наступних інспекційних планів.

Проведений аналіз і виконана оцінка поточного стану безпеки за встановленим керівництвом Держатомрегулювання проміжок часу (квартал, півріччя, рік) має включати в себе виявлення тенденцій, які мають місце відносно кількості порушень, їх важливості та їх повторення. Результати цієї роботи мають використовуватись при плануванні для встановлення обсягів та періодичності перевірок, коригування діючих річних інспекційних планів, а також для виконання поглибленої оцінки поточного стану безпеки установок, об'єктів.

4.7. ВЗАЄМОДІЯ З МІНІСТЕРСТВОМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Основні принципи взаємодії Держатомрегулювання та МОЗ з питань державного регулювання радіаційної безпеки, шляхи їх реалізації встановлено «Положенням про взаємодію між Державним комітетом ядерного регулювання України та Міністерством охорони здоров'я України з питань державного регулювання радіаційної безпеки», затвердженим наказом Державного комітету ядерного регулювання України та Міністерства охорони здоров'я України від 12 лютого 2009 р. № 28/82.

Основними принципами взаємодії Держатомрегулювання та МОЗ є:

- спільна підготовка пропозицій з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері використання ядерної енергії, забезпечення додержання вимог радіаційної безпеки;
- формування системних єдиних підходів до здійснення функцій державного регулювання радіаційної безпеки (нормування, дозвільної діяльності та державного нагляду), взаємодії при реагуванні на порушення вимог нормативно-правових актів та нормативних документів у сфері використання ядерної енергії, радіаційні аварії;
- спільна діяльність при залученні міжнародної технічної допомоги з вирішення питань радіаційного захисту персоналу та населення.

Основними напрямками взаємодії Держатомрегулювання та МОЗ є:

- нормотворча діяльність – встановлення нормативних критеріїв і вимог, що визначають умови використання джерел іонізуючого випромінювання;
- дозвільна діяльність – надання документів дозвільного характеру на здійснення діяльності, пов'язаної з використанням джерел іонізуючого випромінювання;
- наглядова діяльність – здійснення державного нагляду за дотриманням нормативних вимог та умов наданих дозволів організаціями, підприємствами та

особами, які використовують джерела іонізуючого випромінювання, включаючи примусові заходи.

Держатомрегулювання та МОЗ, в межах компетенції, організують розробку та виконання державних програм з ядерної та радіаційної безпеки щодо підвищення рівня радіаційного захисту.

Держатомрегулювання та МОЗ взаємодіють за визначеними напрямками шляхом реалізації таких заходів:

- при здійсненні розробки нормативно-правових актів та нормативних документів шляхом взаємного узгодження проектів нормативно-правових актів та нормативних документів у встановленому законодавством порядку;

- створення, у разі необхідності, робочих міжвідомчих груп, проведення спільних засідань колегій, міжвідомчих нарад тощо;

- здійснення адаптації нормативно-правових актів, які регулюють правові відносини у сфері використання ядерної енергії, до законодавства Європейського Союзу;

- при впровадженні систем обліку та контролю у сфері радіаційної безпеки Держатомрегулювання забезпечує функціонування Державного реєстру джерел іонізуючого випромінювання (Регістр) – єдиної державної системи обліку і контролю джерел іонізуючого випромінювання;

- при здійсненні дозвільної діяльності Держатомрегулювання та МОЗ забезпечують інформування один одного у випадках призупинення та анулювання документів дозвільного характеру (в тому числі ліцензій, дозволів та санітарних паспортів);

- при здійсненні державного нагляду Держатомрегулювання та МОЗ здійснюють державний нагляд згідно з чинними нормативно-правовими актами та, у разі необхідності, обмінюються щорічними планами наглядової діяльності;

- Держатомрегулювання та МОЗ (у разі необхідності та за згодою) проводять спільні засідання колегій, міжвідомчі наради, семінари, створюють робочі групи для оперативного вирішення питань радіаційної безпеки та радіаційного захисту;

- Держатомрегулювання та МОЗ надають оперативні дані один одному щодо затвердження нормативно-правових актів, норм, правил та стандартів з радіаційної безпеки, державних санітарних норм, гігієнічних нормативів та методичних документів з питань радіаційної безпеки;

- Держатомрегулювання та МОЗ надають доступ один одному до інформаційних баз даних, що стосуються питань радіаційного захисту персоналу, пацієнтів та навколишнього природного середовища.

Розділ 5. ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ОХОРОНИ ПРАЦІ З ІНШИМИ ДЕРЖАВНИМИ НАГЛЯДОВИМИ ОРГАНАМИ

5.1. ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖГІРПРОМНАГЛЯДУ З МІНІСТЕРСТВОМ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Між Держнаглядом охорони праці і Міністерством оборони України на підставі Закону України «Про охорону праці» 8 червня 1994р. підписана угода про порядок здійснення державного нагляду на об'єктах Міноборони, де працюють особи за трудовими договорами. Угодою передбачено, що Держнаглядом охорони праці та його територіальні органи здійснюють державний нагляд за охороною праці осіб, які працюють за трудовими договорами у військових частинах, організаціях, установах, на підприємствах і об'єктах (надалі – військові частини) Міністерства оборони Перелік таких військових частин надається територіальним управлінням начальниками управлінь Міністерства, командуючими видами збройних сил та військових округів, командирами об'єднань, з'єднань та військових частин. У військових частинах, зазначених у Переліку, на робочих місцях, де працюють особи за трудовими договорами, Держнаглядом охорони праці забезпечує:

а) Здійснення державного нагляду за:

- додержанням в процесі трудової діяльності вимог законодавчих та інших нормативних актів, які регламентують безпеку і гігієну праці та стан виробничого середовища;
- технічним станом і відповідністю вимогам нормативних актів про охорону праці діючих технологій, технологічних процесів, обладнання, машин, механізмів, транспортних засобів, приладів, електро- і тепловикористовуючого устаткування, нафтопродуктопроводів і нафтопродуктосховищ, установок, де використовується хлор і аміак в цивільних цілях;
- експлуатацією житлово-комунального і побутового господарства, систем тепло та водопостачання і водовідведення будівель;
- своєчасним забезпеченням працівників спецодягом та іншими засобами індивідуального захисту і утриманням їх відповідно до чинних нормативних актів;
- транспортуванням, зберіганням, використанням та обліком промислових вибухових матеріалів і виробів на їх основі;
- роботою служб або підрозділів охорони праці щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці;
- виконанням розроблених Міноборони комплексних заходів щодо поліпшення безпеки, гігієни праці і виробничого середовища, правильним і ефективним використанням коштів фондів охорони праці;
- відповідністю вимогам нормативних документів порядку і строків перевірки знань з охорони праці у членів постійно діючих комісій військових частин, зазначених у Переліку.

б) Реєстрацію об'єктів газового комплексу та контроль за своєчасним та якісним проведенням технічного огляду цих об'єктів.

в) Видачу дозволів на виготовлення, монтаж, ремонт і реконструкцію, налагодження та експлуатацію устаткування та технологічних об'єктів газового комплексу, а також на використання військової техніки та обладнання в народному господарстві.

г) Проведення експертизи проектної документації на виготовлення, ремонт, реконструкцію, налагодження і монтаж об'єктів котлонагляду та підйомних споруд, які будуть застосовуватись у народному господарстві, а також участь своїх представників у роботі комісій з прийому дослідних зразків цих споруд і об'єктів.

д) Проведення спеціального розслідування групових нещасних випадків, випадків зі смертельними наслідками, що сталися з особами, які працюють за трудовими договорами.

З іншого боку, у військових частинах, де працюють особи за трудовими договорами, Міністерство оборони забезпечує:

а) Додержання вимог Закону України «Про охорону праці» щодо організації управління охороною праці, створення безпечних і нешкідливих умов праці у відповідності до вимог чинних законодавчих та інших нормативних актів з охорони праці, відшкодування шкоди, заподіяної працівникам ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ними трудових обов'язків.

б) Розробку в Мінобороні і в підлеглих йому військових частинах комплексних програм щодо поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і узгодження їх з органами Держнаглядохоронпраці.

в) Здійснення технічного нагляду за:

- безпечною експлуатацією і технічним станом підйомних споруд, парових і водогрійних котлів, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів для пари і гарячої води;

- відповідністю вимогам нормативних документів підйомних споруд і об'єктів котлонагляду, які виготовляються на підприємствах промисловості (в тому числі закордонних) тільки на замовлення Міноборони;

- безпекою і технічним станом виробничих будівель і споруд.

г) Реєстрацію, технічний огляд і випробування котельних установок, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів для пари і гарячої води, підйомних споруд.

д) Контроль за відповідністю підйомних споруд і об'єктів котлонагляду та технологій по їх виготовленню, монтажу, налагоджуванню, експлуатації та ремонту, які придбані за кордоном на замовлення Міноборони, діючим в Україні нормативним актам з охорони праці.

е) Експертизу проектів виробничих об'єктів, де можливе використання праці осіб, які працюють за трудовими договорами.

ж) Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій, що сталися в військових частинах з особами, що працюють за трудовими договорами, а також проведення аналізу травматизму. Подання звітів про стан умов праці, пільги та компенсації за роботу в несприятливих умовах та про травматизм на виробництві за затвердженими Міністерством статистики формами.

з) Погодження з Держнаглядом охорони праці галузевих нормативних актів з охорони праці, які застосовуються на об'єктах, де працюють особи за трудовими договорами.

і) Виконання керівництвом військових частин, зазначених у Переліку, приписів посадових осіб органів Держнаглядом охорони праці щодо усунення порушень та недоліків з питань охорони праці.

к) Узгодження органами технічного нагляду і охорони праці Міноборони розроблених на основі типових учбових програм підготовки осіб з числа військовослужбовців для обслуговування об'єктів котлонагляду і підйомних споруд загальнопризначення.

л) Участь представників органів технічного нагляду і охорони праці Міноборони в атестації членів постійно діючих комісій військових частин.

Держнаглядом охорони праці, із свого боку, визнає дійсність:

- дозволів на виготовлення підйомних споруд і об'єктів котлонагляду, які видані органами технічного нагляду Міноборони, в разі їх застосування в народному господарстві;

- посвідчень на право експлуатації підйомних споруд і об'єктів котлонагляду, що видані навчальними військовими частинами і завірені печаткою технічного нагляду Міноборони;

- дозволів, які видані органами технічного нагляду Міноборони, на придбання з газонаповнювальних станцій балонів із скрапленим і стиснутим газами.

5.2. ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖНАГЛЯДОМ ОХОРОНИ ПРАЦІ З МІНІСТЕРСТВОМ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Між Держнаглядом охорони праці і Міністерством внутрішніх справ України на підставі Закону України «Про охорону праці» 2 серпня 1995 р. підписана угода про порядок здійснення державного нагляду на об'єктах Міноборони, де працюють особи за трудовими договорами. Угодою передбачено, що Держнаглядом охорони праці та його територіальні органи здійснюють державний нагляд за охороною праці осіб, які працюють за трудовими договорами у на підприємствах, в установах, організаціях органів внутрішніх справ та у військових частинах військ внутрішньої та конвойної охорони (надалі - органи внутрішніх справ) Міністерства внутрішніх справ України.

Перелік таких органів внутрішніх справ надається територіальним управлінням Держнаглядом охорони праці начальниками головних управлінь, управлінь МВС України, ГУМВС України в Криму, м. Києві і Київській області, УМВС України в областях і м. Севастополі та командирами з'єднань і військових частин. В органах внутрішніх справ, що зазначені у Переліку, де працюють особи за трудовими договорами, Держнаглядом охорони праці забезпечує:

а) Здійснення державного нагляду за:

- додержанням в процесі трудової діяльності вимог законодавчих та інших нормативних актів, які регламентують безпеку і гігієну праці та стан виробничого середовища;

- технічним станом і відповідністю вимогам нормативних актів про охорону праці діючих технологій, обладнання, машин, механізмів, транспортних засобів, електро- і тепловикористовуючого устаткування, нафтопродуктопроводів і нафтопродуктосховищ, установок, де використовуються хлор і аміак в цивільних цілях;
- експлуатацією житлово-комунального і побутового господарства, систем тепло- та водопостачання і водовідведення будівель;
- своєчасним забезпеченням працівників спецодягом та іншими засобами індивідуального захисту і утримання їх відповідно до чинних нормативних актів;
- роботою служб або підрозділів охорони праці щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці;
- виконанням розроблених Міністерством внутрішніх справ України комплексних заходів щодо поліпшення безпеки, гігієни праці і виробничого середовища, правильним і ефективним використанням коштів фондів охорони праці;
- відповідністю вимогам нормативних актів порядку і строків перевірки знань з охорони праці у членів постійно діючих комісій органів внутрішніх справ, зазначених у Переліку.

б) Реєстрацію об'єктів газового комплексу та контроль за своєчасним та якісним проведенням технічного огляду цих об'єктів.

в) Видачу дозволів на виготовлення, монтаж, ремонт і реконструкцію, налагодження та експлуатацію устаткування та технологічних об'єктів газового комплексу, а також на використання військової та спеціальної техніки і обладнання в народному господарстві.

г) Проведення спеціального розслідування групових нещасних випадків, випадків зі смертельними наслідками, що сталися з особами, які працюють за трудовими договорами.

д) Проведення експертизи проектної документації на виготовлення, ремонт, реконструкцію, налагодження і монтаж об'єктів котлонагляду та підйомних споруд, які будуть застосовуватись у народному господарстві, а також участь своїх представників у роботі комісій з прийому дослідних зразків цих споруд і об'єктів.

З іншого боку, в органах внутрішніх справ, де працюють особи за трудовими договорами, Міністерство внутрішніх справ України забезпечує:

а) Додержання вимог Закону України «Про охорону праці» щодо організації управління охороною праці, створення безпечних і нешкідливих умов праці відповідно до вимог чинних законодавчих та інших нормативних актів з охорони праці, відшкодування шкоди, заподіяної працівникам ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ними трудових обов'язків.

б) Розробку комплексних програм щодо Поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і узгодження їх з органами Держнаглядохоронпраці.

в) Здійснення технічного нагляду за:

- безпечною експлуатацією і технічним станом підйомних споруд, парових і водогрійних котлів, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів для пари і гарячої води;

- відповідністю вимогам нормативних документів підйомних споруд і об'єктів котлонагляду, які виготовляються на підприємствах промисловості (в тому числі закордонних) тільки на замовлення МВС України;

- безпекою і технічним станом виробничих будівель і споруд.

г) Реєстрацію, технічний огляд і випробування котельних установок, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів для пари і гарячої води, підйомних споруд.

д) Контроль за відповідністю підйомних споруд і об'єктів котлонагляду та технологій по їх виготовленню, монтажу, налагоджуванню, експлуатації та ремонту, які придбані за кордоном на замовлення МВС України, діючим в Україні нормативним актам про охорону праці.

е) Експертизу проектів виробничих об'єктів, де можливе використання праці осіб, які працюють за трудовими договорами.

ж) Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій, що стались в органах внутрішніх справ з особами, що працюють за трудовими договорами, а також проведення аналізу травматизму.

Подання звітів про стан умов праці, пільги та компенсації за роботу в несприятливих умовах та про травматизм на виробництві за затвердженими Міністерством статистики формами.

з) Погодження з Держнаглядом охорони праці відомчих нормативних актів про охорону праці, які застосовуються на об'єктах, де працюють особи за трудовими договорами.

і) Виконання керівництвом органів внутрішніх справ, зазначених у Переліку, приписів посадових осіб органів Держнаглядом охорони праці щодо усунення порушень та недоліків з питань охорони праці.

к) Узгодження органами технічного нагляду та охорони праці МВС України розроблених на основі типових учбових програм підготовки осіб, які працюють або проходять службу і з якими не укладаються трудові договори, для обслуговування об'єктів котлонагляду і підйомних споруд загального призначення.

л) Участь представників органів технічного нагляду та охорони праці МВС України в атестації членів постійно діючих комісій органів внутрішніх справ.

Держнаглядом охорони праці, із свого боку, визнає дійсність виданих органами технічного нагляду МВС України:

- прав на проведення підривних робіт і придбання вибухових речовин;

- виготовлення підйомних споруд і об'єктів котлонагляду, в разі їх застосування у народному господарстві;

- випробування балонів, що працюють під тиском; із скрапленим і стиснутим газами;

- посвідчень на право експлуатації підйомних споруд і об'єктів котлонагляду, що видані навчальними курсами органів внутрішніх справ і завірені печаткою технічного нагляду МВС України.

5.3. ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖПROMГІPROMНАГЛЯДУ З ФЕДЕРАЦІЄЮ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Між Держпромгірнаглядом і Федерацією професійних спілок України на підставі Закону України «Про охорону праці» 22 березня 2006 р. підписана угода про співпрацю у здійсненні державного нагляду і громадського контролю за додержанням законодавства про охорону праці. Угодою передбачено, що:

1. Сторони домовляються координувати свою діяльність і сприяти одна одній у реалізації повноважень і прав, визначених для них законодавством, здійснювати обмін інформацією про стан охорони праці, рівень виробничого травматизму й профзахворюваності у суспільному виробництві, вносити відповідні пропозиції та вживати узгоджених спільних заходів, спрямованих на вдосконалення нормативно-правової бази з питань промислової безпеки та охорони праці і системи комплексного управління охороною праці, підвищення ефективності державного нагляду і громадського контролю, забезпечення належного захисту законних прав працівників у цій сфері.

2. Сторони зобов'язуються співпрацювати за такими основними напрямками:

- Постійний обмін інформацією, надання необхідних для роботи матеріалів і нормативних документів з питань охорони праці;

- Опрацювання пропозицій щодо вдосконалення державної політики в галузі охорони праці;

- Розроблення проектів актів законодавства з метою поліпшення нормативно-правового регулювання цієї сфери трудових відносин і гармонізації національного законодавства про охорону праці із законодавством ЄС.

- Участь у формуванні програм з питань безпеки, гігієни праці та поліпшення стану виробничого середовища, які затверджуються в установленому порядку на державному, галузевому, регіональному та виробничому рівнях, здійснення постійного контролю за їх виконанням.

- Здійснення заходів щодо вивчення стану охорони праці та рівня профілактичної роботи на підприємствах, в окремих галузях, регіонах і посилення впливу органів державного нагляду і профспілок на результати цієї роботи.

- Організація спільних засідань органів державного нагляду за охороною праці і профспілок, нарад, круглих столів, семінарів, заходів щодо проведення в Україні Всесвітнього дня охорони праці тощо.

- Узгодження дій, висновків і пропозицій під час спільного розслідування нещасних випадків на виробництві з метою забезпечення його об'єктивності, правильного визначення причин і профілактичних заходів, недопущення безпідставного звинувачення потерпілих або віднесення травм до не пов'язаних з виробництвом. Спільний розгляд заяв і скарг працівників з цих та інших питань.

- Підвищення рівня підготовки посадових осіб, спеціалістів і профспілкових активістів з питань охорони праці, участь у роботі комісій з перевірки їхніх знань.

- Участь у комісіях з прийняття в експлуатацію нових або реконструйованих виробничих об'єктів з метою недопущення невідповідності цих об'єктів встановленим нормативам з охорони праці.

- Активна співпраця у формуванні відповідних розділів Генеральної, галузевих, регіональних угод та опрацювання рекомендацій щодо формування зобов'язань з охорони праці в колективних договорах.

- Організація роз'яснювальної роботи щодо вимог законодавства про охорону праці, надання роботодавцям і працівникам взаємоузгоджених консультацій, залучення до пропаганди охорони праці телебачення, радіо, друкованих засобів масової інформації.

- Сприяння обміну одержаною в межах міжнародного співробітництва інформацією з питань охорони праці та участі представників кожної Сторони у відповідних заходах, що організуються уповноваженими органами СНД, ЄС, МОП.

3. Сторони вживатимуть усіх необхідних заходів для досягнення результативності у співпраці за основними напрямками, зазначеними в пункті 2 цієї Угоди. Зокрема:

а) Держпромгірнагляд, його територіальні управління, державні інспекції забезпечать:

- Своєчасне інформування відповідних профспілкових органів про плани комплексних перевірок підприємств, установ, організацій з питань безпеки й умов праці, залучення до участі в цих перевірках представників профспілок з питань охорони праці.

- Обов'язкове включення представників профспілок з питань охорони праці в комісії зі спеціального розслідування кожного нещасного випадку на виробництві, об'єктивність розслідування і врахування думки цих представників.

- Створення при Держпромгірнагляді спільної робочої групи щодо визначення стратегії вдосконалення нормотворчої діяльності у сфері охорони праці та розроблення проектів найважливіших актів законодавства, зокрема:

законопроекту про внесення змін до Закону України "Про охорону праці";

законопроекту про внесення змін до законодавства про соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві в частині профілактики, запровадження економічних важелів впливу на роботодавців тощо;

законопроекту про Загальнодержавну програму поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища в Україні на 2006 - 2011 роки;

проекту постанови Кабінету Міністрів України про внесення змін до Порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві;

проекту наказу Держпромгірнагляду про внесення змін до Положення щодо порядку опрацювання і затвердження нормативно-правових актів з охорони праці.

- Обов'язковий розгляд та оперативне реагування на офіційні подання (висновки) профспілкових органів, технічних інспекторів праці або інших представників профспілок з питань охорони праці, що вносяться ними відповідно до прав і повноважень профспілок, визначених законодавством. Надання аргументованої відповіді, якщо за підсумками розгляду подання (висновку) прийнято негативне рішення.

б) Федерація професійних спілок України, її членські організації, технічна інспекція праці профспілок, виборні органи місцевих, обласних, регіональних, республіканських профспілок, первинні профспілкові організації:

- Забезпечать участь представників профспілок з питань охорони праці в роботі, що проводитиметься спільно Сторонами в ході реалізації зобов'язань згідно з пунктом 2 і підпунктом 3.1 цієї Угоди.

- Вживатимуть заходів щодо підвищення рівня компетентності профспілкових працівників та активістів, які беруть участь у здійсненні громадського контролю за додержанням законодавства про охорону праці та в усіх заходах згідно з цією Угодою, шляхом зміцнення кадрового потенціалу технічної інспекції праці та інших представників профспілок з питань охорони праці, підвищення рівня їхніх знань.

З цією метою ФПУ, її членські організації додатково розглянуть проблеми кадрового забезпечення профспілкової роботи з охорони праці, а також започаткують системне навчання зазначених представників.

- Інформуватимуть органи державного нагляду за охороною праці про виявлені під час громадського контролю на підприємствах факти порушень норм і правил охорони праці, наявність загрози життю чи здоров'ю працівників з метою проведення спільних дій щодо попередження нещасних випадків або обумовлених виробництвом захворювань.

- Оперативно реагуватимуть на будь-які запити органів державного нагляду за охороною праці з питань згідно з компетенцією та цією Угодою і, за необхідності, забезпечать надання відповідних матеріалів, документів або інформації.

- Запрошуватимуть представників другої Сторони до участі в заходах, що організуються профспілками і стосуються питань охорони праці.

- Підтримуватимуть пропозиції та заходи, спрямовані на вдосконалення структури, зміцнення системи державного нагляду за охороною праці, додержання вимог законодавства про незалежність органів нагляду.

4. Сторони щорічно на спільній нараді підбивають підсумки виконання цієї Угоди.

Розділ 6. ПОВНОВАЖЕННЯ МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

6.1. ПОВНОВАЖЕННЯ МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Відповідно до статті 34 «Закону про охорону праці» Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації у межах відповідних територій:

- ✓ забезпечують виконання законів та реалізацію державної політики в галузі охорони праці;

- ✓ формують за участю представників профспілок, Фонду соціального страхування від нещасних випадків і забезпечують виконання цільових регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, а також заходів з охорони праці у складі програм соціально-економічного і культурного розвитку регіонів;

- ✓ забезпечують соціальний захист найманих працівників, зокрема зайнятих на роботах з шкідливими та небезпечними умовами праці, вживають заходів до проведення атестації робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці;

- ✓ вносять пропозиції щодо створення регіональних (комунальних) аварійно-рятувальних служб для обслуговування відповідних територій та об'єктів комунальної власності;

- ✓ здійснюють контроль за додержанням суб'єктами підприємницької діяльності нормативно-правових актів про охорону праці.

Для виконання зазначених функцій у складі Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій створюються структурні підрозділи з охорони праці, що діють згідно з типовим положенням, яке затверджується Кабінетом Міністрів України, а також на громадських засадах - ради з питань безпечної життєдіяльності населення.

6.2. ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Відповідно до статті 35 «Закону про охорону праці» органи місцевого самоврядування у межах своєї компетенції:

- ✓ затверджують цільові регіональні програми поліпшення стану безпеки, умов праці та виробничого середовища, а також заходи з охорони праці у складі програм соціально-економічного і культурного розвитку регіонів;

- ✓ приймають рішення щодо створення комунальних аварійно-рятувальних служб для обслуговування відповідних територій та об'єктів комунальної власності.

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад забезпечують належне утримання, ефективну і безпечну експлуатацію об'єктів житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, транспорту і зв'язку, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, додержання вимог щодо охорони праці працівників, зайнятих на цих об'єктах.

Для виконання функцій, зазначених у частині другій цієї статті, сільська, селищна, міська рада створює у складі свого виконавчого органу відповідний підрозділ або призначає спеціаліста з охорони праці.

6.3. ПРОВЕДЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ СЛУХАНЬ З ПИТАНЬ ВИКОРИСТАННЯ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГІЇ ТА РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Громадські слухання організовують місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування в межах їх компетенції.

Основною метою проведення громадських слухань з питань використання ядерної енергії та радіаційної безпеки (далі - громадські слухання) є реалізація прав громадян та їх об'єднань на участь в обговоренні проектів законодавчих актів і програм у сфері використання ядерної енергії, а також питань, пов'язаних з розміщенням, проектуванням, спорудженням, експлуатацією та зняттям з експлуатації ядерних установок, підприємств з видобутку і переробки уранових руд і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, джерел іонізуючого випромінювання тощо.

Предметом громадських слухань є: розгляд проектів законодавчих актів і програм у сфері використання ядерної енергії, проектів будівництва нових, розширення та зняття з експлуатації ядерних установок, а також матеріалів з обґрунтування безпеки продовження терміну їх експлуатації, спорудження та виведення з експлуатації підприємств з видобутку і переробки уранових руд та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами; питання, пов'язані з впливом зазначених установок, підприємств та об'єктів на довкілля та здоров'я людей; інформація про несанкціоноване переміщення джерел іонізуючого випромінювання; матеріали державної та громадської експертизи ядерних та радіаційно небезпечних об'єктів; інформаційно-роз'яснювальна робота з населенням щодо функціонування ядерних установок, підприємств з видобутку і переробки уранових руд і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, та здійснення заходів із забезпечення екологічної безпеки, життєдіяльності на територіях, прилеглих до зазначених установок, підприємств, об'єктів, у тому числі із забезпечення інформацією про чинні державні та міжнародні нормативні акти в галузі використання ядерної енергії та радіаційної безпеки.

Громадські слухання з питань розміщення, проектування та будівництва ядерних установок та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення, проводяться в обов'язковому порядку з урахуванням вимог Закону України "Про порядок прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених

для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення” та інших законодавчих актів.

На підставі гарантованого права людини на вільний доступ до інформації про стан довкілля постійні жителі певної території, місцеві осередки об'єднань громадян, територіальні громади (органи самоорганізації населення) можуть ініціювати проведення громадських слухань. Місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування розглядають письмові звернення, які надійшли одноособово від громадян або від зборів (зібрань) місцевих осередків об'єднань громадян, територіальних громад (органів самоорганізації населення), та приймають рішення щодо обґрунтованості звернень та доцільності проведення громадських слухань із зазначеного питання, про що повідомляють заявників.

До участі у слуханнях можуть залучатися представники відповідних органів державного управління та регулювання у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки, наукових закладів Національної академії наук, Академії медичних наук та Української академії аграрних наук.

Інформація про проведення громадських слухань (тематика, час, місце проведення) подається у місцевих, а у разі потреби у центральних засобах масової інформації не пізніше ніж за 30 діб до їх початку. Організатори проведення громадських слухань забезпечують можливість ознайомлення населення з матеріалами, які висвітлюють питання, винесені на громадські слухання.

Підсумки проведення громадських слухань доводяться місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування до органів державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки.

Висновки з питань, що розглядалися на громадських слуханнях, та відповідні пропозиції висвітлюються в засобах масової інформації місцевими державними адміністраціями чи органами місцевого самоврядування.

Висновки та пропозиції, висловлені у процесі громадських слухань, мають рекомендаційний характер і можуть бути враховані під час прийняття уповноваженими центральними органами виконавчої влади рішень з предмета громадських слухань, підготовки аналітичних матеріалів, доповідей тощо.

Розділ 7. АУДИТ З ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ І ОХОРОНИ ПРАЦІ

7.1. Форми аудиту з промислової безпеки і охорони праці.

Об'єкти аудиту

Аудит з промислової безпеки та охорони праці – документально оформлений системний, незалежний процес об'єктивного обстеження та оцінювання об'єкта аудиту, що включає збирання, аналіз і об'єктивне оцінювання доказів для встановлення відповідності визначених заходів, умов, системи управління промисловою безпекою та охороною праці й інформації з цих питань вимогам законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці. Аудит в Україні є добровільним.

Аудит може бути *внутрішнім та зовнішнім*.

Внутрішній аудит здійснюється власником об'єкта аудиту для перевірки відповідності системи управління промисловою безпекою та охороною праці вимогам законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці.

Внутрішній аудит здійснюється аудитором з систем управління промисловою безпекою та охороною праці.

Результати внутрішнього аудиту надаються аудиторській організації перед проведенням зовнішнього аудиту.

Зовнішній аудит здійснюється аудиторською організацією на замовлення власника об'єкта аудиту.

Періодичність проведення аудиту встановлюється замовником аудиту, але не рідше одного разу на рік для внутрішнього аудиту і одного разу на три роки для зовнішнього аудиту.

Об'єктами аудиту є системи управління з промислової безпеки та охорони праці:

- ◆ підприємств, установ та організацій, їх філій та представництв;
- ◆ структурних підрозділів підприємств, установ та організацій.

Система управління промисловою безпекою та охороною праці є комплексом взаємопов'язаних заходів з виконання вимог законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці, спрямованих на забезпечення безпечних умов праці та промислової безпеки.

Суб'єктами аудиту є замовники аудиту та виконавці аудиту.

Замовниками аудиту є власники об'єкта аудиту.

Виконавцем внутрішнього аудиту є аудитор з систем управління промисловою безпекою та охороною праці, який отримав у встановленому цим Законом порядку сертифікат на право здійснення аудиту.

Виконавцем зовнішнього аудиту є аудиторська організація.

Аудит проводиться з метою забезпечення контролю за виконанням вимог законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки і охорони праці в процесі виробничої та іншої діяльності.

Основними завданнями аудиту є:

- ✓ оцінка ефективності, повноти та обґрунтованості заходів, що вживаються для забезпечення вимог промислової безпеки та охорони праці на об'єкті аудиту;
- ✓ встановлення відповідності об'єкта аудиту вимогам законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці.

Замовник аудиту може визначати додаткові завдання, виходячи з його потреб відповідно до цього Закону та інших нормативно-правових актів, характеру об'єкта аудиту.

Внутрішній аудит – організована на економічному суб'єкті в інтересах його власників і регламентована його внутрішніми документами система контролю над дотриманням установленого порядку ведення бухгалтерського обліку й надійності функціонування системи внутрішнього контролю.

Основними об'єктами **внутрішнього аудиту** є вирішення окремих функціональних завдань управління, розробка й перевірка інформаційних систем підприємства. Об'єкти внутрішнього аудиту можуть бути різними залежно від особливостей економічного суб'єкта й вимог його керівництва й (або) власників. Внутрішній аудит – невід'ємна частина управлінського контролю підприємства; він може бути й незалежним, тобто безпосередньо підпорядковуватися не виконавчому органу підприємства, а зовнішнім засновникам.

Потреба у внутрішньому аудиті виникає на великих підприємствах у зв'язку з тим, що вище керівництво не займається повсякденним контролем діяльності організації й нижчих управлінських структур. Внутрішній аудит подає інформацію про цю діяльність і підтверджує достовірність звітів менеджерів. Внутрішній аудит необхідний головним чином для запобігання втрат ресурсів і здійснення необхідних змін усередині підприємства.

Як правило, *до функцій внутрішнього аудиту належать:*

- перевірка систем бухгалтерського обліку й внутрішнього контролю, їх моніторинг і розробка рекомендацій з поліпшення цих систем;
- перевірка бухгалтерської й оперативної інформації, включаючи експертизу засобів та способів, що використовуються для ідентифікації, оцінки, класифікації такої інформації й складання на її основі звітності, а також спеціальне вивчення окремих статей звітності, включаючи детальні перевірки операцій, залишків по бухгалтерських рахунках;
- перевірка дотримання законів і інших нормативних актів, а також вимог облікової політики, інструкцій, рішень і вказівок керівництва й (або) власників;
- перевірка діяльності різних ланок управління;
- оцінка ефективності механізму внутрішнього контролю, вивчення й оцінка контрольних перевірок у філіях, структурних підрозділах економічного суб'єкта;
- перевірка наявності, стану й забезпечення збереження майна економічного суб'єкта;
- робота над спеціальними проектами й контроль за окремими елементами структури внутрішнього контролю;
- оцінка використовуваного економічним суб'єктом програмного забезпечення;
- спеціальні розслідування окремих випадків, наприклад підозр у зловживаннях;

- розробка й подання пропозицій по усуненню виявлених недоліків і рекомендацій з підвищення ефективності управління.

Відповідальність за виконання своїх обов'язків внутрішній аудитор несе тільки перед власниками й (або) керівництвом підприємства.

Таким чином, у рамках внутрішнього аудита здійснюється не тільки детальний контроль за збереженням активів, але й контроль за політикою і якістю менеджменту.

Зовнішній аудит – виконують фірми (аудитори) за договорами з замовниками. Замовник у листі пропонує фірмі (аудитору) мету завдання та масштаб аудиту. Зовнішній аудит проводиться тільки незалежними особами і аудитор має право його проводити, якщо відсутній тиск на аудитора з будь-якого боку. Якщо принцип незалежності порушений аудитор не має права проводити перевірку та формулювати свою думку.

Внутрішній і зовнішній аудит багато в чому доповнюють один одного. Багато функцій внутрішніх аудиторів можуть бути виконані запрошеними незалежними аудиторами; при рішенні багатьох завдань внутрішні й зовнішні аудитори можуть використовувати однакові методи – різниця полягає лише в ступені точності й детальності застосування цих методів.

Відмінностей між внутрішнім і зовнішнім аудитом

Елементи	Внутрішній аудит	Зовнішній аудит
Коло питань	Визначається керівництвом підприємства, де працює внутрішній аудитор, або відповідно до плану	Передбачено законом або на прохання підприємства-замовника
Об'єкт перевірки	Визначається керівництвом підприємства, де працює аудитор. Переважають питання аудиту збереження майна і недопущення збитків	Домінує аудит стану бухгалтерського обліку і звітності
Методи	Тести перевірок майже однакові. Різниця в детальності перевірок	
Звітність	Перед керівництвом підприємства або перед аудиторським відділом	Перед керівництвом аудиторської фірми і підприємства-замовника

7.2. Правове регулювання аудиту з промислової безпеки і охорони праці

Відносини у сфері аудиту в Україні регулюються законами України „Про охорону праці”, „Про акредитацію органів з оцінки відповідності”, “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності” та іншими нормативно-правовими актами.

Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші вимоги, ніж ті, що передбачені цим Законом, то застосовуються правила міжнародного договору.

Замовник аудиту має право:

- вільно визначати виконавців аудиту;

- давати виконавцю аудиту завдання на проведення аудиту;
- отримувати інформацію про хід аудиту;
- одержувати та використовувати висновки аудиту та сертифікат відповідності;
- на відшкодування збитків, заподіяних неправомірними діями виконавця аудиту під час проведення аудиту.

Замовник аудиту може мати інші права відповідно до законодавства та договору.

Замовник аудиту зобов'язаний:

- ◆ забезпечувати фінансування проведення аудиту, своєчасні приймання та оплату виконаних робіт і наданих послуг;
- ◆ надавати виконавцю аудиту всю наявну в нього інформацію, письмові чи усні пояснення щодо об'єкта аудиту;
- ◆ не допускати дій, спрямованих на примушування виконавця аудиту до зміни форм і методів роботи чи висновків аудиту;
- ◆ забезпечувати доступ виконавця аудиту на об'єкт, сприяти у проведенні дій, необхідних для належного виконання покладених на нього завдань;
- ◆ виконувати інші дії, пов'язані з проведенням аудиту, відповідно до законодавства.

Аудиторська організація несе перед замовником аудиту цивільно-правову відповідальність у разі надання завідомо недостовірного висновку аудиту, що спричинило майнову шкоду.

Аудиторська організація несе цивільно-правову відповідальність, якщо майнова шкода завдана не пізніше ніж через рік з дня підписання висновку аудиту.

У разі заподіяння майнової шкоди іншим особам з вини аудиторської організації та замовника аудиту, зазначені особи несуть солідарну відповідальність у порядку, визначеному Цивільним кодексом України.

Аудиторська організація під час аудиту має право:

- самостійно визначати методи проведення аудиту відповідно до законодавства та договору із замовником аудиту;
- отримувати документи, матеріали та інші відомості, наявні у замовника аудиту, необхідні для проведення аудиту;
- залучати на договірних засадах для вирішення окремих питань, що виникають у процесі проведення аудиту і вимагають спеціальних знань, фахівців відповідного профілю, не покладаючи на них відповідальність за висновки аудиту.

Аудиторська організація зобов'язана:

- ◆ повідомляти замовника аудиту про всі виявлені у процесі проведення аудиту випадки порушення законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці, стандартів, норм, правил і відображати цю інформацію у висновку аудиту;
- ◆ невідкладно інформувати замовника аудиту про виявлену у процесі проведення аудиту загрозу аварійної ситуації;
- ◆ забезпечувати належне збереження та своєчасне повернення документів, одержаних від замовника аудиту та інших осіб для проведення аудиту;

- ◆ невідкладно інформувати замовника аудиту про відомі аудиторській організації причини, що унеможливають проведення чи продовження аудиту;
- ◆ не допускати проведення аудиту аудиторами чи іншими фахівцями, які мають особисту зацікавленість у результатах аудиту;
- ◆ дотримуватися встановлених законодавством та договором на проведення аудиту вимог щодо конфіденційності інформації, яка отримана або стала відомою під час аудиту.

Закон гарантує незалежність аудиторської організації шляхом:

- регулювання її діяльності законом, а також договором, що укладається відповідно до цього Закону;
- заборони впливу на аудиторську організацію з метою примушування її до зміни форм і методів роботи чи висновку аудиту;
- захисту порушених прав аудиторської організації у встановленому порядку.

Національний орган з акредитації веде Реєстр аудиторських організацій у встановленому ним порядку.

Реєстр аудиторських організацій містить відомості про найменування, ідентифікаційний код, місцезнаходження аудиторської організації, дату її акредитації та номер атестата акредитації.

Аудиторською організацією замовнику аудиту надається сертифікат відповідності, документ, який та засвідчує відповідність об'єкта аудиту вимогам законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці.

Сертифікат відповідності видається в термін не пізніше 30 діб з дня підписання висновку аудиту і діє протягом трьох років.

Основними принципами аудиту є:

незалежність; законність; обґрунтованість; об'єктивність; достовірність; документованість; професійна компетентність аудиторів.

Критерії аудиту – вимоги нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці, керуючись якими виконавець аудиту оцінює докази аудиту, проводить їх аналіз та готує висновок щодо об'єкта аудиту.

Критерії аудиту визначаються у договорі на його проведення між замовником та виконавцем аудиту.

Докази аудиту – інформація, отримана виконавцем аудиту, на підставі якої готується висновок аудиту і яка може бути перевірена. Докази аудиту використовуються виконавцем аудиту для визначення відповідності об'єкта аудиту вимогам законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці.

7.3. Порядок проведення аудиту з промислової безпеки і охорони праці

Аудит проводиться на підставі договору між замовником та виконавцем.

Результати аудиту подаються у формі висновку, який має містити:

- ◆ загальні відомості про об'єкт аудиту та замовника аудиту;
- ◆ підстави для проведення аудиту, його мету, завдання, програму та обсяг виконаних робіт;

- ◆ відомості про аудиторську організацію (аудитора з систем управління промисловою безпекою та охороною праці);
- ◆ перелік основних законів та інших нормативно-правових актів, на підставі яких та для перевірки на відповідність яким проводився аудит;
- ◆ характеристику фактичного стану об'єкта аудиту;
- ◆ висновки аудиту щодо виявлених невідповідностей (або відсутності таких) об'єкта аудиту вимогам законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці.

Висновок аудиту може містити рекомендації щодо заходів, яких необхідно вжити для усунення виявлених невідповідностей. Висновок аудиту є власністю його замовника і підставою для прийняття ним відповідних рішень.

Аудиторська організація в термін не пізніше 30 діб з дня підписання висновку аудиту надсилає його до спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці.

Результати зовнішнього аудиту враховуються під час встановлення періодичності та предмета планових перевірок, що здійснюються органами спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці.

Результати зовнішнього аудиту враховуються Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України під час розрахунку розміру страхового внеску, знижки чи надбавки до нього згідно із Законом України „Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності” у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Інститут аудиту з промислової безпеки і охорони праці передбачає наявність так званих саморегульованих організацій. Саморегульованими організаціями у сфері аудиту є громадські організації, що об'єднують фізичних осіб, які виконують роботи у сфері аудиту.

Порядок утворення та діяльність саморегульованих організацій у сфері аудиту визначаються законодавством про об'єднання громадян з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом.

Саморегульовані організації у сфері аудиту діють на засадах самоврядування і їх діяльність не має на меті отримання прибутку.

Громадська організація може набути статусу саморегульованої організації у сфері аудиту, якщо:

- кількісний склад цієї організації налічує не менш як 250 членів, які виконують роботи у сфері аудиту;
- відповідно до статутних документів встановлено процедуру внутрішньої сертифікації її членів.

Визнання статусу саморегульованої організації у сфері аудиту здійснюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з нагляду за охороною праці.

Для визнання статусу саморегульованої організації у сфері аудиту її засновники подають такі документи:

- копії статутних документів та свідоцтво про реєстрацію;
- перелік фізичних осіб – членів організації з відомостями про їх сертифікацію;
- відомості про склад керівництва статутних органів;
- копії документів, якими встановлено процедуру внутрішньої сертифікації її членів.

Для з'ясування повноти та достовірності відомостей зазначених документів проводиться перевірка, термін якої не може перевищувати 30 днів від дати отримання документів спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з нагляду за охороною праці.

За наслідками розгляду та перевірки документів, поданих громадською організацією згідно з частиною другою цієї статті, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з нагляду за охороною праці приймає рішення про визнання статусу саморегульованої організації у сфері аудиту або відмову у визнанні такого статусу.

Про прийняте рішення спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з нагляду за охороною праці повідомляє громадську організацію у триденний термін.

У визнанні статусу саморегульованої організації у сфері аудиту громадській організації може бути відмовлено з таких підстав:

- невідповідність громадської організації вимогам, зазначеним у статті 22 цього Закону;
- неподання документів, передбачених частиною другою цієї статті;
- припинення або тимчасова заборона діяльності громадської організації.

Вмотивоване рішення про відмову у визнанні статусу саморегульованої організації у сфері аудиту надсилається громадській організації не пізніше 30 днів від дати отримання документів спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з нагляду за охороною праці. Це рішення може бути оскаржене в судовому порядку.

Саморегульовані організації у сфері аудиту здійснюють такі повноваження:

- ◆ контроль за виконанням вимог нормативно-правових актів щодо здійснення аудиту, забезпеченням належної якості аудиту, який проводиться аудиторськими організаціями і аудиторами з систем управління промисловою безпекою праці та охороною праці – їх членами;
- ◆ участь у розробленні нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці;
- ◆ участь у професійній підготовці аудиторів з систем управління промисловою безпекою та охороною праці;
- ◆ контроль за підвищенням кваліфікації їх членів;

- ◆ участь у складі атестаційної комісії, яка приймає кваліфікаційний іспит у кандидатів на право отримання сертифіката аудитора з систем управління промисловою безпекою та охороною праці;
- ◆ рецензування не рідше одного разу на рік висновків аудиту, наданих їх членами;
- ◆ захист своїх членів у питаннях судового та досудового вирішення спорів, пов'язаних з проведенням аудиту, відповідно до законодавства;
- ◆ сприяння розвитку добросовісної конкуренції серед аудиторських організацій;
- ◆ сприяння розвитку інформаційних технологій у сфері промислової безпеки та охорони праці, широкому інформуванню суспільства про особливості аудиту;
- ◆ встановлення інших вимог щодо забезпечення виконання їх членами норм цього Закону, інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці.

7.4. Проведення внутрішнього аудиту підприємства

Внутрішній аудит систем управління охороною праці необхідно здійснювати за методикою, що встановлює розподіл відповідальності й порядок планування, виконання, документування й аналізу результатів внутрішніх перевірок систем управління охороною праці (СУОП) на виробництві. Положення методики, за якою здійснюється внутрішній аудит СУОП на виробництві, поширюються на всі підрозділи підприємства. Проводиться внутрішній аудит з метою оцінки міри виконання вимог до СУОП, визначення ефективності її функціонування, розробки заходів щодо її покращання.

Основні терміни та визначення

Внутрішній аудит охорони праці – систематичний і незалежний аналіз, який дозволяє визначити відповідність діяльності й результатів у сфері охорони праці вимогам нормативно-правових актів з охорони праці й запланованим заходам, а також ефективність їх впровадження та придатність для поставлених цілей.

Аудитор – спеціаліст, який має кваліфікацію для проведення перевірок управління охороною праці і призначений керівництвом підприємства для підготовки й проведення внутрішнього аудиту, включаючи оформлення всіх необхідних документів.

Запобіжна дія – захід, вжитий з метою упередження небажаної ситуації.

Коригувальна дія – захід, вжитий для усунення причин існуючої невідповідності чи небажаної ситуації, з метою попередження її повторного виникнення.

Невідповідність – невиконання встановленої вимоги (зокрема, недотримання нормативно-правових актів з охорони праці, порушення вимог безпечного ведення робіт, неправильне ведення документації тощо).

Роботодавець несе відповідальність за систематичне проведення аналізу й оцінки ефективності і відповідності встановленим вимогам діючої на підприємстві СУОП.

Керівники підрозділів(КП), які перевіряються, несуть відповідальність за всебічне сприяння проведенню аудиту, надання аудиторам всієї інформації, яку вони запитують, своєчасне і якісне виконання коригувальних дій.

Для планування й обробки результатів внутрішнього аудиту призначається *відповідальний за охорону праці (ВОП)*, який контролює також і виконання відповідних коригувальних дій.

Для перевірки керівників підприємства роботодавець призначає аудиторів з представників дирекції або запрошує сторонніх аудиторів.

Планування внутрішнього аудиту

Внутрішні аудити поділяються на планові, що повинні обов'язково регулярно проводитися на підприємстві, та позапланові, що призначаються роботодавцем у разі необхідності.

- *Аудити, як правило, мають одну або декілька цілей, зокрема:*
- з'ясування справжнього стану речей у сфері діяльності, яка перевіряється;
- визначення відповідності елементів СУОП вимогам до їх документального оформлення і практичної реалізації;
- встановлення того, наскільки ефективно діюча система дозволяє вирішувати прийняті у сфері охорони праці завдання;
- перевірку виконання вимог нормативно-правових актів з охорони праці;
- виявлення можливостей вдосконалення системи;
- полегшення проведення зовнішніх перевірок.

Внутрішній аудит СУОП не є контролюючим заходом (наприклад, з боку Держнаглядохоронпраці України), а має за мету об'єктивно й неупереджено (нейтрально) з'ясувати фактичний стан із охорони праці на даному виробництві.

Планові внутрішні перевірки СУОП проводяться в кожному підрозділі підприємства не рідше одного разу на рік.

Для цього відповідальний за охорону праці (ВОП) складає річний „План-графік внутрішнього аудиту” на наступний рік, візує і надає його до 20 грудня поточного року на затвердження роботодавцю. В плані-графіку для кожного підрозділу, який перевірятиметься, вказуються такі дані: порядковий номер перевірки, дата і час проведення аудиту, найменування підрозділу, що перевірятиметься, прізвище, ініціали і посада КП, розділи СУОП, які перевіряються, прізвища й ініціали аудиторів.

Для кожної перевірки призначаються мінімум два аудитори, один з яких є головним. Аудитори персонально не повинні залежати від підрозділу, який перевіряється, та його керівництва.

Кожний елемент СУОП слід включати до перевірки на предмет ефективності його дії у загальній СУОП підприємства не рідше одного разу на рік.

У разі необхідності, за розпорядженням роботодавця, можуть додатково призначатися позапланові аудити. Це може бути викликано, наприклад, такими причинами:

- щоб переконатися в тому, що СУОП продовжує відповідати встановленим вимогам і функціонує;

- внаслідок суттєвих змін, наприклад, проведення реорганізації, внесення змін в саму систему або в організаційно-методичні документи;

- при небезпеці настання або недостатньому забезпеченні рівня безпеки, експлуатаційних показників чи надійності процесів, з огляду на їх невідповідність установленим вимогам;

- при необхідності перевірки того, що необхідні коригувальні дії вжиті й принесли очікуваний результат;

- при оцінці СУОП у зв'язку із змінами нормативно-правових актів з охорони праці.

При призначенні позапланових аудитів ВОП включає їх до “Плану-графіка позапланових аудитів”.

Осіб, які перевіряються, та КП повідомляють про призначений аудит не пізніше ніж за один тиждень до його проведення.

Допускається зміщення строків внутрішнього аудиту за взаємним погодженням КП, аудитора та ВОП, але не більше ніж на 1 місяць. Про це робиться відмітка у графі “Примітки” плану-графіка.

Своєчасне повідомлення всіх осіб, які мають відношення до аудиту, повинен забезпечити ВОП. КП забезпечує повідомлення працівників підрозділу про термін призначеного аудиту й повідомляє персонал про непритягнення до відповідальності у разі виявлення невідповідностей, порушень з метою створення довірливих відносин при проведенні аудиту.

Аудитор, призначений для перевірки конкретного підрозділу або сфери діяльності, керується “Контрольним листом аудиту” для документального простеження своїх дій впродовж всієї підготовки і проведення аудиту.

Вимоги до аудиторів

Аудиторською організацією може бути визнана юридична особа, яка акредитована відповідно до Закону України „Про акредитацію органів з оцінки відповідності” для здійснення аудиту.

У проведенні акредитації аудиторської організації може брати участь представник спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці.

Юридична особа може бути визначена аудиторською організацією, якщо вона:

- ✓ є резидентом України;

- ✓ має необхідне інформаційно-технічне забезпечення для ведення обліку про проведені роботи;

- ✓ відповідає вимогам щодо незалежності діяльності,

а також має у своєму складі:

- * не менше двох технічних експертів з промислової безпеки, які працюють на постійних засадах, для кожного заявленого напрямку експертної діяльності та виду устаткування;

- * не менше двох фахівців з оцінки умов праці на робочих місцях.

За поданням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці національним органом з акредитації може бути

прийнято рішення про тимчасове зупинення дії або визнання недійсним атестата про акредитацію аудиторської організації у разі:

- виявлення порушень, допущених аудиторською організацією під час проведення аудиту (недостовірність оцінок, необ'єктивність аналізу фактичних даних, порушення етичних норм тощо);

- неодноразових, підтверджених замовниками аудиту, фактів неякісного проведення аудиту;

- порушення законів та інших нормативно-правових актів з промислової безпеки та охорони праці.

Забороняється здійснювати аудит об'єктів аудиторам та аудиторським організаціям, якщо вони є власниками акцій цих об'єктів або в іншій формі мають безпосереднє відношення до них.

Аудитором з систем управління промисловою безпекою та охороною праці може бути фізична особа, яка має сертифікат, що визначає її кваліфікаційну придатність на здійснення аудиту, виданий органом з сертифікації аудиторів.

Органом з сертифікації аудиторів є юридична особа, що здійснює сертифікацію аудиторів з систем управління промисловою безпекою та охороною праці, яка акредитована відповідно до вимог законодавства.

Право на отримання сертифіката аудитора з систем управління промисловою безпекою та охороною праці має фізична особа, яка отримала вищу технічну освіту, має досвід практичної роботи у сфері промислової безпеки та охорони праці або суміжних сферах протягом трьох років і успішно склала кваліфікаційний іспит.

Перелік питань кваліфікаційного іспиту затверджується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з нагляду за охороною праці один раз на рік.

Термін чинності сертифіката – три роки.

Підготовка аудиту

На стадії підготовки аудиторів повинні насамперед зібрати й проаналізувати регламентуючу документацію (положення, інструкції, методики тощо) стосовно об'єкта, який перевірятиметься, на відповідність діючих у підрозділі правил вимогам нормативно-правових актів з охорони праці. Крім того, вони враховують і вивчають всі документи, які стосуються підрозділу, що перевіряється, результати попередніх аудитів, а також нормативно-правові вимоги.

Перевірка документації, яка використовується, є початковою стадією аудиту, й одержані дані можуть фіксуватися в опитувальному листі. Необхідно переконатися, що вся документація актуалізована, врахована й ідентифікована. В іншому випадку може бути зафіксована невідповідність.

При цьому аудиторів можуть проконсультуватися з КП й запитати необхідну інформацію. Зокрема, вони повинні одержати точні дані про кадровий склад робітників підрозділу, який перевіряється, а також про його організаційну структуру, підлеглих та розподіл повноважень. За необхідності аудиторів уточнюють з КП, хто із співробітників братиме участь у перевірці.

В ході вказаного аналізу аудитор визначає теми і блоки питань, враховуючи особливості функціонування СУОП, притаманні саме цьому підрозділу.

Головна мета, яку повинен ставити перед собою аудитор, полягає в тому, щоб у результаті проведення перевірки одержати достатній обсяг інформації і даних, який дозволяє чітко встановити:

- чи всі документи та інші дані, які використовуються для опису СУОП й діяльності підрозділу, є адекватними для досягнення поставлених цілей у сфері охорони праці;

- чи можна стверджувати, що персонал, який перевіряється, має у своєму розпорядженні, розуміє й використовує положення, методики, інструкції та інші діючі документи, які описують правила й вимоги функціонування СУОП.

На основі вивчення вказаних документів аудитор складає список базових запитань, які заносить до «Опитувального листа аудиту». Кількість питань не регламентується. До запитань ставиться головна вимога, щоб вони охоплювали в цілому всі теми і види діяльності, які належить перевірити, виходячи з поставленої мети й завдань аудиту.

Склад запитань аудиту є комбінацією:

◆ запитань про наявність організаційно-методичних документів, регламентуючих порядок здійснення робочих процесів;

◆ запитань для з'ясування, чи ознайомлені працівники із вказаними документами, чи знають вони їх зміст;

◆ запитань для підтвердження, що виконавці дотримуються поставлених вимог та виконують роботи згідно з методичними вказівками;

◆ запитань, які дозволяють переконатися, що результати виконуваних виконавцями робіт документуються належним чином.

У процесі проведення аудиту, як правило, виникає необхідність ставити додаткові конкретизуючі запитання, що відображають специфіку роботи, які аудитор дописує в опитувальний лист по мірі виникнення.

Базові опитувальні листи можуть бути заздалегідь передані КП для полегшення підготовки до аудиту співробітників підрозділу. Аудиторська перевірка не може бути проведена раптово, під час перевірки не можуть ставитися несподівані запитання.

Проведення аудиту

Безпосередньо перед початком проведення аудиту проводиться попередня нарада, в якій беруть участь аудитори, КП і співробітники підрозділу, що перевіряється. Цю нараду веде головний аудитор. Його завданням є висвітлення й узгодження таких питань, як:

◆ взаємне представлення;

◆ огляд сфери діяльності та мета аудиту;

◆ викладення порядку проведення перевірки з уточненням черговості зустрічей, відвідувань та часу;

◆ з'ясування всіх необхідних чи незрозумілих деталей аудиту, наприклад, порядку фіксації невідповідностей, складання звіту, призначення коригувальних заходів.

Призначені аудиториповинні провести запланований аудит в погоджений строк безпосередньо у підрозділі, який перевіряється, на робочих місцях співро-

бітників, що опитуються. При цьому вони використовують опитувальні листи, методики, робочі інструкції та інші керівні документи. Аудитори проводять збір інформації доказового підтвердження шляхом опитування працівників, аналізу документів, що використовуються у підрозділі, огляду і спостереження за виробничою діяльністю та умовами праці на робочих ділянках.

Опитування проводиться у вигляді співбесіди з окремими працівниками. Основні запитання аудитор задає з опитувального листа. Однак він не зобов'язаний зачитувати їх точні формулювання. Аудитор повинен проявити певну гнучкість у веденні опитування, щоб створити атмосферу невимушеної, відкритої бесіди, у якій співрозмовник з готовністю дає необхідну інформацію. При цьому аудитор не повинен випускати з поля зору мету аудиту і водночас не обривати різко відповідаючого. Аудитору не можна допускати як ведення пустих розмов, так і суто формального відпрацювання лише опитувального листа.

Суперечності й неясності необхідно обов'язково обговорити й проаналізувати. Відповіді опитуваних повинні бути підтверджені, по можливості, документально. З цією метою аудитор просить показати йому реєстраційний або звітний документ, який стосується теми, відповідний протокол, акт, конкретний запис, візу тощо або робить потрібний висновок на підставі аналогічних тверджень інших співробітників, що опитуються.

В обов'язки аудитора входить також перевірка робочої документації на місцях, правильності її ведення, зберігання, використання, ідентифікації окремих екземплярів.

Всі одержані відомості, що набули підтвердження, й конкретні дані аудитори повинні фіксувати в опитувальному листі безпосередньо в процесі проведення внутрішнього аудиту із зазначенням назв (позначень) та номерів підтверджуючих документів (які перевіряються).

Для більш змістовної оцінки відповідей з аудиту їх результати записуються в графі опитувального листа за трибальною системою:

“1” – виконано, відповідає;

“2” – частково виконано, допустимо;

“3” – не виконано, не відповідає.

Якщо за будь-якою позицією у відповіді нема потреби, то у відповідній графі ставиться прочерк.

Якщо в ході перевірки виявляється недолік або відповідь особи, яка перевіряється, не підтверджується (не відповідає дійсності, неправильна, відсутні необхідні записи, документи), то це визначається як можлива невідповідність. Аудитору слід переконатися, що виявлена невідповідність насправді має місце. Встановлені невідповідності повинні конкретизуватися з наведенням прикладів або чітких описів. При цьому не допускаються жодні звинувачення чи докори. Завданням аудитора є лише визначення істинного стану, фіксація факту.

При оцінці “2” невідповідність оцінюється як незначна, така, що може бути легко виправлена і, як правило, не потребує призначення коригувальних заходів.

При оцінці “3” невідповідність є суттєвою і потребує проведення коригувальних дій.

По закінченні перевірки аудитор повинні розглянути й проаналізувати всі свої спостереження, щоб остаточно вирішити, які з них повинні бути визначені як невідповідності.

На кожну виявлену при аудиті невідповідність аудитор заповнює окрему форму “Протокол невідповідності”. У цьому документі слід ясно і чітко сформулювати невідповідність і підтвердити її доказом. Кожному протоколу невідповідності присвоюється індивідуальний номер.

Головний аудитор надає всі протоколи невідповідностей КП і погоджує з ним правильність їх формулювань.

КП або відповідальний за сферу діяльності, яка перевіряється, пропонує необхідні коригувальні заходи щодо кожної невідповідності й погоджує їх з аудитором. Призначення коригувальних заходів фіксується за допомогою їх запису в “Протоколі невідповідності” із зазначенням запланованої дати виконання. Копії вказаних протоколів передаються КП, оригінали залишаються у головного аудитора до здавання звіту.

Якщо не вдається дійти єдиної думки з питання призначення коригувальних дій, то про це повідомляється ВОП, і рішення приймається на рівні керівництва підприємства.

В кінці аудиторської перевірки у підрозділі аудиторі проводять заключну нараду за участі працівників підрозділу, який перевіряється. Головний аудитор доповідає про основні результати аудиту, інформує про виявлені невідповідності, дає їм стисло оцінку, докладає про призначені коригувальні заходи. КП повідомляє про строки проведення коригувальних дій та про відповідальних за їх виконання, при цьому учасники наради можуть обговорити питання, які виникають у зв'язку з проведеним аудитом.

Звітні документи

За результатами проведеної перевірки головний аудитор складає “Звіт про аудит”, який містить висновки про результати оцінки виконання вимог СУОП у даній сфері діяльності. В ньому також фіксується кількість виявлених невідповідностей, дається їх стисла характеристика і вказуються призначені коригувальні заходи, крім того, відзначається, чи необхідний повторний аудит.

Документи, що оформлюються під час внутрішнього аудиту, зокрема “Опитувальні листи”, “Протоколи невідповідностей”, “Звіти про аудит”, передаються ВОП. Так як вони містять конфіденційні відомості, то доступ до них, як правило, мають лише особи, вказані в керівних документах.

Вся документація, яка стосується внутрішніх перевірок якості, зберігається у папках “Внутрішній аудит”, за які несе відповідальність ВОП, не менше 3 років.

ВОП готує зведений звіт за результатами проведених аудитів для розгляду на нарадах. На основі, звітів щодо аудитів здійснює аналіз та оцінку функціонування СУОП на підприємстві.

За необхідності роботодавець призначає додаткові заходи для покращення функціонування СУОП.

Рекомендований перелік основних документів, які необхідно використовувати при проведенні внутрішніх аудитів (СУОП).

Коригувальні дії та повторний аудит

Коригувальні заходи, призначаються керівником підрозділу, який перевіряється, та аудитором, і здійснюються у підрозділах умержах встановленого терміну. Після їх виконання керівник підрозділу робить відповідні записи у “Протоколах невідповідності”, які потім надає ВОП для контролю.

Аудитор, який проводив перевірку, бере участь в оцінці результатів коригувальних дій.

Якщо в ході аудиту були виявлені суттєві невідповідності, які вимагають внесення змін у процеси, документацію, структуру організації, то для перевірки ефективності коригувальних дій призначається повторний аудит, про що аудитор вказує у “Протоколі невідповідності” та у “Звіті про аудит”.

Строк проведення повторного аудиту затверджує ВОП після погодження з керівником підрозділу. Порядок проведення повторного аудиту аналогічний проведенню планового аудиту. Однак при цьому перевіряються лише ті елементи, яких стосуються коригувальні дії або які відображають їх ефективність. Результати повторного аудиту фіксуються у відповідних звітах.

7.5. Документація з охорони праці підприємства

На підприємстві повинна бути нормативна, розпорядна, звітна й облікова документація з питань охорони праці.

Нормативна документація: закони, норми, правила, типові положення, знаки, бланки. Розпорядна документація: накази, розпорядження, положення, інструкції. Звітна документація: форми офіційної статистичної звітності.

Облікова документація відбиває всю діяльність по охороні праці на підприємстві, вона включає: журнали, переліки, графіки, протоколи, плани, схеми.

Уся документація повинна зберігатися в службі охорони праці підприємства в належному стані, зручному для використання при необхідності або у випадку контролю підприємства органами державного нагляду.

Короткий перелік необхідної документації з питань охорони праці

1. Прийнятий на загальних зборах чи конференції трудового колективу Колективний договір, з урахуванням спільних рекомендацій державних органів і профспілок щодо змісту розділу «Охорона праці».

2. Затверджені керівником підприємства і погоджені з профспілковим комітетом Комплексні заходи (на поточний рік або на п'ять років) щодо поліпшення стану умов і охорони праці, запобігання виробничому травматизму, професійним захворюванням та аваріям.

3. Положення про організацію роботи з охорони праці на підприємстві.

4. Затверджене Положення про службу охорони праці підприємства (установи) на основі Типового положення.

5. Положення про організацію, навчання, інструктаж і перевірку знань працівників з питань охорони праці.

6. Наказ по підприємству про затвердження осіб, які повинні проводити навчання та інструктаж працівників з питань охорони праці, а також постійно діючої комісії для перевірки знань.

7. Посадові інструкції, що визначають обов'язки та відповідальність посадових осіб усіх рівнів з урахуванням вимог охорони праці.

8. Положення чи наказ про порядок ознайомлення працівника, з яким укладається трудовий договір, з умовами праці на підприємстві, з наявністю на робочому місці, де він буде працювати, небезпечних і шкідливих виробничих факторів, можливі наслідки їх впливу на здоров'я та про його права на пільги, компенсації за роботу в таких умовах відповідно до законодавства і колективного договору.

9. Перелік професій і наказ про організацію проведення попереднього (при прийнятті на роботу) і періодичних (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників.

10. Затверджений перелік робіт з підвищеною небезпекою, для виконання яких потрібне попереднє спеціальне навчання і щорічна перевірка знань працівників з питань охорони праці і щорічна перевірка знань працівників з питань охорони праці (відповідно до Наказу Держнаглядохоронпраці від 26.1.2005 № 15, зареєстрованого в Мін'юсті України 15.02.2005 р. за № 232/10512).

11. Затверджений перелік посадових осіб, які згідно з наказом Держнаглядохоронпраці від 17.02.99 р. № 27 до початку виконання своїх обов'язків і періодично (один раз на три роки) повинні проходити навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

12. Положення (згідно з Типовим) про комісію з охорони праці підприємства, організації, установи, яке приймається на загальних зборах (конференції) трудового колективу.

13. Положення (згідно з Типовим) про роботу уповноважених трудових колективів і представників профспілок з питань охорони праці.

14. Пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою журнали:

- реєстрації вступного інструктажу;
- реєстрації первинного, повторного, позапланового і цільового інструктажів;
- реєстрації нещасних випадків і професійних захворювань;
- обліку ознайомлення посадових осіб і спеціалістів з нормативними актами, наказами, розпорядженнями та іншими документами з питань охорони праці.

15. Перспективний і поточний плани роботи з питань поліпшення умов, безпеки і гігієни праці, усунення причин травматизму і професійних захворювань.

16. Щорічні накази по підприємству про призначення осіб, відповідальних за нагляд, технічний стан і безпечну експлуатацію об'єктів підвищеної небезпеки (крани, котли, ліфти, компресорні станції тощо), а також за експлуатацію транспортних засобів, стан пожежної безпеки, нагляд за станом будівель, споруд та ін.

17. Норми і порядок забезпечення працівників спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту, визначення порядку зберігання, ремонту, прання, хімічного очищення, заміни в разі дострокового зносу тощо і призначення посадових осіб, відповідальних за цю роботу.

18. Порядок забезпечення працівників миючими та знешкоджуючими засобами (мило, пасти, креми), молоком, газованою водою і призначення посадових осіб, відповідальних за цю роботу.

19. Тематичні плани і програми навчання посадових осіб, спеціалістів і працівників, які зайняті на роботах з підвищеною небезпекою, з питань охорони праці

20. Порядок проведення лабораторних досліджень, паспортизації і атестації робочих місць на їх відповідність діючим Нормам і Правилам охорони праці.

Визначений перелік не слід вважати абсолютно повним і цілком завершеним. Власник може затверджувати нормативні акти, що регламентують також й інші питання охорони праці, які впливають зі специфіки виробництва та вимог чинного законодавства.

Примірний перелік документів з охорони праці, що повинні бути на підприємстві, наведено у додатку 4.

Розділ 8. ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

Згідно ст. 41 Закону України „Про охорону праці”, громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці здійснюють професійні спілки, їх об'єднання в особі своїх виборних органів і представників.

8.1. Професійні спілки як громадський орган контролю за охороною праці. Добровільні об'єднання громадян з охорони праці

Згідно із Законом України “Про права Профспілок, їх права та гарантії діяльності” профспілки здійснюють громадський контроль за виплатою заробітної плати, додержання законодавства про працю та про охорону праці, створенням безпечних і нешкідливих умов праці, належних виробничих та санітарно-побутових умов, забезпеченням працівників спецодягом, спецвзуттям, іншими засобами індивідуального та колективного захисту.

Відповідно до Закону України „Про охорону праці” представник] профспілок беруть участь у вирішенні таких основних питань:

— в опрацюванні національної, галузевих і регіональних програм покращення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища а також відповідних угод з питань покращення умов і безпеки праці;

— в опрацюванні державних міжгалузевих і галузевих нормативних актів про охорону праці;

— в опрацюванні власником комплексних заходів для досягненні встановлених нормативів з охорони праці;

— у розслідуванні нещасних випадків і профзахворювань, у том числі спеціальних розслідуваннях за участю фахівців з охорони праці вищих профорганів, у розробці заходів щодо їх попередження;

— у підготовці разом з власником подання про визначення і затвердження трудовим колективом порядку оплати та розмірі одноразової допомоги працівникам, які потерпіли на виробництві а також про порядок зменшення цієї допомоги за наявності вини працівника у нещасному випадку;

— у розробці пропозицій для включення їх в угоду з питань охорони праці колективного договору;

— в організації соціального страхування від нещасних випадків і професійних захворювань у порядку і на умовах, що визначаються законодавством і колективним договором (угодою, трудовим договором);

— у визначенні Кабінетом Міністрів України порядку перегляд і збільшення тарифів на соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань залежно від рівня виробничого травматизму і ступеня шкідливості умов праці;

— у роботі комісій з питань охорони праці підприємств, з атестації посадових осіб на знання ними нормативних актів про охорону праці, з приймання в експлуатацію нових і реконструйованих об'єктів виробничого призначення на ві-

дповідність їх вимогам нормативних актів про охорону праці, з атестації робочих місць за умовами праці.

Безпосередніми виконавцями функцій профспілок на підприємствах, згідно з Законом України “Про охорону праці”, є профспілковий комітет, його комісія з питань охорони праці, цехові комітети, профгрупи і громадські інспектори з охорони праці. Функції і обов'язки цих громадських формувань і їх права викладені у відповідних положеннях, затверджених президією Федерації профспілок України від 20 вересня 1994 р.

У разі загрози життю або здоров'ю працівників, профспілки мають право вимагати від роботодавців негайного припинення робіт на робочих місцях, виробничих дільницях, у цехах та інших структурних підрозділах або на підприємстві в цілому на час, необхідний для усунення загрози життю або здоров'ю працівників.

Крім того, профспілки мають право на проведення незалежної експертизи умов праці, а також об'єктів виробничого призначення, що проектуються, будуються чи експлуатуються, на відповідність їх нормативно-правовим актам з питань охорони праці. Для здійснення цих функцій профспілки, їхні об'єднання можуть створювати служби правової допомоги та відповідні інспекції, комісії, затверджувати положення про них. Уповноважені представники профспілок мають право вносити роботодавцям подання, які є обов'язковими для розгляду роботодавцями, та одержувати від них аргументовані відповіді (ст. 21 Закону).

Профспілкові комітети підприємств, установ і організацій мають право створювати комісії з питань охорони праці, порядок організації і діяльності яких передбачений Положенням про комісію з питань охорони праці профспілкового комітету підприємства, затвердженим постановою Президії Федерації профспілок України від 20 вересня 1994 р. (Більш детально про комісію з питань охорони ідеться у п. 8.2.)

Відповідно до Положення про громадського інспектора з охорони праці, затвердженого постановою Президії Федерації профспілок України від 20 вересня 1994 р. громадський інспектор з охорони праці виконує громадський контроль за умовами праці та побуту, додержанням правил і норм охорони праці на робочих місцях, виконанням власником заходів із запобігання травматизму і професійним захворюванням на виробництві. Громадський інспектор з охорони праці обирається відкритим голосуванням на загальних зборах профспілкової групи із числа активних членів профспілки на строк дії її повноважень. Громадський інспектор з охорони праці виконує такі функції:

- ◆ перевіряє стан умов, безпеки праці й виробничої санітарії на робочих місцях, додержання працівниками інструкцій з техніки безпеки та інших нормативних актів з питань охорони праці;

- ◆ контролює наявність та повноту інструкцій з техніки безпеки, своєчасність та якість проведення інструктажів з безпеки праці, забезпечення працівників спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту, правильне їх використання, своєчасне проведення хімчистки, прання, ремонту, сушіння, дезінфекції, дезактивації тощо;

◆ перевіряє стан санітарно-побутових приміщень, забезпечення ними працівників відповідно до встановлених норм, а також використання цих приміщень за призначенням;

◆ негайно інформує бригадира, майстра або іншого керівника дільниці, цеху, підприємства про кожний нещасний випадок, що стався з працівником на виробництві, вживає заходів щодо надання допомоги потерпілим;

◆ бере участь у розслідуванні обставин та причин нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві, вносить до відповідних комісій свої зауваження та пропозиції щодо своєчасного й об'єктивного оформлення актів форми Н-1, контролює виконання заходів з усунення причин нещасних випадків тощо.

Громадський інспектор з охорони праці має право:

✓ безперешкодно перевіряти стан умов і безпеки праці на виробництві;

✓ вносити пропозиції щодо притягнення до відповідальності посадових осіб, які порушують вимоги з питань охорони праці, а також про моральне та матеріальне заохочення працюючих, які сприяють створенню безпечних та нешкідливих умов праці.

Характерною особливістю перелічених повноважень трудових колективів і профспілок є те, що вони носять рекомендаційний характер. Прийняті рішення з питань охорони праці не є обов'язковими для власника (керівника) підприємства.

Згідно з Положенням про Державну інспекцію праці Міністерства праці та соціальної політики України, для здійснення своїх функцій Державна інспекція праці Міністерства праці та соціальної політики України може залучати представників громадськості, профспілок шляхом оформлення останніх, з їх згоди, громадськими інспекторами праці.

Громадські інспектори праці діють відповідно до Положення про громадських інспекторів праці, затвердженого наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 20 березня 1998 р. №43. Організація діяльності й керівництво громадськими інспекторами праці з контролю за додержанням трудового законодавства здійснюється територіальними державними інспекторами праці. Призначення громадських інспекторів праці здійснюється за рішенням головного державного інспектора праці територіальної Державної інспекції праці. Громадські інспектори праці проводять перевірки додержання трудового законодавства на підприємствах, в установах і організаціях усіх форм власності в порядку суспільного доручення без звільнення від основної роботи і без додаткової оплати.

Громадські інспектори праці мають право:

а) контролювати додержання законодавства про працю на підприємствах і вимагати усунення виявлених правопорушень;

б) вносити на розгляд власника (керівника) підприємства або уповноваженого ним органу пропозиції, спрямовані на усунення і попередження порушень законодавства про працю;

в) сприяти проведенню роз'яснювальної роботи із законодавства про працю на підприємствах;

г) безперешкодно відвідувати підприємства з метою контролю за додержанням законодавства про працю;

д) знайомитися з документами й отримувати від підприємств копії наказів, розпоряджень, протоколів, дані обліку і звітності та інформацію з питань додержання законодавства про працю;

е) у разі виявлення порушень законодавства про працю давати власнику (керівнику) підприємства або уповноваженому ним органу розпорядження про їх усунення.

Розпорядження суспільних інспекторів праці підлягають обов'язковому виконанню з повідомленням інспекції в місячний термін про вжиті заходи.

Громадські інспектори праці працюють у взаємодії з державними інспекторами праці і під їх керівництвом.

Оскільки зміст роботи громадських інспекторів профспілкових комітетів та уповноважених з питань охорони праці трудових колективів багато в чому збігаються, (розгляд даного питання у даному підрозділі опускається, так як воно щодо уповноважених досить детально висвітлене в П.8.3.).

Підтвердженням сказаного може слугувати і той факт, що відповідно до Типового положення про роботу уповноважених трудових колективів, останні можуть бути одночасно і представниками профспілок з питань охорони праці. В той же час, за рішенням трудового колективу обов'язки уповноважених можуть бути покладені на громадських інспекторів з охорони праці профспілок. Разом з тим, необхідно зазначити, що профспілковий комітет має дещо ширші права. Зокрема, він має право внести власнику, державним органам управління подання з будь-якого питання охорони праці та домагатися від них аргументованої відповіді. Більше того, відповідно до ст. 45 КЗпП на вимогу профспілкового комітету, який підписав за дорученням трудового колективу колективний договір, власник або уповноважений ним орган повинен розірвати трудовий договір (контракт) з будь-яким керівником або усунути його із займаної посади, якщо він порушує законодавство про працю і не виконує заходи або вимоги колективного договору, у тому числі і з питань охорони праці.

Значна роль профспілкових комітетів щодо профілактики травматизму та професійних захворювань. На засіданнях своїх колективних органів вони розглядають причини нещасних випадків, особливо з важкими наслідками і дають принципову оцінку діяльності власника щодо підвищення рівня безпеки праці на виробництві. Важливою функцією профспілкового комітету є захист інтересів член профспілки та інших працівників (на їх прохання) при розгляді конфліктних ситуацій з будь-яких питань охорони праці.

Зметою об'єднання зусиль найманих працівників, учених, спеціалістів з охорони праці та окремих громадян для поліпшення охорони праці, захисту працівників від виробничого травматизму і професійних захворювань можуть творюватись асоціації, товариства, фонди та інші добровільні об'єднання громадян, що діють відповідно до закону.

8.2. Комісія з питань охорони праці підприємства

Комісія з питань охорони праці підприємства може створюватися на підприємствах, в організаціях, господарствах з кількістю працюючих 50 осіб і більше, незалежно від форм власності та видів господарської діяльності. Комісія є постійно діючим консультативно-дорадчим органом трудового колективу та роботодавця і створюється з метою залучення представників роботодавця та трудового колективу (безпосередніх виконавців робіт, представників профспілок) до співробітництва в галузі управління охороною праці на підприємстві, узгодженого вирішення питань, що виникають у цій сфері.

Рішення про доцільність створення комісії, її кількісний та персональний склад, строк повноважень приймається трудовим колективом на загальних зборах (конференції) за поданням роботодавця, органу трудового колективу та профспілкового комітету. Загальні збори (конференція) затверджують Положення про комісію з питань охорони праці підприємства, яке розробляється за участю сторін на основі Типового положення. Комісія формується на засадах рівного представництва осіб від роботодавця та трудового колективу. До складу Комісії від роботодавця включаються спеціалісти з безпеки і гігієни праці, виробничої, юридичної та інших служб підприємства, від трудового колективу - працівники усіх професій, уповноважені трудових колективів з питань охорони праці, представники профспілки (профспілок).

Комісія у своїй діяльності керується законодавством про працю, нормативно-правовими актами з охорони праці, а також Положенням про комісію з питань охорони праці підприємства.

Основним завданням комісії є:

- ◆ захист законних прав та інтересів працівників у сфері охорони праці;
- ◆ підготовка на основі аналізу стану безпеки та умов праці на виробництві рекомендацій роботодавцю та працівникам щодо профілактики виробничого травматизму та професійних захворювань, практичної реалізації принципів державної політики в галузі охорони праці на підприємстві;
- ◆ узгодження шляхом двосторонніх консультацій позицій сторін у вирішенні практичних питань у сфері охорони праці з метою забезпечення поєднання інтересів держави, роботодавця та трудового колективу, кожного працівника, запобігання конфліктам;
- ◆ вироблення пропозицій щодо включення до колективного договору конкретних питань з охорони праці та використання цільових коштів, виділених на заходи з охорони праці на підприємстві.

Комісія має право:– звертатися до роботодавця, органу самоврядування трудового колективу, профспілкового комітету з пропозиціями щодо регулювання відносин у сфері охорони праці;

- ✓ створювати робочі групи з числа членів комісії для вироблення узгоджених рішень з конкретних питань охорони праці із залученням до їх складу фахівців, експертів, інспекторів державного нагляду за охороною праці;

- ✓ одержувати від окремих працівників, служб підприємства, профспілкового комітету необхідну інформацію;
- ✓ здійснювати контроль за дотриманням вимог законодавства з питань охорони праці;
- ✓ знайомитись з будь-якими матеріалами з питань охорони праці, аналізувати стан умов і безпеки праці на підприємстві, виконання відповідних програм і колективних договорів;
- ✓ вільного доступу на всі дільниці виробництва і обговорення з працюючими питань охорони праці.

Комісія може делегувати своїх представників для участі:

- ◆ у розв'язанні разом з представниками державного нагляду за охороною праці конфліктів, пов'язаних з відмовою працівника виконувати доручену роботу з мотивів небезпечної для його здоров'я чи життя виробничої ситуації на підприємстві, де відсутня профспілкова організація;
- ◆ в обговоренні питань охорони праці роботодавцем, профспілковим комітетом чи органом самоврядування трудового колективу (за погодженням з цими органами).

Члени комісії виконують свої обов'язки, як правило, на громадських засадах. При залученні до окремих перевірок, проведенні навчання вони можуть звільнятися від основної роботи на передбачений колективним договором термін зі збереженням за ними середнього заробітку.

Комісія здійснює свою діяльність на основі планів, що розробляються на квартал, півріччя чи рік і затверджуються нею. Рішення комісії оформляються протоколами і мають рекомендаційний характер, впроваджуються вжиття наказами роботодавця. При незгоді роботодавця з рекомендаціями комісії він дає аргументовану відповідь. Комісія не менше одного разу на рік звітує про свою роботу на загальних зборах (конференції) трудового колективу.

8.3. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці

На загальних же зборах (конференції) трудового колективу згідно ст. 42 Закон України “Про охорону праці” може з'явитися ще один орган контролю – уповноважені трудового колективу з питань охорони праці (Уповноважені з ОП), які “мають право безперешкодне перевіряти на підприємствах виконання вимог з охорони праці і вносити обов'язкові для розгляду роботодавцем пропозиції про усунення виявлених порушень нормативно-правових актів з безпеки і гігієни праці”.

Трудовий колектив також затверджує і відповідне положення, розроблене на основі НПАОП 0.00-4.11-07 Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці.

Для виконання цих обов'язків роботодавець за свій рахунок організовує навчання, забезпечує необхідними засобами і звільняє уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці від роботи на передбачений колективним договором строк із збереженням за ними середнього заробітку.

Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці діють відповідно до Типового положення, що затверджується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань праці та соціальної політики.

У відповідності до цього положення Уповноважені з ОП обираються на підприємствах, в установах, організаціях будь-якої форми власності та виду діяльності, де відсутня професійна спілка, для здійснення громадського контролю за додержанням законодавства про охорону праці. На підприємстві за участю представників роботодавця (керівництва підприємства), трудового колективу з урахуванням специфіки виробництва опрацьовується Положення про роботу уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці, яке затверджується загальними зборами (конференцією) трудового колективу підприємства.

Уповноважені з ОП обираються простою більшістю голосів на загальних зборах (конференції) колективу підприємства або цеху, зміни, дільниці, бригади, ланки тощо відкритим голосуванням з числа досвідчених та ініціативних працівників на строк дії повноважень уповноваженого трудовим колективом органу. Уповноваженим з ОП не може бути обраний працівник, який згідно з посадовими обов'язками відповідає за забезпечення безпечних та здорових умов праці.

Чисельність уповноважених з питань охорони праці визначається рішенням загальних зборів (конференції) трудового колективу залежно від конкретних умов виробництва та необхідності забезпечення безперервного громадського контролю за станом безпеки та умов праці в кожному виробничому підрозділі.

У своїй діяльності уповноважені з питань охорони праці керуються законодавством про працю, нормативно-правовими актами з охорони праці, статутом (положенням) підприємства та Положенням про роботу уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці.

Уповноважені з ОП перевіряють на підприємствах виконання вимог щодо охорони праці у звільненій від основної роботи на передбачений колективним договором строк із збереженням середньої заробітної плати.

Роботодавець за свій рахунок забезпечує уповноважених з питань охорони праці необхідними засобами та нормативно-правовими актами, довідковими матеріалами з питань охорони праці.

Методичну допомогу в роботі Уповноважених з ОП здійснює служба охорони праці підприємства.

Уповноважені з питань охорони праці з метою створення безпечних і здорових умов праці на виробництві, оперативного усунення виявлених порушень здійснюють контроль за відповідністю законодавству про охорону праці:

- ◆ умов праці на робочих місцях, безпеки технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, стану засобів колективного та індивідуального захисту, що використовуються працівниками, проходів, шляхів евакуації та запасних виходів, а також санітарно-побутових умов;

- ◆ використання праці жінок, неповнолітніх та інвалідів;

- ◆ забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям, іншими засобами індивідуального захисту, мийними та знешкоджувальними засобами, організація питного режиму;

- ◆ проведення навчання, інструктажів та перевірки знань працівників з охорони праці;
- ◆ проходження працівниками попереднього і періодичних медичних оглядів;
- ◆ забезпеченням працівників безоплатно нормативно-правовими актами та актами підприємства з охорони праці та додержанням працівниками в процесі роботи вимог цих нормативних актів.

Уповноважені з питань охорони праці беруть участь у:

- ✓ розробленні розділу “Охорона праці” колективного договору (угоди), комплексних заходів щодо досягнення встановлених нормативів, підвищення існуючого рівня охорони праці, запобігання випадкам виробничого травматизму і професійних захворювань;
- ✓ роботі постійно діючої комісії з питань атестації робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці, та контролем за виконанням заходів щодо усунення небезпечних і шкідливих для здоров'я виробничих факторів;
- ✓ розслідуванні нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань;
- ✓ розгляді факту наявності виробничої ситуації, небезпечної для життя чи здоров'я працівника або для людей, які його оточують, або для виробничого середовища, чи докільля у випадку відмови працівника виконувати з цих причин доручену йому роботу;
- ✓ розгляді, за необхідності, посадовими особами листів, заяв та скарг з питань охорони праці працівників відповідного трудового колективу;
- ✓ підготовці та проведенні громадських оглядів, конкурсів, рейдів з питань охорони праці.

Уповноважені з питань охорони праці мають право:

- ◆ безперешкодно перевіряти на підприємстві стан безпеки і гігієни праці, додержання працівниками нормативних актів з охорони праці на об'єктах підприємства чи виробничого підрозділу, колектив якого його обрав;
- ◆ вносити роботодавцю обов'язкові для розгляду пропозиції щодо усунення виявлених порушень нормативно-правових актів з безпеки і гігієни праці, здійснювати контроль за реалізацією цих пропозицій;
- ◆ звертатися за допомогою до органу державного нагляду в разі якщо вони вважають заходи роботодавця з охорони праці недостатніми;
- ◆ вимагати від майстра, бригадира чи іншого керівника виробничого підрозділу припинення роботи на робочому місці в разі створення загрози життю або здоров'ю працівників;
- ◆ вносити пропозиції про притягнення до відповідальності працівників, які порушують вимоги нормативно-правових актів з охорони праці;
- ◆ брати участь і вносити відповідні пропозиції під час перевірок стану безпеки та гігієни праці, які проводяться посадовими особами органів державного нагляду і, міністерства, відомства, об'єднання, підприємства, місцевих органів виконавчої влади;

◆ бути обраними до складу комісії з питань охорони праці підприємства в разі її створення;

◆ бути представниками трудових колективів з питань охорони праці в районних (міських), міжрайонних (окружних) та товариських судах.

Якщо Уповноважені з ОП вважають, що профілактичні заходи, вжиті роботодавцем, є недостатніми, вони можуть звернутися за допомогою до органу державного нагляду за охороною праці. Вони також мають право брати участь і вносити відповідні пропозиції під час інспекційних перевірок підприємств чи виробництв фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, цими органами.

Не можуть бути ущемлені будь-які законні інтереси працівників у зв'язку з виконанням ними обов'язків уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці. Згідно з законодавством їх звільнення або притягнення до дисциплінарної чи матеріальної відповідальності здійснюється лише за згодою найманих працівників у порядку, визначеному колективним договором.

Особи, які створюють перешкоди для діяльності уповноважених з питань охорони праці, несуть відповідальність у порядку, встановленому законодавством України.

Уповноважений з питань охорони праці може бути відкликаний до закінчення терміну своїх повноважень у разі незадовільного їх виконання тільки за рішенням загальних зборів (конференції) трудового колективу, котрим його було обрано.

8.4. Регулювання охорони праці у колективному договорі, угоді

У колективному договорі, угоді сторони передбачають забезпечення працівникам соціальних гарантій у галузі охорони праці на рівні, не нижчому за передбачений законодавством, їх обов'язки, а також комплексні заходи щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, підвищення існуючого рівня охорони праці, запобігання випадкам виробничого травматизму, професійного захворювання, аваріям і пожежам, визначають обсяги та джерела фінансування зазначених заходів.

Відповідно до ст. 20 Закону України “Про охорону праці” у колективному договорі (угоді) сторони передбачають забезпечення працівникам соціальних гарантій у галузі охорони праці на рівні, не нижчому за передбачений законодавством, їх обов'язки, а також комплексні заходи щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, підвищення існуючого рівня охорони праці, запобігання випадкам виробничого травматизму, професійним захворюванням, аваріям і пожежам, визначають обсяги та джерела фінансування зазначених заходів.

Важливою правовою формою планування заходів щодо охорони праці є угода роботодавця з профспілками чи іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом, що додається до колективного договору (ст. 161 КЗпП). Ця угода укладається з урахуванням причин нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві, а також загального стану умов праці. В угоді

конкретизуються, уточнюються заходи з охорони праці по дільницях, цехах, агрегатах із установленням строків їх виконання і осіб, відповідальних за виконання. В угоді також визначаються асигнування, що виділяються на виконання запланованих заходів. Ці кошти використовуються тільки на виконання заходів, що забезпечують доведення умов і безпеки праці до нормативних вимог або підвищення існуючого рівня охорони праці на виробництві.

У колективному договорі передбачаються також умови виплати працівникам грошової компенсації на придбання лікувально-профілактичного харчування, молока або рівноцінних йому харчових продуктів при роз'їзному характері роботи.

Важливими правовими формами регулювання охорони праці є також Генеральні угоди між Кабінетом Міністрів України, роботодавцями і профспілковими об'єднаннями України.

Так, у Генеральній угоді про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин в Україні на 2010-2012 роки між Стороною власників в особі Кабінету Міністрів України та Спільного представницького органу роботодавців на національному рівні та Стороною профспілок в особі Спільного представницького органу профспілок та профспілкових об'єднань на національному рівні від 9 листопада 2010 р., зокрема, були закріплені такі взаємні зобов'язання сторін угоди в галузі охорони праці та здоров'я, умов праці та відпочинку:

- ◆ умови та порядок запровадження скороченої тривалості робочого часу з одночасним збереженням розміру заробітної плати для працівників, що мають дітей до 14 років або дитину-інваліда;

- ◆ сприяти внесенню до Верховної Ради України проектів законів України про ратифікацію низки Конвенцій МОП;

- ◆ опрацювати та подати Кабінетові Міністрів України проекту Загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2010-2015 роки;

- ◆ при укладанні галузевих угод, колективних договорів передбачати можливість створення на підприємствах з важкими та шкідливими умовами праці та кількістю працюючих більше 1000 осіб медичної служби.

Норми Генеральної угоди є обов'язковими для врахування під час ведення колективних переговорів і укладання угод (договорів) на галузевому, регіональному та виробничому рівнях як мінімальні гарантії.

Додатки

1. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

До розділу 1

1. Що таке державний нагляд і які органи влади здійснюють державний нагляд з питань охорони праці?
2. Як залежать органи державного нагляду від будь-яких господарських органів, суб'єктів підприємництва, об'єднань громадян тощо і якими законодавчими нормами регулюється їх діяльність?
3. Становлення державних служб нагляду за охороною праці в радянський період 1918-1950 років.
4. Коли створено Державний Комітет з нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості та гірничому нагляду в Україні (Держгіртехнагляд УРСР) і які функції йому передавались?
5. Коли створено Державний комітет України з нагляду за охороною праці, хто його очолив?
6. Коли створено Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду і які визначено його основні завдання?
7. Які основні завдання покладається на Держгірпромнагляд як урядовий орган державного управління?
8. Хто призначає на посаду Голову Держгірпромнагляд і які його основні функції?
9. Охарактеризувати мету утворення та спосіб дії колегії в Держгірпромнагляді.
10. Охарактеризувати мету утворення та спосіб дії науково-технічної ради в Держгірпромнагляді.
11. Які права надано Держгірпромнагляду?
12. Територіальні управління як структурні підрозділи, що діють у складі Держгірпромнагляду: їх кількість, основні завдання, функції.
13. Державна інспекція охорони праці територіального управління Держгірпромнагляду: утворення, реорганізація і ліквідація, функції.
14. Держінспекція: права і обов'язки.
15. Державний інспектор в системі Держгірпромнагляду: обов'язки та відповідальність.
16. Охарактеризувати основні принципи державного нагляду за охороною праці.
17. Охарактеризувати загальні вимоги до здійснення державного нагляду за охороною праці.
18. Як встановлюється періодичність проведення планових заходів державного нагляду?
19. Порядок визначення переліків питань для здійснення планових заходів.
20. Порядок підготовки звітів про виконання планових заходів.

21. За скільки днів органи державного нагляду повідомити суб'єкта господарювання про проведення планового заходу? Що повинно міститися у повідомленні?
22. Які максимальні строки здійснення планових заходів на підприємствах
23. Які підстави є для здійснення позапланових заходів на підприємстві?
24. Які максимальні строки здійснення позапланового заходу на підприємстві?
25. Права посадових осіб спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці.
26. В чому полягають обов'язки органів державного нагляду та їх посадових осіб під час здійснення заходів державного нагляду?
27. За що несуть відповідальність органи державного нагляду?
28. Які основні напрямки діяльності державного нагляду за охороною праці.
29. Які основні влади здійснюють державне управління охороною праці в Україні?
30. Які органи влади здійснюють державне управління охороною праці в Україні?
31. Основні функції спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці з питань державного управління охороною праці?
32. Хто відповідає за організацію і здійснення навчання та перевірки знань працівників з питань охорони праці, а хто здійснює контроль?
33. Які нещасні випадки розслідують органи державного нагляду за охороною праці?
34. Хто утворює комісію з розслідування нещасного випадку і її зобов'язання?
35. Який документ складає комісія за результатами розслідування та його зміст?
36. На які види господарської діяльності слід отримати дозвіл органу державного нагляду за охороною праці?
37. Хто здійснює нагляд за додержанням умов дозволу і у якому разі дозвіл може бути анульовано?
38. В чому полягає діяльність органів державного нагляду за охороною праці в державних комісіях з прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів?
39. На кого поширюються вимоги щодо здійснення ідентифікації та обліку об'єктів підвищеної небезпеки?
40. Порядок виключення об'єкта підвищеної небезпеки з державного реєстру об'єктів підвищеної небезпеки?
41. Що таке реєстр ДНАОП і хто його веде?
42. На підставі чого здійснюються планові заходи органів Держгірпромнагляду?
43. Яка мета складання планів та графіків роботи органів Держгірпромнагляду?
44. Як здійснюється планування роботи Держгірпромнагляду?
45. Як здійснюється планування роботи управлінь і відділів Комітету?
46. Що передбачається в планах роботи територіальних управлінь?

47. Як плануються засідання Ради територіального управління?
48. Як планується робота відділів територіального управління, а також головних державних інспекторів? За якими основними напрямками складаються їх плани?
49. Як здійснюється планування роботи державної інспекції і що передбачається в планах роботи?
50. Як здійснюється планування роботи державного інспектора і що передбачається в планах його роботи?
51. Вимоги до навчання та підвищення кваліфікації посадових осіб Держгірпромнагляду.
52. Як проводиться організація цільових семінарів по організації державного нагляду в територіальних управліннях?
53. З якою метою започатковано інститут інспекторів – наставників?
54. Які завдання поставлено перед інститутом інспекторів-наставників?
55. Порядок призначення інспекторів-наставників.
56. Права працівники, призначених інспекторами-наставниками.
57. Обов'язки і відповідальність працівників, призначених інспекторами-наставниками.
58. Яким шляхом здійснюється державний нагляд за охороною праці?
59. Що таке планові та позапланові перевірки?
60. Охарактеризувати оперативні, цільові та комплексні перевірки.
61. Де і яким чином розглядаються результати комплексних перевірок підприємств, об'єктів, адміністративного району, міста тощо?
62. Що зазначається у посвідченні (направленні) працівника державного нагляду на проведення заходу?
63. Дії посадової особи органу державного нагляду за охороною праці під час проведення перевірки.
64. Який документ складається за результатами здійснення планового або позапланового заходу і які відомості він повинен містити?
65. Які відомості повинен містити розпорядчий документ органу державного нагляду щодо усунення порушень, виявлених під час здійснення заходу?
66. Права на застосування яких санкцій надано посадовим особам спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці?
67. Як посадові особи Держгірпромнагляду здійснюють зупинку експлуатації об'єктів при наявності порушень нормативних актів про охорону праці?
68. Як здійснюється притягнення до адміністративної відповідальності та подання щодо невідповідності посадових осіб за порушення законодавства про охорону праці?
69. Яким чином здійснюється аналітичне оцінювання наглядової діяльності теруправлінь?
70. Принципи формування звітності про наглядову діяльність
71. Що визначає методика аналітичного оцінювання наглядової діяльності?

72. Які вимоги висуваються до фахівців, які здійснюють формування звітів про наглядову діяльність з використанням інформаційних технологій?

73. За якими напрямками формуються БД звітності про наглядову діяльність теруправлінь?

74. За який період здійснюється звітність про результати діяльності органів державного нагляду за охороною праці?

75. Які класифікатори використовуються для забезпечення уніфікації підходів до формування звітів та оцінювання наглядової діяльності?

76. З яких таблиць складаються форми звіту про наглядову діяльність?

77. В чому полягає сутність оцінювання наглядової діяльності органів державного нагляду за охороною праці?

78. Які критерії використовуються для оцінки наглядової діяльності теруправлінь?

79. Які етапи передбачає алгоритм роботи з підготовки звітів, оцінка наглядової діяльності та прийняття управлінських рішень?

80. В які терміни перевіряється робота територіального управління, інспекції /відділів/ територіального управління та державного інспектора?

81. Хто може перевіряти роботу територіального управління, інспекцій (відділів) територіального управління, державного інспектора?

82. Хто може призначатися керівником перевіркової групи, утвореної для перевірки діяльності територіальних управлінь, інспекцій та окремих інспекторів?

83. Основні завдання перевіркової групи.

84. Які питання розглядаються і оцінюються при перевірці роботи, що проводиться з укомплектування штату кадрів інспекторського складу?

85. Які питання розглядаються і оцінюються при перевірці роботи, що проводиться з навчання та підвищення кваліфікації інспекторського складу?

86. Які питання розглядаються і оцінюються при перевірці роботи, що пов'язана з методами керівництва і управління роботою держінспекцій?

87. Які питання розглядаються і оцінюються при перевірці роботи, що пов'язана з плануванням роботи з наглядової діяльності?

88. Які питання розглядаються і оцінюються при перевірці повноти й своєчасності використання у наглядовій роботі прав, що надані (державним інспекторам) системи Держгірпромнагляду?

89. Яким чином оформлюються наслідки перевірки роботи територіального управління, інспекції /відділів/ територіального управління та державного інспектора?

90. Звітність перевіркової групи про наслідки перевірки роботи територіального управління, інспекції /відділів/ територіального управління та державного інспектора?

91. Дата створення Національного науково-дослідного інституту промислової безпеки та охорони праці та напрямки його науково-дослідної діяльності з питань безпеки технологічних процесів.

92. Напрямки діяльності ННДІПБОП з питань засобів індивідуального захисту працюючих на виробництві.

93. Напрямки діяльності ННДІПБОП з питань організації державного нагляду за охороною праці.

94. Напрямки діяльності ННДІПБОП з питань використання економічних методів управління у сфері охорони праці та промислової безпеки.

95. Напрямки діяльності ННДІПБОП з питань нормативно-правового забезпечення охорони праці та промислової безпеки.

96. Основні завдання експертно-технічних центрів.

До розділу 2

1. Який орган виконує функції спеціально уповноваженого державного органу з питань гігієни праці?

2. Основні завдання спеціально уповноваженого державного органу з питань гігієни праці.

3. Органи та структурні підрозділи системи державної санітарно-епідеміологічної служби України.

4. Що таке державний санітарно-епідеміологічний нагляд?

5. Основні завдання санітарно-епідеміологічного нагляду.

6. На підставі яких нормативно-правових документів діє спеціально уповноважений державний орган з питань гігієни праці?

7. Які права мають головні державні санітарні лікарі областей, міст, районів, відомств, об'єктів з особливим режимом роботи та їх заступники?

8. Види державного санітарно-епідеміологічного нагляду.

9. В чому полягає запобіжний державний санітарно-епідеміологічний нагляд?

10. В чому полягає поточний державний санітарно-епідеміологічний нагляд?

11. Які заходи мають право застосовувати головні державні санітарні лікарі для припинення порушення санітарного законодавства?

12. Порядок оскарження рішення і дії посадових осіб державної санітарно-епідеміологічної служби.

13. Хто затверджує плани обстежень і перевірок об'єктів нагляду?

14. Яке призначення гігієнічної класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу?

15. Що містить гігієнічна класифікація праці?

16. Повноваження головного державного санітарного лікаря України.

17. Сутність і значення нормотворчої діяльності державного органу з питань гігієни праці.

До розділу 3

1. Хто забезпечує організацію державного пожежного нагляду?

2. Які органи здійснюють державний пожежний нагляд?

3. Хто очолює державний пожежний нагляд?

4. У відповідності з якими нормативно-правовими документами здійснюється робота органів державного пожежного нагляду?

5. Чи залежать органи державного пожежного нагляду від будь-яких господарських органів, органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування?

6. Основні напрями діяльності у здійсненні пожежного нагляду.

7. На яких рівнях здійснюється держпожнагляд?

8. Функції та обов'язки урядового органу держпожнагляду.

9. Функції та обов'язки територіальних органів держпожнагляду.

10. Функції та обов'язки місцевих органів держпожнагляду.

11. Які основні обов'язки покладаються на посадових осіб органів держпожнагляду?

12. Які права мають посадові особи органів держпожнагляду?

13. Хто має право втручатись у діяльність державних інспекторів?

14. На основі чого складаються плани роботи держпожнагляду?

15. На який термін складаються плани роботи в урядовому, територіальних і місцевих органах держпожнагляду?

16. Ким затверджуються плани роботи в урядовому, територіальних і місцевих органах держпожнагляду?

17. Ким затверджуються посадові інструкції керівників територіальних органів держпожнагляду?

18. Які об'єкти підлягають перевіркам?

19. З якою метою проводяться планові перевірки?

20. В залежності від чого встановлюється періодичність проведення планових перевірок?

21. Що має зробити керівник відповідного органу для здійснення планової (позапланової) перевірки?

22. З якою метою проводяться позапланові перевірки?

23. В який термін здійснюється позапланова перевірка?

24. В якому випадку позапланові перевірки об'єктів суб'єктів господарювання, які проводяться з метою контролю за виконанням приписів та постанов, до 1 січня 2011 року можуть не проводитись?

25. Які документи оформляються у разі виявлення в ході планової (позапланової) перевірки порушень вимог законодавства у сфері пожежної безпеки?

26. Хто здійснює нормативно-технічну роботу? Яким чином проводиться облік цієї роботи?

27. Які основні завдання нормативно-технічної роботи?

28. На якій стадії проектна документація підлягає державній експертизі щодо пожежної безпеки?

29. Який документ складається за результатами державної експертизи щодо пожежної безпеки? Ким підписується даний документ?

30. Якими органами визначається порядок вибіркового контролю за відповідністю проектної документації на будівництво об'єктів протипожежним вимогам норм у проектних організаціях?

31. Що перевіряється у проектній організації окрім проектної документації?

32. Що відбувається за підсумками вибіркових перевірок у випадку виявлення порушень норм і правил проектування?

33. Хто включається до складу комісії з вибору земельної ділянки (траси) для будівництва?

34. На що слід звертати особливу увагу при розгляді намічених протипожежних заходів у проектних рішеннях при виборі земельної ділянки (траси) для будівництва?

35. Що перевіряється під час здійснення нагляду за об'єктами, що будуються?

36. Якими органами визначається періодичність перевірок об'єктів, що будуються?

37. Які документи обов'язково мають зберігатись в наглядовій справі на новобудову?

38. Що має перевіряти державний інспектор під час участі в роботі комісії з прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів?

39. Кому доповідає державний інспектор про наслідки участі в роботі державної комісії?

40. Яким органом проводиться узгодження проектів будівельних норм і правил, ТУ, ДСТУ, СОУ та інших нормативних документів?

41. За яких умов суб'єкту господарювання видається ліцензія?

42. Які органи здійснюють контроль за дотриманням ліцензіатами ліцензійних умов впровадження певного виду господарської діяльності?

43. Які міри покарання мають право застосовувати посадові особи органів держпожнадзора до керівників, посадових осіб, інших працівників підприємств, установ, організацій, юридичних осіб та громадян, винних у порушенні встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, невиконанні приписів, постанов органів держпожнадзора, використанні пожежної техніки та засобів пожежогасіння не за призначенням?

44. Якими документами регламентується організація роботи органів дізнання?

45. Який документ складається за кожним фактом пожежі?

46. Що здійснюється за результатами аналізу пожеж?

47. Що мають здійснювати органи держпожнадзора з метою проведення масово-роз'яснювальної роботи?

48. Що представляють собою комплексні, цільові та контрольні перевірки?

49. Що містить наглядова справа на кожний центральний орган виконавчої влади, обласні, міські та районні відомчі організації?

50. Які питання визначаються під час перевірки організації роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади та відомств з питань пожежної безпеки?

51. Що відображується у довідці, яка заповнюється за результатами проведення перевірки?

52. З якою періодичністю урядовим органом держпожнадзора здійснюються комплексні перевірки діяльності обласних державних адміністрацій з питань пожежної безпеки?

53. Ким здійснюється держпожнадгляд на об'єктах, які охороняються підрозділами Державної пожежної охорони на підставі договорів?

54. Яка періодичність планових і позапланових перевірок?
55. Які функції передбачає організація держпожнадзора на договірних об'єктах?
56. Що повинні мати усі працівники з числа інженерно-інспекторського складу об'єктового підрозділу ДПО у робочій папці або сейфі?
57. Який документ оформляється на виконання тимчасових вогневих робіт?
58. Якими органами здійснюється масово-роз'яснювальна робота з питань профілактики пожеж? Яка мета цієї роботи?

До розділу 4

1. Який орган є спеціально уповноваженим центральним державним органом виконавчої влади з питань радіаційної безпеки?
2. Які завдання вирішують органи державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки?
3. На підставі чого формуються річний та місячний плани наглядової діяльності?
4. Ким підписуються і затверджуються річні та місячні плани наглядової діяльності?
5. Який документ додається до планів наглядової діяльності?
6. Що є об'єктами державного нагляду у сфері використання ядерної енергії?
7. Яким шляхом реалізується державний нагляд за безпекою при використанні ядерної енергії?
8. Які основні принципи покладено в основу організації державного нагляду за ядерною та радіаційною безпекою при використанні ядерної енергії?
9. Які основні напрямки державного нагляду за додержанням вимог ядерної та радіаційної безпеки при використанні ядерної енергії?
10. Яку інформацію Держатомрегулювання України одержує від Ліцензіатів?
11. З якою метою аналізується інформація щодо стану ядерної та радіаційної безпеки ядерних установок, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами?
12. З якою метою аналізуються ядерні установки, об'єкти, призначені для поводження з радіоактивними відходами, у випадку виявлених на них порушень в роботі?
13. На підставі яких документів здійснюється контроль наявності та переміщення ядерних матеріалів, їх імпорт і експорт?
14. Які заходи може вжити Держатомрегулювання України за результатами обробки, аналізу і оцінки інформації про стан безпеки?
15. Яка мета реєстрації і опосвідчення технічного обладнання і трубопроводів, важливих для безпеки, а також обладнання систем локалізації аварій? Хто здійснює реєстрацію і опосвідчення?
16. З якою метою проводиться інспекційне обстеження заявників? Хто входить до складу комісії інспекційного обстеження?
17. Що передбачає комплексне та цільове інспекційне обстеження?

18. В чому полягає організація інспекційної діяльності?
19. Які види інспекцій передбачаються при здійсненні державного нагляду в сфері використання ядерної енергії?
20. За якими напрямками проводяться планові інспекції?
21. На які види поділяються непланові інспекції?
22. З урахуванням яких факторів встановлюються обсяг та періодичність проведення планових інспекцій?
23. Які фактори повинна враховувати оптимізація періодичності проведення планових інспекцій?
24. Які етапи передбачає підготовка до інспекції?
25. Дії при підготовці планових і спеціальних інспекцій.
26. З чим мають бути ознайомлені члени комісії перед проведенням інспекції?
27. На що слід звернути особливу увагу в період проведення інспекцій?
28. Які методи використовуються для встановлення відповідності діяльності Ліцензіата, систем (елементів), важливих для безпеки, установок, об'єктів вимогам безпеки при проведенні планових інспекцій?
29. В чому полягає перевірка експлуатаційної, ремонтної, оперативної, звітної та іншої документації?
30. В яких випадках доцільно провести спостереження за діями оперативного і ремонтного персоналу?
31. Які документи оформляються за результатами аналізу і оцінки інформації, наданою Ліцензіатом щодо стану безпеки в залежності від подій, які мали місце на установці, об'єкті?
32. В якому випадку складається припис, а в якому довідка про проведення інспекції?
33. Який документ оформляється за підсумками інспекційного обстеження?
34. Які права має Держатомрегулювання згідно з чинним законодавством?
35. Які дії можуть здійснювати державні інспектори на підставі проведеної інспекції, проведеного аналізу і виконаної оцінки стану безпеки?
36. Функції головного державного інспектора з ядерної та радіаційної безпеки.
37. Що включають в себе фактори, які беруться до уваги при визначенні примусового заходу та прийнятті рішення щодо його застосування?
38. Якими органами здійснюється облік і аналіз результатів державного нагляду в Держатомрегулювання України?
39. Хто здійснює облік результатів державного нагляду, якщо результатом проведеної інспекції є припис?
40. Де здійснюється облік результатів державного нагляду, якщо результатом проведеної інспекції є довідка про проведення інспекції?
41. Куди направляються всі приписи, акти інспекційних обстежень, довідки, видані територіальними органами Держатомрегулювання для забезпечення обліку, проведення аналізу і виконання поглибленої оцінки поточного стану безпеки установок, об'єктів?
42. З якими цілями аналізуються результати державного нагляду?

До розділу 5

1. Що забезпечує Держгірпромнагляд у військових частинах, на робочих місцях, де працюють особи за трудовими договорами?
2. Що забезпечує Держгірпромнагляд в органах внутрішніх справ, де працюють особи за трудовими договорами?
3. За якими основними напрямками співпрацюють Держгірпромнагляд та Федерація професійних спілок України?
4. Як часто Держгірпромнагляд і Федерація професійних спілок України підбивають підсумки виконання угоди про співпрацю щодо здійснення державного нагляду і громадського контролю за додержанням законодавства про охорону праці?

До розділу 6

1. Функції місцевих державних адміністрацій в галузі охорони праці.
2. Функції органів місцевого самоврядування в галузі охорони праці
3. Основна мета проведення громадських слухань з питань використання ядерної енергії та радіаційної безпеки
4. Що є предметом громадських слухань з питань використання ядерної енергії та радіаційної безпеки?

До розділу 7

1. Що є об'єктами аудиту системи управління з промислової безпеки та охорони праці?
2. Які основні завдання аудиту?
3. Що є основними об'єктами внутрішнього аудиту?
4. Хто здійснює зовнішній аудит?
5. Які права замовника аудиту?
6. Які зобов'язання замовника аудиту?
7. Які основні принципи аудиту?
8. Яким буває внутрішній аудит?
9. Які вимоги до аудиторів?
10. Хто може бути аудитором з систем управління промисловою безпекою та охороною праці?
11. Головна мета, яку повинен ставити перед собою аудитор?
12. Як проводиться опитування з окремими працівниками?

До розділу 8

1. Які права має громадський інспектор з охорони праці
2. Які основні завдання комісії з питань охорони праці підприємства
3. Які права має комісія з питань охорони праці
4. Які права мають Уповноважені з питань охорони праці
5. Хто здійснює методичну допомогу в роботі Уповноважених з охорони праці підприємства.

2. СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АПК – агропромисловий комплекс

БД – база даних

ВМ – вибухові матеріали

ВЦ – випробувальний центр

ГУМВС – головне управління міністерства внутрішніх справ України

Держатомрегулювання – **Державний комітет ядерного регулювання України**

Держгірпромнагляд – Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду

Держінспектор – державний інспектор

Держінспекція – державна інспекція

Держкомкордону – Державний Комітет у справах охорони Державного кордону

Держкомстат – Державний Комітет Статистики України

Держпідприємництво – Державний Комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва

Держпожбезпеки – Державний департамент пожежної безпеки

держпожнагляд – державний пожежний нагляд

Держцентрякості – державний центр регулювання якості поставок і послуг

ДІОП – державна інспекція охорони праці

ДНАОП – державний нормативний акт з охорони праці

ДНТЦ ЯРБ – державний науково-технічний центр з ядерної та радіаційної безпеки

ДПО – державна пожежна охорона

ДСТУ – державний стандарт України

ЕТЦ – експертно-технічний центр

ЖКГ – житлово-комунальне господарство

ЗІЗ – засоби індивідуального захисту

ІП – інтегральні показники

ІС – інтегральна система

КВЕД – класифікатор видів економічної діяльності

КЗ – колективний захист

КМУ – кабінет міністрів України

ЛКК – лікарсько-експертна комісія

МВС – міністерство внутрішніх справ

Мінекобезпеки – міністерство охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки

Міноборони – міністерство оборони України

Мінпаливоенерго – міністерство палива та енергетики України

Мінюст – міністерство юстицій України

МНС – міністерство надзвичайних ситуацій

МОЗ – міністерство охорони здоров'я

МОП – міжнародна організація праці
НДІ – науково-дослідний інститут
ННДІОП – національний науково-дослідний інститут охорони праці
ННДІПБОП – національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці
ОПН - об'єкт підвищеної небезпеки
ОС – орган із сертифікації
Профзахворюваність – професійна захворюваність
СБУ – служба безпеки України
СКС – соціально-культурна сфера
СЛА – система локалізації аварій
СПБ – служба пожежної безпеки
СНиП - строительные нормы и правила
СОУ – стандарт організацій України
Теруправління – територіальні управління
ТК – технічний комітет
ТУ – технічні умови
УкрСепро – українська сертифікація продукції
ФПУ – Федерація професійних спілок України
ЦУГН – центральне управління гірничого нагляду

3. СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

Атестація робочих місць за умовами праці – комплексна оцінка всіх факторів виробничого середовища і трудового процесу;

аудит - перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам;

вимоги безпеки для здоров'я і життя людини – розроблені на основі медичної науки критерії, показники, гранично допустимі межі, санітарно-епідеміологічні нормативи, правила, норми, регламенти тощо (медичні вимоги щодо безпеки для здоров'я і життя людини), розроблення, обґрунтування, контроль і нагляд за якими відноситься виключно до медичної професійної компетенції;

виробниче середовище – сукупність фізичних, хімічних, біологічних та соціальних чинників, які діють на людину під час виконання нею трудових обов'язків;

державний нагляд – діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, органів місцевого самоврядування, інших органів в межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт та послуг, прийнятого рівня небезпеки для населення, навколишнього природного середовища;

експертиза – розгляд, дослідження експертом-фахівцем певних справ, питань, що потребують спеціальних знань;

засоби впливу – застосування згідно із законом дисциплінарної, адміністративної, матеріальної, кримінальної відповідальності до винних осіб за порушення законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці;

заходи державного нагляду – планові та позапланові заходи, які здійснюються шляхом проведення перевірок, ревізій, оглядів, обстежень та інших дій;

звіт – письмове повідомлення про виконання роботи;

інструктаж – усне пояснення положень відповідних нормативних документів, що закінчується вибірковою перевіркою шляхом опитування засвоєних знань і навичок в обсязі викладених питань;

інтерфейс – це сукупність програмних засобів, які забезпечують взаємодію всіх програм обчислювальної системи;

інспекторська перевірка – перевірка порядку дотримання підприємствами (об'єктами), організаціями та установами вимог законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці;

інспекційна діяльність – це комплекс дій і заходів по організації і проведенню інспекцій, а також контролю виконання наданих приписів і яка спрямована на забезпечення захисту персоналу населення та навколишнього природного середовища від негативного впливу шкідливих і небезпечних факторів;

інспекційні обстеження – це перевірки заявника, які проводяться перед видачею ліцензій чи дозволів на виконання діяльності в сфері використання ядерної енергії, робіт чи операцій;

інспекція – це одна із форм державного нагляду, яка включає перевірку діяльності Ліцензіата, стану систем (елементів), важливих для безпеки, спостереження, випробування, вимірювання, бесіди з персоналом;

КВЕД – класифікатор видів економічної діяльності;

ліцензіат – суб'єкт господарювання, який одержав ліцензію на провадження певного виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню;

ліцензія – документ державного зразка, який засвідчує право ліцензіата на провадження зазначеного в ньому виду господарської діяльності протягом визначеного строку за умови виконання Ліцензійних умов;

небезпечний виробничий фактор – небажане явище, яке супроводжує виробничий процесі дія якого за певних умов може привести до травми або іншого раптового погіршення здоров'я працівника і навіть до раптової смерті;

непланові інспекції – це перевірки, які проводяться в тому випадку, якщо в результаті планових інспекцій виявляються конкретні напрямки діяльності Ліцензіата або роботи, в яких встановлені дефіцити безпеки і які потребують детальніших перевірок або частішого їх проведення;

облік травматизму – система безперервного і взаємопов'язаного спостереження і контролю за рівнем виробничого травматизму з метою отримання точних даних про стан цього явища;

органи місцевого самоврядування – це структурно-організовані колективи службовців, що наділяються владою у системі місцевого самоврядування для реалізації владних рішень;

оцінка протипожежного стану об'єкта – визначення відповідності приміщень, будівель, споруд та територій, технологічних процесів, організаційної роботи тощо вимогам нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки;

оцінка ризику – науково обґрунтований процес, який складається з ідентифікації та характеристики небезпеки, оцінки впливу, характеристики ризику;

паспортизація технічного стану будівель і споруд – обстеження, діагностика і оцінювання технічного стану об'єкта Спеціалізованою організацією та визначення на цій основі категорії його технічного стану з подальшим складанням Паспорту технічного стану будівлі (споруди);

піднаглядний об'єкт – частина чи ланка підприємства з закінченим циклом виробництва або направленою діяльністю, що в свою чергу має робочі місця з певною технологією, де використовуються машини, механізми, обладнання чи виключно ручна праця;

піднаглядове підприємство – уставний суб'єкт, що має право юридичної особи, працює самостійно або використовує найману працю для виробництва чи реалізації певного товару, надання послуг, має свій банківський рахунок, гербову печатку та ліцензію на визначену діяльність;

планові інспекції – це перевірки, які плануються на заданий період часу і регулярно проводяться для того, щоб визначити і оцінити відповідність діяльності Ліцензіатів в сфері використання ядерної енергії встановленим вимогам безпеки;

планування наглядової діяльності – складання планів та графіків роботи з метою забезпечення взаємодії з іншими органами нагляду, між інспекціями і інспекторами різних видів нагляду та вирішення питань систематизації наглядової діяльності, проведення перевірок та інших робіт;

пломбування об'єкта – це негайна зупинка роботи устаткування через порушення вимог безпеки, шляхом встановлення спеціальних пломб для неможливості роботи на даному устаткуванні;

показники наглядової діяльності – елементи звітності про наглядову діяльність, з допомогою яких можна кількісно оцінити роботу інспекторського складу;

прпис – це обов'язкова для виконання вимога державного інспектора, яка видається юридичним і фізичним особам з метою усунення виявлених порушень на об'єкті, що підлягав перевірці;

регресійний аналіз – метод статистичного аналізу, який встановлює математичну залежність між досліджуваними ознаками і встановлює за допомогою коефіцієнта кореляції порівняльної оцінки щільності взаємозв'язку;

розпорядження органу державного нагляду – обов'язкове для виконання письмове рішення органу державного нагляду щодо усунення виявлених порушень у визначені строки;

сертифікація – процедура, в якій акредитований орган документально засвідчує що продукт відповідає встановленим вимогам;

спосіб здійснення державного нагляду – процедура здійснення державного

нагляду, визначена законом;

стандартизація – процес встановлення і застосування обов'язкових правил, норм і вимог до продукції, сировини, матеріалів, методів проектування й виробництва з метою забезпечення необхідної якості та подолання нераціональної різноманітності вищезазначених видів і типів;

територіальне управління – місцеві територіальні органи виконавчої влади, які дають у складі Держгірпромнагляду і йому підпорядковуються;

третьі особи – юридичні та фізичні особи (адвокати, аудитори, члени громадських організацій та інші), які залучаються органами державного нагляду в ході здійснення заходів державного нагляду;

умови праці – сукупність чинників трудового процесу і виробничого середовища, які впливають на здоров'я і працездатність людини під час виконання нею трудових обов'язків;

уніфікація – приведення різних видів продукції і засобів її виробництва до раціонально мінімальних типорозмірів і форм із метою запобігання невиправданій різноманітності виробів однакового призначення й приведення їх до можливо одноманітного способу виготовлення;

штучні нейронні мережі – математичні моделі, а також їх програмні або апаратні реалізації, побудовані за принципом організації і функціонування біологічних нейронних мереж.

1. ПРИМІРНИЙ ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ З ОХОРОНИ ПРАЦІ, ЩО ПОВИННІ БУТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1. Система управління охороною праці (СУОП)

У ній повинні бути подані найважливіші напрями в роботі по забезпеченню безпеки праці, сформульовані основні обов'язки працівників в цьому напрямі, починаючи від першого керівника і закінчуючи виконавцями (робочими) всієї вертикалі управління. Структура охорони праці підприємства та взаємозв'язки. Положення про систему управління охороною праці підприємства повинно бути розроблено у відповідності до „Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці” затвердженої наказом Держгірпромнагляду від 07.02.2008 №35.

2. Журнал обліку вступних інструктажів

Вступний інструктаж проводиться:

- ✓ з усіма працівниками, які приймаються на постійну або тимчасову роботу, незалежно від їх освіти, стажу роботи та посади;
- ✓ з працівниками інших організацій, які прибули на підприємство і беруть безпосередню участь у виробничому процесі або виконують інші роботи для підприємства;
- ✓ з учнями та студентами, які прибули на підприємство для проходження трудового або професійного навчання;
- ✓ з екскурсантами у разі екскурсії на підприємство.

Вступний інструктаж проводиться спеціалістом служби охорони праці або іншим фахівцем відповідно до наказу (розпорядження) по підприємству, який в установленому Типовим положенням порядку пройшов навчання і перевірку знань з питань охорони праці. Вступний інструктаж проводиться в кабінеті охорони праці або в приміщенні, що спеціально для цього обладнано, з використанням сучасних технічних засобів навчання, навчальних та наочних посібників за програмою, розробленою службою охорони праці з урахуванням особливостей виробництва. Програма та тривалість інструктажу затверджуються керівником підприємства.

Запис про проведення вступного інструктажу робиться в журналі реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці, який зберігається службою охорони праці або працівником, що відповідає за проведення вступного інструктажу, а також у наказі про прийняття працівника на роботу.

3. Програма вступного інструктажу

Програма повинна зважати на специфіку підприємства. Примірний зміст програми ввідного інструктажу:

1. Загальні відомості про підприємство, характерні особливості виробництва.

2. Основні положення чинного законодавства про охорону праці.

2.1. Трудовий договір, час роботи і відпочинку, охорона праці жінок і осіб молодше за 21 рік. Пільги і компенсації за шкідливі умови праці, передбачені законодавством, а також ті, які передбачені додатково в колективних договорах.

2.2. Правила внутрішнього трудового розпорядку, відповідальність за їх порушення. Порядок усунення від виконання робіт.

2.3. Організація роботи з охорони праці на підприємстві. Державний нагляд і контроль, громадський контроль за охороною праці.

3. Загальні правила поведінки для тих, що працюють на території підприємства, а також правила поведінки у виробничих і допоміжних приміщеннях. Розташування основних цехів, служб, допоміжних приміщень.

4. небезпечні і шкідливі виробничі чинники, характерні для даного виробництва. Методи і засоби попередження нещасних випадків і професійних захворювань: засоби колективного захисту, плакати, знаки безпеки, сигналізації. Основні вимоги по попередженню електротравматизму.

5. Основні вимоги виробничої санітарії і особистої гігієни.

6. Засоби індивідуального захисту. Порядок і норми видачі ЗІЗ, терміни носіння.

7. Обставини окремих характерних нещасних випадків, аварій, що відбулися на підприємстві і інших аналогічних виробництвах через порушення вимог охорони праці.

8. Порядок розслідування і оформлення документів про нещасні випадки і професійні захворювання на виробництві.

9. Пожежна безпека. Способи і засоби запобігання пожежам, вибухам, аваріям. Дії персоналу при їх виникненні.

10. Перша допомога потерпілим. Дії тих, що працюють при виникненні нещасного випадку на ділянці, в цеху.

4. Перелік виробництв (і професій), при роботі в яких обов'язкове проходження медичних оглядів

Складається на підстав наказу керівника підприємства про затвердження тимчасових переліків шкідливих, небезпечних речовин і виробничих чинників, а також робіт, при виконанні яких проводяться попередні і періодичні огляди працівників. Обов'язково враховується “Перелік робіт, де є потреба у професійному доборі”, затверджений наказом МОЗ України від 10 грудня 1993 року, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22 грудня 1993 року під № 194 та „Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій”, затвердженим наказом МОЗ України від 21.05.2007 №246, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 23.07.2007 №846/14133.

5. Графік проведення періодичних медичних оглядів

Його, як правило, складає відділ кадрів спільно з керівниками підрозділів. При ухиленні працівника від проходження медичного огляду працедавець зобов'язаний не допускати його до виконання ним трудових обов'язків. Медогляд проводиться за рахунок працедавця.

6. Список працівників, зобов'язаних проходити періодичні медичні огляди

Складається поіменний список працівників, зайнятих на важких роботах, роботах з шкідливими і небезпечними умовами праці, а також таких, які вимагають професійного відбору. У списку указуються шкідливий або небезпечний чинник, що впливає на працівника, професія, стаж роботи по цій професії. Поіменний список узгоджується з органами санепідемстанції, і один екземпляр передається до медичної установи, з якою укладений договір на проведення медичного огляду.

7. Заключний акт за наслідками періодичного медичного огляду

Складає лікар лікувально-профілактичної установи, що проводила медогляд (при необхідності – за участю профпатолога або лікарів інших спеціальностей), з представниками служби санепідемстанції, профспілкової організації і працедавця. Один екземпляр завершального акту передається в місцеві органи санепідемстанції, другий залишається в організації. Проведення оздоровчих заходів (у разі їх наявності) працедавцем є обов'язковим.

8. Перелік безкоштовно видаваного спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту

Перелік складається на підстав “Норм безкоштовної видачі”, затверджених наказами Держнаглядохоронпраці України. В даному випадку необхідно користуватися “Державним реєстром ДНАОП”, який містить весь перелік нормативних актів, що діють на території України. Типові норми слід розглядати як мінімум, яким працедавець зобов'язаний забезпечити працівника. Перелік повинен бути узгоджений з профспілковим комітетом або з іншим представницьким органом тих, що працюють.

9. Особиста картка обліку спецодягу, спецвзуття

На кожного працівника заводиться така картка, в якій він розписується за отримання спецодягу, спецвзуття. Картка необхідна, бо при нещасному випадку з працівником буде потрібно документи, підтверджуючі видачу йому спецодягу і інших засобів індивідуального захисту.

Примітка: Забезпечення спецодягом проводиться у відповідності до «Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту», затвердженого наказом Держгірпромнагляду від 24.03.2008 №53.

10. Журнал реєстрації інструктажу з охорони праці

Про проведені первинного інструктажу на робочому місці, повторного, позапланового, цільового, стажування і допуску до роботи працівник, що провів інструктаж, робить запис в «Журналі реєстрації інструктажів» на робочому місці з обов'язковим підписом хто інструктується і інструктує. При реєстрації позапланового інструктажу вказують причину його проведення. Первинний, повторний, позаплановий та цільовий інструктаж проводить безпосередній керівник (майстер).

Первинний інструктаж: проводиться до початку роботи безпосередньо на робочому місці з працівником:

- ✓ новоприйнятим (постійно чи тимчасово) на підприємство або до фізичної особи, яка використовує найману працю;
- ✓ який переводиться з одного структурного підрозділу підприємства до іншого;
- ✓ який виконує нову для нього роботу;
- ✓ відрядженим працівником іншого підприємства, який бере безпосередню участь у виробничому процесі на підприємстві.

Первинний інструктаж на робочому місці проводиться індивідуально або з групою осіб одного фаху за діючими на підприємстві інструкціями з охорони праці відповідно до виконуваних робіт.

Повторний інструктаж проводиться на робочому місці індивідуально з окремим працівником або групою працівників, які виконують однотипні роботи, за обсягом і змістом переліку питань первинного інструктажу.

Повторний інструктаж проводиться в терміни, визначені нормативно-правовими актами з охорони праці, які діють у галузі, або роботодавцем (фізичною особою, яка використовує найману працю) з урахуванням конкретних умов праці, але не рідше: на роботах з підвищеною небезпекою – 1 раз на 3 місяці; для решти робіт – 1 раз на 6 місяців.

Позаплановий інструктаж проводиться з працівниками на робочому місці або в кабінеті охорони праці:

при введенні в дію нових або переглянутих нормативно-правових актів з охорони праці, а також при внесенні змін та доповнень до них;

при зміні технологічного процесу, заміні або модернізації устаткування, приладів та інструментів, вихідної сировини, матеріалів та інших факторів, що впливають на стан охорони праці;

при порушеннях працівниками вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що призвели до травм, аварій, пожеж тощо;

при перерві в роботі виконавця робіт більш ніж на 30 календарних днів – для робіт з підвищеною небезпекою, а для решти робіт – понад 60 днів.

Позаплановий інструктаж може проводитись індивідуально з окремим працівником або з групою працівників одного фаху. Обсяг і зміст позапланового інст-

руктажу визначаються в кожному окремому випадку залежно від причин і обставин, що спричинили потребу його проведення.

Цільовий інструктаж проводиться з працівниками: при ліквідації аварії або стихійного лиха; при проведенні робіт, на які відповідно до законодавства, оформлюються наряд-допуск, наказ або розпорядження.

Цільовий інструктаж проводиться індивідуально з окремим працівником або з групою працівників. Обсяг і зміст цільового інструктажу визначаються залежно від виду робіт, що виконуватимуться.

Стажування

Всі робочі, зокрема випускники профтехучилищ, учбово-виробничих комбінатів, після первинного інструктажу на робочому місці винні протягом перших 2-15 змін (залежно від характеру роботи, кваліфікації працівника) пройти стажування під керівництвом осіб, призначених наказом.

Керівництво цеху, ділянки за узгодженням із службою охорони праці і профспілковим комітетом може звільняти від стажування працівника, що має стаж роботи за фахом не менше трьох років, перехідного з одного цеху в інший, якщо характер його роботи і тип устаткування, на якому він працював раніше, не міняються.

Проходження стажування, закріплення відповідальних осіб, допуск до самостійної роботи оформляються наказами та робиться відмітка в журналі.

11. Програма первинного інструктажу

Первинний інструктаж на робочому місці проводять по програмах, розроблених і затверджених наказом підприємства, для окремих професій або видів робіт з урахуванням вимог стандартів, відповідних правил, норм і інструкцій з охорони праці і іншої технічної документації. Програми погоджують із службою охорону праці і профспілковим комітетом.

Примірний перелік основних питань первинного інструктажу на робочому місці:

1. Загальні відомості про технологічний процес і устаткування на даному робочому місці, виробничій ділянці, в цеху. Основні небезпечні і шкідливі виробничі чинники, що виникають при даному техпроцесі.

2. Безпечна організація робочого місця.

3. Небезпечні зони машин, механізмів, приладу. Засоби безпеки устаткування (запобіжні, гальмівні пристрої і огорожі, системи блокування і сигналізації, знаки безпеки). Вимоги по попередженню електротравматизму.

4. Порядок підготовки до роботи (перевірка справності устаткування, пускових механізмів, інструменту і пристосувань, блокувань заземлення і інших засобів захисту).

5. Безпечні прийоми і методи роботи, дії при виникненні небезпечної ситуації.

6. Засоби індивідуального захисту на даному робочому місці і правила користування ними.

7. Схема безпечного пересування працівників по території цеху, ділянки.

8. Внутрішньо-цехові транспортні і вантажопідйомні засоби та механізми. Вимоги безпеки при навантажувально-розвантажувальних роботах і транспортуванні вантажів.

9. Характерні причини аварій, вибухів, пожеж, випадків виробничих травм.

10. Дії попередження аварій, вибухів, пожеж. Обов'язки і дії при аварії, вибухах, пожежах. Способи застосування засобів пожежогашіння, що є на дільниці, протиаварійні захисти і сигналізації, місця їх розташування.

12. Перелік професій і посад працівників, звільнених від інструктажів на робочому місці

Затверджується наказом підприємства і узгоджується з профспілковим комітетом або з іншим представницьким органом трудового колективу та службою охорони праці. Від проходження інструктажу звільняються особи, не пов'язані з обслуговуванням, випробуванням, монтажем, наладкою і ремонтом устаткування, використанням інструменту, обладнання (комп'ютер) зберіганням і застосуванням сировини і матеріалів.

13. Журнал розпоряджень

Рекомендується мати на ділянці, в цеху. Тут повинні фіксуватися всі розпорядження, що стосуються стажування, допуску до самостійної роботи, закріплення відповідальних осіб і тому подібне. Всі особи, поіменно в розпорядженнях, повинні бути ознайомлені з ними під підпис, що підвищує відповідальність і дисциплінованість.

14. Перелік професій, робота по яких вимагає навчання та проходження перевірки знань

Працівники, пов'язані з виконанням робіт або обслуговуванням об'єктів (установок устаткування) підвищеної небезпеки і таких, що потребують професійного добору повинні проходити періодичну перевірку знань з охорони праці в терміни, встановлені Положенням про порядок навчання і перевірки знань з питань охорони праці, що діють на підприємстві.

Проведення перевірки знань працівників з охорони праці оформляють протоколом.

Перед черговою перевіркою знань на підприємствах організують заняття, лекції, семінари, консультації по питаннях охорони праці.

Всі працівники, що мають перерву в роботі по даному виду робіт, посади, професії більше трьох років, а при роботі з підвищеною небезпекою — більш за один рік, повинні пройти навчання з охорони праці до початку самостійної роботи.

15. Наказ про призначень комісії з перевірки знань охорони праці

Склад комісії з перевірки знань визначається Положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, що діють на підприємстві. Число членів комісії повинне бути не менше трьох. Участь в комісії представника органу державного нагляду є обов'язковою при перевірці знань працівників, що виконують роботи підвищеної небезпеки.

Члени комісії з перевірки знань повинні бути навчені і мати документ, що засвідчує їх повноваження.

Проведення перевірки знань повинно бути оформлено протоколом і скріплено підписами членів комісії.

16. Графік перевірки знань з охорони праці

Затверджується наказом підприємства. Слід вести регулярний контроль за його виконання, а також своєчасно вносити необхідні доповнення при штатних змінах.

Особи, що проходять перевірку знань, повинні бути заздалегідь ознайомлені з вказаним графіком.

17. Програми навчання працівників з охорони праці

Повинні бути складені по всіх професіях і видах робіт, затверджені наказом і узгоджені із службою охорони праці і профспілковим комітетом.

18. Екзаменаційні білети з охорони праці

Керівники, фахівці і працівники повинні бути ознайомлені до початку перевірки знань (як мінімум за місяць) із екзаменаційними білетами. Рекомендується проводити спеціальні семінари, заняття з тими, що екзаменуються.

19. Протоколи засідання комісії з перевірки знань з охорони праці

Після навчання екзаменаційна комісія проводить перевірку теоретичних знань і практичних навиків.

Результати перевірки знань оформляють протоколом.

20. Посвідчення для інженерно-технічних працівників і робочих

Посвідчення виписуються після перевірки знань на підставі протоколу. При черговій перевірці знань в посвідченні робиться лише відмітка по результатах перевірки, що закріплюється підписом голови комісії і печаткою. Порядок зберігання посвідчень визначається керівником підприємства.

21. Журнал видачі посвідчень з охорони праці

Його веде інженер з охорони праці, видача посвідчення проводиться під розпис.

22. Перелік професій і видів робіт, по яких повинні бути розроблені інструкції з охорони праці.

Перелік розробляється на основі затвердженого на підприємстві штатного розкладу відповідно до тарифно-кваліфікаційного довідника робіт і професій робочих і кваліфікаційного довідника посад службовців, затверджених у встановленому порядку.

Перелік складається службою охорони праці за участю керівників підрозділів, служб, головних фахівців (головного технолога, головного механіка, головного енергетика і ін.) служби організації праці і заробітної плати, затверджується керівником підприємства і розсилається у всі структурні підрозділи (служби) підприємства.

23. Перелік діючих інструкцій з охорони праці

Повинен охоплювати всі види робіт і професій підприємства. Перелік узгоджується з профспілковою організацією або з іншим уповноваженим органом трудового колективу.

Інструкції розробляються з урахуванням вимог “Положення про розробку інструкцій з охорони праці”, затвердженого наказом Держгірпромнагляд України від 29 січня 1998 року № 9, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 7 квітня 1998 року під № 226/2666.

Інструкції затверджуються наказом керівника.

Кожній інструкції повинні бути присвоєні найменування і номер.

24. Наказ по підприємству про розробку (перевиданні, продовженні терміну дії інструкції з охорони праці)

Інструкції для працівників по професіях і на окремі види робіт розробляються відповідно до переліку.

Розробка інструкції з охорони праці здійснюється на підстав плану розробки, затвердженого наказом.

Інструкції для працівників по професіях або по видах робіт повинні систематично, не рідше за один раз в 5 років, а для працівників або по видах робіт, пов'язаних з підвищеною небезпекою, — не рідше за один раз на 3 роки, перевірятися на відповідність вимогам чинних нормативно-правових актів з охорони праці.

Якщо протягом зазначених термінів умови праці працівників на підприємстві не змінилися, то наказом по підприємству дія інструкції для працівників продовжується на наступний термін, про що робиться запис на першій сторінці інструкції (ставляться штамп «Переглянуто», дата і підпис особи, відповідальної за перегляд інструкції).

25. Інструкції з охорони праці

Кількість інструкції повинна відповідати переліку. Інструкції для працівників розробляються, як правило, керівниками цехів (ділянок при без цехової структури), відділів, лабораторій і інших відповідних ним підрозділів підприємства за участю служб охорони праці.

Для нових виробництв, що вводяться в дію, допускається розробка тимчасових інструкції для працівників. Тимчасові інструкції розробляються на строк до приймання вказаних виробництв в експлуатацію державною приймальною комісією, але не більше ніж на 2 роки.

Інструкції затверджуються наказом з дотриманням процедури узгодження і візування, які визначені “Положенням про розробку інструкцій з охорони праці”.

26. Посадові інструкції з розділом про обов'язки, права і відповідальність в галузі охорони праці

Складаються на кожне посадову особу підприємства. Посадові особи підприємства керують, організують і контролюють роботу з охорони праці у сфері своєї діяльності безпосередньо на своїх ділянках, у виробництвах, цехах, підрозділах.

Посадова інструкція не є нормативним актом з охорони праці.

27. Журнал реєстрації інструкцій з охорони праці

Розроблені та затверджені інструкції з охорони праці реєструються в журналі. Записується код, назва інструкції та термін дії.

28. Журнал видачі інструкцій з охорони праці

Працедавець забезпечує інструкціями всі підрозділи підприємства. Видача інструкції повинна проводитися службою охорони праці з реєстрацією в “Журналі обліку видачі інструкції” під розпис.

29. Накази про призначення відповідальних осіб за ведення робіт підвищеної небезпеки

Накази на осіб, що мають право видачі нарядів-допусків, на керівників і виконавців робіт підвищеної небезпеки.

30. Журнал реєстрації нарядів-допусків на роботи підвищеної небезпеки

Зберігається на ділянці (у цеху). При перевірках слід перевіряти якість ведення журналу.

У журналі вказуються дата видачі, номер наряду-допуску, прізвище того, що видає наряд, прізвище виконавця робіт, місце виконання робіт, дата закриття наряду-допуску, прізвище того, що закриває.

31. Перелік робіт підвищеної небезпеки, що виконуються по спеціальних правилах

У переліку найменування робіт і документів, що регламентує порядок виконання захисних робіт (Правила пожежної безпеки при проведенні зварювальних робіт і інших вогняних робіт, Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів і ін.).

32. Стандарт підприємства або інструкція про порядок виконання робіт підвищеної небезпеки

Розробляється з урахуванням вимог нормативно-правових актів про охорону праці в частині порядку виконання робіт підвищеної небезпеки. У стандарт або інструкцію включається перелік робіт підвищеної небезпеки на даному підприємстві. Стандарт (інструкція) затверджується наказом.

33. Журнал реєстрації видачі документації з охорони праці

Інженер з охорони праці повинен всю документацію і нормативно-правові акти з охорони праці видавати під підпис, інакше в майбутньому можуть виникнути непорозуміння, оскільки багато працівників досить недбало поводяться з документацією з охорони праці.

34. Журнал реєстрації вхідної документації по охороні праці

Необхідно реєструвати всю вхідну документацію з охорони праці. На службу охорони праці покладений обов'язок ознайомлення працівників зі всією новою документацією, що стосується безпеки праці.

35. Комплексні заходи щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, підвищення існуючого рівня охорони праці, запобігання випадкам виробничого травматизму, професійного захворювання, аваріям і пожежам.

Є невід'ємною частиною колективного договору, складаються з урахуванням проблем і специфіки підприємства, визначають обсяги та джерела фінансування заходів.

Комплексні заходи розробляються у відповідності до «Переліку заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат» затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 червня 2003 р. №994.

36. Плани роботи з охорони праці

План може бути місячним або кварталним, в ньому плануються як заходи, що періодично повторюються, так і разові. В обов'язковому порядку слід передбачати постійне інформування про зміни в законодавстві про охорону праці.

37. Журнал реєстрації нещасних випадків на виробництві

Журнал зберігається в службі охорони праці. В ньому фіксуються всі нещасні випадки на виробництві по яких було складено акт за формою Н-1.

38. Акти про нещасні випадки на виробництві (Н-1)

Кожен акт форми Н-1 зберігається підприємством за місцем роботи потерпілого і реєструється в “Журналі реєстрації нещасних випадків”. У акті формою Н-1 детально описуються обставини і причини нещасного випадку, а також указуються особи, що допустили порушення вимог з охорони праці.

Акти зберігаються 45 років, тому слід уважно відноситися до їх зберігання.

Слід пам'ятати, що акт формою Н-1 передається до Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві для виплати відшкодування збитку, до територіального управління Держгірпромнагляду, відділу охорони праці міської ради.

39. Повідомлення про наслідки нещасного випадку на виробництві

У разі тривалого періоду оплати витрат, пов'язаних з нещасним випадком, повідомлення повторюються після закінчення кожного року до завершення оплати остаточних витрат. Необхідні дані слід офіційно запрошувати у Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві.

40. Наказ про призначень особи, відповідальної за електрогосподарство.

Для безпосереднього виконання функцій по організації безпечної експлуатації електроустановок працедавець призначає відповідального за електрогосподарство, а також особу, що його заміщає.

За наявності на підприємстві посади головного енергетика обов'язку відповідального за електрогосподарство даного підприємства, як правило, покладаються на нього. Наказ про призначень відповідального за електрогосподарство і особи, що заміщає його в періоди тривалої відсутності, видається після перевірки знань правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів, інструкцій і привласнення відповідної групи з електробезпеки: V — напругою вище 1000 В, IV — напругою до 1000 В.

На підприємствах при використанні ними тільки освітлювальних установок, електроінструменту і електромашин напругою до 220 В відповідальність за безпечну експлуатацію електроустановок може бути за письмовим погодженням з місцевими органами Енергонагляду покладена на керівника або власника підприємства, господарства.

41. Перелік посад ІТП і електротехнологічного персоналу, які повинні мати кваліфікаційну групу по електробезпеці

Електротехнологічний персонал потрібний для обслуговування установок електротехнологічних процесів (електрозварювання, електроліз, електротермія і тому подібне) а також складного енергонасиченого виробничо-технологічного

устаткування, при роботі якого потрібні постійне технічне обслуговування і регулювання електроапаратури, електропроводів і елементів електропостачання.

Керівники, в підпорядкуванні яких знаходиться електротехнологічний персонал, повинні мати кваліфікаційну групу по електробезпеці не нижче, ніж у підлеглого персоналу. Вони повинні здійснювати технічне керівництво (спільно з енергослужбою) і нагляд за його роботою. Службі охорони праці слід звертати особливу увагу на своєчасність проведення перевірок знань у цієї категорії осіб, оскільки вони не входять в штат енергослужби.

42. Журнал перевірки знань з охорони праці у персоналу з групою по електробезпеці

Навчання не електротехнічного персоналу проводить особа відповідальна за електрогосподарство з кваліфікаційною групою по електробезпеці не нижче IV. Результати перевірки оформляються в Журналі. Посвідчення не видається. Допускається робити запис про проведення навчання на I групу електробезпеки в журналі інструктажів з охорони праці.

43. Наказ про створення комісії з перевірки знань електротехнічного персоналу

Перевірку знань у керівників і фахівців повинні проводити кваліфікаційні комісії в складі не менше 3 чоловік.

Для підприємств, що не мають кваліфікованих фахівців для складу комісії, перевірка знань у відповідальних за електрогосподарство підприємств здійснюється в комісіях, що створюються органами енергонагляду.

44. Журнал перевірки знань «Правил безпечною експлуатації електроустановок споживачів»

Перевірка знань кожного працівника з електротехнічного персоналу проводиться індивідуально. Результати перевірки знань заносяться в Журнал встановленої форми і підписуються всіма членами комісії. Результати перевірки знань можуть оформлятися і протоколом.

Якщо перевірка знань декількох працівників проводилася в один день і склад кваліфікаційної комісії не мінявся, то члени комісії можуть розписатися 1 раз після закінчення роботи, при цьому повинно бути вказано прописом загальне число осіб, у яких проведена перевірка знань.

45. Наказ про стажування на робочому місці

Після перевірки знань до призначення на самостійну роботу або при переході на іншу роботу (посада), а також при перерві в роботі як електротехнічний персонал понад 1 рік, кожен працівник з оперативного персоналу повинен пройти стажування на робочому місці тривалістю 2-15 змін під керівництвом досвідченого працівника, після чого він може бути допущений до самостійної роботи. Допуск до стажування і самостійної роботи оформляється наказом.

46. Наказ про призначень відповідальної особи за технічний стан електро (пневно) інструменту і засобів малої механізації

Періодичні випробування машин, інструментів і світильників проводить спеціально закріплений персонал з групою по електробезпеці не нижче III.

47. Наказ за твердженням списку осіб, яким дозволяється працювати з переносним електроінструментом

Список осіб, яким дозволяється працювати з переносним електроінструментом, електричними машинами, затверджується наказом.

48. Журнал перевірки несправності електроінструменту

Електроінструмент (електродрилі всієї напруги, електроножиці, електрорубанки, електровібратори, електропаяльники, електростругальні машини і так далі) повинен не рідше за 1 раз на шість місяців згідно Правилам і, як правило, на практиці – раз на місяць проходити перевірку для визначення опору ізоляції, яка повинна бути не нижче 0,5 Мом, а для виробів класу II, до якого відносяться вироби, що мають подвійну або посилену ізоляцію і що не мають елементів для заземлення, — не нижче 2,0 Мом. Періодичні випробування електричних машин, інструментів і світильників проводить підприємство, яке має відповідну ліцензію

49. Журнал перевірки несправності пневмоінструменту

Пневматичний інструмент, незалежно від умов його роботи та справності, необхідно не рідше 1 разу на шість місяців розбирати, промивати, змащувати його деталі, роторні лопатки – заправляти, виявлені при огляді пошкоджені чи дуже зношені частини замінити новими. Після проведення цих робіт робиться запис в журналі.

Примітка: Вимоги до виконання робіт електро і пневмоінструментом викладені в «Правилах безпечної роботи з інструментом і пристосуваннями» (ДНАОП 1.1.10-1.04-01).

50. Протоколи вимірювання опорів ізоляції електроустановок, апаратів, вторинних ланцюгів і електропроводок до 1000 В

Протоколи і акти випробувань додаються до паспортних даних або журналів з перерахуванням електроустаткування. Паспортні карти і журнали знаходяться в службі енергетика.

51. Протоколи вимірювання опору заземлюючих пристроїв

Для визначення технічного стану заземлюючого пристрою повинні періодично проводитися: вимірювання опору заземлюючого пристрою; перевірка стану ланцюгів між заземлювачами і елементами, що заземлюються; вимірювання напруги дотики в електроустановках, що заземляють пристрої яких виконані по нормах на напругу дотику.

52. Журнал обліку і випробувань захисних засобів

Його слід зберігати у керівника підрозділу. В журналі вказуються інвентарний номер засобу захисту, дата випробування, дата наступних випробувань, дата і результат періодичного огляду, дата наступного огляду, місцезнаходження. Для засобів захисту, що знаходяться в індивідуальному користуванні, додають графи «Дата видачі» і «Підпис особи, що отримала засіб захисту в індивідуальне користування».

53. Журнал приймання і огляду лісів і підмостей

Знаходиться безпосередньо у інженерно-технічного працівника, що експлуатує засоби підмощування.

Примітка: Вимоги до виконання цих робіт викладені в «Правилах безпечної роботи з інструментом і пристосуваннями» (ДНАОП 1.1.10-1.04-01).

54. Накази по організації роботи автотранспортних засобів

Повинні бути підготовлені накази: про порядок перевезення вантажів негабаритів, про призначень відповідальних за випуск автотранспорту, про призначень старшого при перевезенні людей (включаючи паспорти маршрутів і графіки перевезення людей), про водіїв, допущених до перевезення людей, про порядок роботи із етил-бензином і антифризом, про призначення відповідального за шиномонтажний стенд.

Примітка: Вимоги до виконання цих робіт викладені в «Правилах охорони праці на автомобільному транспорті» (ДНАОП 0.00-1.28-97).

55. Наказ про призначення відповідальних осіб по безпечній експлуатації вантажопідійомних машин

Наказом повинні бути призначені, після відповідної атестації, відповідальні особи: по здійсненню відомчого нагляду за утриманням та безпечною експлуатацією вантажопідіймальних машин, за утриманням в справному стані вантажопідіймальних машин, за безпечним проведенням робіт вантажопідіймальними машинами.

56. Журнал обліку і періодичних оглядів вантажопідійомних машин і механізмів. Журнал обліку і періодичних оглядів знімних вантажозахоплювальні пристосувань і тари. Журнал приймання і здачі змін вантажопідійомних машин і механізмів

Журнали ведуться за наявності на підприємстві вантажопідійомних машин і механізмів.

Примітка: Вимоги до виконання цих робіт викладені в «Правилах будови і безпечної експлуатації вантажопідіймальних кранів» (НПАОП 0.00-1.01-07).

57. Журнал обліку і періодичних оглядів механізмів і агрегатів, не підконтрольних Держгірпромнагляд

До таких механізмів відносяться: газозварні генератори, апарати електрозварювань, підйомники, транспортери, електротельфери, кран-балки, керовані з підлоги, лебідки, електрокари, землерийні машини, компресори, насоси і так далі

Повинен бути список осіб, відповідальних за огляд механізмів. Необхідно також вести облік видачі таких механізмів і проведення їх періодичних оглядів. Такий акт повинні скріпляти підписами особа, що здала механізм в експлуатацію (гл. механік або енергетик), і особу, що прийняла механізм в експлуатацію. Механізм повинен бути змонтований, випробуваний відповідно до правил, що діють.

58. Наказ про порядок виробництва робіт поблизу ліній електропередачі

У організаціях, що експлуатують пересувні вантажопідійомні машини або що проводять роботи поблизу ліній електропередачі, нерідкі випадки електротравматизму. Наказом необхідно чітко встановити порядок роботи поблизу ліній електропередачі. З ним необхідно ознайомити під підпис кранівників, механізаторів, стропальників і інших зацікавлених осіб. Бажано наказ оновлювати періодично (раз на рік), провівши новий інструктаж.

59. Наказ на призначення комісії із спостереження за станом і експлуатацією будівель і споруд

Склад комісії із загального огляду будівель і споруд призначається наказом. Як правило, очолює комісію керівник підприємства або його заступник. До складу комісії включаються особи, що спеціально займаються спостереженням за експлуатацією будівель, представники служб, ведучих експлуатацію окремих видів інженерного устаткування будівель (електроосвітлення, санітарно-технічних пристроїв), і залізничний або транспортний цехи, а також начальники цехів, майстерень, відділів, що безпосередньо експлуатують будівлю. Слід проводити постійний моніторинг технічного стану будівель і споруд.

60. Паспорт на виробничу будівлю

Паспорт є основним документом по об'єкту, містить його конструктивну і техніко-економічну характеристику. Додатками до паспорта є світлокопії робочих креслень планів, розрізів, фасадів будівель з внесеними до них відступами від проекту; перелік вимог по забезпеченню нормальної експлуатації будівлі. Технічний паспорт складається в 2-х екземплярах, один з яких зберігається в архіві Відділу експлуатації і ремонту будівель підприємства, другий — в цеху (відділі), що експлуатує будівлю або споруду.

61. Акти за наслідками оглядів будівель і споруд

Результати всіх видів технічних оглядів будівель і споруд оформляються актами, в яких наголошуються виявлені дефекти, а також необхідні дії для їх усунення з вказівкою термінів виконання робіт.

Періодичні технічні огляди можуть бути загальними і первинними. Чергові загальні технічні огляди будівель проводяться 2 рази на рік — навесні і осінню.

Можуть бути позачергові огляди будівель і споруд після стихійних лих і аварій.

62. Наказ на особу, відповідальну за газове господарство

Призначається з числа ІТР за наявності устаткування, підконтрольного.

Примітка: Вимоги до виконання цих робіт викладені в «Правилах безпеки систем газопостачання України», затверджених наказом Держнаглядохоронпраці №254 від 01.10.1997 року.

63. Звіт про стан умов та безпеки праці (1-УБ)

Надається щорічно до 31 січня до відділу охорони праці Луцької міської ради.

64. Звіт про травматизм на виробництві (7-тнв)

Надається щорічно до 25 січня до обласного управління статистики.

65. Інформація про роботу підприємства з питань охорони праці

Надається щоквартально до 3 числа наступного місяця у відділ охорони праці Луцької міської ради

66. Положення про службу охорони праці підприємства.

Розробляється на підприємстві у відповідності до Типового положення про службу охорони праці підприємства (Наказ Держгірпромнагляду №225 від 15.11.2004)

67. Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці підприємства

Розробляється на підприємстві у відповідності до Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці підприємства (Наказ Держгірпромнагляду №15 від 26.02.2005)

68. Положення про комісію з питань охорони праці підприємства

Розробляється на підприємстві у відповідності до Типового положення про комісію з питань охорони праці підприємства (Наказ Держгірпромнагляду №55 від 21.03.2007р)

69. Положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з охорони праці

Розробляється на підприємстві у відповідності до Типового положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з охорони праці (Наказ Держгірпромнагляду №56 від 21.03.2007р)

70. Положення про трьохступеневий контроль. Журнал оперативного контролю.

У кожному структурному підрозділі ведеться журнал оперативного контролю в якому робиться запис про всі виявлені недоліки в роботі механізмів, машин, обладнання. 1,2,3 ступені контролю проводяться у відповідності до Положення про трьохступеневий контроль затвердженого наказом керівника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України “Про охорону праці” № 2695-ХІІ від 14.10.1992.
2. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності” № 1105-ХІV від 23.09.1999.
3. Закон України “Про державну службу” № 3723-ХІІ від 16.12.1993.
4. Закон України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” № 877-V від 05.04.2007.
5. Закон України “Про об’єкти підвищеної небезпеки” № 2245-ІІІ від 18.01.2001.
6. Закон України “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності” № 2806-ІV від 06.09.2005.
7. Закон України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” № 1775-ІІІ від 01.06.2000.
8. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” № 280/97-ВР від 21.05.1997.
9. Закон України “Про державну статистику” № 2614-ХІІ від 17.09.1992.
10. Закон України “Про звернення громадян” № 393/96-ВР від 02.10.1996.
11. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” № 4004-ХІІ від 24.02.1994.
12. Кодекс цивільного захисту України. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст.458)
13. Закон України “Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку” № 39/95-ВР від 08.02.1995.
14. Закон України “Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії” № 1370-ХІV від 11.01.2000.
15. Закон України “Про порядок прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об’єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення” № 2861-ІV від 08.09.2005.
16. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Постанова Верховної Ради України № 8074-Х від 07.12.1984.
17. Положення про Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду. Постанова КМУ № 1640 від 23.11.2006.
18. Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві Постанова КМУ № 1232 від 30.11.2011.
19. Порядок видачі дозволів Державним комітетом з нагляду за охороною праці та його територіальними органами. Постанова КМУ № 1631 від 15.10.2003.
20. Порядок прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об’єктів. Постанова КМУ № 1243 від 22.09.2004.

21. Порядок ідентифікації та обліку об'єктів підвищеної небезпеки. Постанова КМУ № 956 від 11.07.2002.

22. Порядок надання архітектурно-планувального завдання та технічних умов щодо інженерного забезпечення об'єкта архітектури і визначення розміру плати за їх видачу, постанова КМУ № 2328 від 20.12.1999.

23. Порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх державної експертизи. Постанова КМУ № 483 від 11.04.2002.

24. Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд. Постанова КМУ № 1109 від 19.08.2002.

25. Положення про державну санітарно-епідеміологічну службу України. Постанова КМУ № 1218 від 19.08.2002.

26. Положення про Державний департамент пожежної безпеки. Постанова КМУ № 500 від 11.04.2002.

27. Положення про Державну пожежну охорону. Постанова КМУ № 508 від 26.07.1994.

28. Порядок розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для безпеки життя і здоров'я населення, навколишнього природного середовища щодо пожежної безпеки. Постанова КМУ України № 1324 від 14.11.2007.

29. Порядок видачі органами державного пожежного нагляду дозволу на початок роботи підприємств та оренду приміщень. Постанова КМУ № 150 від 14.02.2001.

30. Постанова КМУ Про заходи щодо виконання Закону України “Про пожежну безпеку” № 508 від 26.06.1994.

31. Постанова КМУ про затвердження тарифів на проведення органом державного пожежного нагляду оцінки (експертизи) протипожежного стану підприємства, об'єкта, приміщення та проектно-кошторисної документації, затвердження якої не потребує висновку комплексної державної експертизи, № 774 від 31.05.2006.

32. Положення про Головну державну інспекцію по нагляду за ядерною та радіаційною безпекою Державного комітету України з ядерної та радіаційної безпеки. Постанова КМУ № 458 від 10.08.1992.

33. Положення про Державний комітет ядерного регулювання України. Указ президента України № 155/2001 від 06.03.2001.

34. Положення про Державну регіональну інспекцію з ядерної та радіаційної безпеки Держатомрегулювання. Наказ Державного комітету ядерного регулювання України № 139 від 16.10.2007.

35. Положення про порядок встановлення розмірів та накладення штрафів на підприємства, установи, і організації, які здійснюють діяльність в сфері використання ядерної енергії, у разі порушення ними норм, правил і стандартів безпеки або умов дозволів на ведення робіт. Постанова КМУ № 708 від 29.06.1996.

36. Інструкція з організації роботи органів державного пожежного нагляду. Постанова МНС України № 59 від 06.02.2006.

37. Інструкція про порядок та умови застосування органами державного пожежного нагляду запобіжних заходів. Наказ МНС України № 130 від 21.10.2004.

38. Інструкція про погодження з органами державного пожежного нагляду проектів національних стандартів, стандартів організацій, норм, правил, технічних умов, інших нормативно-технічних документів, що стосуються забезпечення пожежної безпеки, та підготовку відгуків щодо них, наказ МНС України № 38 від 02.09.2004.

39. Положення про порядок державного пожежного нагляду за будівництвом об'єктів іноземними фірмами. Наказ МНС України № 297 від 05.07.2004.

40. Інструкція з діловодства у Державному комітеті ядерного регулювання України. Наказ Держатомрегулювання № 118 від 08.09.2003.

41. Порядок здійснення державного нагляду за додержанням вимог ядерної та радіаційної безпеки при використанні ядерної енергії. Наказ Державного комітету ядерного регулювання України № 141 від 19.11.2003.

42. ДБН А.2.2-3-2004 “Склад, порядок розроблення, погодження та затвердження проектної документації для будівництва”, наказ Держбуду України № 8 від 21.01.2004.

43. Положення про науково-технічну раду Державного комітету України по нагляду за охороною праці. Наказ Державного комітету України по нагляду за охороною праці № 93 від 26.09.1994.

44. Регламент державного Комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду. Наказ Держнаглядохоронпраці № 310 від 17.12.2007.

45. Типове положення територіального управління Держгірпромнагляду.

46. Типове положення “Про державну інспекцію охорони праці Державного комітету України по нагляду за охороною праці”. Наказ Держнаглядохоронпраці № 92 від 19.06.1995.

47. Типова посадова інструкція державного інспектора державної інспекції територіального управління Держнаглядохоронпраці. Затверджено Головою Держнаглядохоронпраці від 17.07.1995.

48. Перелік прав посадових осіб (державних інспекторів) системи Державного комітету України по нагляду за охороною праці. Затверджено Головою Держнаглядохоронпраці від 12.11.1993.

49. Положення про порядок організації державного нагляду за охороною праці та гірничого нагляду в системі Держнаглядохоронпраці. Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці № 92 від 30.03.2004.

50. Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці. Наказ Держпромгірнагляду № 102 від 20.06.2006.

51. Положення про інститут інспекторів – наставників. Наказ Держнаглядохоронпраці України № 273 від 29.12.2003.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Ткачук Костянтин Нифонтович
Филипчук Віктор Леонідович
Зеркалов Дмитро Володимирович
Полукаров Олексій Ігоревич
Полукаров Юрій Олексійович
Кружилко Олег Євгенійович**

ОРГАНІЗАЦІЯ НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Навчальний посібник

*Комп'ютерна верстка
та редагування — Д. В. Зеркалов*

Підписано до друку 20.03.2015 р.
Папір Amicus/ Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 16,6.
Наклад 100. Зам. 1/3.
ТОВ «Основа»
03150, Київ, вул. Жилинська, 87/30.
тел. (044) 584-38-97, т/ф: 584-38-95, 584-38-96

Свідотство суб'єкта видавничої справи
ДК № 1982 від 21.10.2004 р.